MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
TEISĖS MOKYKLOS
BAUDŽIAMOSIOS TEISĖS IR PROCESO INSTITUTAS

GRETA ČEGEL
BAUDŽIAMOSIOS TEISĖS IR KRIMINOLOGIJOS STUDIJŲ PROGRAMA

VAGYSČIŲ IŠ GYVENAMŲJŲ PATALPŲ TYRIMAS IR PREVENCIJA: BŪKLĖ IR TENDENCIJOS (remiantis Vilniaus apskrities praktika)

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovas –
Prof. dr. Vidmantas Egidijus Kurapka

Vilnius, 2021

TURINYS

ĮVADAS **3**

1. VAGYSČIŲ IŠ GYVENAMŲJŲ PATALPŲ CHARAKTERISTIKA **8**

1.1. Vagysčių iš gyvenamųjų patalpų baudžiamoji – teisinė charakteristika 8

1.2 Vagysčių iš gyvenamųjų patalpų kriminalistinė charakteristika 15

1.2.1. Asmuo padaręs nusikaltimą 18

1.2.2. Nusikaltimo situacija 24

1.2.3. Nukentėjusysis arba nusikaltimo pasikėsinimo dalykas 27

1.2.4. Nusikaltimo būdas 31

2. VAGYSČIŲ IŠ GYVENAMŲJŲ PATALPŲ TYRIMO IR PREVENCIJOS PRAKTIKA: DABARTIS IR TOBULINIMO KRYPTYS **40**

2.1. Kriminalistinės vagysčių iš gyvenamųjų patalpų tyrimo metodikos stuktūra 40

2.2. Kriminalistinės vagysčių iš gyvenamųjų patalpų tyrimo metodika praktikoje 41

2.2.1. Pirminiai veiksmai 42

2.2.2. Versijos ir planavimas 64

2.2.3. Tolimesnių veiksmų ypatumai 68

2.2.4. Pagrindinės vagysčių iš gyvenamųjų patalpų tyrimo tobulinimo kryptys 79

2.2.5. Vagysčių iš gyvenamųjų patalpų prevencija: būklė ir tendencijos 84

IŠVADOS **93**

PASIŪLYMAI **95**

LITERATŪRA **98**

ANOTACIJA **110**

ANOTATION **110**

SANTRAUKA **111**

SUMMARY **113**

PRIEDAI **115**

ĮVADAS

Viena iš pagrindinių asmens teisių yra reglamentuojama Lietuvos Respublikos Konstitucijos 23 straipsnyje[1], kuriame įtvirtinta teisė į nuosavybės neliečiamumą. 1993 m. gruodžio 13 d. Konstitucinio Teismo nutarimas taip pat apibrėžia teisę į nuosavybės neliečiamumą. Konstitucinis Teismas pabrėžia, kad „nuosavybės neliečiamumas reiškia savininko, kaip subjektinių teisių į turtą turėtojo, teisę reikalauti, kad kiti asmenys nepažeistų jo teisių, taip pat valstybės pareigą ginti ir saugoti nuosavybę nuo neteisėto kėsinimosi į ją“[2]. Reikia paminėti ir Konstitucijos 24 straipsnį[3], kuriame įtvirtintas žmogaus būsto neliečiamumas, kuris sietinas su nuosavybės ir privataus gyvenimo neliečiamumu – „be gyventojo sutikimo įeiti į būstą neleidžiama kitaip, kaip tik teismo sprendimu arba įstatymo nustatyta tvarka tada, kai reikia garantuoti viešąją tvarką, sulaikyti nusikaltėlį, gelbėti žmogaus gyvybę, sveikatą ar turtą“[4], todėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (toliau ir BK)[5] 178 straipsnio 2 dalyje numatyta kvalifikuota nusikaltimo sudėtis, t.y. įsibrovimas į svetimą patalpą.

Baigiamojo darbo temos aktualumą lemia nuolatinis didelis vagysčių skaičius Lietuvos nusikalstamumo struktūroje bei šių nusikaltimų latentinis nusikalstamumas. 2021 metų (laikotarpis: sausis – birželis) Lietuvos statistikos duomenimis[6], daugiau nei pusė visų užregistruotų nusikaltimų – 20884 sudaro svetimo turto pasisavinimo nusikaltimas (priedas Nr. 1, 1 lentelė), įvykdant vagystę – 70 % (žiūrėti 3 pav.). Be to, kas penkta vagystė (4497) buvo įvykdyta neteisėtai patekus į patalpas. Kiekvienas penkiasdešimt pirmasis (30 %) pranešimas yra apie vagystę iš gyvenamosios patalpos (priedas Nr. 1, 2 lentelė). Vagysčių iš gyvenamųjų patalpų ištyrimas, teisėsaugos institucijose išlieka gan žemo lygio[7]. Vagysčių iš gyvenamųjų patalpų tyrimas visada buvo labai sunkus, todėl gana didelė šių nusikaltimų dalis lieka neatskleista, neištirta. Atlikus baudžiamųjų bylų analizę ir teisėsaugos pareigūnų apklausą, galima teigti, jog prastą teisėsaugos institucijų veiklą kovojant su įsilaužimais ir su tuo susijusiu nusikalstamumu apibūdina šios priežastys: žemas profesionalumo lygis ir nepakankamas sugebėjimas kovoti su vagystėmis. Tiriant vagystes yra remiamasi bendro pobūdžio metodika,

[1] „Lietuvos Respublikos Konstitucija. Valstybės Žinios, 1992, Nr. 33–1014“, LRS, žiūrėta 2021 m. rugpjūčio 14 d., https://www.lrs.lt/home/Konstitucija/Konstitucija.htm.
[2] „Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo 1993 m. gruodžio 13 d. nutarimas Nr. 70 „Dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 148 straipsnio antrosios dalies ir Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 93 straipsnio 1 ir 2 punktų atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai““, LRKT, žiūrėta 2021 m. rugpjūčio 14 d., https://www.lrkt.lt/lt/teismo-aktai/paieska/135/ta478/content.
[3] Lietuvos Respublikos Konstitucija, *supra note*, 1.
[4] *Ibid*.
[5] „Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas. Nr. 37-1341. Valstybės žinios, 2000“, LRS, žiūrėta 2021 m. rugpjūčio 30 d., https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.111555/asr.
[6] „Ataskaitos“. Informatikos ir ryšių departamentas, žiūrėta 2021 m. rugpjūčio 30 d., https://www.ird.lt/lt/paslaugos/nusikalstamu-veiku-zinybinio-registro-nvzr-atviri-duomenys-paslaugos/ataskaitos-1/nusikalstamumo-ir-ikiteisminiu-tyrimu-statistika-1/view_item_datasource?id=7998&datasource=37729.
[7] *Ibid.*

kurią sudaro svarbiausi elementai: kriminalistinė charakteristika, pirminiai ir tolimesni veiksmai ir procesinės prievartos priemonės, kriminalistinių versijų iškėlimas, ir tyrimo planavimas[8]. Būtina išanalizuoti vagysčių iš gyvenamųjų patalpų tyrimo metodiką ir nustatyti, ar ji atitinka šiuolaikinį požiūrį, taip pat būtina stiprinti šios veikos prevenciją. Autorės nuomone, moksliškai pagrįstų taikomojo pobūdžio rekomendacijų kūrimas prisidėtų prie vagysčių iš gyvenamųjų patalpų atskleidimo ir tyrimo veiklos tobulinimo.

Baigiamojo darbo problema:

1. Ar Lietuvoje nuo prieškario laikų[9] taikoma vagysčių iš gyvenamųjų patalpų tyrimo metodika yra veiksminga šiandien?
2. Kokia metodika turi būti pateikta, kad ji būtų tinkama vagysčių iš gyvenamųjų patalpų tyrimui?
3. Kaip pandemija įtakoja vagysčių iš gyvenamųjų patalptų tendencijas, būklę ir būdus?

Baigiamojo darbo mokslinis naujumas, originalumas ir tiriamosios problemos ištyrimo lygis. Vagysčių baudžiamąją teisinę charakteristiką savo darbuose nagrinėjo dr. A. Vosyliūtė[10], V. Piesliakas[11], A. Drakšienė[12] bei užsienio mokslininkai Н. В. Краслянская[13] ir C. M. V. Clarkson[14], o vagysčių kriminalistinę charakteristiką nagrinėjo rusų mokslininkai Д. Н. Чернов[15], Е. Г. Мухортова[16] bei lenkų mokslininkai B. Hołyst[17], E. Pływaczewski[18], T. Borzoł[19] ir kiti. Analizuodami vagysčių iš gyvenamųjų patalpų kriminalistinę charakteristiką, remsimės naujausioje Lietuvos mokslinėje literatūroje (prof. Snieguolės Matulienės ir kitų[20])

---

[8] Egidijus Kurapka ir kt., *Kriminalistika. Taktika ir metodika: vadovėlis* (Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2013), 440.

[9] Eugenijus Palskys, *Lietuvos kriminalistikos istorijos apybraižos 1918-1940: monografinė studija*, (Vilnius: Lietuvos Policijos akademija, 1995), 272.

[10] Andželika Vosyliūtė, „Įsibrovimo į patalpą, saugyklą ar saugomą teritoriją kaip vagystę kvalifikuojančio požymio samprata teisės moksle ir teismų praktikoje", *Teisė* 66, 1 (2008): 82.; Andželika Vosyliūtė, „Baudžiamoji atsakomybė už kvalifikuotą vagystę" (daktaro disertacija, Vilniaus universitetas, 2009), file:///C:/Users/user/Downloads/1784929%20(2).pdf.

[11] V. Piesliakas, „Grobimas, padarytas įsibraunant į butą, patalpą ar saugyklą", *Socialistinė teisė* Nr. 1 (1984).

[12] Anna Drakšienė, „Baudžiamoji atsakomybė už vagystę", *Teisė* t. 37 (2000): 16-33.

[13] Н. В. Краслянская, „К вопросу об уголовно-правовой характеристике состава кражи", *Вестник Краснодарского университета МВД России* Nr. 2, 20 (2013): 31-33.

[14] C. M. V. Clarkson, *Understanding Criminal Law, Fourth edition* (London: University of Leicester, 2005).

[15] Д. Н. Чернов, Квартирные кражи: элементный состав криминалистической характеристики, *Молодой ученый* Nr. 6, 2013.

[16] Е. Г. Мухортова, „Криминалистическая характеристика кражи", *Альманах современной науки и образования* Nr. 9, 64 (2012): 147-150.

[17] Brunon Hołyst i inne, *Polska Bibliografia Kryminalistyczna* (Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, 2001-2008), 420.

[18] E. Pływaczewski, „Kradzież z włamaniem — wykładnia pojęcia i zagadnienia polityki karnej", *Materiały VI Wrocławskiego Sympozjum Kryminologicznego*, Wrocław: (1993).

[19] T. Borzoł i inne, *Kryminologiczne i kryminalistyczne aspekty przestępstwa kradzieży z włamaniem do mieszkań* (Szczytno: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Policji, 2005).

[20] Snieguolė Matulienė ir Eglė Kažemikaitienė, „Kriminalistinė nusikaltimų charakteristika – vienas iš kriminalinės justicijos informacinės sistemos modelio kūrimo pagrindų Lietuvoje", *Jurisprudencija* T. 65, 57 (2005): 44-51.

išdėstytu požiūriu į kriminalistinės nusikaltimų charakteristikos struktūrą, t. y. taikysime keturių elementų struktūrą[21]. Lietuvoje vagysčių tyrimo metodika tyrinėta tik vadovėliuose – ją analizavo prof. dr. Eglė Bilevičiūtė[22] ir prof. dr. Eugenijus Palskys[23]. Lyginant šias knygas, jokių pokyčių nepastebėta, nes mokslinė literatūra yra perrašoma, nekeičiant teksto turinio. Lietuvoje iki šiol nėra tyrimo, kuriame būtų imtasi ištirti vagysčių iš gyvenamųjų patalpų tyrimo metodikos šiuolaikines realijas ir tendencijas. Tyrimo naujumas siejamas su tuo, kad darbo autorė išnagrinėjo naujausius 2020 – 2021 m. statistinius duomenis ir visas naujausias 2015 – 2020 m. baudžiamąsias bylas, t.y. tas, kurios buvo mano darbo rašymo metu jau prieinamos teismo archyve. Darbe taip vertinama pandemijos įtaka šių nusikaltimų tyrimui, todėl šis tyrimo aspektas darbą ir ir jo išvadas taip pat daro nauju ir originaliu.

Baigiamojo darbo reikšmė: Šiame darbe atskleidžiama vagysčių iš gyvenamųjų patalpų metodika, jos problematika bei pateikiama pasiūlymų dėl tinkamos metodikos pritaikomumo. Įvertinamos vagysčių iš gyvenamųjų patalpų metodikos tobulinimo galimybės. Šis baigiamasis darbas gali būti svarbus ikiteisminio tyrimo pareigūnams ir šalies gyventojams. Atlikus vagysčių iš gyvenamųjų patalpų tyrimą, ikiteisminio tyrimo pereigūnams bus pateiktos jų dažniausiai daromos procesinių veiksmų klaidos ir nurodytos aplinkybės, kriminalistinės žinios, rekomendacijos bei prevencijos priemonės, reikalingos sėkmingam tyrimui atlikti. Šalies gyventojams bus pateikta rekomendacijų, kaip apsisaugoti nuo vagių.

Teisėsaugos institucijos vis dar susiduria su sunkumais atskleidžiant ir tiriant vagystes iš gyvenamųjų patalpų: policijos pareigūnai nepakankamai greitai reaguoja į nusikaltimą; neišsamiai ir nekokybiškai atlieka pirminius tyrimo veiksmus – tai lemia informacijos apie veiką nebuvimą ar neišsamumą, ypač pradiniame tyrimo etape, dėl to tyrėjas gali neteisingai įvertinti susidariusią tyrimo situaciją; tiriamieji veiksmai atliekami tik pirmosiomis dienomis po nusikaltimo padarymo; tyrėjų grupės išvyksta nepilnos struktūros (be kriminalistų – specialistų). Taip pat galima teigti, jog yra nepakankamos tyrėjų ir ikiteisminio tyrimo pareigūnų žinios apie vagysčių iš gyvenamųjų patalpų kriminalinę charakteristiką bei apie visą tyrimą[24].

Baigiamojo darbo tikslas: išnagrinėti vagysčių iš gyvenamųjų patalpų Vilniaus apskrities (Šalčininkų rajono, Širvintų r., Trakų r., Vilniaus r.) kriminalistinę metodiką ir tyrimo būklę, nustatyti vagysčių iš gyvenamųjų patalpų tyrimo problemas ir pasiūlyti jų sprendimų būdų bei įžvalgų dėl prevencijos tobulinimo.

[21] Kurapka ir kt., *supra note*, 8: 561.
[22] *Ibid*, 560 – 590.
[23] Eugenijus Palskys, Marcelis Kazlauskas ir Petras Danisevičius, *Kriminalistika: vadovėlis* (Vilnius: Mintis, 1985), 299.; Palskys, *supra note*, 9: 272.
[24] Kurapka ir kt., *op. cit.*, 566.

Remiantis minėtu darbo tikslu, **baigiamojo darbo uždaviniai yra:**

1. Išnagrinėti vagysčių iš gyvenamųjų patalpų kriminalistinę charakteristiką.
2. Išanalizuoti vagysčių iš gyvenamųjų patalpų Vilniaus apskrities (Šalčininkų rajono, Širvintų r., Trakų r., Vilniaus r.) tyrimo praktiką;
3. Pateikti savo įžvalgų dėl vagysčių iš gyvenamųjų patalpų tyrimo metodikos ir prevencijos tobulinimo.

Ginamieji teiginiai:

1. Reikalinga nauja tinkama vagysčių iš gyvenamųjų patalpų aiškinimo ir prevencijos metodika, kuri padidintų vagysčių ištyrimo skaičių bei pagerintų jų prevenciją.
2. Vagysčių iš gyvenamųjų patalpų tyrimo metodika turi būti sudaryta (tobulinama) atsižvelgiant į susidariusias tendencijas, praktiką ir naujausius mokslo šaltinius.
3. Vagysčių iš gyvenamųjų patalpų tendencijoms, būklei bei būdams pandemija esminės įtakos nepadarė.

Baigiamojo darbo analizės metodai:

1. Mokslinės literatūros analizė, analizuojami baudžiamosios teisės, kriminalistikos, kriminologijos ir kitų sričių mokslininkų darbai. Išanalizuota literatūra padėjo suformuluoti išvadas, perteikiant kitų mokslininkų mintis.
2. Vilniaus apskrities (Šalčininkų rajono, Širvintų r., Trakų r., Vilniaus r.) 2015 – 2020 metų baudžiamųjų bylų analizė ir statistikos duomenys leido geriau suprasti vagysčių iš gyvenamųjų patalpų tyrimo tendencijas bei problemas (išanalizuotos 50 baudžiamosios bylos).
3. Kokybinė, standartizuota anoniminė respondentų (tyrėjų, specialistų ir prokurorų) anketinė apklausa ir (senyvo amžiaus žmonių ir advokatų) nestruktūruotas interviu leido sužinoti jų nuomonę apie vagysčių iš gyvenamųjų patalpų tyrimo klausimus ir nustatyti tiriamųjų požiūrį į vagysčių iš gyvenamųjų patalpų tyrimo problemas ir jų sprendimo būdus (apklausta 50 tyrėjų ir prokurorų, 10 specialistų, 10 senjorų ir 4 advokatai).
4. Struktūrinio metodo naudojimas siekiant apibrėžti vagysčių iš gyvenamųjų patalpų kriminalistinės charakteristikos elementus, baudžiamosios teisės charakteristikos aspektus, prevenciją, tyrimo metodiką, jų problemas, tendencijas ir ypatumus.
5. Lyginamosios analizės metodo naudojimas, siekiant apibendrinti mokslininkų įžvalgas apie vagysčių iš gyvenamųjų patalpų kriminalistinę charakteristiką, tyrimo metodiką, prevenciją bei palyginti ankstesnių tyrimų duomenis.

6. Statistinio metodo naudojimas, atliekant vagysčių iš gyvenamųjų patalpų tyrimo analizę, siekiant sudaryti vagysčių iš gyvenamųjų patalpų kriminalistinę charakteristiką, atskleisti vagysčių iš gyvenamųjų patalpų tendencijas, įvertinti tyrimo metodikos ir prevencijos būklę.
7. Apibendrinimo metodas naudojamas siekiant apibendrinti tyrimo duomenis ir formuluojant išvadas.
8. Remiantis atliktos praktikos Vilniaus miesto apylinkės prokuratūroje bei advokatų kontoroje rezultatais rašomas magistro darbas.
9. Lyginant parengtą darbą su 2006 metų absolventės Erikos Eirošienės magistro baigiamuoju darbu „Vagysčių iš butų tyrimo problemos, tendencijos, perspektyvos (remiantis Vilniaus apskrities medžiaga)“, nustatyta, kad esminių pokyčių neįvyko. Taip pat su absolvente įvyko gyvas susitikimas, kurio metu buvo atliktas nestruktūruotas interviu, prieita prie tos pačios išvados.

Baigiamojo darbo struktūra: įvadas, dėstomoji dalis, kuri sudaryta iš dviejų skyrių, išvados, siūlymai bei literatūros sąrašas. Pirmame skyriuje pateikiama vagysčių iš gyvenamųjų patalpų baudžiamajai – teisinei charakteristika ir vagysčių iš gyvenamųjų patalpų kriminalistinė charakteristika. Antrame skyriuje nagrinėjama Vilniaus apskrities vagysčių iš gyvenamųjų patalpų tyrimo praktika, pirminiai ir tolimesni ikiteisminio tyrimo veiksmai, versijų kėlimas ir planavimas, nurodomos vagysčių iš gyvenamųjų patalpų tyrimo tobulinimo kryptys, nagrinėjami vagysčių iš gyvenamųjų patalpų prevencijos ypatumai, būklė ir tendencijos. Darbo pabaigoje pateikiamos išvados ir siūlymai, naudotos literatūros sąrašas, santraukos ir anotacijos lietuvių, anglų kalbomis bei priedai.

1. VAGYSČIŲ IŠ GYVENAMŲJŲ PATALPŲ CHARAKTERISTIKA

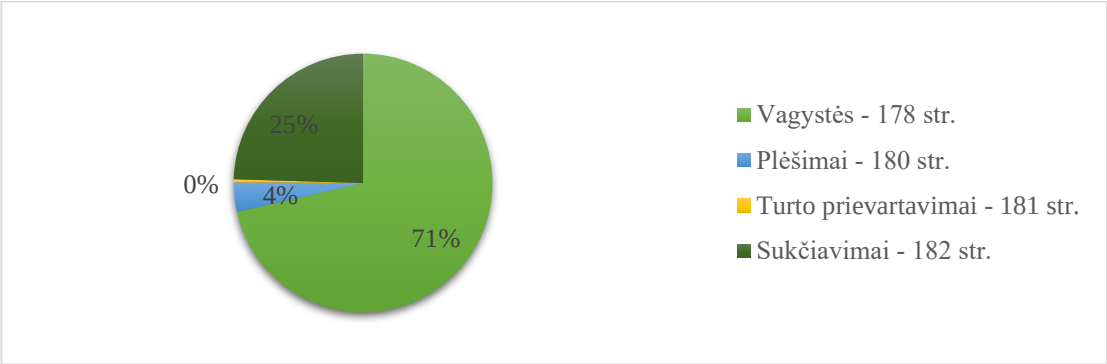
1.1. Vagysčių iš gyvenamųjų patalpų baudžiamoji – teisinė charakteristika

Baudžiamosios teisės charakteristika yra pagrindinis vagystės tyrimo metodikos kriminalistinės charakteristikos kūrimo elementas. Norint suprasti nusikaltimą, būtina ištirti ir išnagrinėti visus komponentus.

LR baudžiamojo kodekso XXVIII skyrius yra skirtas nusikaltimams ir baudžiamiesiems nusižengimams nuosavybei, turtinėms teisėms ir turtiniams interesams[25]. Anot A. Abramavičiaus, nusikaltimai nuosavybei – tai tokios baudžiamojo įstatymo numatytos veikos, kuriomis kėsinamasi į savininko ar kito teisėto savininko teisę valdyti, naudotis arba disponuoti turtu[26]. Analizuojant Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau – LR VRM IRD) pateiktą oficialią statistiką, galima teigti, jog Vilniaus mieste (žr. 1 pav.), Vilniaus rajone (žr. 2 pav.) bei visoje Lietuvoje (žr. 3 pav.) populiariausias nusikaltimas nuosavybei – vagystė[27]. Būtina atkreipti dėmesį į statistikos nurodytus skaičius ir į veiksmų, t.y. bylų skaičių (visas baudžiamąsias bylas, kurios tuo metu buvo archyve), kurie gerokai skiriasi. Taip pat pažymėtina, jog šio bylos yra dažnai nutraukiamos ir sustabdomos, taip jų ir neatskleidus (priedas Nr. 1, 3 lentelė). A. Kiškis teigia, jog iš tikrųjų Lietuvoje užregistruojama tik apie 0,4 proc.[28] nusikaltimų, todėl statistika nerodo realių skaičių ir tokiu atveju galima traktuoti, jog įvykdytų vagysčių iš gyvenamųjų patalpų yra daug daugiau, negu rodo šie statistikos duomenys. Todėl negalime pamiršti ir latentinių nusikaltimų, kurie daro didžiulę įtaką nusikalstamumo rodikliams. Įvertinus kriminologijos mokslo atliktus viktimologinius tyrimus, kuriuos atliko Nusikalstamumo prevencijos centras 2005 m. („Lietuvos gyventojų faktinė nusikalstamų veikų patirtis“)[29] ir MRU 2012 m. (viktimologinis tyrimas)[30], galima pastebėti, jog dažniausiai mūsų šalies gyventojai nukenčia nuo nusikaltimų turtinėms teisėms ir interesams, o tiksliau, nuo vagystės (dažnu atveju tai būna vagystė iš gyvenamosios patalpos). Galima daryti išvadą, kad vagystės (ypač iš gyvenamųjų

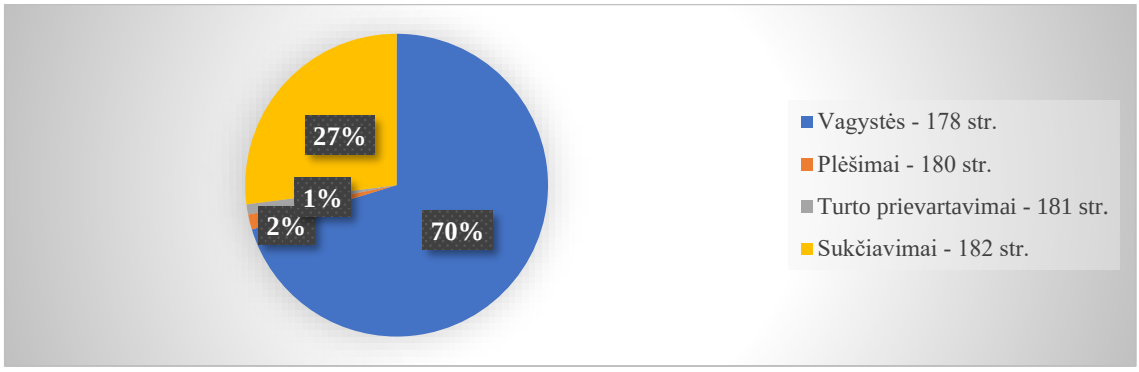
[25] „Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas“, *supra note*, 5.
[26] A. Abramavičius ir kt. *Baudžiamoji teisė. Specialioji dalis. Antroji knyga* (Vilnius: Eugrimas, 2000), 325.
[27] „Ataskaitos“. Informatikos ir ryšių departamentas, žiūrėta 2021 m. rugpjūčio 30 d., https://www.ird.lt/lt/paslaugos/tvarkomu-valdomu-registru-ir-informaciniu-sistemu-paslaugos/nusikalstamu-veiku-zinybinio-registro-nvzr-atviri-duomenys-paslaugos/nvzr-nusikalstamumas-pagal-savivaldybes.
[28] Alfredas Kiškis, „Nusikalstamumas Lietuvoje: ko neparodo oficialioji statistika?“, *Jurisprudencija* t. 11, 113 (2008): 117–118.
[29] Alfredas Kiškis ir Rokas Uscila, „Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centro 2005 metų viktimologinis tyrimas Lietuvos gyventojų faktinė nusikalstamų veikų patirtis”, *Teisės problemos* t. 4, 50 (2005): 76-86.
[30] Alfredas Kiškis ir kt., *Nusikalstamumas Lietuvoje ir jo prevencijos perspektyvos: monografija* (Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2014), 186-221.

patalpų) ir toliau pirmaus dažniausiai padaromų nusikaltimų sąraše, tai įrodo šios nusikalstamos veikos tyrimo svarbą.

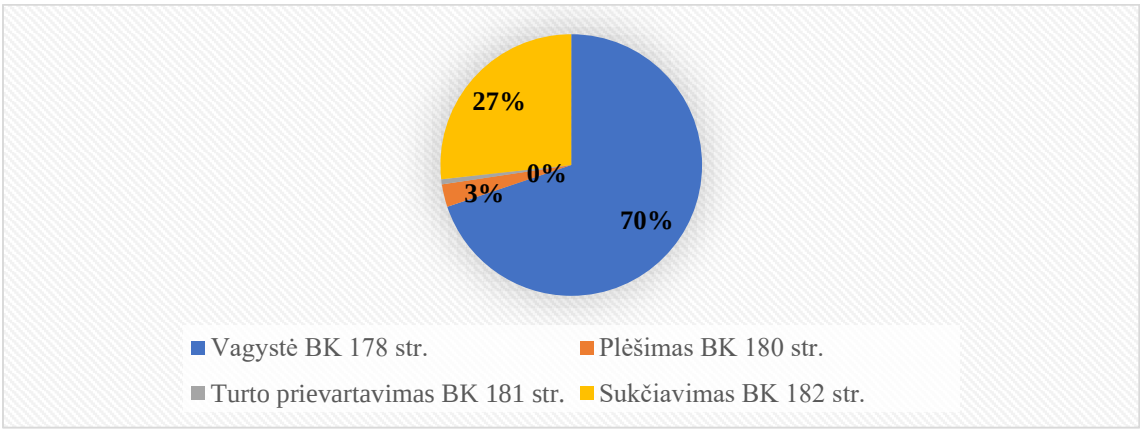
Šaltinis: sudaryta darbo autorės pagal LR VRM IRD duomenis.

1 pav. 2021 metais (laikotarpis: sausis – birželis) Vilniaus mieste registruotos nusikalstamos veikos nuosavybei, turtinėms teisėms ir turtiniams interesams.

Šaltinis: sudaryta darbo autorės pagal LR VRM IRD duomenis.

2 pav. 2021 metais (laikotarpis: sausis – birželis) Vilniaus rajono registruotos nusikalstamos veikos nuosavybei, turtinėms teisėms ir turtiniams interesams.

Šaltinis: sudaryta darbo autorės pagal LR VRM IRD duomenis.

3 pav. 2021 metais (laikotarpis: sausis – birželis) Lietuvoje registruotos nusikalstamos veikos nuosavybei, turtinėms teisėms ir turtiniams interesams.

Pabrėžtina, jog „yra ryšys tarp nusikaltimų latentiškumo ir jų atskleidžiamumo lygio. Mažo latentiškumo nusikaltimai paprastai atskleidžiami geriausiai (~80 proc.), o didelio latentiškumo nusikaltimų atskleidžiamumas santykinai labai mažas (~25 proc.)“[31]. Mums yra reikšmingas užregistruotų nusikalstamų veikų ir ištirtų užregistruotų nusikalstamų veikų skaičius, nes tokiu būdu palyginame, kiek procentaliai vagysčių buvo neatskleistų. Taigi, iš pateiktos LR VRM IRD lentelės matome, jog Lietuvoje 2020 m. buvo užregistruota 790 vagysčių įsibraunant į gyvenamąją patalpą, o tuo tarpu ištirta tik 14,1 proc., 2021 m. – užregistruota 450, o atskleista tik 13,6 proc. registruotų vagysčių iš gyvenamųjų patalpų (priedas Nr. 1, 2 lentelė). Remiantis šiais duomenimis, galima išvesti neištirtų vagysčių iš gyvenamųjų patalpų skaičių – 2020 m. – 85,9 proc., o 2021 m. – 86,4 proc., todėl darytina išvada, jog vagysčių iš gyvenamųjų patalpų ištirtumas suteikia galimybę priskirti šią nusikalstamos veikos rūšį prie nemažo latentiškumo nusikaltimo. Be to, nedidelis atskleidžiamų vagysčių iš gyvenamųjų patalpų skaičius rodo, kad vagystės iš gyvenamųjų patalpų yra sunkiai atskleidžiami nusikaltimai, todėl vagims tai palanki situacija tęsti savo „sklandžią veiklą“. Galima teigti, jog tokie prasti ikiteisminio tyrimo veiklos rezultatai sukelia negatyvią visuomenės reakciją į teisėsaugos institucijas, o tai dar labiau motyvuoja vagis imtis naujų nusikaltimų.

2019 metais Vilniaus miesto prokuratūroje atlikau praktiką, todėl galiu teigti, jog dažnai vadovaujantis LR BPK 3 str. 1 d. 2 p., 212 str. 1 p., 214 str. 1 d., 216 str., BK 95 str. 1 d. 1 p. c) p. p. ikiteisminį tyrimą nutraukia suėjus baudžiamosios atsakomybės senaties terminui, taip ir neatskleidus šios nusikalstamos veikos. Kaip matome pateiktoje LR VRM IRD lentelėje (priedas Nr. 1, 3 lentelė), dažniausiai ikiteisminis tyrimas nutraukiamas BPK 3 str. pagrindu ir sustabdomas pagal BPK 3 str. 1 ž. 1 d.

Lyginant 2018 – 2019 m. (priedas Nr. 1, 4 lentelė) ir pandemijos metu, t.y. 2020 – 2021 m. užregistruotas vagystes iš gyvenamųjų patalpų (priedas Nr. 1, 2 lentelė), pastebėta, jog įvykdytų vagysčių iš gyvenamųjų patalpų skaičius sparčiai sumažėjo, nes pandemijos metu žmonės daugiau laiko praleisdavo savo namuose, o Vyriausybės pavedimu visi prekybos, pramogų centrai buvo laikinai uždaryti, todėl turto savininkų buvimas namuose užkirto kelią vagims bandyti daryti naujus nusikaltimus. Pastebėta, kad pandemijos metu visų rūšių nusikaltimų žymiai sumažėjo, todėl, vertinant vagysčių sumažėjimo faktą, reikėtų į tai atsižvelgti.

Lyginant LR BK 178 str. 2 d. (vagystė iš gyvenamosios patalpos) ir Rusijos Federacijos baudžiamojo kodekso 158 str. 2 d. A p., pastebėtina, jog Rusijos įstatymų leidėjas šioje dalyje

[31] G. Babachinaitė, ir kt., *Latentinio nusikalstamumo kriminologinio tyrimo metodikos: metodinis leidinys* (Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2009), 10.

išskiria dar vieną kvalifikuojantį požymį – vagystę iš gyvenamosios patalpos atliko bendrininkų grupė pagal išankstinį susitarimą. Tokiu atveju Rusijoje nusikaltimo subjektais gali būti ne tik vykdytojai, bet ir organizatoriai, kurstytojai bei padėjėjai[32]. Pažvelgiant į LR BK 178 str. 2 d. galima pastebėti, kad šio kvalifikuojančio požymio įstatymo leidėjas neišskiria, tačiau BK 178 str. 3 d. kaip kvalifikuojantį požymį išskiria organizuotą grupę. Išanalizavus teismų praktiką pastebima, jog dažnu atveju vagystę iš gyvenamosios patalpos įvykdo bendrininkų grupė, dėl to teismai šią veiką kvalifikuoja vis vien pagal BK 178 str. 2 d. (pagal kvalifikuojanti požymį – įsibrovimą į patalpą), bet nedarydami nuorodos į BK 25 str. 2 d.

Remiantis Lietuvos Aukščiausiojo Teismo (toliau – LAT) senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimu, „*įsibrovimas – tai slaptas arba atviras neteisėtas patekimas į patalpą, saugyklą ar saugomą teritoriją. Įsibraunama gali būti įveikiant kliūtis (pvz., išlaužiant duris, išjungiant signalizaciją) ir patenkant be kliūčių (pvz., kai objektai palikti be apsaugos ar neužrakinti)*“[33]. Įsibrovimo apibrėžimas plačiai išaiškintas teismų praktikoje, jis apima įvairius neteisėto patekimo į patalpas būdus, pavyzdžiui, įsibrovė į gyvenamąją patalpą esant kokiai nors kliūčiai, prieš tai ją pašalinant (išdaužiant langą), todėl toks kliūčių pašalinimas suprantamas kaip daiktų vientisumo pažeidimas, sugadinimas. Visrakčių, padirbtų arba parinktų raktų, kurie suteikia galimybę nusikaltėliui nesunkiai patekti į gyvenamąsias patalpas bei įvairių techninių priemonių panaudojimas (pvz., kai nusikaltėlis užgrobia daiktus net jų neliesdamas ir neperžengdamas tos patalpos slenksčio – magnetais, dresuotais gyvūnais, kranais), sukčiaujant ar panaudojant apgaulę prieš gyvenamosios patalpos šeimininkus (pvz., nusikaltėliui apsimetant policininku, panaudojant suklastotus pažymėjimus, kitus dokumentus) ar net išskirtiniai atvejai, kai svetimas turtas neteisėtai išleidžiamas iš talpos, gali reikšti įsibrovimą[34]. Tačiau visais vagystės atvejais įsibrovimas į gyvenamąją patalpą turi būti neteisėtas. V. Piesliakas teigia, jog neteisėtumas siejamas su įsibrovimu į gyvenamąją patalpą be jokio formalaus pagrindo, neturint teisėto intereso ar teisių į ją patekti[35]. Galime sutikti su šiuo profesoriaus V. Piesliako teiginiu, nes nusikaltėlis nepaiso valstybės nustatytų taisyklių ir šeimininkų nuosavybės, t.y. būsto neliečiamumo teisės. Pavyzdžiui, Amerikoje, Čikagos valstijoje, yra legalu laikyti ginklą namuose, todėl jeigu vagys įsibraus į svetimus namus, savininkas galės teisėtai panaudoti turimą ginklą, nes vagys įsibrauna į jo nuosavą valdą. Anglų profesorius C. M. V. Clarksonas nurodo: „<…> jei asmuo neteisėtai patenka į statinį ar pastatą (tai gali būti namas, daugiabutis, kotedžas) turėdamas tikslą pagrobti kitų asmenų nuosavą turtą, tokia veika kvalifikuojama kaip vagystė

[32] Ю. В. Грачева, *Уголовное право* (Москва: Проспект, 2015), 308.
[33] „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose““, Teismų praktika, žiūrėta 2021 m. rugsėjo 2 d., https://www.teisesgidas.lt/modules/paieska/lat.php?id=29259.
[34] Drakšienė, *supra note*, 12: 18.
[35] Piesliakas, *supra note*, 11: 13.

įsibraunant į patalpą“[36]. Taigi, galima daryti išvadą, jog norint kvalifikuoti vagystę pagal BK 178 str. 2 d. kaip įsibrovimą į gyvenamąją patalpą, reikia įrodyti, kad nusikaltėliui sumanymas pagrobti svetimą turtą susiformavo iki nusikalstamos veikos padarymo, tai yra iki įsibrovimo į gyvenamąją patalpą pradžios. Nurodytina, jog tam, kad būtų galima pažymėti įsibrovimo faktą, būtina įrodyti šių požymių buvimą: įsibrovimo į gyvenamąją patalpą neteisėtumą bei išankstinį tikslą (pavogti svetimas vertybes). Įsibrovimo negalėsime konstatuoti, jeigu trūks bent vieno iš nurodytų požymių.

Dispozicijos nurodyta alternatyvi vagystės padarymo vieta, „patalpos“ sąvoka, teismų praktikoje tai apibūdinama „*patalpa – tai uždara erdvė, statinys, paprastai turintis stogą ir specialų įėjimą, skirtas žmonėms laikinai ar nuolat gyventi ir dirbti arba materialinėms vertybėms laikyti*“[37]. Teismų praktikoje taip pat remiamasi ir platesniu patalpos apibrėžimu (pvz. gyvenamoji, negyvenamoji, laikinoji patalpa), tačiau šiame darbe aptariamos tik gyvenamosios patalpos. Darbo autorės manymu, svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad vagystė iš gyvenamosios patalpos, siekiant pagrobti svetimą turtą, yra daug kartų pavojingesnė negu vagystė iš negyvenamosios patalpos, nes tokia veika pažeidžiamas būsto šeimininkų privatumas ir būsto neliečiamumas (tai įtvirtinta ne tik Konstitucijoje, bet ir BK 165 str.).

Remiantis LR BK vagystės pagal padarymo būdą (lot. t. modus operandi) yra dviejų rūšių: slapta ir atvira[38]. Vagystė iš gyvenamosios patalpos suprantama kaip slapta svetimo turto vagystė. Šis apibrėžimas apima kėsinimąsi į įvairias turto formas ir pabrėžia faktą, kad turtas asmeniui, kuris jį pavogė, yra svetimas. Anot A. Drakšienės bei N. H. Šuruhnovo, vagystė laikoma slapta, jeigu daiktas pagrobiamas (paimamas) nedalyvaujant asmeniui, kuriam jis priklauso, tai yra savininkui, taip pat kitiems pašaliniams asmenims arba daiktas pagrobiamas dalyvaujant savininkui, kitam teisėtam savininkui ar trečiajam asmeniui, tačiau jie dėl mažametystės, ligos ar kitos būsenos (pvz. alkoholinio, narkotinio apsvaigimo), miego, sąmonės netekimo ar kitų aplinkybių objektyviai nesuvokia to, kas vyksta, t.y. negali suprasti kaltininko atliktų veiksmų pobūdžio arba savininkas ar tretieji asmenys mato ir suvokia kaltininko veiksmus, tačiau apsimeta, jog nesuvokia, tuo sudarydami prielaidas kaltininkui manyti, jog jis veikia slaptai[39]. Galima pabrėžti, jog vagystės slaptumo kriterijus yra prioritetas kvalifikuojant nusikalstamą veiką.

Svarbus objektyvus požymis, skiriantis slaptą vagystę nuo kitų vagystės formų, yra turto pagrobimo būdas – slapta svetimo turto vagystė. Būtent šis požymis suteikia pagrindą vadinti

[36] Clarkson, *supra note*, 14: 241.
[37] „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52“, *supra note*, 33.
[38] Ryšardas Burda ir kt., *Kriminalistikos taktika ir metodika: mokomasis leidinys nuotolinėms studijoms* (Vilnius: Lietuvos teisės universiteto Leidybos centras, 2004), 171.
[39] Drakšienė, *supra note*, 12.; Н. Г. Шурухнов, *Криминалистика: Учебное пособие* (Москва: Юристъ, 2014), 63.

slaptą vagystę mažiausiai pavojinga vagystės rūšimi, nes nepanaudojamas fizinis smurtas ir kitokie neigiami veiksniai, priešingai nei plėšimas. Taigi, kitaip tariant, nesmurtinė vagystė reiškia neteisėtą patekimą į namus.

Nusikalstamos veikos sudėtyje yra objektyvių ir subjektyvių požymių, kurie kartu leidžia nustatyti, ar veika yra konkretus nusikaltimas, ar ne. Objektyvius požymius sudaro baudžiamojo įstatymo saugoma vertybė (nuosavybės teisė), nusikalstama veika, vagystės dalykas, vagystės sudėtis, priežastinis ryšys, vagystės neigiami padariniai, vagystės subjektas (jo amžius), vagystės būdas.

Vagystės dalykas yra svetimas, kilnojamas turtas, kuris nėra vagies nuosavybė. Vokietijos mokslininkai akcentuoja, jog vagystė įvyksta, kai asmuo pagrobia svetimą kilnojamąjį daiktą, turėdamas tikslą jį neteisėtai pasisavinti[40]. Remiantis šiuo teiginiu, galima daryti išvadą, kad privalomi objektyvieji vagystės požymiai yra pagrobimo neteisėtumas ir neatlygintinumas. Neteisėtumu apibūdinama tai, kad nusikaltėlis nėra turto savininkas, o neatlygintinumo požymiu nusakoma, kad nusikaltėlis nekompensuoja turto vertės savininkui[41].

Vagystės sudėtis yra materiali[42], nes jos objektyvioji pusė, kaip privalomas požymis, turi pavojingą padarinį – padaryta žala nuosavybei. Žalos dydis nustatomas pagal pavogto turto vertę.

Privalomas vagystės požymis yra priežastinis ryšys tarp įvairių neteisėtų kaltininko veiksmų ir pavojingų padarinių, atsiradusių dėl savininkui padarytos faktinės turtinės žalos, kuris yra tiesioginio pobūdžio ir vystosi pagal priežasties – pasekmės tipą.

Vagystė bus laikoma baigta nuo to momento, kai pažeidėjas paėmė svetimą turtą ir įgijo realią galimybę juo disponuoti savo nuožiūra, kitaip tariant, kai vagis svetimą turtą paverčia savuoju. Andželika Vosyliūtė savo disertacijoje akcentuoja, jog „baigtai vagystei konstatuoti nepakanka tik paimti svetimą turtą, jis turi būti užvaldytas“[43]. Sutiktina su disertacijoje pateikta nuomone, nes jeigu kaltininkas dėl nuo jo nepriklausančių priežasčių negalėjo gauti galimybės disponuoti savo nuožiūra arba panaudoti pagrobtą turtą, veika tampa pasikėsinimu įvykdyti vagystę. Pasikėsinimas taip pat yra tas atvejis, kai dėl priežasčių, nepriklausančių nuo nusikaltėlio, jis negalėjo pavogti turto. Pavyzdžiui, E. B. buvo nuteistas Vilniaus miesto apylinkės teisme, nes jis pagal išankstinį sumanymą, atstūmęs balkono plastikines duris, iš kurio tyčia, iš savanaudiškų motyvų, bandė patekti į patalpas ir pagrobti svetimą turtą, tačiau

[40] A. Drakšienė ir E. Stauskienė, *Nusikaltimai nuosavybei Lietuvos ir kitų šalių baudžiamuosiuose įstatymuose. Mokomoji priemonė* (Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 1998), 69
[41] А. В. Шеслер, „Хищения: понятие и признаки“, *Вестник Томского государственного университета. Серия «Право»* Nr. 4, 6 (2012): 73.; Шурухнов, *supra note*, 39: 51.
[42] „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52“, *supra note*, 33.
[43] Vosyliūtė, *supra note*, 10: 125.

nusikaltėlis nesiryžo užbaigti plano dėl nuo jo nepriklausančių priežasčių, nes suveikė patalpų apsaugos signalizacija ir jis pasišalino iš įvykio vietos[44].

Nusikaltimo subjektas bendrąja to žodžio prasme yra nusikaltimą padaręs asmuo. Pasak A. G. Filipovo, nusikaltimo subjektas yra asmuo, galintis užtraukti baudžiamąją atsakomybę, jei jis sąmoningai ar neapdairiai daro pavojingą veiką, numatytą baudžiamajame įstatyme[45]. Nusikaltimo subjektu gali tapti bet kuris fizinis asmuo, nusikaltimo padarymo metu sulaukęs baudžiamojo įstatymo numatyto amžiaus, t.y. 14 metų (LR BK 13 str. 2 d.)[46]. Anot A. Abramavičiaus, įstatymų leidėjas, nustatydamas vagystės subjekto amžių, rėmėsi būtent šios nusikalstamos veikos, tai yra akivaizdžiu vagystės pavojingumu ir neteisėtumu, todėl darė prielaidą, jog, būdamas 14 metų amžiaus, asmuo jau gali visapusiškai suprasti ir įsisąmoninti baudžiamojo įstatymo draudimus[47]. Taigi, remiantis analizuota teismų praktika, nurodoma, kad vagystės iš gyvenamosios patalpos subjektu gali būti laikomas asmuo nuo 14 metų, būtent šios amžiaus grupės žmonės ir sudaro nemažą vagystes iš gyvenamųjų patalpų atlikusių asmenų dalį.

Subjektyvieji požymiai – pakaltinamumas ir kaltė, nusikaltimo motyvas ir tikslas – apibūdina nusikaltimą padariusį asmenį. Pažymėtina, jog vagystė yra nusikalstama veika, kuri gali būti tik tiesioginė, padaryta tyčia[48]. Tai reiškia, kad kaltininkas suvokia, kad slapta, neteisėtai, neatlygintinai užgrobia svetimą turtą, į kurį jis neturi teisės, ir numato, kad savo veiksmais daro materialinę žalą turto savininkui, ir to nori[49]. Taigi, subjektyvi nusikaltimo pusė yra vidinė psichologinė nusikalstamo elgesio savybė. Pabrėžiamas intelektualinis ketinimo momentas, kai daroma vagystė, egzistuoja suvokimas apie neteisėtą neatlygintiną svetimo turto pagrobimą, taip pat supratimas, kad neišvengiamai bus padaryta turtinės žala savininkui ar kitam turto savininkui. Valingas ketinimo momentas slypi vagystę darančio asmens troškime, šių pasekmių atsiradime[50]. Pavyzdžiui, baudžiamojoje byloje Nr. 1-65-463/2013[51], nuteistasis, veikdamas grupėje asmenų, ketindamas iš savanaudiškų paskatų pavogti svetimą turtą, norėdamas padaryti žalos savininkei ir svetimą turtą paversti savu, įsitikinęs, kad niekas nemato jo veiksmų, pagrobė iš kambaryje stovėjusios spintos stalčiaus nukentėjusiajai priklausančius 14000 EUR, padarydamas didelę materialinę žalą. V. N. Kudryavcevas mano, kad

---

[44] „Vilniaus miesto apylinkės teismo baudžiamųjų bylų skyriaus 2018 m. kovo 14 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. N1-167-1033/2018“, eTeismai, žiūrėta 2021 m. rugpjūčio 20 d., https://eteismai.lt/byla/40313947847837/N1-167-1033/2018.

[45] А. Г. Филиппова, *Криминалистика. Базовый курс: учебник* (Москва: Издательство Юрайт ИД Юрайт, 2011), 41.

[46] „Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas“, *supra note*, 5.

[47] Abramavičius ir kt. *supra note*, 26.

[48] „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52“, *supra note*, 33.

[49] Vosyliūtė, *supra note*, 10: 51.

[50] Шеслер, *supra note*, 41: 73.

[51] „Vilniaus regiono apylinkės teismo baudžiamųjų bylų skyriaus 2013 m. kovo 10 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-65-463/2013“.

savanaudiškumo motyvas reiškia ne ką kita, kaip norą patenkinti tikrą ar įsivaizduojamą materialinių gėrybių poreikį[52]. Taip pat kalbant apie tikslą, reikia pažymėti, jog įsibrovimui į gyvenamąją patalpą konstatuoti reikia nustatyti ne tik patekimo į įsibrovimo gyvenamąją patalpą neteisėtumą, t.y. leidimo neturėjimą, bet ir išankstinį pagrobimo tikslą[53].

Taigi, vagysčių iš gyvenamųjų patalpų baudžiamoji teisės charakteristika leidžia suprasti, ar įvykdyta veika yra konkretus nusikaltimas. Baudžiamąją teisinę charakteristiką sudaro objektyvieji ir subjektyvieji požymiai. Objektyvieji požymiai žymi objektą ir objektyviąją pusę. Pagrindiniai objektyvieji požymiai yra vagystės iš gyvenamosios patalpos dalykas, neteisėtas, neatlygintinas svetimo turto pagrobimas, kitaip tariant, pavertimas šį turtą savu. Subjektyvieji požymiai padeda suvokti subjektą ir veikos subjektyviąją pusę**.** Vagysčių iš gyvenamųjų patalpų subjektas gali būti asmuo nuo 14 metų, subjektyvi pusė susideda iš tiesioginės tyčios ir savanaudiškumo. Nesant bent vieno iš požymių, veika negali būti pripažinta slapta turto vagyste.

1.2 Vagysčių iš gyvenamųjų patalpų kriminalistinė charakteristika

Svarbų vaidmenį renkant informaciją, ypač pradiniame įvykio tyrimo etape, formuojant paieškos ir tyrimo versijas, atlieka vagysčių iš gyvenamųjų patalpų kriminalistinė charakteristika[54]. Profesoriai E. Kurapka ir H. Malewskis pabrėžė, kad „kiekvienos nusikaltimų rūšies tyrimo metodikos pagrindinis elementas yra kriminalistinė nusikaltimų charakteristika. Tik gerai išmanydami jos elementus, galime efektyviai, operatyviai ir tikslingai tirti konkretų nusikaltimą, nes, priešingu atveju, ši veikla yra ne planingas, mokslinėmis rekomendacijomis pagrįstas tyrimas, bet chaotiškas tarpusavyje nesusijusių veiksmų konglomeratas, skirtas siekti labai miglotai suprantamo tikslo“[55]. Kriminalistinės charakteristikos sampratą nagrinėjo daug mokslininkų, tačiau Lietuvoje šią temą plačiai savo desertacijoje ir kituose mokslo darbuose išnagrinėjo profesorė Snieguolė Matulienė[56]. Pasak prof. S. Matulienės, kriminalistinė nusikaltimų charakteristika – „tai tam tikrų, tarpusavyje susijusių elementų sistema, tokių, kaip nusikaltimo padarymo būdas, nusikaltimo padarymo aplinka, tiesioginis nusikaltimo objektas, jo apsaugos sąlygos nuo kėsinimosi, nusikaltėlio asmenybė, maskavimas ir kt“[57]. Spėjama, kad

---

[52] В. Н. Кудрявцев, *Причинность в криминологии* (Москва: Юридическое издательство Норма, 1968), 34.
[53] A. Abramavičius ir kt., *Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. II tomas. Specialioji dalis (99-212 straipsniai)* (Vilnius: Registrų centras, 2009), 291.
[54] Д. Н. Балашов, С. В. Маликов и Н. М. Балашов, *Криминалистика: учебник* (Москва: ИНФРА-М, 2005), 6.
[55] Vidmantas Egidijus Kurapka ir Hendryk Malevski, „Šiuolaikinė nusikaltimų tyrimo koncepcija ir jos kriminalistinis bei procesinis užtikrinimas. Pirmieji rezultatai“, *Jurisprudencija* Nr. 43, 35 (2003): 81.
[56] Snieguolė Matulienė, „Kriminalistinė nusikaltimų charakteristika nusikaltimų tyrimo metodikoje: teorinių ir praktinių problemų šiuolaikinė interpretacija“ (daktaro disertacija, Lietuvos teisės universitetas, Vilnius, 2004), 20, https://repository.mruni.eu/bitstream/handle/007/16097/Matuliene_disertacija.pdf?sequence=1&isAllowed=y.; Matulienė, *supra note*, 20.
[57] *Ibid*, 20.

kriminalistinė nusikaltimų charakteristika – tai atviras kriminalistikos teorinės bazės blokas, kuris nuolat gali ir turi būti papildytas naujomis žiniomis[58]. Kaip pabrėžia rusų kriminalistikos tyrinėtojai A. N. Vasilev, V. A. Obrazcov ir N. P. Jablokov, kriminalistinę nusikaltimų charakteristiką sudaro nusikaltimų padarymo būdų aprašymas, nusikaltėlių naudojamos techninės priemonės, jų gavimo šaltiniai, tipiniai materialūs nusikaltimo pėdsakai, tai gali būti daiktiniai įrodymai, užpuolimo įrankiai, asmuo, padaręs nusikalstamą veiką ir nukentėjusysis bei kitos aplinkybės[59]. Svarbu akcentuoti, jog V. A. Obrazcov nagrinėjo minėtą apibrėžimą, apibūdino jį kaip kriminalistinės nusikaltimų charakteristikos sistemą, kuri yra skirta aprašyti reikšmingus kriminalistinius rūšies požymius, grupes ir pavienius nusikaltimus, pasireiškiančius mechanizmo, būdo ir nustatymo ypatybėmis, jo padarymas pateikia nusikaltimo, jo subjekto asmenybės ir kitų aplinkybių, apie tam tikrą nusikalstamą veiką ir turint tikslą užtikrinti sėkmingą tyrimo atskleidimo užduočių išsprendimą ir nusikaltimo prevencijos supratimą[60]. Pasak dar vieno rusų mokslininko D. N. Černovo, vagysčių iš gyvenamųjų patalpų nusikaltimų kriminalistinė charakteristika yra kriminalistiškai reikšmingų tokio tipo nusikaltimų požymių duomenų sistema, atspindinti loginius šių požymių ryšius ir padedanti sukurti tipiškas konkretaus nusikaltimo tyrimo versijas[61]. Taigi, aptariant visas minėtų autorių pateiktas sąvokas, galime konstatuoti, kad kriminalistinė charakteristika yra reikšmingos kriminalistinės informacijos apie vagystę iš gyvenamųjų patalpų rinkinys, turintis ypatingą sudėtį ir struktūrą. Vagysčių iš gyvenamųjų patalpų kriminalistinės charakteristikos elementai nurodo svarbiausius vagystės požymius, kurie padeda ieškoti informacijos apie minėtą padarytą nusikalstamą veiką bei asmenį, kuris šią veiką atliko, taipogi kitos informacijos, kuri yra svarbi tiriant šį nusikaltimą.

Sėkmingam vagysčių iš gyvenamųjų patalpų atskleidimui būtina teisingai panaudoti vagysčių iš gyvenamųjų patalpų kriminalistinę charakteristiką. Kaip straipsnyje rašė S. Matulienė ir E. Kažemikaitienė, „sėkmingas nusikalstamų veikų ištyrimas priklauso nuo tam tikrų duomenų apie padarytą nusikaltimą. Šiuo atveju, vienas iš svarbiausių tyrimo proceso elementų yra tinkamas kriminalistinės nusikaltimų charakteristikos naudojimas. Būtina plačiau ir veiksmingiau naudoti kriminalistinę nusikaltimų charakteristiką rengiant nusikaltimų tyrimo metodikas, sudarant universalią informacinę sistemą. Tik tada galima tikėtis geresnių rezultatų, aiškinantis nusikalstamas veikas“[62]. Taigi, tam, kad būtų rezultatyviai atskleistos vagystės iš gyvenamųjų patalpų, būtina tinkamai taikyti kriminalistinės charakteristikos duomenis.

---

[58] Matulienė, *supra note,* 20: 21.
[59] А. Н. Васильев и Н. П. Яблоков, *Предмет, система и теоретические основы криминалистики* (Москва: Изд-во Моск. ун-та, 1984), 113.
[60] А. С. Князьков, *Криминалистика: Курс лекций* (Томск: Изд-во «ТМЛ – Пресс», 2008), 862.
[61] Чернов, *supra note,* 15: 594.
[62] Matulienė, *op. cit.,* 47.

Baudžiamajame procese nusikaltimo charakteristika apibūdina įrodinėjimo dalyką, tuo tarpu, kriminalistinė charakteristika atskleidžia nusikaltimo padarymo priežastis ir sąlygas[63]. Taigi, vagysčių iš gyvenamųjų patalpų kriminalistinė charakteristika apima informaciją apie šį nusikaltimą, kuri prisideda prie veiksmingos paieškos, atliekant pirminį tyrimą.

Galima pastebėti, jog kiekvienas mokslininkas, tyrinėjęs kriminalistinę charakteristiką, jos struktūrą įvardina skirtingai. Anot prof. S. Matulienės ir kitų autorių, kriminalistinės nusikaltimų charakteristikos struktūrą sudaro keturi elementai[64]:

1. Asmuo padaręs nusikaltimą;
2. Nusikaltimo situacija;
3. Nukentėjusysis arba nusikaltimo pasikėsinimo dalykas;
4. Nusikaltimo būdas.

Rusų mokslininkų požiūris šiuo klausimu yra kitoks, pavyzdžiui, „I. F. Gerasimovas išskiria šiuos kriminalistinės nusikaltimų charakteristikos struktūros elementus: nusikalstamos veikos paplitimą, nusikaltimų išaiškinimo ypatybes, tipinius nusikaltimo įvykio ir aplinkos bruožus, pėdsakų susidarymo mechanizmą, nusikaltimo būdą, kaltinamojo asmenybę ir jo elgesio ypatybes, nukentėjusįjį apibūdinančius duomenis. Taigi, I. F. Gerasimovas išskiria 7 elementus, tuo tarpu, pagal V. A. Obrazcovą, kriminalistinės nusikaltimų charakteristikos struktūrą sudaro 5 elementai: asmenys, padarę nusikaltimus, nusikaltimo tikslai ir motyvai, nusikaltimo objektas (dalykas), priemonės nusikalstamam rezultatui pasiekti, nusikaltimo mechanizmas ir jo padariniai. Vis dėlto, geriau būtų laikytis anksčiau išdėstytos struktūros. Pradedant nagrinėti pateiktų struktūrų skirtumus, reikėtų pirmiausia aptarti jas siejančius struktūrinius elementus: asmenys, padarę nusikaltimus, nusikaltimo objektas bei nukentėjęs asmuo arba pasikėsinimo dalykas“[65]. Taigi, apibendrinant galima traktuoti, jog rusų mokslininkai negali susitarti dėl minėtos kriminalistinės charakteristikos struktūros. O kalbant apie Lietuvos kriminalistinę nusikaltimo charakteristiką, galima teigti, kad S. Matulienės ir S. Kuklianskio išdėstytai originaliai struktūrai pritariame ir laikomės, nes ji yra argumentuota.

Apibendrinant galim ateigti, kad „kriminalistinė nusikaltimo charakteristika yra tam tikrų savybių visuma, kurią įmanoma išsiaiškinti tik nagrinėjant kriminalistinės nusikaltimų charakteristikos struktūrinius elementus. Todėl per šiuos elementus bus atskleidžiamos savybės,

[63] Ю. В. Гаврилин и Н. Г. Шурухнов, *Криминалистика: методика расследования отдельных видов преступлений: Курс лекций* (Москва: Книжный мир, 2004), 76-77.
[64] Matulienė, *supra note*, 20.
[65] Samuelis Kuklianskis ir Snieguolė Matulienė, „Kriminalistinės nusikaltimų charakteristikos samprata”, *Jurisprudencija* T. 29, 21 (2002): 51.

kurios ir sudaro kriminalistinės nusikaltimų charakteristikos turinį“[66]. Išanalizavus vagysčių iš gyvenamųjų patalpų baudžiamąsias bylas ir mokslinę literatūrą, galima daryti išvadą, kad plėtojant šio nusikaltimo kriminalistinę charakteristiką, būtina nagrinėti šiuos struktūrinius elementus: nukentėjusysis arba vagystės pasikėsinimo dalykas; asmuo padaręs vagystę; vagystės situacija, vagystės būdas.

1.2.1. Asmuo padaręs nusikaltimą

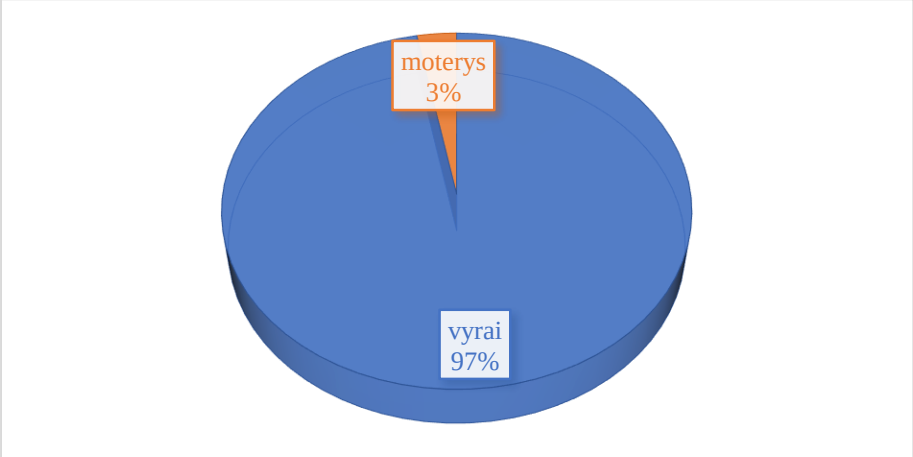
Nusikaltėlio asmenybė atsispindi nusikalstamos veikos rengimo ir padarymo būduose, taip pat vagystės atmosferoje, nes nusikaltimo vietoje lieka daugybė pėdsakų (batų, rankų, biologinių ir kt.), kurie parodo kai kuriuos nusikaltėlio asmenybės bruožus, liudijančius nusikaltėlio profesines savybes, jo asmenybės, psichologines savybes ir kt[67].

„Kalbant apie vagysčių iš butų nusikaltėlių asmenybių charakteristiką, reikėtų pasakyti, kad jiems būdingi nusikaltimo veiką sunkinančių aplinkybių bruožai, ypač nusikalstama patirtis, nes pusę vagysčių iš butų atvejų padarė asmenys, anksčiau jau teisti už nusikalstamas veikas. Tokie nusikaltėlio charakteristikos požymiai padeda tyrėjui nustatyti galimų įtariamųjų grupę ir teisingai kvalifikuoti nusikalstamą veiką“[68]. Pabrėžtina, jog „kriminalistikai, nagrinėjančiai įtariamojo asmenybę, svarbu atsižvelgiant į jo fizines, dvasines bei kitas savybes, atskleisti sugebėjimą padaryti nusikaltimą“[69]. Pirmiausia būtina išskirti dominuojančius požymius. Šiuo atžvilgiu labiausiai reikia atkreipti dėmesį į lytį, fizinę asmens jėgą, įgūdžius, nusikalstamą patirtį, išsilavinimą, amžių, specialybę ir kt. Nagrinėjant asmens gebėjimą daryti vagystes, labai svarbu atsižvelgti į žmogaus psichiką, kuri reguliuoja jo nusikalstamą elgesį[70].

Pažymėtina, jog „žinomas glaudus tarpusavio ryšys tarp amžiaus (net jo tarpsnių) ir nusikaltimo pobūdžio – pasikėsinimo objekto vertės (dydžio, svarbumo), nusikaltimo būdo (veiksmų, skirtų pasirengti, padaryti ir nuslėpti nusikaltimą, kompleksą), pobūdžio ir sudėtingumo, taip pat ryšys tarp lyties ir nusikaltimo būdo bei nusikaltimo pobūdžio. Pavyzdžiui, moterys yra daugiau linkusios daryti intelektualius nusikaltimus nei nusikaltimus, kuriems padaryti reikia jėgos“[71]. Kalbant apie vagių lytį, ypač reikėtų pažymėti, kad vagystes dažniausiai įvykdo vyrai negu moterys. Ištirtų baudžiamųjų bylų rezultatai rodo, kad 97 % atvejų vagystes įvykdo vyrai ir tik 3 % moterys (žr. į 4 pav.). Šis minėtas moterų procentas dominuoja Vilniaus

[66] Matulienė, *supra note*, 65: 52.
[67] А. В. Иващенко и Е. А. Алексеева, „Личностные особенности квартирных воров“, *Психология в правонарушающего поведения* Nr. 2, 49 (2012): 67-68.
[68] Kurapka ir kt., *supra note*, 8: 561.
[69] *Ibid*, 562.
[70] Matulienė, *op. cit.*, 53.
[71] *Ibid.*

rajone. Pastebėtina, kad moterys nepasižymi dideliu agresyvumu, įžūlumu, ko negalima pasakyti apie vyrus, tačiau jos pasižymi naivumu, emocionalumu, dažnai jaučia padidintą nerimo jausmą ar depresiją. Moterims nebūdingi tokie vagystės būdai, kurie paplitę tarp vyrų, nes joms trūksta fizinio pasiruošimo ir jėgos (pvz. išmušti duris, langus, įsibrauti per langą prieš tai jį išpjovus, ar išspaudus lango stiklą ir t.t.).

Šaltinis: sudaryta darbo autorės pagal baudžiamųjų bylų duomenis.

4 pav. Vilniaus apskrities baudžiamųjų bylų analizė parodė, kad dažniausiai vagystes iš gyvenamųjų patalpų įvykdo vyrai, nei moterys.

Literatūroje yra nurodyta, jog dažniausiai vagystes įvykdę nusikaltėliai yra 18–40 metų vyrai, neturintys išsilavinimo, nuolatinės darbo vietos, gyvenantys netoli nuo nusikaltimo vietos ir jau yra atlikę bausmę už tokią nusikalstamą veiką (kai kurie iš jų daugiau nei vieną kartą)[72]. Pateikiamas pavyzdys iš nagrinėtų baudžiamųjų bylų, 01-148271-16 byloje, Vilniaus apsk. AVPK Vilniaus r. PK tyrėjas nustatė, kad nusikaltėlis įvykdė vagystę iš nukentėjusios L. O. namo, adresu, Jazminų g. 27, Piktakonių k., Marijampolio sen. Vilniaus r. Nusikaltėlis yra 18 metų amžiaus (gimęs 1998 m.), turintis vidurinį išsilavinimą, neturintis nuolatinės darbo vietos bei anksčiau jau teistas. Pateikiamas dar vienas pavyzdys, pagal Nr. 1-446-928/2016 baudžiamąją bylą: T. Č. „*2015-06-19, apie 16.00 val., laužtuvu išlauždamas duris bei langą, įsibrovė į namą ir pagrobė S. P. ir R. P. priklausantį turtą: orinį šautuvą, orinį pistoletą, brezentinį krepšį, kompiuterį „Samsung“, aštuonias sidabrinių litų monetas, 600 eurų, 1770 litų, du auksinius vestuvinius žiedus, 5 sidabrines grandinėles, dvi moteriškas ir dvi vyriškas odines striukes [...]. T. Č. Lietuvos Respublikos pilietis, lietuvis, nevedęs, 8 klasių išsilavinimo, nedirbantis, gyv. (–), Kaune, deklaruota gyvenamoji vieta ten pat, teistas*“[73]. Iš šios baudžiamosios bylos pavyzdžio galima pastebėti, kad asmuo, neturintis aukštojo išsilavinimo,

[72] И. Я. Козаченко и Г. П. Новоселов, *Уголовное право* (Москва: НОРМА: ИНФРА-М, 2008), 208.
[73] „Kauno apylinkės teismo baudžiamųjų bylų skyrius 2016 m. vasario 4 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 1-446-928/2016“, eTeismai, žiūrėta 2021 m. rugsėjo 10 d., https://eteismai.lt/byla/72840675290841/N1-183-633/2017.

veikė labai kvalifikuotai, be to, reikia atkreipti dėmesį į nepilną išvardintų pavogtų daiktų sąrašą. Galima konstatuoti, kad šią vagystę atliko profesionalus vagis.

E. A. Aleksejeva teisingai nurodo, jog standartinis butų vagis – tai asmuo nuo 15 iki 25 metų, be išsilavinimo, neturintis įgūdžių ir sugebėjimų, jį domina pinigai, buitinė technika, kiti buities daiktai, kurie profesionaliam vagiui neturi jokios vertės, todėl bendra šių nusikaltimų padaryta turtinė žala paprastai nėra didelė[74]. „Profesionalūs vagys nuo 25 iki 55 metų pasižymi ypatingais specialiais įgūdžiais ir sugebėjimais, juos domina kailių dirbiniai, juvelyriniai dirbiniai ir kiti vertingi daiktai. Profesionalūs vagys mokosi iš savo bendravimo aplinkos nusikaltėlių ir turi grupės lyderį, kuris juos paruošia nusikaltimams. Profesionalūs vagys retai veikia vieni, paprastai vienas pasilieka automobilyje ir su specialiu radaru stebi policijos patrulių judėjimą“[75].

Mokslinėje literatūroje egzistuoja dar vienas nusikaltėlių klasifikavimas. Visi vagystę darantys asmenys, atsižvelgiant į nusikaltėlio duomenis ir asmenybę bei nusikaltimo padarymo būdą, gali būti sąlygiškai suskirstyti į kelias grupes[76]:

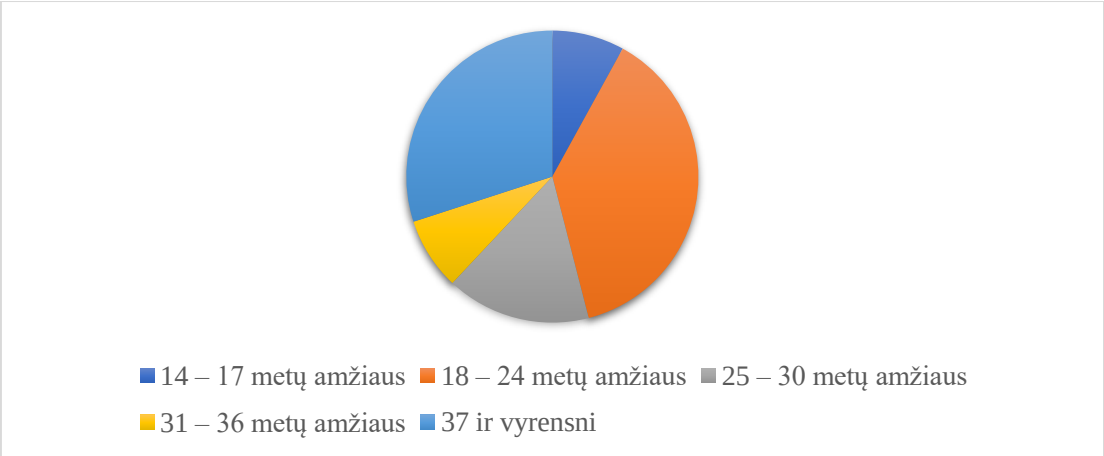
1) primityvūs nusikaltėliai, kurie įvykdo vagystę nenaudodami jokių techninių priemonių dėl tam tikrų specifinių situacijų, iš anksto nepasiruošę joms. Tokios vagystės padaromos staiga, kai pati nusikalstamos veikos padėtis nereikalauja jokių parengiamųjų priemonių, pavyzdžiui, buto, namo durys neužrakintos ir pan.;
2) kvalifikuoti nusikaltėliai yra asmenys, turintys nuolatinį asocialų požiūrį, turintys tam tikrų įgūdžių, jie kruopščiai apgalvotai įvykdo vagystę, vagia daugybę daiktų. Jie yra linkę naudoti tuos pačius vagystės būdus, tokius, kaip pritaikant atitinkamą raktą. Paprastai šie asmenys anksčiau jau buvo teisti už vagystes arba kitus nusikaltimus;
3) profesionalūs nusikaltėliai yra asmenys, kurie vagystę įvykdo dėl nuolatinės asocialios orientacijos. Beveik visi anksčiau jau buvo teisti už panašius nusikaltimus. Turėdami nusikalstamų įgūdžių ir patirties, jie bando įvykdyti vagystes vienu gerai paruoštu būdu, pavyzdžiui, įsibrauna į patalpą panaudoję visraktį.

Kalbant apie vagystes darančių asmenų amžiaus ypatybes, reikia paminėti, kad Vilniaus apskrities vagysčių iš gyvenamųjų patalpų nusikaltėlių tapatybių tyrimas nustatė, jog 8 % asmenų yra 14 – 17 metų amžiaus grupės; 38 % yra 18 – 24 metų amžiaus; 16 % 25 – 30 metų amžiaus; 8 % – 31 – 36 metų amžiaus, o 30 % – 37 metų ir vyresni (žr. į 5 pav.). Pateikti duomenys rodo, kad dažniausiai vagystes iš gyvenamųjų patalpų įvykdo jaunimas, tačiau

[74] Е. А. Алексеева, „Проблемы типологии квартирных воров“, *Психопедагогика в правоохранительных органах* Nr. 3, 50 (2012): 55.
[75] А. Р. Маржохов, „Психологическая характеристика личности лиц совершающих кражи“, *Фундаментальные исследования* Nr. 2 (2006): 78.
[76] И. Ф. Герасимов и др., *Криминалистика. Учебник для вузов* (Москва: Высшая школа, 2000), 125.

nemažą vagysčių dalį įvykdo ir vyresnio amžiaus asmenys (nuo 37 ir vyresni). Vyresnio amžiaus asmenys šios rūšies vagystes dažniausiai įvykdo Trakų ir Širvintų rajonuose. Pažymėtina, jog yra susidariusi tendencija, kad vagys, kurie dar yra nepilnamečiai, vagystes įvykdo veikdami grupėje asmenų. Atliktas tyrimas parodė, kad visais išanalizuotais atvejais (8 %) nepilnamečiai vagystes įvykdė būdami bendrininkų grupėje. Daugiausia tokių atvejų pastebėta Vilniaus ir Šalčininkų rajonuose. Pastebėta, kad dauguma nepilnamečių įvykdo įvairias vagystes mažesniu negu dviejų mėnesių intervalu po pirmosios vagystės. Nusikaltimai paauglystėje vyksta atsižvelgiant į didžiausią organizmo fiziologinių galimybių kilimo periodą, kai nepilnai suformuotos kognityvinės funkcijos, susijusios su valios reguliavimo ir planavimo procesais[77]. Remiantis teismų praktikos Vilniaus apskrities duomenimis, galima teigti, kad „nepilnamečiai buto vagys nuo 14 iki 16 amžiaus tyrimo proceso metu ne tik prisipažįsta padarę nusikalstamą veiką, bet dažnai ir gailisi“. 16 – 17 metų vagies savanaudiškas motyvas yra ryškesnis negu 14 – 15 metų nusikaltėlių. 16 – 17 metų nusikaltėlių požiūris į vagystes daug sąmoningesnis, nes jie turi konkrečiai apibrėžtą tikslą. Paauglystėje nusikaltėliai dažniausiai vogė daiktus, siekdami pasilikti juos sau. Atsižvelgiant į jų funkcinę reikšmę, matoma, kad tai yra tokie daiktai, kurie patenkina paauglių interesus: garso ir vaizdo įranga, išmanieji telefonai, kiti modernūs įrenginiai, kurie yra neprieinami finansiškai nepasiturintiems paaugliams. Vadinasi, šie daiktai, pavogti nagrinėjamosios asmenų kategorijos, nėra pajamų šaltinis, tačiau šis teiginys nėra patvirtintas. Tokio nusikaltimo veiksmai, nors atliekami žmonių, kurie dar nėra sulaukę pilnametystės, nėra paplitę dėl kelių priežasčių. Visų pirma, taip yra dėl to, kad nepilnamečiai dar nėra aiškiai suformulavę savanaudiškų tikslų ir nuolatinės antisocialinės parazitinės orientacijos. Be to, ši žmonių kategorija dažniausiai gyvena su tėvais ir yra nuo jų priklausoma, todėl jie iš esmės yra aprūpinti tik pačiais būtiniausiais dalykais. Iš ankstesnės tezės matyti, kad paauglių poreikiai yra kur kas labiau riboti, negu suaugusiųjų žmonių. Be to, paaugliams dėl nepakankamo prisitaikymo ir socialinio statuso pavogtus daiktus yra sunkiau realizuoti, nes suaugusiems iš karto kyla įtarimas, iš kur pas paauglį gali būti naujų daiktų arba pinigų, kurie yra gauti už parduotus pavogtus daiktus[78]. Štai kodėl yra labai svarbus nepilnamečių nusikaltėlių perauklėjimas, turintis savalaikį ir teisingą poveikį.

[77] Алексеева, *supra note*, 67: 61.
[78] Greta Čegel, „Vagysčių iš butų tyrimas (pagal Vilniaus miesto praktika)“ (bakalauro darbas, Mykolo Romerio Universitetas, 2019), 9-10.

Šaltinis: sudaryta darbo autorės pagal baudžiamųjų bylų duomenis.

5 pav. Vagių, kurie įvykdo vagystes iš gyvenamųjų patalpų amžiaus grupė.

Taip pat pažymėtina, kad profesionalūs vagys žino, kuriose vietose reikia ieškoti vertybių (pvz. pinigų, papuošalų ir kt.), taip pat žino, kur gali būti imontuojami, įrengti seifai, o nepilnamečiai tokios informacijos nežino, todėl vagystės metu ieškodami vertingų daiktų jie padaro labai didelę betvarkę ir kt. Pavyzdžiui, baudžiamojoje byloje Nr. N1-279-424/2019: „*įsibrovė į patalpą, t. y. įlipo per namo priklausančio T. J., esančio adresu (-) langą bei patekę į namo vidų, iš kambario pavogė T. J. priklausančius daiktus: kompiuterio ausines, 30 eurų vertės, mobiliojo ryšio telefoną „IPHONE“ su krovikliu 150 eurų vertės, fotoaparatą "Sony" su odiniu dėklu, 100 eurų vertės, 250 ml talpos buteliuką vyriškų kvepalų „Paco Rabanne Miillion“, 30 eurų vertės, E. J. J. vardu išduotą negaliojantį pasą. [...]. Užėjusi į jį pamatė, kad kambaryje yra betvarkė, nors prieš jai išeinant viskas buvo tvarkinga. Langas buvo praviras pilnai, numestas ant grindų magnetofonas bei visos gėlės, visa tai stovėjo ant palangės. Visi daiktai kambary buvo išmėtyti, visos lentynos spintose tuščios, nes viskas išmesta ant žemės, lova sujaukta taip pat, ant grindų numestas didelis veidrodis. Didžiajame kambaryje taip pat buvo praviras langas pilnai, lipant į namo vidų vagys sulankstė namo numerio lentelę, matyt laikėsi už jos lipdami. Jame taip pat buvo betvarkė, visos lentynos išverstos*“[79]. Šiuo atveju atkreiptinas dėmesys į vagystės metu paauglių padarytą netvarką, taip pat iš karto galima atkreipti dėmesį, kokius nepilnamečiai daiktus pavogė: kompiuterio ausines, mobilųjį telefoną su krovikliu, fotoaparatą su odiniu dėklu, kvepalus, negaliojantį pasą. Todėl, remiantis šiuo pavyzdžiu, galima pabrėžti tai, kad profesionalūs vagys tokių daiktų nevogtų, nes dauguma iš jų yra menkaverčiai ir domina tik paauglius. Nagrinėdami tokią baudžiamąją bylą galime kelti versiją, jog šią veiką galėjo padaryti ir profesionalūs vagys, norėdami paslėpti savo pėdsakus ir supainioti teisėsaugą.

[79] „Vilniaus apylinkės teismo baudžiamųjų bylų skyrius 2019 m. kovo 20 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. N1-279-424/2019“, E-teismai, žiūrėta 2021 m. spalio 21 d., https://eteismai.lt/byla/255924380833405/N1-279-424/2019.

Ištirtų baudžiamųjų bylų rezultatai rodo, kad daugumą vagysčių įvykdo asmenys, įgiję vidurinį išsilavinimą. Miestuose šis rodiklis yra mažesnis nei kaimo vietovėse. Nedidelė dalis asmenų yra įgiję profesinį išsilavinimą. Atsižvelgiant tik į vagies įgytą išsilavinimą, negalima numatyti, kokį vagystės būdą jis pasirinks, nes visais atvejais asmuo tiesiog gali turėti gerų įgūdžių būtent šiai veiklai. Tačiau, kaip teigia prof. H. Malewski, iš karto galima pastebėti, kai vagystę įvykdo asmuo, neturintis profesinio išsilavinimo (t.y. asmuo, kuris įgijęs vidurinį išsilavinimą) ir kai vagystę įvykdo asmuo, turintis profesinį išsilavinimą arba yra tos srities specialistas[80].

Dažnai vagystę iš gyvenamųjų patalpų atlieka grupė asmenų. Bendrininkavimo atveju vaidmenys gali būti padalyti, nes vieni įsibrauna, kiti turi išsinešti, atimti daiktus[81]. Pagal mano atliktą tyrimą, pastebėta, kad net 85 % atvejų vagystę iš gyvenamųjų patalpų atliko bendrininkų grupė. „Kai kurie autoriai pastebėjo tendenciją, kad plinta organizuotos nusikalstamos grupės, veikiančios viename ar keliuose rajonuose gan ilgą laiko tarpą“[82]. Kaip pažymi rusų kriminalistė E. G. Muhortova, 90 % atvejų asmenys, įvykdę svetimo turto vagystes, dalyvavo nusikalstamoje veikoje kaip grupės dalis arba panaudodavo nesudėtingą įsibrovimo būdą[83]. Taip pat galima pažymėti, kad vagystės įvykdymą dažnai lemia lengvo praturtėjimo siekis, svetimo turto pagunda, nenoras dirbti, atleidimas iš darbo, skubus pajamų poreikis, silpna apsauga, mažos pašalpos ir kt. Atlikus teismų praktikos analizę, galima teigti, jog asmenys, kurie įvykdo vagystes iš gyvenamųjų patalpų, dažniausiai yra bedarbiai, nieko gyvenime nepasiekę žmonės.

Remiantis atlikto tyrimo duomenimis, galima teigti, kad beveik visi nusikaltėliai – vagys, anksčiau jau buvo teisti, dažniausiai už analogiškas nusikalstamas veikas (turtinius nusikaltimus). Pasitaikė atvejų, kai vagystės metu asmenys buvo apsvaigę nuo alkoholinių gėrimų. Taip pat galima daryti tokią prielaidą, jog dauguma nusikaltėlių (vagys) neturi pilnavertės šeimos, gyvena vieni arba kartu su atsitiktiniais pažįstamais, todėl nejaučia atsakomybės, ryžtasi padaryti tokią baudžiamojo įstatymo uždraustą veiką, nebijodami, jog sugaus teisėsauga ir artimieji liks be juos išlaikančio asmens.

Apibendrinant galima daryti išvadą, kad vagystes iš gyvenamųjų patalpų dažniausiai įvykdo jauni 18 – 24 metų vyrai (visuose analizuotose rajonuose), anksčiau teisti už analogiškus arba panašius nusikaltimus, neturintys nuolatinio uždarbio bei darbo, vidurinio išsilavinimo. Pastebėtina, kad Trakų ir Širvintų rajonuose dominuoja ne tik jaunų vyrų, bet ir vyresnio

[80] H. Malewski, „Vagysčių tyrimo metodika“, paskaitų medžiaga.
[81] Krzysztof Łaszkiewicz i dr. *Kwartalnik Prawno-Kryminalistyczny Szkoły Policji w Pile*. Nr. 1 – 2 (6-7) (Pila: Szkołę Policji w Pil, 2011), 83.
[82] *Ibid.*
[83] Мухортова, *supra note*, 16.

amžiaus vyrų įvykdytos vagystės, o Vilniaus ir Šalčininkų rajonuose – nepilnamečių organizuotos grupuotės.

1.2.2. Nusikaltimo situacija

Vagysčių iš gyvenamųjų patalpų situacija atspindi tam tikrus nusikaltimo kaltininko veiksmus. Svarbiausia vagystės situacijos aplinkybė yra nusikaltimo vieta, kuriai būdingas esminių pokyčių buvimas, palyginus su pradine padėtimi yra kaip tam tikrų nusikaltėlio veiksmų rezultatas. Sutiktina su prof. S. Matuliene, kad „nagrinėjant nusikaltimo situaciją yra nustatomas pasirengimo padaryti nusikaltimą laipsnis, aplinkos įtaka nusikaltimo būdui ir mechanizmui, situacijos elementai, turėję didžiausią įtaką nusikaltimo eigai ir jos rezultatui bei kaip jie susiję su subjekto asmenybe, taip pat galimus nusikaltėlio bendrininkus, liudytojus, jų buvimo vietą, nusikaltimo laiką ir kitus supančios aplinkos elementus nusikaltimo metu. Taigi, nusikaltimo situacijos savitumas turi esminės įtakos nusikaltimo tyrimui vienu ar kitu būdu nustatant nusikaltimo būdą, jo mechanizmą, nusikaltėlio elgesio įvairaus pobūdžio nukrypimus nusikaltimo metu“[84].

Nusikaltėliai pasirenka konkrečią vagystės vietą, tai yra, konkretų butą, namą ir kt., atsižvelgdami į tai, ar yra galimybė greitai ir nepastebimai įgyvendinti savo planus. Literatūroje yra įvardytos aplinkybės, lengvinančios padaryti nusikaltimą[85]:

1. Bute, name ir kt. nebuvo įrengta signalizacijos, šarvuotų durų ar kitų apsaugos priemonių.
2. Savininkų nerūpestingumas.
3. „Lengvai“ pasiekiamas turtas.
4. Nepilnamečių (nukentėjusiųjų) turimų brangių daiktų demonstravimas.
5. Savininko (nukentėjusiojo) šeimos narių aplaidumas.

Aptariant susiklosčiusią nusikaltimo situaciją, nusikaltimo pėdsakus ir tyrėjo keliamus klausimus, tinkamas argumentas yra prof. S. Matulienės teiginys, kad „labai dažnai galima pasakyti, kas tiriant įvykio situaciją buvo specialiai paruošta nusikaltėlio, o kas nuo jo nepriklausė, kaip apskritai susiklosčiusi padėtis buvo panaudota nusikaltimo tikslams: kas šioje situacijoje padėjo arba trukdė rengti ir vykdyti nusikaltimą bei slėpti pėdsakus. Nusikaltimo tyrėjas turi atsakyti ir į tokius klausimus: kokie netipiniai, neįprasti veiksniai pasireiškė

[84] Matulienė, *supra note,* 65: 56.
[85] Kurapka ir kt., *supra note,* 8: 564.; Pływaczewski, *supra note,* 18: 8.

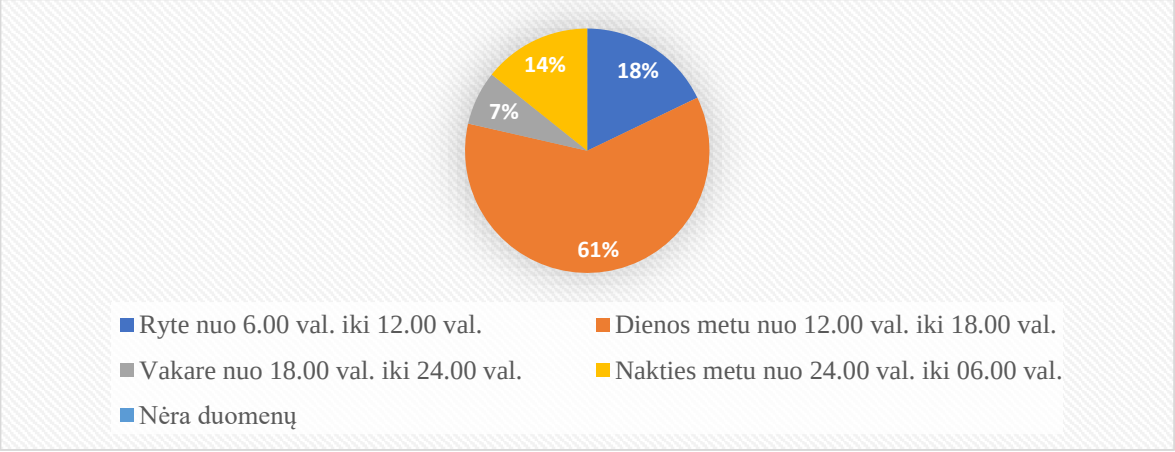
susiklosčiusioje situacijoje ir kokią įtaką jie turėjo nusikaltimui, kas galėjo sukurti arba panaudoti objektyviai susiklosčiusią situaciją nusikaltimui padaryti ir kt“[86].

Analizuojant baudžiamąsias bylas, pastebėta, kad daugiausia vagysčių buvo įvykdytos senos statybos namuose, kuriuose nėra įrengtų šiuolaikinių apsaugos priemonių. Daugumoje gyvenamųjų patalpų dar buvo likusios senos durys, kurias lengvai galima išlaužti; tik nedidelėje dalyje butų buvo įstatytos kokybiškos durys, apsunkinančios vagystės padarymą. Manytina, kad žmonės, gyvenantys miestų rajonuose ir kaimuose, galvoja, jog jų namų niekas nedrįs vogti, todėl jie nesusirūpina įstatyti kokybiškų, šarvuotų durų, tačiau tyrimas parodė, kad visų kaimo gyventojų gyvenamosios patalpos buvo aptvertos tvora, o tai taip pat apsunkina vagystės padarymą, nes prieš patekant į vidų, vagims reikia įveikti šią kliūtį. Taip pat keista, kad beveik visais vagystės atvejais gyvenamųjų patalpų (lauke) nesaugojo šuo, nors tai nebūdinga kaimo gyventojams (nebent šios informacijos nenurodė ikiteisminio tyrimo pareigūnai protokole). Ankstesniame tyrime buvo įrodyta, „kad nors ir namo gyventojai stebi nežinomus asmenis prie laiptinių arba laiptinėse, tačiau tam neskiria pakankamai dėmesio, nes yra didelis nuomininkų skaičius ir sunku suprasti, kas yra nepažįstamas asmuo – naujas nuomininkas ar vagis“[87]. Dabartiniame Vilniaus apskrities tyrime pastebėta, kad kaime gyvenantys asmenys yra kur kas draugiškesni, pažįsta visus savo kaimynus, žino, kas kurioje vietoje dirba, ką veikia laisvalaikiu ir t.t. Tačiau yra ir neigiamų pusių, pavyzdžiui, vagis, žinodamas nukentėjusiojo dienotvarkę, gali tikrai žinoti, kuriuo laiku jo tikrai neaptiks namuose ir kada bus palankus metas įvykdyti vagystę. Be to, mažuose kaimuose labai greitai plinta informacija, todėl kam nors pasigyrus, jog planuojama važiuoti atostogauti, ši informacija gali greitai pasiekti ir vagis.

Svarbus požymis, kuris turi būti nustatytas, norint tinkamai atlikti vagystės tyrimą, yra jo padarymo laikas. Kaip teigiama, „nusikalstamos veikos padarymo laikas – taip pat svarbus ir šių nusikalstamų veikų tyrimą bei prevenciją veikiantis aspektas. Vagystės iš butų dažniausiai padaromos pirmojoje dienos pusėje – nuo 10 valandos ryto iki pietų, kai gyvenamosiose vietose nėra žmonių (jie tokiu metu būna darbe, mokymo įstaigoje ir kt.). Siekiant tokiu laiku apsisaugoti nuo vagysčių, būtų tikslinga bute palikti įrengtą signalizaciją, vertingus daiktus laikyti seife arba visai nelaikyti jų namuose. Tokios apsaugos priemonės nėra visada pakankamos, todėl svarbus sustiprintas policijos patrulių budėjimas ir kitokios papildomos apsaugos priemonės“[88]. Atlikus baudžiamųjų bylų analizę, paaiškėjo, kad vagystės iš gyvenamųjų patalpų Vilniaus apskrityje daugiausia įvykdomos kaimuose (36 atvejai), mažiau jų miesto senuose mikrorajonuose (11 atvejų) bei miesteliuose (6 atvejai). Kaip atskleidė atliktas

[86] Matulienė, *supra note*, 65*:* 55 – 56.
[87] Čegel, *supra note*, 78: 28.
[88] Kurapka ir kt., *supra note*, 8: 564 – 565.

tyrimas, vagystės objektais dažniausiai tampa nuosavi namai, įskaitant ir garažus (29 atvejai), kiek mažiau tampa sodybos (10 atvejų), vasarnamiai (5 atvejai), namai, kurie dar statomi (3 atvejai), butai (3 atvejai) ir mobilūs nameliai (1 atvejis). Pastebėtina, jog dominuoja vagystės iš nuosavų namų. Atkreiptinas dėmesys, jog nėra pastebėtos tendencijos vagystes vykdyti iš kotedžų, manytina, jog šiuose mikrorajonuose susikūrusi stipri ir vieninga kaimynystės bendruomenė. Atliktas tyrimas parodė, jog daugiausia (70 %) vagysčių iš gyvenamųjų patalpų įvykdyta darbo dienomis, mažesnė dalis (30 %) įvykdyta savaitgaliais. Aptariant laiką, pastebėta, kad didelė dalis vagysčių – 61 % – įvykdoma dienos metu nuo 12.00 val. iki 18.00 val.,o ryte nuo 6.00 val. iki 12.00 val. įvykdyta – 18 % vagysčių. Nedidelė dalis vagysčių iš gyvenamųjų patalpų yra įvykdoma vakare nuo 18.00 val. iki 24.00 val. – 7 % ir nakties metu nuo 24.00 val. iki 06.00 val. – 14 %. Taip pat pasitaikė tokių baudžiamųjų bylų, kuriuose nebuvo nustatyta, kuriuo metu buvo įvykdyta vagystė (žr. į 6 pav.). Taigi, galima teigti, jog vagystės iš gyvenamųjų patalpų dažniausiai įvykdomos darbo dienomis, ryte ir dieną, kai didžioji dalis gyventojų yra darbe, toli nuo namų. Be to, didelė vagysčių dalis iš gyvenamųjų patalpų taip pat įvykdoma, kai turto savininkai ilgam laikotarpiui išvyksta iš namų (t.y. savaitgaliais, atostogų metu). Tai patvirtina ir mokslininkas N. A. Lopašenko, kuris teigia, kad įsilaužimai į namus dažniausiai įvyksta daugiabučiuose namuose, kol šeimininkai dirba ar atostogauja[89]. Manytina, jog vagystės daugiabučiuose yra įvykdomos dėl to, kad kaimynai nesidomi kaimynų gyvenimu, o kartais net nepažįsta vienas kito, todėl gali nepastebėti vagystės iš kaimyninio buto.

Šaltinis: sudaryta darbo autorės pagal baudžiamųjų bylų duomenis.

6 pav. Vilniaus apskrities vagysčių iš gyvenamųjų patalpų laikas.

Taigi, galima daryti išvadą, kad vagysčių iš gyvenamųjų patalpų situacijos elementas yra labai svarbus norint tinkamai ir sėkmingai ištirti šios rūšies nusikaltimą. Išnagrinėjus Vilniaus apskrities rajonų nusikaltimų situaciją esminių skirtumų nebuvo nustatyta.

[89] Н. А. Лопашенко, *Посягательства на собственность: монография* (Москва: Норма Инфра, 2013), 176.

1.2.3. Nukentėjusysis arba nusikaltimo pasikėsinimo dalykas

Prieš įvykdydami vagystę nusikaltėliai kruopščiai pasirenka savo aukas. S. Matulienė ir E. Kažemikaitienė moksliniame straipsnyje pabrėžia, kad „kriminalistikos atžvilgiu, duomenis apie nukentėjusiojo asmenybės ir elgesio ypatumus galima būtų suskirstyti taip: socialiniai demografiniai duomenys (lytis, amžius, šeiminė bei visuomeninė padėtis ir t. t.), duomenys apie fizines, biologines ir psichines ypatybes, apie gyvenimo būdą, vertybines orientacijas, ryšius, santykius su nusikalstamo pasaulio atstovais ir t.t.“[90]. Taipogi aukas galima suskirstyti į kelias kategorijas: pirmosios kategorijos aukos veiksmai ar asmenybės bruožai yra „provokuojančio“ pobūdžio; auka elgiasi amoraliai, išreikšdama tai piktnaudžiavimu alkoholiu (girtuokliaujama su nepažįstamais žmonėmis) bei neteisingu gyvenimo būdu, dažnai mėgsta puikuotis asmenine nuosavybe. Antroji kategorija apibūdina situacijas, kai pats nukentėjusysis nesiėmė priemonių, būtinų jo asmeninei nuosavybei apsaugoti: patiklus ir naivus nepažįstamų žmonių atžvilgiu arba palikdavo atvirus langus, duris ir balkonus (šiuo atveju pats nukentėjusysis suteikia galimybę įvykdyti vagystę, tuo pačiu palengvindamas nusikalstamo ketinimo įgyvendinimą). Trečioji kategorija apibūdina situacijas, kai auka dėl savo priklausymo tam tikrai socialinei žmonių grupei (statuso) yra linkusi tapti nusikaltimo auka (pasiturintis žmogus arba vargšas)[91]. Taigi, šios išvardintos aplinkybės prisideda prie vagystės rezultato ir padarinių. Didelę reikšmę turi ir nukentėjusiųjų (turto savininkų) elgesys, kuris dažnai savo turto saugumo atžvilgiu yra lengvabūdiškas[92]. Apibendrinant galima daryti išvadą, jog tokiais bruožais ir veiksmais charakterizuojami asmenys pasižymi didelių viktimiškumu.

Pasak prof. S. Matulienės, kriminalistinė pobūdžio informacija leidžia išsamiau apibūdinti nusikaltimo padarymo motyvus bei suteikia galimybę tiksliau apibrėžti asmenų ratą, tarp kurių reikia ieškoti nusikaltėlio[93]. Tai yra suprantama, nes dažniausiai tarp nusikaltėlio ir nukentėjusiojo yra tam tikras ryšys, todėl vagys neatsitiktinai išsirenka atitinkamus asmenis savo nusikalstamo kėsinimosi objektais[94]. Pasitaiko atvejų, kai vagystes iš gyvenamųjų patalpų įvykdo pažįstami asmenys, kurie žinojo apie nukentėjusiojo saugomą turtą arba slepiamų raktų vietą. Nukentėjusieji dažnai patys palengvina nusikaltėlių darbą, slėpdami namų raktus po durų kilimėliu, pašto dėžutėje ar gėlių vazonuose. Paklaustumėte, kodėl namų šeimininkai taip elgiasi? Atsakymas labai paprastas, taip daroma todėl, kad vienas iš šeimos narių pamiršo savo

[90] Matulienė, *supra note*, 65: 48.
[91] Г. А. Есаков, А. И. Рарог и А. И. Чучаев, *Настольная книга судьи по уголовным делам* (Москва: ТК Велби, Проспект, 2010), 623.; Н. П. Яблоков, *Криминалистика* (Москва: Юристъ, 2001), 623.
[92] А. В. Машин, „Квартирные кражи“, *Человек и закон* Nr. 10 (2001): 70.
[93] Matulienė, *op. cit.*, 57.
[94] *Ibid.*

namų raktus ir tokiu būdu jie yra perduodami. Baisiausia, kad šeimininkai net nesusimąsto, kokių neigiamų padarinių gali kilti.

Remiantis atlikto Vilniaus apskrities rajonų tyrimo rezultatais galima teigti, kad dažniausiai vagystę įvykdo nukentėjusiems nepažįstami asmenys (dažniausiai tai bendrininkų grupė, kuri veikia pagal išankstinį susitarimą), kurių nesieja joks ryšys. Pastebėtina, jog vagys kruopščiai išsirenka konkrečią auką, gyvenamąją patalpą, prieš tai kurį laiką ją stebėdami ir apskaičiuodami, kokie vertingi daiktai gali būti paslėpti minėtoje gyvenamoje patalpoje.

Be to, šiais laikais vagys socialinėje erdvėje (internete) seka aukų veiklą, nes dažniausiai šie asmenys yra profesionalai. Aukos viešai demonstruoja įsigytus pirkinius, rodo savo namus arba neseniai įrengtą ir atliktą remontą, net nepagalvodami, kad tai yra provokacija, kad juos gali stebėti vagys, kurie ketina kėsintis į jų turtą. Aukos parodo visą namo planiruotę, taip pat galima pamatyti, kur yra slepiami vertingi daiktai (seifas, papuošalų dėžutės) bei patys vertingiausi daiktai (paveikslai, papuošalai, buitinė technika ir kt.). Asmenys dažnai viešai dalinasi naujienomis, kad atostogauja arba greitu metu išvyks į konkrečią šalį ilsėtis, o kartais net nurodo minėtos išvykos datą ir pabaigą. Tokiu būdu aukos palengvina vagims darbą, nes jiems patiems jau nereikia ieškoti kėsinimosi objekto, aukos ar net galimo pavogti turto.

Atliekant Vilniaus apskrities rajonų vagysčių atvejų tyrimą nepasitaikė atvejų, tačiau yra žinoma, kad pasitaiko vagysčių, kai apgaulės būdu[95] bandoma priartėti prie saugomo turto, o gal net iš anksto pasižvalgyti, kurios vertybės gali virsti planuojamos vagystės dalykais ir kur jos yra saugomos. Pavyzdžiui, nusikaltėlis, apsimesdamas santechniku arba pardavėju, patenka į namus, siūlydamas savo paslaugas ar prekes, tačiau tuo metu nepastebimai „skanuoja“ esamą teritoriją ir saugomą turtą. Galimas ir toks atvejis, kai vagis nusikaltimo išvakarėse susipažįsta su auka (dažnai pažintis kyla dėl bendro „pomėgio“, t.y. alkoholinių gėrimų vartojimo). Tokių atvejų atsiranda tada, kai auka per daug pasitiki nepažįstamu asmeniu, kuris galiausiai pavagia aukos turimas santaupas. Reikėtų pabrėžti, kad Vilniaus apskrities rajonuose šis būdas yra nenaudotinas. Apibendrinant galima teigti, kad tyrėjas kiekvienų atveju pirmiausia turi iškelti pagrindinę užduotį – nustatyti santykį tarp nusikaltėlio ir aukos.

Vagystės dalykas gali būti bet koks kilnojamojo pobūdžio materialinis turtas. Tai gali priklausyti nuo daugybės skirtingų aplinkybių: asmenų gyvenimo lygio, tam tikrų daiktų paklausos ir kt. Taigi, vagystės pasikėsinimo dalyką galime klasifikuoti pagal grupes, o remiantis prof. S. Matulienės tyrimais, galima teigti, kad yra materiali teisinio gėrio išraiška realiame pasaulyje[96]. Vagystės pasikėsinimo dalyką sąlyginai grupuojame į keturias pagrindines grupes[97]:

[95] Vosyliūtė, *supra note,* 10.
[96] Matulienė, *supra note,* 20: 48.
[97] Kurapka ir kt., *supra note,* 8: 563.

1. Pinigai.
2. Pagal savo apimtį nedideli daiktai (juvelyriniai dirbiniai, mobilaus ryšio telefonai, laikrodžiai ir pan.).
3. Pagal savo apimtį dideli daiktai (vaizdo ir garso technika, baldai, kailių dirbiniai ir kt.).
4. Maisto produktai.

Taigi, aptartas nukentėjusiųjų ir pasikėsinimo objektų klasifikavimas yra vienas iš pagrindinių šio elemento uždavinių. Tyrėjams jis padės atskleisti kriminalistiškai svarbias savybes, į kurias būtina atsižvelgti tiriant vagystes, kurios gali padėti geriau suvokti vagystę, jos padarymo mechanizmą ir net pačius nusikaltėlius[98].

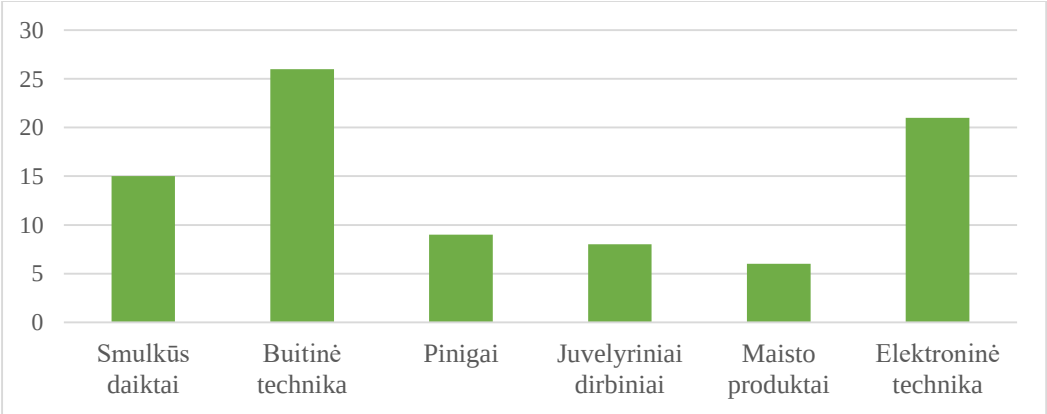
Kaip teigia vadovėlio „Kriminalistikos taktika ir metodika“ autoriai, vagysčių iš gyvenamųjų patalpų pasikėsinimo dalykas pasižymi įvairove. Įsilaužę į gyvenamąją patalpą, nusikaltėliai neretai pasisavina visas vertybes, kurias pamato arba gali pavogti. Dažniausiai pasisavinami pinigai, baldai, įvairūs brangūs daiktai ir kitos vertybės. Retai nusikaltėlių grobiu tampa drabužiai, maisto produktai ir kt. Nusikaltimo subjekto ir nusikaltimo objekto tyrimo metu nustatytos savybės padeda įgyvendinti prevencijos priemones, padedančias apsisaugoti nuo tokių nusikaltimų. Tyrimo metu nustatyti pasikėsinimo objekto požymiai padeda nustatyti rizikas dėl daiktų vagystės draudimo ir profilaktikos[99].

Prieš vykdant pavogto turto paiešką yra labai svarbu į duomenų bazę surašyti visus objekto požymius. Duomenų bazėje turėtų būti surašomi šie požymiai: pavogto turto pavadinimas, pavogto turto individualių požymių tikslus aprašymas, ypatingos žymės, objekto rūšis, pavogto turto vertė, spalva, jo identifikavimo numeris, išmatavimai, svoris, kokybė. Tačiau jeigu šiam turtui yra padaryta žala, tokiu atveju į duomenų bazę turėtų būti surašoma tiek turto būklė iki vagystės, tiek būklė po vagystės, taipogi turto sužalojimai, sugadinimai, ant turto palikti nusikaltėlio pėdsakai, galimai likę nusikaltėlio pėdsakai iš įvykio vietos ir nuo sąveikos su objektu, turto palikti pėdsakai įvykio vietoje[100]. Kalbant apie pavogtą turtą, svarbu nustatyti, kur pavogtas turtas buvo perkeltas po vagystės; o jei turtas buvo parduotas – kada, kam, kokiomis aplinkybėmis. Be to, atkreiptinas dėmesys, kad pinigų vagysčių atveju jų atradimas pas įtariamuosius ne visada vienareikšmiškai rodo šių asmenų dalyvavimą nusikaltime. Būtina nustatyti įtariamųjų išlaidas ir jas palyginti su šių asmenų finansinėmis galimybėmis, taip pat su vagystės laiku.

[98] Matulienė, *supra note,* 65: 57.
[99] Kurapka ir kt., *supra note,* 8: 563 – 564.
[100] Matulienė, *supra note,* 20*:* 48 – 49.

Remiantis gautais bylų rezultatais, galima pastebėti, kad vagystę įvykdžius sugadinant durų spyną ar išlaužiant duris, pagrobimo dalyku paprastai tampa dideli daiktai, kuriuos iš patalpos galima išnešti tik per pagrindines duris. Vagystę įvykdžius per langą ar balkoną, vagystės dalyku tampa vertingi daiktai, pinigai, smulkūs daiktai, kuriuos vagis gali lengvai išnešti iš patalpos, o vagystę įvykdžius nepašalinant kliūčių – vagiami pinigai ir kitos vertybės. Vagis, kuris pasirinko šį vagystės būdą, nori likti nepastebėtas, todėl vagia tik tą turtą, kuris yra gerai paslėptas.

Dauguma nusikaltėlių, vykdydami turto vagystę, vagia dėvimus drabužius, juvelyrinius dirbinius, naudotą buitinę ir elektroninę techniką. Taigi, vagysčių iš gyvenamųjų patalpų dalykas yra privati gyventojų nuosavybė, kuri pagal dabartinį atliktą tyrimą dažniausiai būna: įvairiausi juvelyriniai dirbiniai, pinigai, maisto produktai, alkoholis, smulkūs daiktai, pavyzdžiui, buvo pavogtos meškerės, namų apyvokos daiktai, elektros prailgintuvai, kabelis, benzinas, raktų rinkinys, drabužiai, dviračiai, statybiniai įrankiai, akumuliatorius, valtys, irklentės; elektroninė technika, pavyzdžiui, buvo pavogtas telefonas, fotoaparatas, kompiuteriai, kolonėlė, maitinimo blokai, televizoriai, DVD grotuvas, namų kino sistemos, muzikinis centras, akustinė gitara; buitinė technika, pavyzdžiui, buvo pavogti benzininiai pjūklai, benzininiai trimeriai, aliuminė skarda, dulkių siurblys, įrenginys konservams gaminti, suvirinimo aparatas, chemikalų biotualetas, generatorius, kampinis šlifuoklis, bulvių tarkavimo mašinėlė (žr. į 7 pav.). Aptariant Vilniaus apskrities rajonus, nustatyta tendencija, kad Trakų rajone daugiausia valčių, irklenčių meškerių, elektros prailgintuvų, benzino, dviračių, akumuliatorių, suvirinimo aparatų ir kitų prietaisų vagysčių, Vilniaus rajone dominuoja vertingesnių daiktų, tokių kaip juvelyrinių dirbinių, pinigų, kompiuterių, fotoaparatų, televizorių, benzinių trimerių vagystės. Šalčininkų rajone daugiausia statybinių medžiagų (statybiniai įrankiai, apyvokos daiktai, kabelis, maitinimo blokai, elektros prailgintuvas, kampinis šlifuoklis, aliuminė skarda, chemikalų biotualetas), benzininių pjūklų ir alkoholinių gėrimų vagysčių, o Širvintų rajone dominuoja elektroninės ir buitinės technikos (telefonų, kolonėlių, DVD grotuvų, namų kino sistemų, muzikinių centrų, dulkių siurblių, įrenginiai konservams daryti, bulvių tarkavimo mašinėlių ir kt.) vagystės.

Šaltinis: sudaryta darbo autorės pagal baudžiamųjų bylų duomenis.

7 pav. Vilniaus apskrities vagysčių iš gyvenamųjų patalpų dalykas.

Manytina, kad pasirinkimui, kas bus pavogta, dažnai įtakos turi to daikto kaina, paklausa, galimybė greitai jį parduoti ir didelis pelningumas. Galima teigti, kad minėtuose Vilniaus apskrities rajonuose, pavyzdžiui, Vilniaus rajone yra didelė juvelyrinių dirbinių ir kitų vertingų daiktų paklausa, Trakų rajone – valčių, irklenčių, dviračių ir kitų daiktų paklausa, Šalčininkų rajone – statybinių medžiagų, benzininių pjunkų ir alkoholinių gėrimų paklausa, o Širvintų rajone – elektroninės ir buitinės technikos paklausa. Pavogtas turtas dažniausiai laikomas pažeidėjo gyvenamojoje vietoje, garaže arba kitoje patalpoje ar artimųjų namuose. Reikia atkreipti dėmesį į tai, kad kartais nusikaltėliai pagrobtam turtui paslėpti naudoja slėptuves ir seifus.

1.2.4. Nusikaltimo būdas

Norint atskleisti vagystę iš gyvenamųjų patalpų, būtina nustatyti, kokiu būdu ji buvo atlikta. Pasak prof. S. Matulienės, vagystės būdą galima būtų apibūdinti kaip bendro plano (tyčios), determinuotų, objektyvių ir subjektyvių veiksnių sistemą, nusikaltėlių veiksmų kompleksą, turint tikslą pasirengti, padaryti ir nuslėpti vagystę[101]. Pažymėtina, kad sąvokos nusikaltimo būdas ir nusikaltimo padarymo būdas (lot. t. modus operandi) yra netapačios, nes nusikaltimo būdo sąvoka yra platesnė. Išnagrinėjus literatūrą galima konstatuoti, jog vagysčių iš gyvenamųjų patalpų būdo struktūrą sudaro pasirengimas, nusikaltimo padarymas ir slėpimas[102]. Visi trys struktūros elementai tarpusavyje susiję erdvės, laiko, vietos ir priežasties santykiais. Vagystės gali būti vykdomos prieš tai joms nuosekliai ruošiantis arba „ekspromtu“, t.y. be jokio išankstinio ruošimosi[103].

Svarbu aptarti ir pasirengimo vagystei veiksmus, nes jie turi didelę reikšmę šio nusikaltimo tyrimui. Vagystės įsilaužimo vieta atspindi parengiamuosius nusikaltėlio veiksmus ir veiksmus, kuriais siekė nuslėpti vagystę bei nusikaltėlio ar nusikaltėlių buvimo vagystės vietoje trukmę, laikotarpį, per kurį įvyko vagystė. Paprastai pasirengimas vagystei apima keletą svarbiausių elementų, anot R. S. Šuruchovo, pasirengimą vagystei sudaro šie etapai[104]:

[101] Matulienė, *supra note,* 20: 57 – 58.
[102] *Ibid,* 57; Kurapka ir kt., *supra note,* 8: 561.
[103] *Ibid*.
[104] Р. С. Шурухов, *Расследование краж* (Москва: Юристь, 1999), 21: cituota iš Egidijus Kurapka ir kt., *supra note,* 8: 561.

1. Bendrininkų paieška ir jų pasirengimas. Bendrininkų paieška gali būti atliekama tuo atveju, jei vagystės padarymas planuojamas asmenų grupėje. Bendrininkai turi atitikti tam tikrus reikalavimus: būti patikimi, lojalūs, gebėtų susikoncentruoti; turėtų nusikalstamos ar ikikriminalinės patirties; turėtų vadovo statusą tam, kad galėtų spręsti problemas, susijusias su veiklos pasiskirstymu; bendrininkas turi būti fiziškai pasiruošęs; turi turėti specifinių įgūdžių, tokių kaip spynų išardymas, kliūčių įveikimas, turi mokėti naudotis specialiais prietaisais (suvirinimo, pjovimo ir kt.); turi turėti patikimų ryšių, tam, kad galėtų parduoti pavogtą turtą bei žinoti saugias patalpas tokiam turtui laikinai laikyti ir kt.
2. Duomenų apie nusikaltimo kėsinimosi objektus surinkimas. Tokie veiksmai yra informacijos apie nusikaltimo objektą (butą, namą, kotedžą ir kt.) rinkimas, apytikslis turimo turto, vertybių ir jų laikymo vietų sąrašo sudarymas. Kriminalistinių ir teismų praktikos analizė rodo, kad dauguma nusikaltėlių, būtent planuojančių įsibrauti į svetimus namus, labai išrankiai renkasi objektus (namus, butus, kotedžus, sodybas ir kt.) taip pat atlieka jo stebėjimą, renka informaciją apie jame esantį turtą ir ruošia reikalingas technines priemones (pvz. priemones konkrečioms durims atidaryti).
3. Techninių – mokslinių priemonių (radijo aparatūros, instrumentų rinkinių, laužtuvų, specialios įrangos pasigaminimas ir kt.) įsigijimas, transporto priemonių suradimas. Kitaip tariant, tai daiktų, palengvinančių nusikaltimo padarymą, įsigijimas ar gamyba. Pavyzdžiui, išankstinis pasiruošimas galimas, kai dienos metu slaptoje vietoje slepiami įsibrovimo įrankiai arba žibintai, reikalingi naktį įsibrauti į svetimus namus; sąmoningai paliekamos atidarytos namų durys, kad vėliau būtų lengviau patekti į vidų ir pan. Dabartiniame mokslinių technologijų vystymosi etape vagys turi galimybę naudoti pakankamai pažangią įrangą, kuri palengvina tiek įsibrovimą į gyvenamąją patalpą, tiek pačios vagystės padarymą. Jie gali naudoti įvairius pjovimo įrankius – nuo pačių paprasčiausių pjūklų iki specialių hidraulinių žirklių, žnyplių, taip pat gali naudoti naktinio matymo prietaisus, kurie skirti orientavimuisi tamsioje patalpoje[105] (pavyzdžiui, jei vagystė įvykdoma naktį, tai įžiebta šviesa gali išduoti nusikaltėlį), be to, miego dujas, kurios užtikrins namų savininkų bejėgišką būklę.
4. Patikimų ryšių padėsiančių parduoti pavogtą turtą, asmenų, kuriems gali prireikti pavogto turto ir saugių patalpų (slėpimo vietų) tokiam turtui laikinai laikyti, slėpti paieška. Vagys parengia dokumentus, kuriuos pasitelkus sukuriamos teisinės pagrobtų daiktų legalizavimo prielaidos – pagaminami suklastoti dokumentai. Pavyzdžiui, pavogus brangią įrangą, gali būti suklastoti dokumentai, patvirtinantys

[105] Машин, *supra note*, 92: 65.

nurodytos įrangos pirkimą (kvitai, sąskaitos faktūros), taip pat dokumentai, leidžiantys atsekti identifikavimo ženklus (pavyzdžiui, gaminių techniniai pasai, garantiniai dokumentai ir kt.).

Kaip jau buvo minėta, vagys yra įpratę stebėti gyvenamąją patalpą, į kurią ketina įsibrauti, stebėdami jie stengiasi įsitikinti, ar šios gyvenamosios patalpos gyventojai (savininkai) tikrai yra išvykę, todėl šiam veiksmui jie naudoja mažos formos ir dydžio daiktus, pavyzdžiui, degtukus, vielos gabalus ir pan. Šie daiktai įterpiami į tarpą tarp durų varčios ir durų rėmo, po to vagys skambina ar beldžiasi į duris ir patys bėga pasislėpti į kitą daugiabučio aukštą arba pasislepia prie namų esančiuose krūmuose ir pan. Jiems grįžus ir suradus šiuos daiktus vietoje, priimamas sprendimas įvykdyti vagystę, nes buvo padaryta išvada, kad gyvenamosios patalpos savininkai namuose taip ir nebuvo pasirodę. Šis patikrinimo būdas taip pat gali būti naudojamas ir ilgesnį laikotarpį, tokiu būdu vagys gautų išsamesnės informacijos (pvz., ar savininkai išvyko atostogų, ar tiesiog neatvyko dėl kitų priežasčių). Todėl galima traktuoti, jog degtukai, vielos gabalai ir kiti mažos formos ir dydžio daiktai gali liudyti apie planuojama vagystę. Taip pat rankų pėdsakai, plastilinas ant durų ar durų akučių bei pasikartojantys skambučiai ar bildesys irgi gali liudyti apie pasirengimą vagystei.

Pažymėtina, kad nusikaltimo įrankiai ir priemonės yra įtraukiamos į vagystės būdą, kaip objektyvios vagystės būdą determinuojančios sąlygos[106]. Pastebėta, kad „kiekvienas nusikaltimo būdas palieka tam tikrus pėdsakus (požymius), pagal kuriuos galima atpažinti bei atskirti jį nuo kitų būdų. Tačiau tie pėdsakai gali padėti nustatyti kelis nusikaltimo būdus (versijas apie būdą). Kiekvieną nusikaltimo būdo stadiją (pasiruošimą, padarymą, nuslėpimą) apibūdina jiems būdingi požymiai. Kuo daugiau požymių, tuo mažiau versijų apie nusikaltimo būdus“[107]. Pavyzdžiui, panaudojus visraktį, kad galėtų įsibrauti į patalpą, visada lieka nubrozdinimų, todėl galima lengvai nustatyti šį būdą. Taigi, turi būti tiriama, kokias priemones, įrankius vagys naudojo įsilauždami į gyvenamąją patalpą bei į saugomą vertybių vietą (seifą, spintą ir pan.), taip pat kokiomis transporto priemonėmis vagys naudojosi, kad jas pervežtų.

Išanalizavus mokslinę literatūrą, galima teigti, kad išvardintas gana platus ir išsamus vagysčių iš gyvenamųjų patalpų būdų klasifikavimas. Pavyzdžiui, E. I. Makarenko buvo pateikusi šiuos vagysčių iš gyvenamųjų patalpų būdus: slaptas įsibrovimus į užrakintą gyvenamąją patalpą, pašalinus visas kliūtis; slaptas įsibrovimus į užrakintą gyvenamąją patalpą,

[106] Matulienė, *supra note*, 20: 58.
[107] *Ibid*.

nepašalinus jokių kliūčių; įsibrovimus į gyvenamąją patalpą, neslaptai bei gavus nukentėjusiojo sutikimą; netipiškas įsibrovimus į gyvenamąją patalpą[108].

Šiais laikais yra daugybė būdų bei priemonių, padedančių įsibrauti į gyvenamąsias patalpas. „Neretai nusikaltėliai įlenda į butą pro atvirą langą ar kitu būdu patenka į vidų. Kartais jie išdaužia langą labai „kvalifikuotai“ – kad nesukeltų triukšmo, išspaudžia stiklą klijais išteptu skuduru ar popieriumi. Pasitaiko, kad vogdami turtą iš patalpų, nusikaltėliai daiktus ištraukia kabliais, kilpomis ir kitokiais prietaisais. Pergabendami daugiau pavogtų daiktų, vagys naudojasi transportu“[109]. D. N. Černov, I. E. Perina ir kiti mokslininkai pateikia būdų, kuriuos vagys naudoja patekdami į patalpas, o jų klasifikacija yra grupuojama į grupes[110]:

1. Pirmąją grupę sudaro slapto įsibrovimo į gyvenamąją patalpą veiksmai, kuriuos lydi kliūties įveikimas, būtent:

1.1 įsilaužimas per gyvenamosios patalpos įėjimo duris ir jų užrakinimo įtaisus, įskaitant sunaikintą durų varčią peties ar kojų stūmimu, nuimant ją nuo vyrių; atspaudžiant arba sulenkiant užrakto varčią ir kitus užrakinimo įtaisus; užrakto mechanizmo sugadinimas naudojant koncentruotą azotą ir druskos rūgšties mišinį arba kitus stiprius oksidatorius; spyruoklinių durų cilindrinės spynos mechanizmo išgręžimas; sunaikinama spynos dėžutė; perpjaunamami pakabinamosios spynos lankeliai ir t.t.;

1.2 pjaunamas ar išspaudžiamas langų stiklas;

1.3 pastatų konstrukcinių elementų, kartu sienų, lubų, stogų, grindų, mūrinės krosnies išardymas ir kitų kliūčių sunaikinimas;

1.4 išjungiant apsaugos sistemą.

2. Antroji grupė yra suformuota tam tikrų būdų, kaip pavogti svetimą turtą, kai slaptas įsilaužimas į gyvenamąją patalpą atliekamas nepašalinant jokių kliūčių:

2.1 įėjimo durų spynai parinkus ar pagaminus raktą arba panaudojant visraktį;

2.2 aptiktas ir naudojamas raktas durims atidaryti, kuris buvo paslėptas paties nukentėjusiojo, skirtas jo šeimos nariams (tokios vietos dažniausiai būna po durų kilimėliu, gėlių vazonais, elektros skydelyje, pašto dėžutėje, užkišamos už durų apvadų ir t.t.),

---

[108] Е. И. Макаренко, *Особенности расследования краж из квартир, совершаемых группой лиц* (Ташкент. 2013), 8.

[109] Palskys ir kt., *supra note,* 23: 299. Borzoł i inne, *supra note*, 19: 18.

[110] Чернов, *supra note*, 15: 597.; В. Хилюта, „Хищение: способы совершения, вопросы квалификации и практики применения“ (Москва: 2014), 510.; Е. И. Перина, „Криминалистическая характеристика лиц совершающих кражи“, *Молодой ученый* Nr. 12 (2013): 672.; М. В. Зюзина, „Особенности моделирования преступного события при расследовании квартирных краж“, *Вестник Калининградского филиала Санкт–Петербургского университета МВД России* Nr. 4 (2010): 108.; А. Б. Свистильников и Е. А. Свистильникова, „К вопросу о способах совершения краж из квартир в условиях приграничного региона“, *Проблемы правоохранительной деятельности* Nr. 2 (2011): 63-68.; Д. К. Савелов, „Проблема понимания кражи, совершаемой с незаконным проникновением в жилище“, *Российский следователь* Nr. 6 (1999): 12-14.; Hołyst, *supra note,* 17: 426.

pašaliniams asmenims lengvai prieinamoje vietoje. Taip pat tai gali būti ir gatvėje rastas raktas;

2.3 svetimą turtą ištraukiant atitinkamais kabliais, kilpomis ir kitokiais prietaisais;

2.4 laisvas praėjimas pro kuriam laikui nukentėjusiojo paliktas atidarytas duris, gyvenamosios patalpos įėjimo duris, langus, ventiliacijos angas, lodžijų, balkonų duris, langus;

2.5 šliaužimas per šiukšlių konteinerių šachtas, santechnikos ir ventiliacijos kanalus.

3. Trečiajai grupei priskiriami vagystės būdai, kurių metu vagis įsibrauna į gyvenamąją patalpą neslaptai, o aiškiai matant ir netgi gavus aukos sutikimą:

3.1 pagal iš anksto sugalvotą ir labai tikėtiną pretekstą;

3.2 naudojantis bendru apgyvendinimu su nukentėjusiuoju arba draugyste ar kitais draugiškais, patikimais, artimais santykiais su asmenimis, gyvenančiais toje vietoje.

Taigi, apibendrinant pirmąją grupę, galima teigti, kad įsibrovimas dažniausiai būna nukreiptas į užrakinimo įtaisus ir užtvaras (spynas, langus, duris, tvoras ir kt.). Įsibrovimas atliekamas naudojant specialius, buities ar savadarbius įrankius, pavyzdžiui, tokius kaip kirviai, pjūklai, plaktukai, laužtuvai arba specialiai pasirinktus raktus, visrakčius. Kai kuriais atvejais nusikaltėlis gali įsibrauti ne naudodamasis „senoviniais“ įrankiais, o naudodamasis tik savo fizine jėga[111]. Kaip teigė mokslininkas, kriminalistas S. N. Tregubovas, profesionalus vagis visada pradeda dirbti nuo viršutinio durų krašto. Gavęs tarpą nuo suspaudimo pailgu metaliniu daiktu, jis įterpia ten medinį pleištą, po kurio jis perstato įrankį, judėdamas link durų užrakto[112].

Antrajai grupei būdingi neryškūs įrankių taikymo požymiai, nes įsibrovus į gyvenamąją patalpą nebūtina pašalinti kažkokių kliūčių. Remiantis nusikaltėlių veiksmų pobūdžiu, išskiriami kelių rūšių įsiskverbimo į gyvenamąją patalpą būdai, rezultatui pasiekti naudojami įvairūs įrankiai ir įrenginiai, fizinė jėga, naudojamasi savininkų aplaidumu ir jų pasitikėjimu[113]. Šiai grupei priskiriamos ir vagystės, nesusijusios su įsibrovimu į būstą. Tokiu atveju naudojami vadinamieji „kabliukai“ – tai tvirta virvė ar lazda su kabliu. Šis „prietaisas“ leidžia užkabinti ir ištraukti bet ką pro langą iš neįstiklintų balkonų ir lodžijų, kur vertingi daiktai lieka be priežiūros. Išanalizavus baudžiamąsias bylas, galima teigti, kad praktikoje šio būdo vagys nenaudoja. Nagrinėjant statistinius duomenis ir baudžiamąsias bylas, galima pastebėti vagysčių, kurių metu siekiama įsibrauti į gyvenamąsias patalpas, būdų primityvumą. Dažnai įsibraunama į namus atidarius duris pasirinktais ar suklastotais raktais, visrakčiu, išlenkta vinimi ar vielos

[111] Н. П. Яблоков, *Криминалистика. Учебник для вузов* (Москва: БЕК, 1995), 588.
[112] С. Н. Трегубов, *Основы уголовной техники. Научно-технические приемы расследования преступлений* (Москва: ЛексЭст, 2002), 121.
[113] Макаренко, *supra note,* 108: 10.

gabalu. Prieš įvykdant nusikaltimą, vagis įsigyja durų spyną, ją išstudijuoja, nustato jos atidarymo būdą bei tam reikalingą įrankį. Tokiu vagystės padarymo būdu namų savininkas negali iš karto nustatyti vagystės fakto, nes įvykdęs įsibrovimą pažeidėjas nepalieka atidarytų namų durų, o jas vėl užrakina. Kol savininkas nustatys vagystės faktą, praeis tam tikras laiko tarpas, nebent bus padaryta didžiulė betvarkė, kuri iškart atkreiptų savininko dėmesį. Vadovaujantis išnagrinėta literatūra, galima teigti, kad dažniausiai šį būdą naudoja profesionalūs vagys[114].

Pateiktinas pavyzdys Nr. 1-1001-269-2019[115], pilietis 2018 m. lapkričio 24 d. pateikė policijai pareiškimą, kad 2018 m. lapkričio 24 d. po kelių valandų savo nuosavam name, adresu, Draugų g. 16, Bendorių k., Avižienių sen. Vilniaus r. pastebėjo, kad iš namų dingo, t.y. pavogta pinigų suma (110 EUR), auksiniai bei sidabriniai papuošalai, kurie buvo laikomi spintoje. Iš viso padaryta 2105 EUR žala. Iš šio pavyzdžio galime matyti, kad nukentėjusysis ne iš karto pastebėjo vagystės faktą. Stebina ir tai, kad vagystės trukmė apie 15 minučių, nes, kaip teigia pareiškėjas, į namą buvo įsibrauta 2018-11-24 nuo 15:20 val. iki 15:35 val., kai jis buvo išėjęs iš namų, todėl galima teigti, jog tai parodo, kad šią vagystę atliko profesionalus vagis.

Svarbu paminėti, kad patekimo į gyvenamąją patalpą būdų primityvumas neretai nėra susijęs su vagių kruopštumu, nes vagių sėkmę daugiausia lemia mokėjimas pasirinkti tinkamą gyvenamąją patalpą, o ne įsibrovimo būdus. Svarbiausia – įvykdyti vagystę, nepritraukiant pašalinių asmenų dėmesio, taip pat greitai parduoti pavogtą turtą, nepatenkant į teisėsaugos institucijų akiratį[116].

Tyrimo praktika liudija, kad aukos pačios prisideda prie vagysčių padarymo, pavyzdžiui, kviesdami į namus vartoti alkoholinių gėrimų mažai pažįstamus ar visai nepažįstamus asmenis. Būna ir tokių atvejų, kai pasinaudojama aukos pasitikėjimu. Pavyzdžiui, N1-23-795/2017[117] byloje, J. M., nukentėjusios anūkas ir dažnai besisvečiuojantis jos bute, iš spintos pavogė pinigų santaupas.

Prof. S. V. Kaširskij yra išvardinęs tipinius vagysčių iš gyvenamųjų patalpų būdus: vagystės iš patalpų ir kitų objektų, įsilaužimas – kliūčių pašalinimas (išlaužiant duris, langus, grindis, sienas, balkonus ir t.t), be jokių įsilaužimo žymių (pasirinkus tinkamus raktus, šifravimo, uždarymo įtaisus, naudojant visraktį, durims ir langams atidaryti, per atidarytus langus, duris ir

---

[114] Свистильников, *supra note*, 110: 70.

[115] „Vilniaus regiono apylinkės teismo baudžiamųjų bylų skyriaus 2018 m. rugpjūčio 8 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-1001-269-2019“, eTeismai, žiūrėta 2021 m. rugsėjo 13 d., https://eteismai.lt/byla/193233009679508/1-1001-269/2019.

[116] Ю. И. Бытко, *Квартирные кражи и некоторые меры их предупреждения* (Саратов: Саратовский государственный университет, 2013), 20.

[117] „Klaipėdos miesto apylinkės teismo baudžiamųjų bylų skyriaus 2017 m. sausio 20 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. N1-23-795/2017“, eTeismai, žiūrėta rugsėjo 13 d., https://eteismai.lt/byla/128804913222469/N1-23-795/2017?word=idealioji%20sutapti.

t.t.), vagystės iš atvirų vietų, kur yra saugomas materialus turtas[118]. Taigi, analizuojant konkretaus nusikaltimo, šiuo atveju vagystės, padarymo būdą ir turint informacijos apie tipiškus, dažniausiai pasitaikančius ir „populiarius“ šio nusikaltimo padarymo būdus, galima daryti prielaidą apie nusikaltėlio tapatybę, o turint duomenų apie vagystės dalyką, nustatyti, per kuriuos „ryšius“ jis keliaus bei kokiu būdu bus parduodamas (per kažkokį internetinį tinklalapį, susitarimas parduoti per konkretų asmenį, per lombardus).

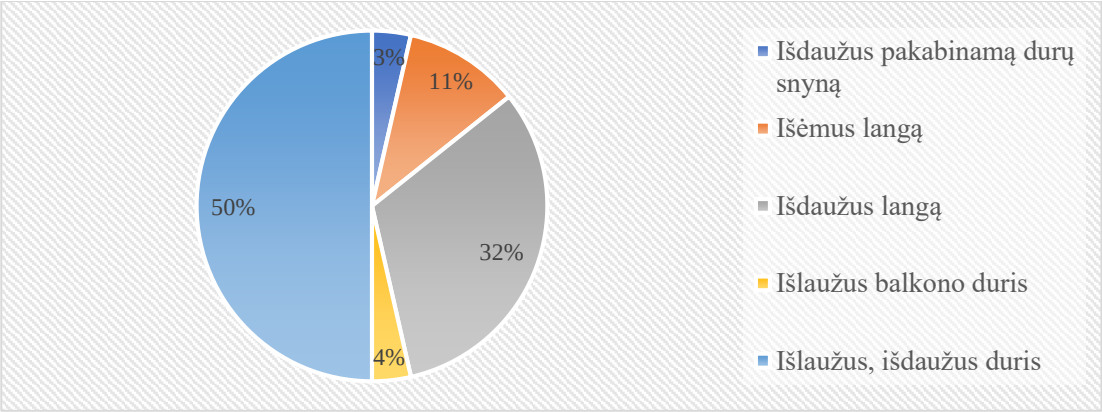
Kriminalistinėje literatūroje vardinami tokie vagysčių iš gyvenamųjų patalpų slėpimo būdai: skubus pavogtų daiktų pardavimas, alibi sukūrimas, išvykimas iš savo gyvenvietės, kurioje įvykdyta vagystė ir kt[119]. Nepaisant akivaizdžios šių aplinkybių reikšmės tiriamųjų versijų plėtrai ir tyrėjo veiklai, atrodo, kad slepiant vagystę, kaip ir bet kurį kitą nusikaltimą, turėtų būti nagrinėjami tik tie veiksmai, kurie susiję su nusikaltimo vieta.

Nusikaltėlio vagystės būdo pasirinkimą įtakoja ne tik išoriniai, bet ir vidiniai veiksniai. Išskiriami tokie išoriniai veiksniai: 1) ryšio tarp vagies ir kėsinamojo objekto buvimas / nebuvimas; 2) objekto savybės (butas, namas, sodyba, kotedžas ir pan.); 3) objekto vieta; 4) koks kiekis svetimų daiktų domina; 5) bendrininkų skaičius; 6) vagystės įrankių pobūdis (charakteris)[120]. Žinomi tokie vidiniai veiksniai: 1) žinių apie vagystės objektą (namą, butą ir t.t.) buvimas ar nebuvimas, 2) jo buvimo vieta, visi esantys įėjimai ir išėjimai, turto laikymo vieta, 3) nukentėjusiojo kasdieninės veiklos ypatumai; 4) vagių patirtis; 5) individualūs vagies bruožai[121].

Atlikta Vilniaus apskrities baudžiamųjų bylų, susijusių su vagystėmis iš gyvenamųjų patalpų, analizė, rodo, kad vagystės iš gyvenamųjų patalpų įvykdytos tokiais būdais: 10 % atvejų įsibrovus į gyvenamąją patalpą nepašalinus jokių kliūčių (2 % pritaikius raktą, 4 % per atviras duris), o 90 % atvejų yra įsibrovus į gyvenamąją patalpą ir pašalinus esamas kliūtis, tokias kaip (žr. į 8 pav.):

1. sulaužius pakabinamą durų spyną (3 %);
2. išlaužus, išdaužus duris (50 %);
3. išlaužus balkonų duris (4 %);
4. išpjovus, išėmus langą (11 %);
5. išlaužus langą (32 %).

[118] С. В. Каширский, „Характеристика квартирных краж по месту, времени и способу их совершения“, «*Черные дыры» в Российском законодательстве* Nr. 4 (2006): 134.
[119] В. Н. Большакова, „Разграничение криминалистических понятий: модель преступления, поисковый портрет преступника, криминалистическая характеристика преступлений“, *Пробелы в российском законодательстве* Nr. 3 (2014): 206 – 211.
[120] Бытко, *supra note*, 116: 15.
[121] *Ibid*.

Šaltinis: sudaryta darbo autorės pagal baudžiamųjų bylų duomenis.

8 pav. Vilniaus apskrities vagysčių iš gyvenamųjų patalpų padarymo būdai (pašalinus esamas kliūtis).

Taigi, galima teigti, jog yra daug būdų, kaip galima įvykdyti vagystę ir nuslėpti svetimą turtą. Nagrinėjant Vilniaus apskrities rajonų vagysčių būdus, esminių skirtumų nepastebėta, nes visuose rajonuose vagysčių būdai panašūs. Dabar gana retai pasitaiko atvejų, kai vagystės įvykdomos pasinaudojant specialiai parinktais ar pagamintais raktais, visrakčiais, dažniau naudojama fizinė jėga arba yra išpjaunamos durys. Nustačius būdą, kuris buvo panaudotas vagystei įvykdyti, įmanoma kelti versijas, planuoti tyrimą ir tam tikrose situacijose numatyti tolesnį vagystę įvykdžiusių asmenų nusikalstamą elgesį. Taip pat pažymėtina, kad vagystės padarymo būdas parodo vagies kompetenciją, kvalifikaciją, iš to matome, kad kriminalistikos charakteristikos elementai yra tarpusavyje susiję.

Apibendrinant konstatuotina, kad pagrindiniai duomenys, sudarantys vagysčių iš gyvenamųjų patalpų kriminalistinę charakteristiką, yra vagysčių padarymo būdas, vagysčių situacija, kėsinimosi dalykas, atlikusių asmenų savybės. Šie duomenys padeda nustatyti ryšius tarp skirtingų nusikaltimo aplinkybių bei, esant pradinės informacijos stokai, padeda iškelti pagrįstas versijas, pasirinkti optimaliausią strategiją identifikuoti vagystę padariusį asmenį ir nustatyti pavogto turto buvimo vietą. Kiekvienas elementas veikia kaip tam tikros informacijos nešėjas. Tačiau kriminalistinės charakteristikos duomenų sistema yra bendro pobūdžio ir leidžia tik iš esmės nustatyti konkrečių vagysčių iš gyvenamųjų patalpų tyrimo kryptis. Labai svarbu, kad kiekvieną kartą ji būti patikslinta ir pritaikyta, atsižvelgiant į vagystės padarymo aplinkybes, situaciją tam tikrame Vilniaus apskrities rajone. Remiantis atlikto tyrimo duomenimis, galima teigti, kad Vilniaus apskrities rajonų (Šalčininkų r., Širvintų r., Trakų r., Vilniaus r.) nusikaltimo situacija ir būdas neturi esminių skirtumų, o likusieji elementai (asmuo padaręs vagystę ir nusikaltimo pasikėsinimo dalykas) ganėtinai skiriasi. Remdamiesi tuo, tyrėjai, nustatydami pavogto svetimo turto tyrimo kryptį, turėtų žinoti ir pasikliauti informacijos sistema, kuri sudaro

konkretaus minėtų Vilniaus apskrities rajonų vagysčių iš gyvenamųjų patalpų kriminalistinę charakteristiką. Taigi, apibendrinant galima teigti, jog vagystės kriminalistinė charakteristika turi paieškos ir pažintinę reikšmę.

2. VAGYSČIŲ IŠ GYVENAMŲJŲ PATALPŲ TYRIMO IR PREVENCIJOS PRAKTIKA: DABARTIS IR TOBULINIMO KRYPTYS

Antroje magistrinio darbo dalyje pateikiami empirinio tyrimo rezultatai, kurie padės įvertinti vagysčių iš gyvenamųjų patalpų tyrimo metodiką, nustatyti, ar ji atitinka šiuolaikinį požiūrį ir pagrįsti suformuluotas išvadas. Rašant magistro baigiamąjį darbą buvo atliktas tyrimas, kuriam buvo sudarytos Vilniaus apskrities baudžiamųjų bylų analizės, standartizuotos anoniminių respondentų (tyrėjų, specialistų ir prokurorų) apklausos anketos (priedas Nr. 2 ir Nr. 3) bei atliktas (senyvo amžiaus žmonių ir advokatų) nestruktūrizuotas interviu. Šiomis anketomis siekiama nustatyti vagysčių iš gyvenamųjų patalpų tyrimo tendencijas, problemas bei kokią įtaką padarė pandemija šio nusikaltimo tyrimui. Visos nagrinėtos baudžiamosios bylos, kurios susijusios su vagystėmis iš gyvenamųjų patalpų, buvo analizuojamos Vilniaus regiono apylinkės teisme, Šalčininkų apylinkės teisme, Širvintų apylinkės teisme, Trakų apylinkės teisme (numatytos LR BK 178 str. 2 d.). Tyrimas atskleidė, kad apklausoje dalyvavę respondentai yra susiskirstę į kelias grupes: Policijos institucijoje dirbančius vyresniuosius tyrėjus, vyresniuosius specialistus ir Prokuratūros institucijoje dirbančius prokurorus bei vyriausiuosius prokurorus.

2.1. Kriminalistinės vagysčių iš gyvenamųjų patalpų tyrimo metodikos stuktūra

Moksliniame leidinyje atskirų nusikalstamų veikų rūšių tyrimo metodika, o šiuo atveju vagysčių iš gyvenamųjų patalpų metodika, aiškinama kaip savarankiška kriminalistikos mokslo dalis, kuri sudaro visą sistemą moksliškai pagrįstų metodinių rekomendacijų, taktinių būdų ir techninių priemonių taikymą, siekiant atskleisti bei išaiškinti būtent atskiras nusikalstamų veikų rūšis[122].

Profesorius E. Palskys, M. Kazlauskas bei P. Danisevičius pristatė atskirų nusikaltimų tyrimo metodikos struktūrą, kurią sudaro šios dalys[123]:

1. kriminalistinė atitinkamų nusikaltimų charakteristika;
2. baudžiamosios bylos iškėlimas ir pirminių tyrimo veiksmų atlikimas; mokslinių techninių ir operatyvinių bei paieškos priemonių panaudojimas;
3. tyrimo versija ir tyrimo planavimas;
4. tyrimo veiksmų ypatybės tolesniame bylos tyrime.

[122] Burda ir kt., *supra note,* 38: 79.
[123] Palskys, *supra note,* 23: 262 – 263.

Ryšardas Burda, Hendryk Malewski, Snieguolė Matulienė ir kiti autoriai pabrėžia, jog vagystės iš gyvenamųjų patalpų tyrimo metodikos struktūrą sudaro[124] pirminiai ikiteisminio tyrimo veiksmai bei kitokie (informaciniai, organizaciniai, operatyviniai) veiksmai bei tolesni tyrimo veiksmai. Galima teigti, kad iš visų išvardintų klasifikacijų, jog ši yra tiksliausia.

Apibendrinant galima konstatuoti, jog vagysčių iš gyvenamųjų patalpų tyrimo metodika kyla iš ikiteisminio tyrimo subjekto kompetencijos, veiksmingų ir rezultatyvių taktikos veiksmų, ypač kvalifikuotumo ir profesionalumo. Manoma, kad vagystės iš gyvenamųjų patalpų yra seniausias nusikaltimas, kuris bus vykdomos, jeigu nerasime veiksmingų priemonių šį nusikaltimą sustabdyti. Bėgant metais atsiranda naujos įrangos, priemonių, tampa prieinama bet kuri informacija, todėl atsižvelgiant į naujovių progresavimą, progresuoja ir vagystės būdai, atsiranda naujų šio tyrimo niuansų. Dėl šios priežasties svarbu atnaujinti vagysčių iš gyvenamųjų patalpų tyrimo metodiką, nes ji yra pasenusi. Net naujoje išleistoje mokslinėje literatūroje yra atkartojama jau daug kartų rašyta tyrimo metodika, kuri visiškai neredaguota. Galima pastebėti, kad Lietuvoje dar nebuvo sukurta atskira šio nusikaltimo tyrimo metodika, visada naudotasi ir naudojamasi bendra vagysčių tyrimo metodika. Dabar yra tinkamas laikas suformuoti naują atskirą vagysčių iš gyvenamųjų patalpų tyrimo metodiką.

2.2. Kriminalistinės vagysčių iš gyvenamųjų patalpų tyrimo metodika praktikoje

Ikiteisminio tyrimo pareigūnai turi daugiau dėmesio kreipti į vagystes iš gyvenamųjų patalpų bei bandyti šią problemą spręsti. „Nusikaltimų tyrimo praktika rodo, kad nusikaltimo padrymo vieta ir aplinka turi esminį poveikį nusikaltimo padarymo mechanizmui bei būdams. Naujų vagystės būdų bei priemonių naudojimas kovą su vagystėmis iš butų daro vis sunkesnę, todėl dar daugiau laiko turi būti skirta kruopščiai įvykio vietos apžiūrai, įsilaužimo įrankių bei jų pėdsakų kriminalistiniam tyrimui, specialių žinių panaudojimui, organizacinių klausimų sprendimui. Pagrindinė vagysčių iš butų tyrimo problema – tai menkas šių nusikalstamų veikų ištyrimas. Šią problemą lemia įvairūs veiksniai: menkas ikiteisminio tyrimo įstaigų finansavimas, žemas šias nusikalstamas veikas tiriančių pareigūnų mokslinių žinių lygis bei nepakankama jų motyvacija, kadrų trūkumas ir pan. Kitos problemos yra valstybės (teisėsaugos institucijų) nesugebėjimas greitai prisitaikyti prie kintančių gyvenimo sąlygų; įstatymų, reglamentuojančių ikiteisminio tyrimo procesą, kaita ir jų netobulumus; menkas teisėsaugos institucijų aprūpinimas kriminalistine technika ir jos teikiamų galimybių neišnaudojimas;

[124] Burda ir kt., *supra note,* 38: 81.

kvalifikuotų darbuotojų trūkumas ir didelis darbo krūvis“[125]. Visos paminėtos problemas bus aptariamos šios dalies skyriuose.

2.2.1. Pirminiai veiksmai

„Pradinis etapas“ yra pirmieji tyrimo etapo veiksmai. Pagrindinė pradinio tyrimo etapo užduotis yra pirminių tyrimo veiksmų ir kitų organizacinių bei techninių užduočių baudžiamojoje byloje sprendimų parengimas. Pirminiai vagystės iš gyvenamųjų patalpų tyrimo veiksmai yra įvykio vietos apžiūra, nukentėjusiojo, liudytojų apklausa, taip pat įtariamojo apklausa, jeigu jis yra nustatytas bei lyginamojo tyrimo pavyzdžių paėmimas[126].

Pradėti reikėtų nuo *įvykio vietos apžiūros* (kuri reglamentuota LR BPK 205 str. 1d.). „Įvykio vietos apžiūros“ tematiką nagrinėjo daugybė autorių, tačiau disertaciniu monografiniu lygmeniu šią problematiką Lietuvoje išsamiausiai tyrinėjo žymus kriminalistas prof. H. Malewski, kuris rašė, jog „įvykio vietos apžiūra buvo ir bus vienas iš svarbiausių procesinių veiksmų, užtikrinančių objektyvios informacijos apie įvykį ir jo padarinius suradimą ir užfiksavimą“[127]. Pasak JAV mokslininkų, įvykio vietos apžiūra yra sudėtingas, protinės veiklos ir fizinių jėgų reikalaujantis, kritiškai svarbus kriminalistų veiksmas[128]. Taigi, įvykio vietos apžiūra yra tyrimo veiksmas, kurį sudaro tyrėjo atliekamas įvairių objektų ir nusikaltimo pėdsakų tyrimas, jų identifikavimas ir fiksavimas. Kitaip tariant, įvykio vietos apžiūros tikslas yra tiesiogiai nustatyti, ištirti ir užfiksuoti įvairius daiktinius įrodymus ir pėdsakus ant jų, kurie gali būti susiję su byla.

Tačiau reikia atkreipti dėmesį, kad vieta, kurioje vagis ruošėsi nusikaltimui, pavyzdžiui, gamino, rinko ir pan., specialius įrankius, taip pat vieta, kurioje slėpė vagystės įsilaužimo įrankius, taip pat vadinama įvykio, bet ne nusikaltimo vietomis[129].

Prof. H. Malewski nustatė tris pagrindinius vagystės – įvykio vietos apžiūros etapus, o šie yra padalinti į stadijas[130]: 1) pasirengimas (pasirengimo stadijos iki išvykstant į įvykio vietą ir atvykus į ją); 2) pagrindinis (apžvalginė, statinė ir dinaminė apžiūros stadijos); 3) baigiamasis (jutiminio pažinimo, loginės ir instruktūrinės stadijos), o „atliekant paieškos ir įtvirtinamąsias funkcijas, skiriamos ir apžiūros fiksacijos, apžiūros įvertinimo stadijos“[131].

---

[125] Kurapka ir kt., *supra note,* 8: 566.
[126] Palskys, *supra note,* 23: 300.; Kurapka ir kt., *op. cit.,* 565.
[127] Hendryk Malewski, „Įvykio vietos tyrimo instituto raida: atsiradimo prielaidos, įgyvendinimo problemos ir tobulinimo perspektyvos“, *Jurisprudencija* Nr. 1, 79 (2006): 67.; Hendryk Malevski, *Įvykio vietos apžiūra* (Vilnius: Lietuvos teisės akademija, 1999).
[128] M. M. Houck, F. Crispino, and T. McAdam, The science of crime scenes. XXV (Oxford: Academic Press, 2012).
[129] Malewski, *supra note,* 127: 68.
[130] *Ibid*, 20.
[131] Kurapka ir kt., *op. cit.,* 565.

Svarbu paminėti tinkamos vagystės – įvykio vietos apžiūros momentus: susipažinimas su informacija apie vagystę (įvykį); pradinis gautos vagystės informacijos analizavimas, bandant atsakyti į vadinamuosius septynis „auksinius“ klausimus; vagystės – įvykio vietos apsaugos organizavimas; pradinės vagystės tipinės versijos iškėlimas; ieškojimas analogų retrospektyvoje; bendro pobūdžio plano numatymas; būtinų vagystės tyrimo grupės narių surinkimas; būtinos kriminalinių (mokslinės technikos) priemonių parengimas; pasirūpinimas transporto ir ryšių priemonėmis; nedelsiamas išvykimas į vagystės (įvykio) vietą[132].

Prof. H. Malewski, atsižvelgdamas į savo ilgametę patirtį ir atliktus originalius tyrimus, pateikė įvykio vietos apžiūros trijų lygių suskirstymą[133]:

1. paprasta apžiūra (ji yra atliekama tiriant nesudėtingus nusikaltimus, dažniausiai joje nedalyvauja specialistas kriminalistas);
2. kvalifikuota apžiūra (ji yra atliekama tiriant sudėtingus nusikaltimus, joje dalyvauja visa įvykio vietos apžiūros grupė bei yra taikomi šiuolaikiniai metodai ir priemonės pėdsakams surasti, įtvirtinti, ir paimti);
3. įvykio vietos tyrimas (jis yra atliekamas tiriant pačius sunkiausius nusikaltimus, jame dalyvauja atitinkamos srities ar sričių specialistai. Tiriant įvykio vietą atliekami panašūs veiksmai, kaip ir atliekant kvalifikuotą apžiūrą bei atitinkamų objektų ekspertizes).

Policijos pareigūnai vagystę priskiria prie ganėtinai nesudėtingų nusikaltimų, todėl įvykio vietos apžiūrai išvis neskiria dėmesio. Manytina, kad vagystėms iš gyvenamųjų patalpų galima priskirti paprastą apžiūrą. Kalbėti apie vagysčių iš patalpų įvykio vietos tyrimą sunku, nes tokių amžiaus vagysčių Lietuva ir Vilniaus apskritis nežino, o pareigūnai net nesupranta sąvokų, kas yra įvykio vietos tyrimas ir pati įvykio vietos apžiūra, kai tuo tarpu Vašingtono ir kitų universiteto studentai turi šį mokslą kaip atskirą magistrantūros programą „Crime Scene Investigation“[134].

Pagrindinės įvykio vietos apžiūros, susijusios su įsilaužimo faktu, užduotys yra šios[135]: tyrėjas įsivaizduoja visą nusikaltimo scenarijų ir pateikia pirmines versijas; nusikaltimo pėdsakų, įrankių ir daiktų, kurie gali būti naudojami kaip daiktiniai įrodymai, aptikimas ir paėmimas;

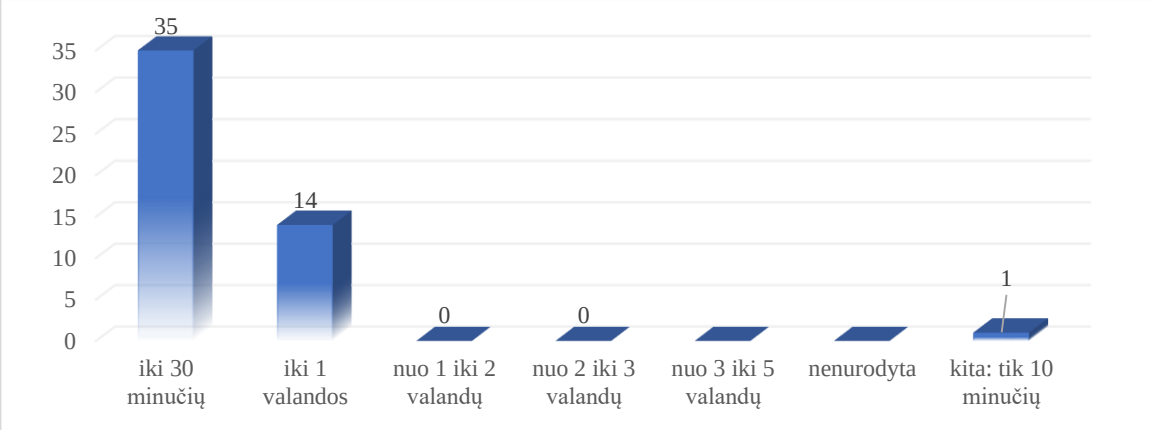
[132] Kurapka ir kt., *supra note*, 8: 570.
[133] Malewski, *supra note,* 127*:* 65 – 71.
[134] „University Bulletin 2021-2022”, Master of Science in the Field of Crime Scene Investigation, žiūrėta spalio 13 d., http://bulletin.gwu.edu/arts-sciences/forensic-sciences/ms-crime-scene-investigation/.
[135] Е. А. Прокофьева, С. Н. Гусев, и Н. В. Ханина, „Изучение особенностей использования специальных знаний в ходе осмотра места происшествия“, *Вестник Калининградского филиала Санкт-Петербургского Университета МВД России* Nr. 3, 45 (2016): 33.

ištirti ir teisingai aprašyti protokole esamą situaciją, kurioje buvo įvykdyta vagystė; nustatyti priežastis ir sąlygas, kurios įtakojo nusikaltimo padarymą.

Taigi, apžiūros metu pirmiausia yra tiriama gyvenamoji patalpa – namas, butas, sodyba ir kt., iš kurio buvo pavogtas svetimas turtas, o vėliau yra nustatomas vagies atėjimo ir išėjimo kelias. Po to turi būti kruopščiai ištirtas vagies įsibrovimo į patalpą būdas (ar į ją patenkama išlaužus duris, langą ar patekus kitu būdu). Po šio veiksmo reikia nuodugniai apžiūrėti patalpą, siekiant rasti nusikaltėlio paliktų pėdsakų ir daiktų, pavyzdžiui, raktų, kojų pėdsakų, plaukų, nuorūkų, įsilaužimo įrankių arba jų dalių, kaltininko rūbų dalių ir t.t. Apžiūros metu yra labai svarbu atkreipti dėmesį į požymius, kurie gali rodyti, jog vagystė buvo inscenizuota[136].

Atlikus originalų tyrimą, jo duomenimis bus dėstoma įvykio vietos apžiūros būklė. Išanalizavus baudžiamąsias bylas, pagal BK 178 str. 2 d. (kvalifikuota sudėtis – įsibrovimas į gyvenamąją patalpą) galima teigti, jog visais (penkiasdešimt) atvejais buvo atliekama vagystės iš gyvenamosios patalpos įvykio vietos apžiūra, nes įvykio vietos apžiūra yra vienas iš sunkiausių ir ir daug laiko reikalaujančių tyrimo etapų, dauguma materialinių nusikaltimo pėdsakų byloje pradeda atsirasti atlikus įvykio vietos apžiūrą, todėl tai yra neatsiejamas tyrimo dalies veiksmas. Atliekant tokį svarbų tyrimo veiksmą, jis turi būti atliktas kokybiškai, kompetentingai ir neskubant, tam, kad nebūtų praleista nei viena tyrimui svarbi detalė (tačiau praktikoje tai neįvyksta). Galima išskirti vieną svarbią problemą – vagysčių iš gyvenamųjų patalpų įvykio vietos apžiūros trukmę, kuri yra per trumpa. Minėto tyrimo duomenimis, trisdešimt penkiais atvejais iš penkiasdešimt, įvykio vietos apžiūra truko apie 30 minučių, keturiolika atvejų iš penkiasdešimt – iki 1 valandos, o vienoje baudžiamojo byloje Nr. 1-417-419/2019 tik 10 minučių (žr. į 9 pav.). Minėtais atvejais nebuvo aptikta jokių pėdsakų, kurie palengvintų tyrimo pradžią. Galima teigti, kad įvykio vietos apžiūra, trukusi iki 30 ar 10 minučių, yra neefektyvi nusikaltimui atskleisti, nes per šį laiką nespėjama kokybiškai įsigilinti į situaciją, apžiūrėti visas esamas patalpas ar teritoriją bei aptikti, užfiksuoti ir rasti naudingų pėdsakų bylai. Nekvalifikuotas ir aplaidus šio tyrimo veiksmo atlikimas dažniausiai lemia nepataisomą pėdsakų ir daiktinių įrodymų praradimą, todėl galima traktuoti, jog tai yra organizacinio pobūdžio trūkumas, nes įvykio vietos apžiūra turėtų trukti ilgiau. Kiekvienas atvejis yra unikalus, jo apžiūrai būtina skirti pakankamai laiko, kad būtų galima atlikti visus reikiamus veiksmus, o šiuo metu galima matyti tik įvykio vietos apžiūros imitaciją.

[136] Palskys ir kt., *supra note,* 23: 300.

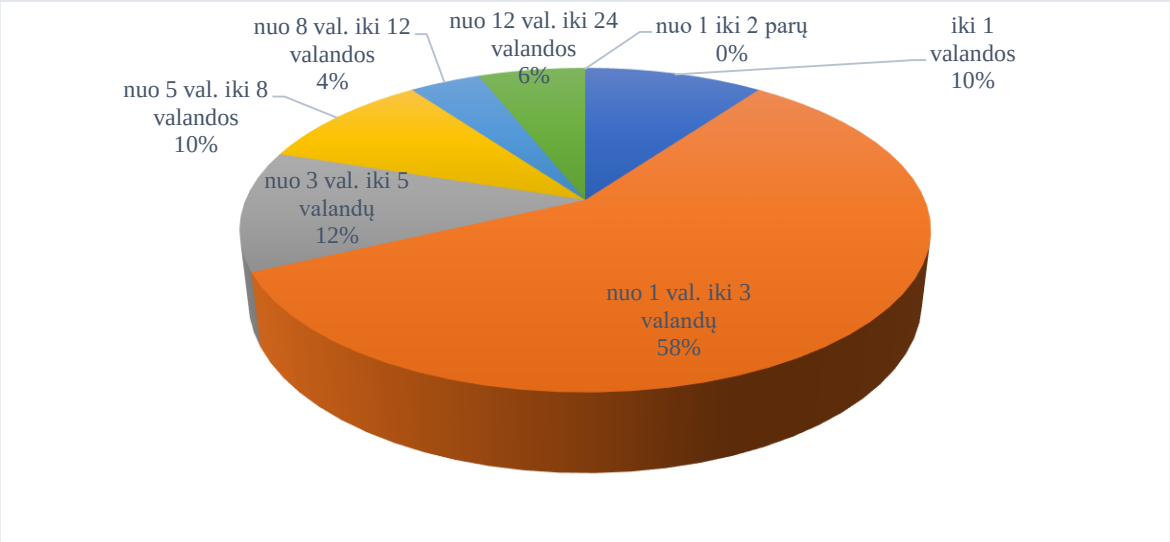
Šaltinis: sudaryta darbo autorės pagal baudžiamųjų bylų duomenis.

9 pav. Vilniaus apskrities vagysčių iš gyvenamųjų patalpų įvykio vietos apžiūros trukmė.

Paaiškėjo, jog penkių iš penkiasdešimties vagysčių iš gyvenamųjų patalpų atvejų įvykio vietos apžiūra atlikta gavus informaciją apie įsibrovimą į gyvenamąją patalpą – iki 1 valandos, dvidešimt devynių atvejų – nuo 1 iki 3 valandų, šešių atvejų – nuo 3 iki 5 valandų, penkių atvejų – nuo 5 iki 8 valandų, trijų atvejų – nuo 8 iki 12 valandų, o dviejų atvejų – nuo 12 iki 24 valandų. Todėl remiantis baudžiamųjų bylų duomenimis, galima teigti, kad dažniausiai į vagystės iš gyvenamosios patalpos įvykio vietos apžiūrą ikiteisminio tyrimo pareigūnai atvyksta nuo 1 iki 3 valandų, gavus informaciją apie įsibrovimo faktą (žr. į 10 pav.). Svarbu pažymėti, jog šis nagrinėjamas aspektas, kaip ir prieš tai nagrinėtas įvykio vietos trukmės aspektas, yra organizacinis trūkumas, atliekant vagysčių iš gyvenamųjų patalpų įvykio vietos apžiūrą, todėl, kad gyvenamosios patalpos teritorija ir prie jos esama artima teritorija nėra aptverta ar kitaip apsaugota, iki tol, kol pasirodys ikiteisminio tyrimo pareigūnai. Tai įvyksta todėl, kad „pareigūnai užmiršta įspėti pranešusius apie vagystę nukentėjusiuosius, kad nieko neliestų, o šie, pamatę nusiaubtą butą ir norėdami atrodyti tvarkingi, skuba jį susitvarkyti, tad tokios apžiūros rezultatai dažniausiai būna apgailėtini, nes negrąžinamai sunaikinami reikiami pėdsakai“[137]. Pažymėtina, jog labai svarbi yra įvykio vietos apsauga, būtina užtikrinti jos saugumą nuo atsiradusių žiūrovų, užtikinti, kad niekas nieko neliestų, nepaliktų savo daiktų, pėdsakų, žiūrėdami, kas vyksta. O ikiteisminio tyrimo pareigūnai bei visi įvykio vietoje dalyvaujantys tyrėjai, kriminalistai – specialistai turi dėvėti specialią aprangą (chalatus), bachilas, pirštines, tam, kad nepaliktų savo pėdsakų[138]. Taigi, pagrindinis įvykio vietos apsaugos tikslas – joje esamų pėdsakų ir kitų objektų apsaugojimas nuo pažeidimo ar sunaikinimo. Be to, atliktos prokurorų anketinės apklausos duomenimis, taip pat galima tvirtinti, jog tai yra vienas iš

[137] Kurapka ir kt., *supra note*, 8: 571.
[138] CRC PRESS, *The Practice of Crime Scene Investigation* (Boca Raton, London, New York Washington: International forensic science and investigation series, 2004), 47.

organizacinių trūkumų. Taigi, atlikto tyrimo (tiek prokurorų ir ikiteisminio tyrimo pareigūnų anketinės apklausos, tiek baudžiamųjų bylų anketinės analizės) rezultatai rodo, jog organizacinio pobūdžio trūkumai atliekant vagysčių iš gyvenamųjų patalpų – įvykio vietos apžiūrą yra šie: trisdešimt šeši iš penkiasdešimties atvejų apžiūra atlikta labai greitai, neįsigilinus į įvykusią situaciją; dvidešimt keturi iš penkiasdešimties atvejų apžiūra atlikta pavėluotai, dėl tam tikrų priežasčių (dažnai dėl to, kad patys gyventojai per vėlai kreipiasi į teisėsaugą arba dėl per ikiteisminio tyrimo pareigūnų didelio darbo krūvio); keturiasdešimt iš penkiasdešimties atvejų iki grupės atvykimo nebuvo apsaugota įvykio vieta (ikiteisminio tyrimo pareigūnai ir patys nukentėjusieji neaptveria teritorijos, kad į ją niekas iš pašalinių asmenų nepatektų bei nepaliktų naujų pėdsakų); keturiasdešimt keturi iš penkiasdešimties atvejų apžiūros metu nedalyvavo specialistas – kriminalistas (kai jis yra būtinas). Tačiau tyrėjai nesutinka su šia nuomone, jie neigia tą faktą, jog vagysčių iš gyvenamųjų patalpų įvykio vietos apžiūros pavėlavimas yra organizacinis trūkumas. Autorė su šia nuomone nesutinka, jos manymu, gavus pirminę informaciją apie vagystę iš gyvenamosios patalpos, reikia nedelsiant atlikti įvykio vietos apžiūrą. Pasak D. P. Raseykin, įvykio vieta turi būti apibrėžiama tik ta teritorija ar patalpa, kurioje tiesiogiai įvyko vagystė[139]. Taigi, gavusi pranešimą apie įvykdytą vagystę iš gyvenamosios patalpos, tyrimo grupė iš karto turėtų vykti į įvykio vietą.

Šaltinis: sudaryta darbo autorės pagal baudžiamųjų bylų duomenis.

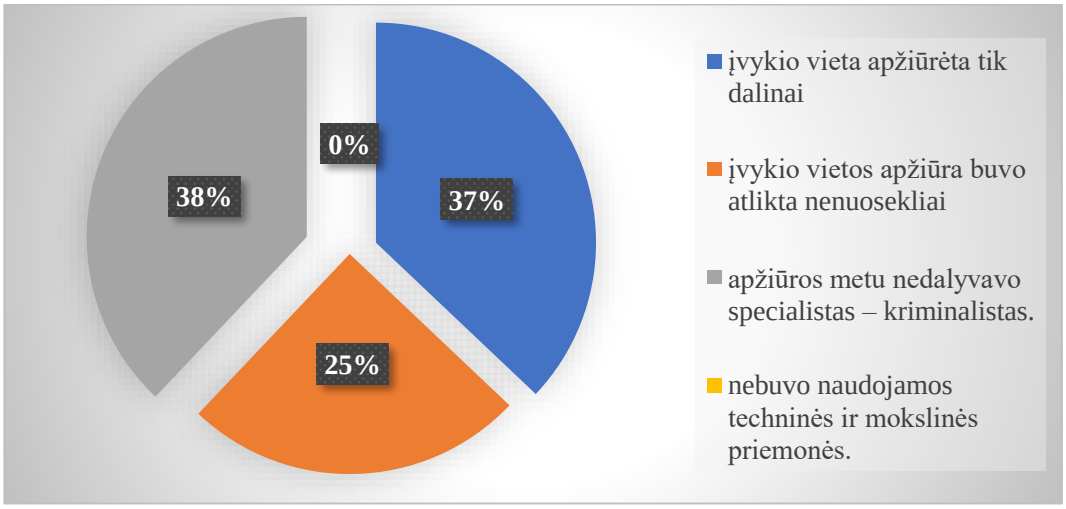
10 pav. Vilniaus apskrityje, vagysčių iš gyvenamųjų patalpų įvykio vietos apžiūra atlikta gavus informaciją apie vagystę.

Kalbant apie taktinio pobūdžio trūkumus, yra nustatyta, kad dažniausiai atliekant vagysčių iš gyvenamųjų patalpų įvykio vietos apžiūrą, taktinio pobūdžio trūkumai yra tokie: 37

[139] Д. П. Рассейкин, *Осмотр места происшествия и трупа при расследовании убийства* (Саратов: Приволжское книжное издательство, 1967), 152.

% įvykio vieta apžiūrėta tik dalinai; 25 % įvykio vietos apžiūra buvo atlikta nenuosekliai; 38 % apžiūros metu nedalyvavo specialistas – kriminalistas (žr. į 11 pav.). Atsižvelgiant į ikiteisminio tyrimo pareigūnų apklausos rezultatus, galima teigti, kad dažniausiai pasitaikantis taktinis trūkumas, atliekant vagysčių iš gyvenamosios patalpos įvykio vietos apžiūrą, yra kriminalisto – specialisto nedalyvavimas. Jie nurodo, jog specialistai įvykio vietos apžiūrose vagysčių iš gyvenamųjų patalpų atvejais dalyvauja retai, nes yra susidariusi tokia praktika. Šį trūkumą taip pat nurodė Ž. Navickienė ir E. Žuravliovas, kurie teigia, kad tyrėjai nekviečia specialisto į vagystės įvykio vietą dėl to, kad nenori jo apsunkinti, priversdami jį dirbti[140]. Tokia tyrėjų nuomonė yra nesuprantama, nes įvairių įrodymų nagrinėjimas įvykio vietoje yra specialistų darbas.

Prof. H. Malewskis savo atliktuose tyrimuose taip pat nustatė, jog ikiteisminio tyrimo pareigūnai įvykio vietos apžiūroje padaro daug kritinių klaidų. Profesorius nurodė, kad įvykio vietos apžiūros trūkumai dažnai susiję su protokolavimu, pavyzdžiui, nenurodyta pėdsakų lokalizacija, objektai nėra aprašomi, aprašymas būna paviršutiniškas, tyrėjas rašo daugiau savo samprotavimų. Profesorius pateikė didžiausią pareigūnų daromą klaidą, jog įvykio vietos apžiūra atliekama nesivadovaujant kriminalistinėmis rekomendacijomis[141].

Šaltinis: sudaryta darbo autorės pagal baudžiamųjų bylų duomenis.

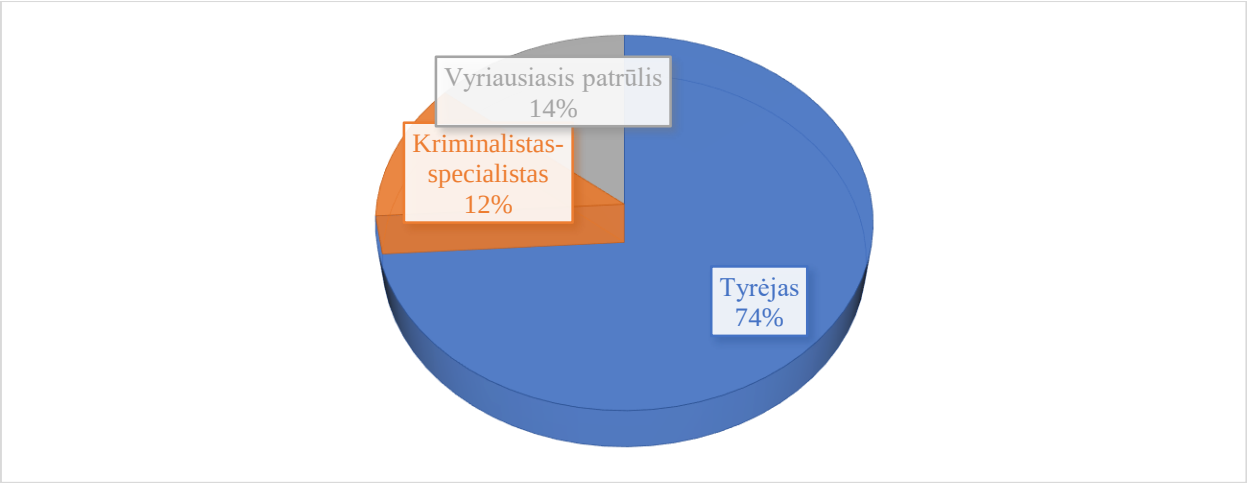
11 pav. Vilniaus apskrityje vagysčių iš gyvenamųjų patalpų įvykio vietos apžiūros nustatyti taktinio pobūdžio trūkumai.

Atliktas tyrimas parodė, kad Vilniaus apskrityje vagysčių iš gyvenamųjų patalpų įvykio vietos apžiūrą atliko (37 atvejai iš 50) tyrėjas, (6 atvejai iš 50) kriminalistas – specialistas, (7

[140] Edvinas Žuravliovas ir Žaneta Navickienė, „Įvykio vietos apžiūra Lietuvoje: problematika ir efektyvaus veiklos modelio diegimo paieškos“, *Mokslinių straipsnių rinkinys: Visuomenės saugumas ir viešoji tvarka public security and public order* 18 (2017): 149., file:///C:/Users/user/Desktop/magistrass/%C4%AFvykio%20vieta.pdf.
[141] Hendryk Malewski, „Įvykio vietos apžiūra ir įvykio vietos tyrimas: naujas kriminalistinės koncepcijos modelis“ (daktaro disertacija, Lietuvos policijos akademija, 1997), 76, https://www.lituanistika.lt/content/11434.

atvejai iš 50) vyriausiasis patrulis (pvz., byloje Nr. 1-417-419/2019 ir Nr. 1-137-429/2019) (žr. į 12 pav.). Tik šešiais atvejais buvo nustatyta, jog įvykio vietos apžiūroje kartu su tyrėju taip pat dalyvavo specialistas. Nors galima teigti, kad pagal visas taisykles t.y. BPK 207 str. 1 d. įvykio vietos apžiūroje kas kartą turėtų dalyvauti tiek tyrėjas, tiek specialistas – kriminalistas. Žaneta Nevickienė ir Edvinas Žuravliovas atliktame moksliniame tyrime teigia, kad praktika rodo, jog kai vagysčių iš gyvenamųjų patalpų įvykio vietos apžiūrą atlieka vienas tyrėjas, dažniausiai nėra paimami jokie pėdsakai. Tai yra kritikuotina, kadangi vagystės – įvykio vietos apžiūros esmė yra stengtis surasti kuo daugiau daiktinių įkalčių siekiant ištirti vagystę[142]. Su šia nuomone galima sutikti, nes mūsų atliktas tyrimas taip pat įrodo, kad tyrėjas ar patrulis, vienas atlikdamas įvykio vietos apžiūrą, neaptinka ir neužfiksuoja nei vieno pėdsako, kai jie yra akivaizdūs ir būtini užfiksuoti. Be to, svarbu pažymėti, jog patruliai turi tokius įgaliojimus,[143] t.y. atvykti į įvykio vietos apžiūrą, tačiau kartu su juo turėtų dalyvauti ir specialistas, turintis tinkamą kvalifikaciją atlikti šiuos veiksmus. Kaip teigia kitas autorius, efektyviausia apžiūra bus tada, kai ją atliks tyrimo grupė, kurią sudaro tyrėjas, kriminalistas – specialistas, ekspertas, kinologas su tarnybiniu šunimi, apylinkės inspektorius ir kt[144]. Galima teigti, jog minėtose baudžiamosiose bylose buvo neteisingai sudaryta tyrimo grupė. Šiuo metu vyksta ikiteisminio tyrimo reforma, kurios pagrindu patruliai bus mokami visų būtinų įvykio vietos apžiūros veiksmų, t.y. kels savo kvalifikaciją šioje kryptyje. Priimta reforma bus stebima, kaip ši strategija veikia. Reikėtų paminėti, jog ir anksčiau minėtose 2015 – 2020 m. baudžiamosiose bylose patruliai apžiūrinėjo įvykio vietą, vadinasi, jie jau turėjo turėti kompetencijos šioje srityje. Advokatai bei prokurorai nurodo, jog tyrėjai tampa ofisų darbuotojais, kurie vis dažniau užsiima dokumentacija ir vis mažiau vyksta į iškvietimus. Tai yra didelė problema, nes jiems neatvykstant į iškvietimą, ten vyksta patruliai, kurie turi mažai kompetencijos bei patirties atliekant įvykio vietos apžiūrą. Apibendrinant galima teigti, kad įvykio vietos apžiūrą turėtų atlikti tyrėjas su specialistu – kriminalistu, taip pat ekspertas ir kai kuriais atvejais kinologas[145].

[142] Žuravliovas, Navickienė, *supra note,* 140: 145 – 146.
[143] „Lietuvos policijos generalinio komisaro 2011 m. liepos 19 d. įsakymas Nr. 5-V-673 „Dėl policijos patrulių veiklos instrukcijos patvirtinimo““, INFOLEX, žiūrėta 2021 m. spalio 10 d., http://www.infolex.lt/ta/148023?nr=1.
[144] Г. Б. Алимурадов и А. И. Исаев, „Особенности осмотра места происшествия при расследовании квартирных краж“, *Вопросы уголовного судопроизводства: Сборник научных статей* (2010): 113.
[145] „Lietuvos policijos generalinio komisaro 2016 m. sausio 29 d. įsakymas Nr. 5-V-80 „Dėl policijos registruojamų įvykių registro duomenų tvarkymo taisyklių patvirtinimo““, EPOLICIJA, žiūrėta 2021 m. spalio 10 d., https://www.epolicija.lt/avilys.

Šaltinis: sudaryta darbo autorės pagal baudžiamųjų bylų duomenis.

12 pav. Vilniaus apskrityje vagysčių iš gyvenamųjų patalpų įvykio vietos apžiūroje dalyvaujantys subjektai.

Pastebėtina, kad išvykę į įvykio vietą ir ją apžiūrėję tik du ikiteisminio tyrimo pareigūnai tęsė tos pačios vagystės tyrimą, o keturiasdešimt aštuoni ikiteisminio tyrimo pareigūnai – netęsė. Darbo autorės nuomone, tai kenkia vagystės ištyrimui, nes pirminis ikiteisminio tyrimo pareigūnas, apžiūrėjęs vagystės iš gyvenamosios patalpos įvykio vietą, jau yra įsigilinęs į visas situacijos ir tyrimo detales, todėl jam lengviau tęsti šios baudžiamosios bylos nagrinėjimą ir pasiekti teigiamą rezultatą.

Tirdamas įvykio vietą, tyrėjas turi nustatyti nusikaltėlio patekimo į patalpas vietą ir būdą. Tiriant vagystes iš gyvenamųjų patalpų, didžiausią informacinę vertę tyrimui turi nusikaltėlio patekimo į patalpas būdas. Vagies pasirodymas gyvenamojoje patalpoje visada yra susijęs su įsibrovimo būdu ir naudojamomis priemonėmis. Bandydami įveikti kliūtį, nusikaltėliai dažnai naudoja specialiai sukurtus, primityvius, buityje naudojamus įrankius (laužtuvas, kirvis, kastuvas ir kt.), o kartais net be įrankių pašalina kliūtis[146]. Nuo įsibrovimo įrankių ant pašalintų kliūčių lieka pėdsakai: smūgio, slėgio, pjovimo, išpjovimo ir gręžimo[147]. Analizuojant Vilniaus apskrities baudžiamąsias bylas, pastebėta, kad dažniausi vagysčių iš gyvenamųjų patalpų atvejais įėjimo ir išėjimo būdai yra išlaužus ir/ar išdaužus duris, langą, išėmus langą, išdaužus balkono duris arba nulaužus pakabinamą durų spyną (žr. į 8 pav.). Taigi, nustačius vagystės būdą, ikiteisminio tyrimo pareigūnas turi kruopščiai jį ištirti, nes ant minėtų objektų visada pasilieka idealių pėdsakų. Tačiau pasitaiko atvejų, kai šio nusikaltimo būdai, t.y. vagystės pėdsakai, yra

[146] Łaszkiewicz i inne., *supra note*, 81: 81.
[147] Ю. Торвальд, *Век криминалистики* (Москва: Прогресс, 2018), 342.

sunaikinti paties nukentėjusiojo[148], pavyzdžiui, nukentėjusysis, nežinodamas vagystės fakto, uždaro langą, pro kurį įvyko įsibrovimas į būstą arba tvarkosi tose vietose, iš kur buvo pavogtas turtas (kambaryje, spintoje, lentynoje ir pan.). Pasitaiko atvejų, kai sunaikinami ir nusikaltėlio pėdsakai, pavyzdžiui, nuvalomi pirštų antspaudai, palikti ant lango stiklo, durų rankenų, indų ir pan. (pamanius, kad šiuos pirštų antspaudus paliko šeimos nariai). Taigi, aukštos kokybės įvykio vietos apžiūra padeda surinkti kuo daugiau asmeninės informacijos, kuri užtikrina šio nusikaltimo atskleidimą. Pavyzdžiui, vagystės metu pašalintos kliūtys ir jos dydžiai gali nurodyti nusikaltėlio kūno sudėjimą, ūgį, fizinę jėgą ar nukreipia ieškoti asmens, kuris mokėjo ir galėjo panaudoti tą įrankį ar būdą.

Vienoje iš nagrinėtų baudžiamųjų bylų buvo nudaužta pakabinama durų spyna, todėl tokiu atveju, nagrinėjant įvykio vietą dėl įsilaužimo fakto, labai svarbu apžiūrėti spyną ir būtina išsiaiškinti[149]:

1. Vietą, kurioje ji yra (guli ant grindų, kabo ant durų ir pan.);
2. jos formą ir rūšį;
3. metalo, iš kurio ji pagaminta, spalvą;
4. lanko padėtį;
5. pažeistų dalių būklę;
6. ant spynos esančias nuosėdas (rūdžių, dažų, kraujo ir kt.), taip pat metalo pėdsakus, atsiradusius nuo įsibrovimo įrankių;
7. įsibrovimo žymių dydį, formą ir vietą.

Reikia nepamiršti, kad su spyna negalima atlikti jokių veiksmų, kad nesusidarytų papildomų pėdsakų. Kartu su spyna išimami ir jai priklausantys raktai[150]. Tuo atveju, kai tyrėjas arba specialistas – kriminalistas, apžiūrėdamas spyną, neranda matomų pėdsakų, daroma išvada, kad durys buvo atidarytos visrakčiu arba suklastotu ar pagamintu raktu. Reikia atkreipti dėmesį, jog tikrinant įsilaužimo įvykio vietą, draudžiama kaip nors liesti, t.y. bandyti atidarinėti, uždarinėti sulaužytą spyną savininkui priklausančiu raktu. Prielaidą, kad spyna buvo atrakinta jau minėtais įrankiais, galima patikrinti tik atlikus trasologinį tyrimą[151]. Apmaudu, bet tyrimo grupė šių minėtų veiksmų neatliko, nors tai galėjo pagelbėti surenkant reikšmingą informaciją

[148] В. А. Морозков и др., *Криминалистическая техника: учебно–практическое пособие для самостоятельной работы студентов* (Нижневартовск: Нижневартовский государственный университет, 2014), 31.
[149] Р. И. Гадельшин и В. К. Кузнецов, *Криминалистика. Учебное пособие* (Москва: КноРус, 2016), 164.
[150] А. И. Винберг и Б. М. Шавер, *Криминалистика* (Москва: Юридической литературы, Издание 3-е, перераб. и доп., 2017), 256.
[151] А. А. Рясов, „Способы взлома замков, используемые преступниками при совершении краж чужого имущества“, *Криминалистика и судебно-экспертная деятельность в условиях современности: материалы II Всероссийской научно–практической конференции* (2014): 273 – 278.

bylai. Be to, svarbu pažymėti ir tai, jog įvykio vietos apžiūros metu galima rasti negatyvių pėdsakų, kuriuos bandyta sunaikinti, šios aplinkybės yra labai reikšmingos (pavyzdžiui, jeigu yra perpjautas spynos lankelis, tai turėtų likti pjautinės pėdsakai, jeigu jų nėra, galima iškelti versiją, kad įvykis buvo inscenizuotas)[152].

Reikėtų pabrėžti, kad vieta, kurioje buvo išlaužtos durys, spyna, langai, langų rėmai, sienos, grindys, stogai, lubos turėtų būti nufotografuota ir aprašyta įvykio vietos protokole, nurodant tikslią vietą, formą, dydį, pobūdį ir požymius, nurodančius, iš kurios pusės įsibrovimas buvo įvykdytas[153]. Įvykio vietos apžiūros protokole turėtų būti pažymima: pėdsakų išdėstymas ant įsilaužimo objekto, jų bendras skaičius ir santykinė padėtis, aukštis nuo grindų (žemės) paviršiaus; pėdsakų tipas (tūrinis išspaudimo pėdsakas, linijinis pjūvio pėdsakas ir kt.), jų forma (tiek bendras pėdsakas, tiek atskirų pjūvių forma); matmenys (ilgis, plotis, gylis, skersmuo); pėdsakų, kurie galėjo būti palikti įsilaužimo įrankių[154]. Įvykio vietos apžiūros rezultatas turi būti aprašytas išsamiai įvykio vietos apžiūros protokole, fotografuojant įvykio vietoje, sudarant schemas ir planą.

Tyrimo grupė nėra motyvuota identifikuoti ir įkalinti nusikaltėlį, tai galima matyti iš gautų duomenų. Apžiūrint vagystės vietą (keturiasdešimt iš penkiasdešimties atvejų) visiškai nieko nebuvo daroma, dviem atvejais buvo sudarytos schemos, brėžiniai, planai, aštuoniais atvejais – atliktas įvykio vietos objektų tyrimas. Įvykio vietos apžiūra yra sudėtingas ir atsakingas tyrimo veiksmas, jos sudėtingumą lemia įvykio vietos situacijos monotonija, unikalumas, didelis informacijos kiekis, kurį reikia ištirti, suprasti ir aprašyti.

Išanalizavus Vilniaus apskrities baudžiamąsias bylas, galima tvirtinti, jog visais (penkiasdešimt) atvejais buvo panaudotos kriminalistinės (mokslinės, techninės) priemonės, tačiau jų kiekis per mažas. Visais minėtais atvejais, atliekant įvykio vietos apžiūrą, panaudotas fotoaparatas, bet, kaip pastebėjo tyrimo autorė, vaizdo kamera buvo naudojama labai retai. Taip pat tik penkiais atvejais buvo panaudotos priemonės rankų pėdsakams rasti ir užfiksuoti, o keturiais atvejais panaudota mobilioji kriminalistinė laboratorija. Žinodami ištirtų bylų skaičių ir matydami minėtų priemonių naudojimo skaičių, galima teigti, jog jos buvo naudojamos itin retais atvejais, todėl tai buvo menkas pėdsakų tyrimas. Remiantis duotais duomenimis, galima pastebėti, jog nebuvo nė karto naudota priemonių avalynės, kvapų, įsilaužimo pėdsakams rasti ir užfiksuoti, mikroobjektų surinkimui bei ultravioletinių spindulių priemonės. O remiantis pačių ikiteisminio tyrimo pareigūnų apklausos informacija, kurie teigia, kad vagystės iš gyvenamųjų

[152] Malewski, *supra note:* 127, 98.
[153] Е. П. Кадатенко, „Некоторые особенности осмотра места происшествия по делам о квартирных кражах“, *Вестник криминалистики* Nr. 4, 24 (2007): 106 – 110.
[154] А. Феоктистов, „Осмотр места происшествия: уголовно-процессуальные проблемы“, *Законность* Nr. 2 (2006): 67.

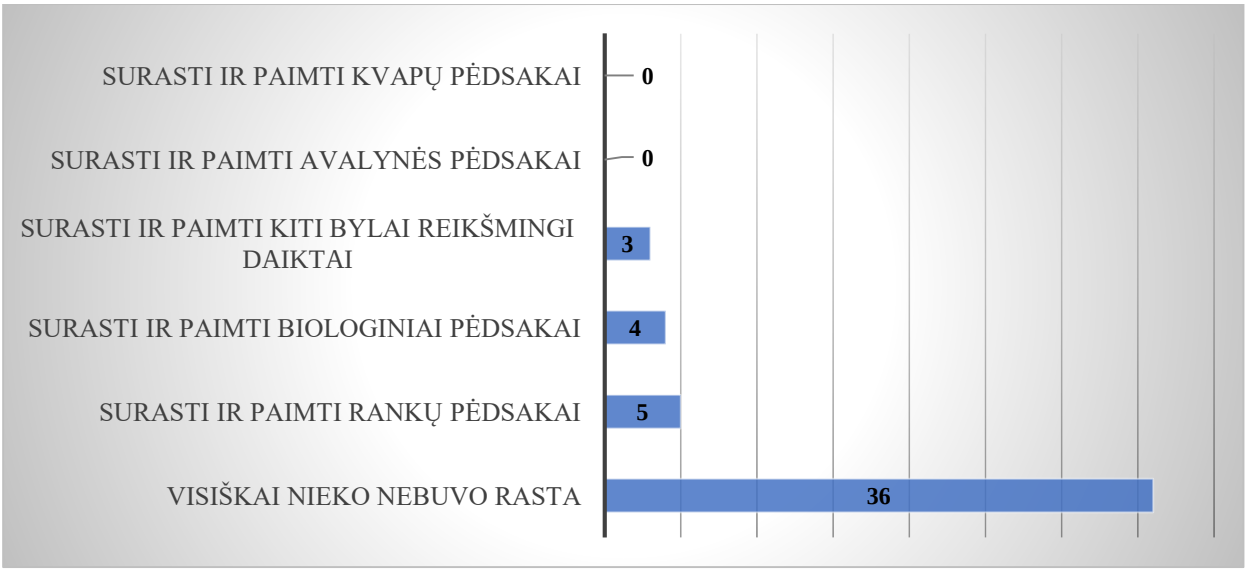
patalpų įvykio vietoje apžiūros metu yra naudojamos tik pagrindinės kriminalistinės, mokslinės ir techninės priemonės, t.y. fotoaparatas ir vaizdo kamera, priemonės rankų, įsilaužimo pėdsakams rasti, užfiksuoti ir paimti, priemonės mikroobjektų surinkimui, matavimo prietaisai ir mobilioji kriminalistinė laboratorija, tačiau jie pažymi, kad nenaudoja priemonių kvapų, avalynės pėdsakams rasti, užfiksuoti ir paimti bei ultravioletinių spindulių. Šių kriminalistinių, mokslinių, techninių priemonių nenaudojimą lemia kelios priežastys: šios priemonės duoda mažai naudos; priemonių trūkumas; atsiranda organizacinių trūkumų naudojant šias priemones. Taigi, atlikus šį tyrimą, galime pastebėti, kad ne visos priemonės yra naudojamos.

Įvairūs įvykio vietoje esantys objektai sudaro tarpusavyje susijusių nusikaltimo pėdsakų rinkinį. Praktika rodo, kad šio pėdsakų rinkinio tyrimas ir didžioji dalis daiktinių įrodymų vagystės bylose yra gaunama būtent įvykio vietos apžiūros metu[155].

Vykdydami vagystes nusikaltėliai dažnai persirengia savais ar vogtais rūbais ir palieka įvykio vietoje savo daiktų, kuriuos galima rasti. Atliekant tyrimą, reikia atkreipti dėmesį į drabužių kišenėse paliktus kvitus, laiškus ar užrašus su adresais, bilietus, skalbinių etiketes ir pan. Pėdsakų patartina ieškoti tose vietose, kur buvo įvykdytas įsibrovimas į patalpą (pavyzdžiui, išlaužus duris, išdaužus langą) ar buvo saugomas pavogtas turtas. Ant durų, langų ir gretimų paviršių galima aptikti rankų, įsilaužimo įrankių, pirštinių, batų pėdsakus. Apžiūros objekte galima rasti nurodytų nusikaltimą padariusio asmens paliktų pėdsakų, daiktų, maisto likučių, nuorūkų, žmogaus biologinių pėdsakų (pavyzdžiui, jei vagis, išdaužęs langą susižeidė, galima rasti kraujo pėdsakų). Išnagrinėjus aptiktus nusikaltimo pėdsakus ir pažeidėjo paliktus daiktus įvykio vietoje, galima gauti informacijos apie galimus nusikaltėlio išvaizdos požymius, fizines savybes. Taigi, remiantis pateiktais rezultatais, galima teigti, kad trisdešimt šešiais atvejais įvykio vietos apžiūros metu nieko nebuvo rasta, penkiais atvejais buvo surasti ir paimti rankų pėdsakai, keturiais atvejais surasti ir paimti biologiniai pėdsakai, trimis atvejais rasti ir paimti kiti bylai reikšmingi daiktai (žr. į 13 pav.). Vienu atveju kaip daiktiniai įrodymai buvo paimtos stiklo šukės ir šokolado plytelė (baudž. byla Nr. 1-854-880/2018), dvejais atvejais – nuorūka (baudž. byla Nr. 1-1001-269/2019[156] ir 1-1181-1014/2018), kepurė ir asmens dokumentai, kuriuos vagis pametė (baudž. byla Nr. 1-1181-1014/2018). Dažniausiai šie įvykio vietos apžiūroje paimti pėdsakai buvo teigiami ir jie buvo naudojami tyrimui, tačiau pasitaikė du atvejai, kai jie buvo neigiami bei nepanaudoti, nes buvo netinkami identifikavimui. Atsižvelgiant į tai, kas buvo išdėstyta, pastebėta, kad ikiteisminio tyrimo pareigūnai vagysčių iš gyvenamųjų patalpų atvejais nė vienoje iš baudžiamųjų bylų netyrė ir nevertino įsilaužimo, avalynės pėdsakų (žr. į 13 pav.), kai fiksuoti vagystės įsilaužimo pėdsakus yra būtina. Todėl galima daryti išvadą,

[155] Кадатенко, *supra note,* 153.
[156] „Vilniaus regiono apylinkės teismo baudžiamųjų bylų skyriaus“, *supra note,* 115.

jog visi tyrėjai, specialistai – kriminalistai ir patruliai nebuvo suinteresuoti galutiniu apžiūros rezultatu ir nesiekė atskleisti šią vagystę. Atsižvelgiant į ikiteisminio tyrimo pareigūnų apklausos rezultatus, pastebėta, kad dažniausiai pasitaikantys fiksavimo trūkumai, atliekant vagysčių iš gyvenamosios patalpos įvykio vietos apžiūrą, yra schemų, brėžinių, planų sudarymo nebuvimas, vaizdo kamerų, avalynės ir įsilaužimo pėdsakų fiksavimo priemonių nenaudojimas bei protokole nėra nurodoma pėdsakų radimo lokalizacija. Tyrėjas papildė šiuos minėtus variantus ir nurodė tokius fiksavimo trūkumus: neteisingas ir nepilnas įvykio vietos apžiūros protokolo sudarymas bei daiktinių įrodymų neėmimas ir teigė, kad tai nutinka dėl pareigūnų skubėjimo ir aplaidumo. Taigi, apibendrinant galima teigti, kad paimti daiktiniai įrodymai turėtų būti kruopščiai tiriami, fotografuojami, aprašomi apžiūros protokole, nurodant tikslią jų vietą, kiekį, formą, dydį ir ypatybes. Taip pat svarbu, kad apžiūros metu būtų imami pavogto turto identifikavimo numeriai, pakuotės, pasai ar kt., prašoma savininkų jo nuotraukos arba rasti šio daikto atvaizdą internetiniame tinklalapyje, nes tai palengvintų pavogto turto paiešką. Pastebėta, kad šį veiksmą tyrimo grupė ignoruoja.

Šaltinis: sudaryta darbo autorės pagal baudžiamųjų bylų duomenis.

13 pav. Vilniaus apskrityje vagysčių iš gyvenamųjų patalpų įvykio vietos apžiūros metu rasti ir užfiksuoti pėdsakai.

Aptariant pėdsakų paieškos ypatumus, reikia paminėti, kad nusikaltimo vietoje paliktos rūkymo žymės gali suteikti naudingos informacijos. Pavyzdžiui, jei įvykio vietoje randama skirtingų rūšių cigarečių, skirtingai užgesintų cigarečių ar cigarečių su įkandimo požymiais, lūpų dažais ir kt., galima teigti, kad nusikaltėlių buvo keletas. Pažymėtina, kad šiuo atveju išskirtinis šių įrodymų bruožas yra seilės, esančios ant nuorūkų, kurios turi būti ištirtos, siekiant nustatyti šių seilių priklausymą konkrečiam asmeniui. Svarbu pažymėti, kad pati nusikaltimo vietos

aplinka taip pat liudija apie grupinio nusikaltimo padarymą, atsižvelgiant į tai, kiek laiko nusikaltėliai ten išbuvo. Pavyzdžiui, kai pasikeičia gyvenamosios patalpos baldų, daiktų išdėstymas, ištuštinti ar atidaryti spintų stalčiai, spintelės, galima teigti, kad nusikaltėlis vagystės vietoje buvo ne ilgiau kaip pusvalandį, rodo, kad buvo keletas nusikaltėlių.

Pažymėtina, kad vagystės vietoje gali atsirasti keletas nusikaltėlių paliktų daiktų. Pavyzdžiui, vagis nutaria persirengti ir palieka savo daiktus vagystės vietoje. Taip nutiko nagrinėtoje byloje Nr. 1-1181-1014/2018, kurioje vagys galimai persirengdami paliko savo asmens dokumentus. Šiuo atveju įtariamasis iš karto buvo nustatytas ir tyrėjams nereikėjo jokių pastangų jo identifikavimui.

Tiriant organizuotos grupės padarytą nusikaltimą, įvykio vietoje gali būti rasti skirtingų asmenų paliktų pirštų atspaudai ir avalynės pėdsakai. Galima teigti, jog nusikaltimą padarė bendrininkų grupė tik tuo atveju, jei nurodytų pėdsakų priklausymas nukentėjusiajam ir liudytojams yra neįmanomas. Šiuo atveju skirtumus nustato pado dydis ir konfigūracija. Aptikti pėdsakai yra gana svarbus informacijos šaltinis, kuris rodo nusikaltėlio eisenos požymius[157].

Taigi, visi išvardinti pėdsakai gali žymiai palengvinti vagystės tyrimą, susiaurinti įvykių versijų skaičių ir nustatyti pagrindinius nusikaltėlių požymius. Daiktiniai įrodymai taip pat naudojami atliekant analitinį darbą, apibendrinant tyrimo praktiką ir rengiant praktines rekomendacijas teisėsaugos institucijų darbuotojams.

Žinoma, kad vagysčių iš gyvenamųjų patalpų atvejais, apžiūrint įvykio vietą būtina ją nufotografuoti ar atlikti vaizdo įrašą, o gauti vaizdai yra įvykio vietos apžiūros protokolo dalis (priedas), leidžianti vizualiai užfiksuoti įvykio vietą[158]. Vagystės įvykio vietoje yra daromos kelių rūšių fotonuotraukos: orientacinės, apžvalginės, situacinės, mazginės ir detaliosios. Šios nuotraukos sudaro atitinkamą struktūrizuotą vaizdų sistemą. Darant šias nuotraukas svarbu laikytis kriminalistinės fotografijos rekomendacijų[159], tačiau apie jas neretai yra pamirštama ir fotografuojama paskubomis.

Visose baudžiamosiose bylose buvo naudojamasi fotoaparatu, kuriuo fotografuotas pastatas, t.y. gyvenamasis namas, durų nuotraukos ir ant jų palikti įsilaužimo pėdsakai (aptikti tiek iš vidinės, tiek iš išorinės pusės) bei kiti atskiri pėdsakai. Tačiau pastebėta, jog tyrėjai, patruliai bei kriminalistai – specialistai nefiksuoja įvykio vietos apžiūros vaizdo įrašu. Naudojant video kamerą galima užfiksuoti vagystės pėdsakų aptikimo, užfiksavimo ir paėmimo faktą, t.y.

[157] Прокофьева и др., *supra note*, 135: 34.
[158] А. И. Дубровин, „Некоторые особенности осмотра места происшествия при расследовании квартирных краж“, *Проблемы криминалистической теории и практики к 10 – летию Московского университета Министерства внутренних дел России* (2012): 223 – 228.
[159] Malewski, *supra note*, 127*:* 28 – 49.

pačią procedūrą. Apžiūrint vagystės įvykio vietą būtų daug veiksmingiau panaudoti ir vaizdo kamerą, ir fotoaparatą.

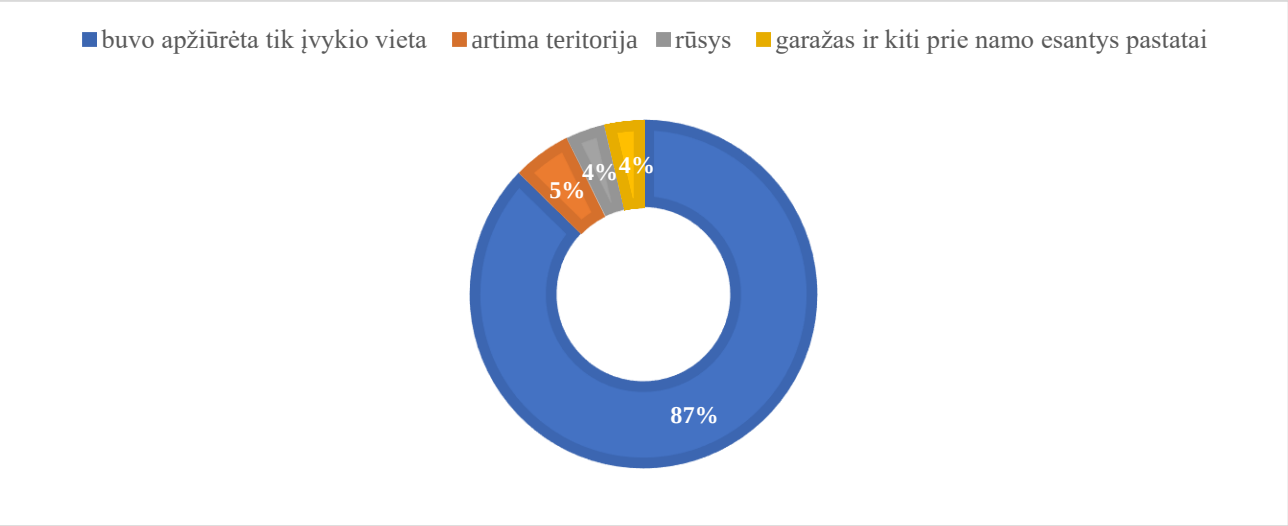
Šiais laikais nusikaltėliai žymiai greičiau prisitaiko prie naujovių nei pareigūnai, todėl išanalizavus advokatų interviu, pastebėta, kad pasitaiko atvejų, kai vagystės iš gyvenamųjų patalpų įvykdomos panaudojus miego dujas, kurias sunku užfiksuoti, nes patalpoje jos greitai išgaruoja. Laiku neatvykus ekspertams ir nepaėmus kvapo pėdsako, jų tiesiog jau galima neaptikti, tačiau ant spynos gali likti nusėdusių dujų molekulių, kurias, iškvietus ekspertus, privaloma ištirti. Tokiais atvejais nukentėjusieji, prieš kuriuos buvo panaudotos miego dujos, privalo priduoti kraujo mėginį, kad būtų užfiksuota ši medžiaga jų kraujyje. Nukentėję asmenys, prieš kuriuos buvo panaudota ši medžiaga, jaučia stiprų galvos skausmą, lengvą galvos svaigimą, jaučia, jog miegojo giliu miegu ir negirdėjo, kaip vagys įsibrovė į jų namus. Galima teigti, kad laiku neatvykus į tokio pobūdžio vagystę ir esant nepilnos tyrimo grupės sudėties (kai būtinas eksperto dalyvavimas), įvykio vietos apžiūra tampa nevykusi. Be to, manytina, jog tokias vagystes dažniausiai atlieka organizuotos grupuotės dideliuose miestuose (kaimuose tokio lygio vagysčių nėra užfiksuotų).

Tyrėjas įvykio vietos apžiūrą pradeda nuo bendros gyvenamosios patalpos apžvalgos. Būtina pasirinkti racionaliausią įvykio vietos apžiūros būdą. Svarbu nustatyti, kokia tvarka bus apžiūrėta įvykio vieta (iš kurios vietos, kuria kryptimi), kur yra išeities taškas ir t.t[160]. Jei patekimas į patalpas buvo įsilaužiant, tai iš gretimų vietų turi būti palaipsniui pereinant prie įvykio vietos, t.y. taikyti koncentrinį patikrinimo metodą. Tuo atveju, jei įvykio vietos kriminalistinis centras yra kambario viduryje (pavyzdžiui, įsilaužta į seifą ar drabužių spintą, iš kurios buvo pavogti drabužiai ar ten saugomi vertingi daiktai), patartina atlikti koncentrinio arba kombinuoto patikrinimo metodą – pirmiausia apžiūrėti spintą ar seifą, tada namų duris (jei nėra įsilaužimo pėdsakų, galima daryti prielaidą, kad įsilaužė į patalpą pasinaudoję parinktu ar pagamintu raktu ar visrakčiu) ir tęsti patikrinimą, judant išilgai sienų perimetrų ir pamažu vėl artėjant prie centro[161].

Vykdant vagystes iš gyvenamųjų patalpų, dažnai naudojamos transporto priemonės. Atsižvelgiant į tai, įvykio vietos apžiūrą apima ir teritorijos, esančias greta apžiūrimo namo, nes ten taip pat galima aptikti numestų nuorūkų, pavogtų ar asmeninių nusikaltėlių daiktų, batų ir kitų pėdsakų[162]. Yra bendra taisyklė – praplėsti įvykio vietos apžiūros teritoriją, tai yra viena iš tyrimo grupės daromų klaidų. Taigi, tyrimo grupė, apžiūrėdama įvykio vietą, t.y. pačią gyvenamąją patalpą, turi būti susikoncentravę ne vėn į apžiūrimą objektą, bet ir į aplink esančią

[160] Malewski, *supra note*, 127*:* 33.
[161] О. А. Луценко, *Следственный осмотр. Понятие, виды и доказательственное значение: Учебно-практическоепособие* (Элиста: 2017), 121.; Kurapka ir kt., *supra note*, 8: 572 – 523.
[162] Лопашенко, *supra note*, 89: 32.

aplinką. Atsižvelgiant į tai, kokios rūšies yra gyvenamoji patalpa, jeigu tai yra kotedžas, vasarnamis, gyvenamasis namas arba sodyba, privaloma apžiūrėti prie gyvenamosios patalpos esančius priestatus, garažą, rūsį, palėpę, pirtį, kiemo teritoriją. Jeigu tai yra butas, taip pat turėtų būti apžiūrima laiptinė, daugiabutyje esantys liftas, rūsys bei visa kiemo teritorija. Šiose vietose galima rasti bylai reikšmingų pėdsakų arba daiktinių įrodymų. Pavyzdžiui, baudžiamojoje byloje Nr. 1-1001-269/2019[163] apžiūrint gyvenamąją patalpą, t.y. namą, buvo apžiūrėtas vidinis kiemas ir rasta cigaretės nuorūka, kuri, atlikus biologinę ekspertizę, padėjo indetifikuoti įtariamojo tapatybę. Taigi, šiose vietose taip pat yra privaloma apžiūra, bet pastebėtina, jog tyrimo grupei dažnai pakanka apžiūrėti tik patį vagystės objektą (gyvenamąją patalpą). Kaip rodo atlikto Vilniaus apskrities tyrimo duomenys, keturiasdešimt aštuoniais atvejais buvo apžiūrėta tik įvykio vieta, t.y. gyvenamoji patalpa, trimis atvejais buvo apžiūrėta artima teritorija, dviem atvejais – rūsys bei garažas ir kiti prie namo esantys pastatai (žr. į 14 pav.). Tyrimo grupei rekomenduotina apžiūrėti kuo daugiau artimų teritorijų, objektų, esančių greta įvykio vietos, nes nusikaltėliai gali ten palikti idealių pėdsakų bei paslėpti pavogtus daiktus. Taip pat svarbu apžiūrėti vietas, iš kurių nusikaltėliai galėjo stebėti planuotos vagystės vietą, nes tose vietose dažnai galima rasti batų, cigarečių pėdsakų ir pan. Jų neapžiūrėjus prarandama dalis informacijos, kuri padėtų atskleisti vagystę.

Šaltinis: sudaryta darbo autorės pagal baudžiamųjų bylų duomenis.

14 pav. Vilniaus apskrityje vagysčių iš gyvenamųjų patalpų įvykio vietos apžiūros metu buvo apžiūrėti objektai / teritorijos.

Naujos statybos namuose bei kotedžų rajonuose įrengtos šiuolaikinės apsaugos priemonės, pavyzdžiui, stebėjimo kameros, signalizacijos. Jei gyvenamojoje patalpoje, iš kurios buvo įvykdyta vagystė, yra apsaugos sistemos, t.y. signalizacija, protokole būtina papildomai

[163] „Vilniaus regiono apylinkės teismo baudžiamųjų bylų skyriaus“, *supra note,* 115.

nurodyti tokių sistemų buvimą, jas aprašyti ir užfiksuoti apsaugos sistemos pažeidimo faktą. Ši apsaugos priemonė yra viena iš informacijos šaltinių. Tokie vaizdo įrašai gali padėti vagystės tyrimui, todėl šią medžiagą turi pasiimti ir nuodugniai ištirti specialistas, kuris užsiima tokios specifikos tyrimais. Pastebėta, kad kaimo gyventojai tokiomis šiuolaikinėmis apsaugos priemonėmis nesinaudoja. Nė vienoje iš analizuotų Vilniaus apskrities baudžiamųjų bylų gyvenamoje patalpoje nebuvo įrengta apsaugos sistema (signalizacija), o tai reiškia, jog ši aplinkybė palengvina vagystės įvykdymą. Kaimo gyventojai linkę turėti šunį, kuris saugos jų namus, tačiau minėtose baudžiamosiose bylose, gyvenamųjų patalpų savininkai net šios apsaugos neturėjo, o tai taip pat palengvino vagystės įvykdymą. „Ši apsaugos priemonė nėra brangi, ir ją įsirengti gali sau leisti ne tik organizacijos, bet ir mažas pajamas gaunantys šalies gyventojai“[164]. Todėl konstatuotina, kad gyvenamųjų patalpų savininkai lengvabūdiškai ir nerimtai elgiasi su savo turtu, nesiimdami jokių apsaugos priemonių.

Uždavus ikiteisminio tyrimo pareigūnams klausimą dėl pandemijos įtakos įvykdomoms vagystėms, jie nurodė, jog pandemija kažkokią įtaką turi, tačiau tai nekeičia esmės.

Svarbu aptarti vagysčių iš gyvenamųjų patalpų lygį. Atlikus respondentų apklausą, darbo autorė susidūrė su dviem vagysčių iš gyvenamųjų patalpų įvykio vietos apžiūros variantų vertinimais. Advokatai ir prokurorai priėjo prie išvados, jog įvykio vietos apžiūra yra atliekama tikrai prastai, todėl įvykio vietos lygį jie vertina kaip itin žemą, o kalbant apie kitą vertinimo variantą, ikiteisminio tyrimo pareigūnai (tyrėjai, specialistai) mano, kad šio veiksmo lygis yra aukštas arba vidutiniškas. Prieš tai aptartos visos įvykio vietos apžiūros klaidos įrodo, kad įvykio vietos apžiūros lygis yra žemas. Galime teigti, kad įvykio vietos apžiūros rodikliai yra žemi dėl to, kad apžiūrima ir tiriama tik apie 38,5 % Lietuvos valstybėje užregistruotų nusikaltimų vietų, tarp jų ir vagysčių iš gyvenamųjų patalpų[165]. Prastą vertinimą įtakoja tai, kad yra labai mažai ekspertų, dažniausiai tai jau brandaus amžiaus žmonės, nes jauni specialistaitokio pabūdžio darbo nesiima, dėl mažo darbo užmokesčio ir ilgai trunkančių studijų. Dėl šios priežasties ekspertų darbo krūvis yra per didelis[166], todėl suprastėja darbo kokybė. Advokatų manymu, tyrimo grupė kokybiškai neatlieka įvykio vietos apžiūros, nes buvo atvejų, kai jiems atvykus į iškvietimą, baigėsi tyrėjų pamainos laikas, todėl, nepabaigus pagrindinių įvykio vietos apžiūros veiksmų, darbas buvo perduotas kitiems pareigūnams. Dėl tokių dalykų iš įvykio vietos apžiūros negaunama informacijos, pėdsakų, kurie padėtų nustatyti vagį arba atskleisti kitas svarbias

[164] Vitalis Piepolis, *Nusikalstamų veikų, susijusių su įsibrovimu į gyvenamąsias ir negyvenamąsias patalpas, kriminalistikos profilaktika* (Vilnius: Lietuvos policijos apsaugos organizavimo tarnyba, 2004), 25.
[165] „Lietuvos policijos generalinio komisaro 2006 m. liepos 24 d. įsakymas Nr. 5-V-454 „Dėl teritorinių policijos įstaigų veiklos apžiūrint ir tiriant įvykio vietas tobulinimo koncepcijos patvirtinimo““, INFOLEX, žiūrėta 2021 m. spalio 16 d., http://www.infolex.lt/ta/129853?nr=3.
[166] V. E. Kurapka ir kt., *Specialių žinių taikymo tiriant nusikaltimus mokslinė koncepcija ir jos įgyvendinimo mechanizmas* (Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2012), 144.

aplinkybes. Pavyzdžiui, vienoje nužudymo byloje Nr. 1-31-906/2021 tyrimo grupė net nekėlė versijos, kad auka buvo nužudyta ir nebuvo suinteresuoti ieškoti pėdsakų, kol advokatas to nepareikalavo. Kaip teigia kiti autoriai, atlikę tyrimą, „yra nemažai metodinės literatūros šia tema, tačiau techninių priemonių ir praktinių įgūdžių stoka neigiamai įtakoja šio ikiteisminio tyrimo veiksmo kokybę“[167]. Taigi, autorė, atlikusi savo tyrimą, nustatė, kad įvykio vietos apžiūros lygis vagysčių iš gyvenamųjų patalpų atvejais yra nepakankamai auštas bei ganėtinai prastas apžiūros efektyvumas. Pagrindinės priežastys, lemiančios tokį vertinimą, yra nepakankamas teorinis, o kartais net praktinis (trūksta įgūdžių) tyrimo grupės pasiruošimas, įvykio vietos apžiūros vykdomos nedalyvaujant specialistams–kriminalistams, nepakankamas darbo įrankių, t.y. techninis, mokslinis, kriminalistinis aprūpinimas, pavėluotas įvykio vietos apžiūros atlikimas. Pastebėta, kad nekokybišką ir neefektyvų tyrimo grupės įvykio vietos atlikimą lemia ir tai, kad specialistams trūksta patirties tiriant įvykio vietą, motyvacijos ir domėjimosi rezultatais, nes apžiūros metu jie sutelkia dėmesį tik į kelių pėdsakų paiešką, o svarbiausia priežastis yra tyrimo grupės iniciatyvos stoka. Susiduriama su dar viena svarbi problema, kurią nurodė prokurorai, kad pareigūnas, kuris surašo protokolą (tyrėjas, specialistas, patrulis), neatsimena baudžiamojo įstatymo straipsnio (BK 172 str 2d.) dispozicijos turinio, dėl to sugaišta nemažai laiko pildydamas protokolą. Galima teigti, kad išsprendus aptartas problemas, būtų gauta teigiamų rezultatų ir įvykio vietos apžiūros lygis turėtų pasiekti aukščiausią lygį.

Apibendrinant galima teigti, kad įvykio vieta ne visada gali būti nusikaltimo vieta, tačiau, įvykdžius vagystę iš gyvenamosios patalpos, įvykio vieta ir nusikaltimo vieta dažniausiai sutampa. Įvykio vietos apžiūra iš esmės yra neatidėliotinas pradinis tyrimo veiksmas, kurio neatlikus arba atliktus netinkamai, pėdsakai ir daiktiniai įrodymai gali dingti. Toks įrodymų praradimas gali įvykti dėl tyrėjo, kuris arba neteisingai panaudojo kriminalistinius metodus, pasirinko ir taikė netinkamą vagysčių iš gyvenamųjų patalpų tyrimo taktiką, arba ignoravo tam tikras rekomendacijas[168], kaltės. Taigi, didžioji dalis daiktinių ir kitų įrodymų byloje atsiranda apžiūrėjus įvykio vietą, todėl šiam veiksmui būtina skirti daugiausiai dėmesio ir pasistengti šį veiksmą atlikti be trūkumų..

Nukentėjusiųjų, liudytojų ir įtariamųjų apklausa. Liudytojų, nukentėjusiųjų, įtariamųjų apklausa yra taip pat vienas iš ikiteisminio tyrimo veiksmų, „kurio metu tyrėjas iš apklausiamojo asmens gauna ir užfiksuoja žinias, turinčias reikšmę bylai“[169]. Nukentėjusiųjų ir liudytojų

[167] Žuravliovas, Navickienė, *supra note*, 140: 155.
[168] Р. С. Белкин, *Ленинская теория отражения и методологические проблемы советской криминалистики* (Москва: ВШ. МВД СССР, 1970), 9.
[169] Ryšardas Burda, Samuelis Kuklianskis, *Apklausa ikiteisminio tyrimo metu (taktikos teorija ir praktika)* (Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2007), 10.

apklausos yra labai svarbios pradiniame vagysčių iš gyvenamųjų patalpų tyrimo etape. Teismų praktikos ir tyrimo apibendrinimas rodo, kad atskleidžiant įsilaužimus į gyvenamąsias patalpas, dažniausias informacijos apie šią veiką ir jį įvykdžiusį asmenį šaltinis yra apklausos. Apklausos metu tyrėjui rekomenduojama naudoti taktinius ir psichologinius apklausos metodus bei nepamiršti fiksuoti gautą informaciją (garso ir vaizdo įrašai), nes tai suteikia galimybę surinkti trūkstamą informaciją.

Atvykus į įvykio vietą, iš jos turi būti nedelsiant pašalinami pašaliniai asmenys ir apklausiami liudininkai, nukentėjusieji, kurie išsiaiškina, kas pirmasis aptiko vagystės faktą, kokius pakeitimus pastebėjo gyventojai ir ar kas nors matė įtartinus asmenis. Duomenų apie tikėtinus nusikaltėlius vagystės byloje galima gauti apklausiant kaimynus, kitus netoli vagystės teritorijoje buvusius asmenis, t.y. bet kuris asmuo, kuris gali žinoti apie bet kokias aplinkybes. Taigi, vagysčių iš gyvenamųjų patalpų tyrimo atvejais apklausiant liudytojus ir nekentėjusiuosius, visų pirma reikia gauti atsakymus į šiuos klausimus: kokiu laiku, kas ir kokiomis aplinkybėmis matė vagiant iš gyvenamosios patalpos; kas buvo pavogta; kokios yra šių daiktų savybės; kurioje vietoje prieš vagystę stovėjo, gulėjo šie daiktai (matomoje ar paslėptoje vietoje); kas galėjo žinoti, apie slėpimo vietą; ar gyvenamoji patalpa buvo užrakinta, ar jame esantys langai ir balkonai buvo uždaryti; ar įtariama, kas galėjo įvykdyti vagystę ir t.t. Gavus atsakymus į šiuos klausimus, nukentėjusysis ne tik nuosekliai apibūdina pavogtus daiktus, bet ir padeda daryti prielaidas dėl vagystę padariusių asmenų[170].

Atliktas tyrimas parodė, kad tik devyniais atvejais iš penkiasdešimties iš karto buvo nustatytas įtariamasis asmuo, įvykdęs vagystę iš gyvenamosios patalpos, o keturiasdešimt vienu atveju iš penkiasdešimties – nenustatytas. Kai iš karto nustatomi įtariamieji, jie tučtuojau turi būti apklausti. Taigi, išnagrinėjus baudžiamąsias bylas galima teigti, kad visais atvejais buvo apklausti tiek įtariamieji, tiek nukentėjusieji ir liudytojai.

Metodų kompleksas, kuris yra parengtas pagal baudžiamojo proceso įstatymą, užtikrina visapusiškų ir tikrų parodymų gavimą bei jų patikrinimą, kuris sudaro apklausos taktiką. Liudytojo apklausa atliekama nustatant jo tapatybę, pranešant apie jo teises ir pareigas, įspėjant apie baudžiamąją atsakomybę už atsisakymą duoti parodymus ir vengiant duoti parodymus, taip pat už sąmoningą melagingų parodymų davimą ir pasiūlymą pasakyti viską, ką jis žino apie bylą, dėl kurios buvo iškviestas[171].

Pirmiausia apklausiami asmenys, galintys patvirtinti šiame tyrimo etape nustatytus faktus ir aplinkybes. Anksčiau nei kiti, apklausiamos nusikaltimo aukos, liudininkai, suvokę įvykį kaip

[170] Kurapka ir kt., *supra note*, 8: 582.
[171] „Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas‘‘, LRS, žiūrėta 2021 m. rugpjūčio 30 d. https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.163482/asr.

visumą, tada liudytojai, galintys pateikti svarbios informacijos apie įtariamąjį ir nukentėjusįjį, jų tarpusavio santykius. Patartina pirmiausia apklausti tuos liudininkus, kurie dėl palankių įvykių suvokimo sąlygų, gyvenimo patirties ar kitų aplinkybių gali išsamiau papasakoti apie tyrimą dominančius faktus[172].

Apklausos metu privaloma laikytis kelių taisyklių. Laisvo pasakojimo metu apklausiamo asmens negalima pertraukinėti klausimais. Tik tada, kai jis sąmoningai nukrypsta nuo bylos esmės, tyrėjas gali sustabdyti liudytoją ir prašyti konkrečiau ir išsamiau atskleisti tam tikrą aplinkybę, tačiau tai turi būti padaryta taip, kad nenutrūktų liudytojo prisiminimai apie įvykį, apie kurį jis praneša. Apklausiančiam asmeniui turi būti užduodami klausimai, kurie susiję su apklausos dalyku. Jie taip pat turėtų būti susiję ir kilti vienas iš kito, aiškiai ir gramatiškai teisingi bei tokie, į kuriuos paprasta pateikti išsamų atsakymą. Nereikia užduoti liudytojui klausimų, kurie gali būti nesuprantami dėl jo žemo išsilavinimo. Būtina išsiaiškinti, ar apklausiamas asmuo turi kokių nors nuotraukų (pvz., transporto priemonė, kuri ilgą laiką stovėjo prie gyvenamosios patalpos) ar kitų reikšmingų įrodymų apie įvykusią vagystę[173].

Tiriant vagystes iš gyvenamųjų patalpų, taip pat aiškinamasi, ar kaimynystėje gyvenantis įtartinas asmuo galėjęs žinoti apie nukentėjusiojo vertybių buvimą, jų saugomą vietą ar kas nors jomis domėjosi ir kuris asmuo paskutinį kartą buvo gyvenamojoje patalpoje. Pasitaiko atvejų, kai įsilaužimą į gyvenamąją patalpą įvykdo asmenys, kurie vienaip ar kitaip pažįsta auką: jo artimieji, kaimynai, kolegos, pažįstami. Jeigu apklaustasis įvardija tam tikrus asmenis, kurie galėjo įvykdyti vagystę, tuomet būtina išsiaiškinti, kuo pagrįstas toks įtarimas.

Apklausiant nukentėjusius ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas pagrobto turto individualių savybių nustatymui. Apklausos metu būtina išsiaiškinti šias aplinkybes: pavogtų daiktų, vertybių buvimą; pirkimo laiką ir vietą, veikimo laikotarpį; kas naudojosi ir kas saugojo turtą; kokia vagystės žala; saugojimo vietą; asmenų ratas, kurie žinojo apie tam tikro turto buvimą ir jo buvimo vietą; kurį asmenį nukentėjusysis įtaria ir kuo grindžiami šie įtarimai; raktų iš patalpų buvimas ir saugumas; kas užrakino duris, ar užrakto įtaisai buvo tvarkingi; ar anksčiau nebuvo pamesti raktai; kuris kaimynas, nukentėjusiojo nuomone, galėjo matyti kažką įtartino. Taip pat apklausiant nukentėjusįjį, būtina išsiaiškinti, ar kuris nors iš jam nepažįstamų asmenų iki vagystės nebuvo jo gyvenamojoje patalpoje, jeigu buvo, tai kokiu tikslu ir kaip jis atrodė. Pažymėtina, kad taktiškumas liudytojo apklausos metu yra labais svarbus, jis padės palaikyti patikimus santykius. Tyrėjas turi naudoti tokius metodus, kurie apklausiamajam padėtų teisingai ir išsamiai papasakoti viską, ką žino bei prisiminti, ką pamiršo. Atsiradusioms atminties

[172] Н. С. Дергач, *Правовые проблемы укрепления российской государственности: Тактико-психологические особенности допроса потерпевшего по делам о квартирных кражах Ч. 35* (Томск: Томский государственный университет, 2006), 10.
[173] *Ibid*.

spragoms užpildyti naudojami įvairūs metodai (pvz. įrodymų ir dokumentų pateikimas, apklausa įvykio vietoje, akistata su kaltinamuoju ir kt.). Kitas taktines priemones pasirenka tyrėjas, norėdamas gauti teisingus liudytojų parodymus, iš tų asmenų, kurie duoda melagingus parodymus ir sukuria konfliktinę situaciją apklausos metu. Šiuo atveju tyrėjas konkretizuoja apklausą, pateikia apklausiamajam byloje surinktus įrodymus[174].

Nustatyti konkretaus teiginio klaidingumą galima kruopščiai apklausiant ir lyginant parodymus, gautus per pirmąsias ir pakartotines apklausas. Melagingi teiginiai negali būti iki galo apgalvoti ir ilgai saugomi atmintyje, todėl to paties asmens parodymuose, duotuose skirtingu metu, būna prieštaravimų. Jeigu tyrėjui kyla abejonių dėl pareiškimo patikimumo, taktinės priežastys neturėtų leisti pareiškėjui to jausti per pirmąją apklausą. Jis turi būti išsamiai apklaustas, o parodymai turi būti patikrinti per asmenis, kurie gerai pažįsta apklaustą asmenį, iš jų sužinoma, ar jis galėjo turėti pavogtus daiktus ir kt. Dažniausiai nukentėjusieji savo liudijimuose labai perdeda nusikaltimo pavojingumą, pateikia išsamią informaciją apie nusikaltėlių požymius ir nusikaltimo aplinkybes, noriai atsako į bet kurį tyrėjo klausimą arba, atvirkščiai, mažai ką pasakoja, bijodami susipainioti[175].

Įtariamasis turi būti apklausiamas iš karto po įtarimo ar jo suėmimo, kad asmuo neturėtų galimybės sugalvoti melagingų istorijų, alibi. Dėl šių priežasčių įtariamojo apklausa yra sunkiausia iš visų tyrimo apklausų, tiriant vagystes iš gyvenamųjų patalpų, o tai paaiškinama įtariamojo statuso procedūrine specifika. Tuo pačiu metu jo apklausos taktika turi požymių, kuriuos lemia ne tik įtariamojo procesinė padėtis, bet ir jo kaltės įrodymo lygis bei įrodymų buvimas byloje. Įtariamojo apklausa taip pat išsiskiria ypatingais psichologiniais momentais. Dažniausiai įtariamasis susijaudina iki sumišimo būsenos, todėl pasireiškia ryškus gynybos dominantas bei objektyvios informacijos slėpimas.

Pabrėžtina, kad „jeigu sulaikyti keli asmenys, būtina nustatyti jų apklausos eiliškumą. Jeigu tarp sulaikytųjų yra anksčiau neteistas asmuo ir jis pateikė visą informaciją apie įvykį, toks asmuo turėtų būti apklausiamas pirmas. Kiekvienas bendrininkas bijo duoti teisingus parodymus pirmas, tačiau baiminasi ir „pavėluoti“. Tyrėjas turėtų neutralizuoti pirmąją apklausiamojo asmens reakciją ir paskatinti antrąją emocinę būklę“[176].

Kaip teigia M. B. Ziuzina, pirmiausia, siekiant atskleisti kaltinamąjį, jo parodymai apie vagystės padarymo dieną turi būti kruopščiai užfiksuoti. Antra, būtina nedelsiant apklausti

[174] Дергач, *supra note*, 172: 19.
[175] *Ibid*, 18.
[176] Kurapka ir kt., *supra note*, 8: 586.

kaltinamųjų įvardintus asmenis, kurių parodymai apie kaltinamojo alibi gali būti patvirtinti arba paneigti[177].

Visa apklausos metu gauta informacija turi būti užfiksuota visomis įmanomomis įrodomosios informacijos nustatymo formomis: protokolavimas; garso įrašymas; grafinė įrodymų tvirtinimo forma; asmens išorinės išvaizdos dalykinis modeliavimas; fotografavimas; vaizdo filmavimas ir kt[178].

Kaip teigė tyrėjai, lengviausia sužinoti norimą informaciją iš asmens, kuris pirmą kartą padarė vagystę. Asmenys, kurie jau kelis kartus buvo teisti (recidyvistai), yra reiklesni tyrėjo elgesiui. Remdamasis šiomis aplinkybėmis, tyrėjas turi elgtis komunikabiliau, pasirinkdamas tinkamą elgesio būdą, atsižvelgdamas į socialinę grupę, kuriai priklauso vagis. Kadangi įsibrovimai įvykdomi slaptai, dažniausiai įtariamasis neigia savo dalyvavimą vagystėje, todėl tokiu atveju apklausa gali virsti konfliktine situacija[179].

Kaltinamojo ir įtariamojo apklausos taktika ir metodai yra identiški ir labai nesiskiria vienas nuo kito, tačiau, nepaisant to, kaltinamojo apklausa turi savo specifiką. Tyrinėdamas įtariamojo tapatybę, tyrėjas neturi tiek duomenų, kiek turi apie kaltinamojo tapatybę. Be to, apklausiant įtariamąjį, tyrėjas dar neturi tiek įrodymų, kiek kaltinamojo apklausos metu.

Pastebėta, kad pareigūnai nesinaudoja bioritmologinės apklausos metodu. Pasak N. N. Kitaevos, per bioritmologinę asmenų apklausą iš 36 atvejų 28 davė teigiamą rezultatą, apklausiami asmenys išsamiai papasakojo, ką padarė, nors anksčiau davė melagingus parodymus arba atsisakė susisiekti su tyrėju. Tačiau minėtais 8 atvejais apklausiamasis nepakeitė savo pozicijos, bet padarė daug išlygų, kurios vėliau leido tyrėjams atskleisti kaltininką[180]. Nagrinėjant rusų mokslinę literatūrą, pastebėta, kad Lietuvoje nenaudojami netradiciniai apklausos metodai, pavyzdžiui, naudojant muzikinį ir kvapų foną. Šios technikos naudojimas grindžiamas pozicija, kad muzikos ir kvapų naudojimas gali paveikti žmogaus emocinę sferą. Beveik kiekvienas įtariamasis turi mėgstamą melodiją, kurios klausantis, sužadinant atitinkamas mintis ir jausmus, susidaro tam tikras elgesys, o tai savo ruožtu gali neutralizuoti apklausančio asmens vidinį nusiteikimą duoti melagingus parodymus. Kvapų poveikis gali pagerinti, išlaikyti nuotaiką bei nustatyti žmogaus elgesio modelį[181]. Šie kreatyvūs metodai Lietuvoje galėtų būti

---

[177] М. В. Зюзина, „Ситуационный подход в криминалистической методике расследования и судебного следствия по уголовным делам о квартирных кражах“ (диссертация, Балтийский федеральный университет им. Иммануила Канта, 2012), 134, https://www.dissercat.com/content/situatsionnyi-podkhod-v-kriminalisticheskoi-metodike-rassledovaniya-i-sudebnogo-sledstviya-p/read.

[178] Иващенко, *supra note*, 67.

[179] В. А. Саморока, „Тактика допроса и стратегия проведения“, *Российский следователь* Nr. 12 (2005): 4.

[180] Н. Н. Китаев, „Нетрадиционные методы раскрытия и расследования преступлений“, *Вестник криминалистики* Nr. 4 (2007): 46.

[181] Ю. В. Щербатых, *Искусство обмана* (Москва: Эксмо, 2006), 415.

pradėti testuojami. Jeigu jie duotų teigiamų rezultatų, galima būtų įtraukti į rekomendacijas ir įvardyti kaip patartinus metodus.

Nagrinėdami vagystes iš gyvenamųjų patalpų, tyrėjai apsiriboja vieno asmens apklausa. Informacijos kiekis, tiesiogiai susijęs su vagystės įvykiu, yra svarbus, todėl reikalauja papildomų tyrėjo pastangų, susijusių su įrodymų analize ir vertinimu. Tačiau kartais paskutiniai parodymai gali prieštarauti kitiems byloje surinktiems įrodymams bei vienas kitam[182]. Tyrėjas, pastebėdamas, jog informacija skiriasi, turėtų stengtis nustatyti tikrus faktus. Pavyzdžiui, asmeniui pamiršus kažkurį įvykį ar aplinkybę, tyrėjas privalo naudoti kriminalistinius, taktinius metodus, kurie suaktyvintų jo prisiminimus. Tai gali būti pakartotina apklausa, dėl tam tikros vagystės aplinkybės, jo susipažinimas su kito asmens parodymais, gali būti pateikiami daiktiniai įrodymai, dokumentai bei garso, vaizdo įrašai.

Vilniaus apskrities baudžiamųjų bylų tyrimo rezultatai rodo, kad tyrėjai beveik nenaudoja kriminalistinių, taktinių metodų, kurie padeda asmenis apklausti ir suaktyvinti jų atmintį, todėl tyrėjai negauna būtinos informacijos, susijusios su tiriama vagysta bei negali skubiai atskleisti šių bylų.

Buvo atlikta senyvo amžiaus žmonių apklausa, kurios duomenys atskleidė, kad visi apklausti senjorai nesinaudoja banko kortelėmis, nes atsiskaito grynaisiais pinigais, o visas santaupas laiko, slepia namuose. Galima išskirti ir tokią kategoriją senyvo amžiaus žmonių, kurie yra įsitikinę, kad jų tikrai niekas neapvogs, todėl net neslepia vertybių, laiko jas matomoje vietoje. Apklausiant senjorus buvo nustatyta, kad jų dažniausiai vertingus daiktus ar pinigus slepia po patalyne, spintoje, komodos spintelėje, įvairiausiose vazose, dėžutėse, rankinėse, drabužių kišenėse, net batuose. Pasiteiravus, ar visi apklausiamieji visada rakina namų duris, dauguma respondentų atsakė, jog dienos metu nerakina durų, nes taip patogiau, kelis kartus pe dieną išeinant į kiemą, o ši aplinkybė palengvina vagystės įvykdymą. Senyvo amžiaus žmonės pandemijos metu pasidalino į dvi dalis, vieni, kurie gyvena daugiabučiuose, dažniausiai būdavo namuose ir į lauką išeidavo tik tam, kad pavedžiotų šunį, nueitų į parduotuvę arba trumpam pasivaikščiotų; kiti, kurie gyvena nuosavuose namuose, praleisdavo daugiau laiko kieme, ieškodami veiklos. Visi šios kategorijos asmenys prisipažino, jog dažnai pamiršta, kur padeda daiktus, todėl dažnai galvoja, kad juos apvogė. Užduodavus klausimą, ar esate nukentėję nuo vagystės iš gyvenamosios patalpos t.y. namo, viena iš apklaustųjų patvirtino, kad iš jos gyvenamosios vietos, t.y. namo, buvo pavogti pinigai. Paklausus dėl vagystės padarymo būdo, ji prisipažino, jog namų raktus laikydavo gėlių vazone prie namo durų, todėl vagis (-gys), tuo pasinaudodamas (-ami) lengvai pateko į apklaustosios namus. Ši apklaustoji taip pat prisipažino,

[182] Т. А. Паутова, „Особенности допроса подозреваемого, обвиняемого при расследовании краж, совершенных группой лиц“, *Научно-методический электронный журнал Концепт* Т. 30 (2015): 251.

jog santaupas laikė po antklode ir spintoje. Galima daryti prielaidą, kad vagys iš aplinkos galėjo suprasti, jog namo savininkė yra senyvo amžiaus, todėl galėjo nuspėti, kur slepiamos vertybės. Kaip teigia respondentė, ši vagystė taip ir nebuvo atskleista, ji net nenutuokia, kas galėjo įvykdyti vagystę bei kas galėjo žinoti apie jos turimą ir saugomą turtą. Svarbu pažymėti, kad autorė pasirinko laisvo, ramaus bendravimo metodą, nepertraukiant asmens iki tol, kol jis nebaigs dėstyti savo minties. Taip pat atsižvelgiant į asmenų amžių reikia suprasti, kad jie turi atminties sutrikimų, todėl jokiu būdu negalima pertraukinėti, nes jie gali pamiršti pasakyti norimą informaciją. Taigi, galima daryti išvadą, kad vertybės slepiamos lengvai randamose vietose, todėl vagims labai nesunku rasti šias gerai žinomas vertybių slėpimo vietas. Šia apklausa buvo atsakyta į klausimą, kodėl vagystės aukomis tampa senyvo amžiaus žmonės.

„Protokolų sudarymas naudojant kompiuterį – viena iš daugelio šiuo metu egzistuojančių problemų, nes tyrėjai, taupydami savo laiką, vieną kartą jau užfiksavę apklausiamojo parodymus, dažnai juos kopijuoja, įrašydami į kitus protokolus, jų nekeisdami. Dažniausiai tai įvyksta pakartotinai apklausiant vieną asmenį, susijusį su jo procesinio statuso pasikeitimu arba apklausiant kelis asmenis tomis pačiomis aplinkybėmis. Pažymėtina, kad tokie veiksmai yra nepriimtini, nes panašioje situacijoje vėlesnė apklausa nėra vykdoma, todėl jos rezultatai negali būti naudojami kaip įrodymai“[183].

Apibendrinant galima teigti, kad norint suprasti visą vagystės iš gyvenamosios patalpos paveikslą, po įvykio vietos apžiūros reikėtų apklausti visus su šia vagyste susijusius asmenis. Norint pasiekti apklausos tikslus, būtina užmegzti psichologinį kontaktą su apklausiamu asmeniu ir taikyti tinkamą taktiką. Apklausdami liudytojus, tyrėjai sužino aplinkybes bei informaciją, kurią liudytojas tiesiogiai pastebėjo, o apklausiant nukentėjusįjį, pirmiausia išsiaiškinami pavogto turto požymiai, vertė ir kiekis. Įtariamojo apklausa turėtų būti atliekama iškart po suėmimo. Šiuo atveju įtariamasis pagal netikėtumo faktorių gali neturėti laiko apgalvoti, kurią išgalvotą istoriją jam pasakoti tyrėjui. Apklausos taktika parenkama atsižvelgiant į nusikaltėlio asmenybę, elgesį ir kitas savybes, taip pat į jau išaiškintų vagystės aplinkybių apimtį. Apsvarsčius apklausos eigą ir taktiką, galima teigti, jog reikia kurti naujus metodus, rekomendacijas ir galbūt net specialias technines priemones, kurios bus naudojamos apklausiant įtariamąjį.

2.2.2. Versijos ir planavimas

Tyrimo planavimas ir versijų iškėlimas yra būtinas tyrimo veiksmas, kuris vizualizuoja vagystės buvimą, jos priežastį ir kitą svarbią informaciją. „Nors versijų yra daug ir įvairių,

[183] Čegel, *supra note*, 78: 36.

tyrėjas dažniausiai remiasi tik asmenine savo praktika, iškelia tik tas versijas, kurios dažniausiai pasitaikė jų darbe. Remiantis pirmine informacija keliamos pirminės versijos, kurios dažniausiai pagrįstos tipinėmis – šioms iškelti labai svarbi kompetentingo pareigūno asmeninė patirtis ir profesionalumas. Šios versijos, nors apytikslės ir preliminarios, bet turi įtakos planuojant tolesnę įvykio vietos apžiūrą“[184]. Tyrimo versija atspindi tyrėjo prielaidą dėl teisiškai reikšmingų nusikaltimo aplinkybių, kurių jis nežino. Versijos sukūrimas ir jos iškėlimas yra logiškas rezultatas, kitaip tariant, tyrėjo protinio darbo, sąmoningos veiklos rezultatas, todėl bet kurios versijos turinys yra bandymas paaiškinti turimą informaciją, logiškai sukonstruoti faktus[185].

Šiame tyrimo etape pateiktos versijos yra bendro pobūdžio ir atsižvelgiant į konkrečią situaciją, jos gali būti suformuluotos, pavyzdžiui, taip[186]:

1. vagystė tikrai buvo;
2. vagystės nebuvo, nukentėjusysis klysta (durys ar langas išlaužtas chuliganų, vertybės perkeltos artimųjų ar net jo paties);
3. vagystė inscenizuota;

Taigi, vertinant baudžiamosios bylos medžiagą, būtina atsižvelgti į tai, kad egzistuoja ir kitos įvykio versijos, be vagystės versijos, tokios kaip: padarytas kitas nusikaltimas (pvz., turto iššvaistymas BK 184 str.), įskaitant vagystės inscenizavimą (pavyzdžiui, tam, kad būtų gauta apgaulinga neteisėta draudimo kompensacija ir pan.); kai pareiškėjas yra suklaidintas (pavyzdžiui, vienas iš šeimos narių nežino apie turto pardavimą ir teigia apie tariamą vagystę).

Kiekvienu atveju reikia sužinoti vagysčių iš gyvenamųjų patalpų padarymo vietą, objektą, laiką, sąlygas, būdą, ar yra liudytojų, vagystės dalyką (kokios vertybės pagrobtos), vagies, nukentėjusiojo duomenis ir kt[187].

Tyrėjas gali pateikti versiją apie asmenų grupės padarytą vagystę jau tiriant pačią nusikaltimo vietą. Pagrindu šiuo atveju gali būti nustatyti pėdsakai, nusikaltimo padarymo būdas, kėsinimosi objekto ypatybės, pasirinktas nusikaltimo įrankis, aplinkos pokyčiai.

Pirminiame vagysčių iš gyvenamųjų patalpų tyrimo etape tyrimo versijos yra panašios į situacijas, kurios yra būdingos visoms svetimo turto vagystėms, tačiau yra ir tam tikrų ypatumų. Vagysčių iš gyvenamųjų patalpų bylose gali būti keliamos ir šios versijos: 1) nusikaltimą padarė

[184] Kurapka ir kt., *supra note,* 8: 568 – 570.; Alvydas Barkauskas, *Kriminalistinės versijos: mokomasis leidinys* (Vilnius: Lietuvos teisės akademijos Leidybos centras, 2000), 45.
[185] В. И. Каныгин и др., *Расследование преступлений против личности и собственности: Курс лекций* (Питер: Учебное пособие, 2008), 248.
[186] Burda ir kt., *supra note,* 38: 111.; Н. С. Дергач, *Правовые проблемы укрепления российской государственности: Типичные следственные ситуации складывающиеся на первоначальном этапе расследования квартирных краж* (Томск: Томский государственный университет, 2010), 211 – 213.
[187] *Ibid*.

vienas asmuo arba asmenų grupė, tai galėjo būti[188] narkomanai, alkoholikai, nepilnamečiai, asmenys be nuolatinės gyvenamosios vietos, anksčiau jau teisti, nepažįstami, nukentėjusiojo šeimos nariai ar jų pažįstami, taip pat gyvenantys, dirbantys netoli vagystės vietos arba asmenys, atvykę iš kitų miestų, gyvenviečių; 2) nusikaltimas yra serijinio pobūdžio, yra asmens ar nusikalstamos grupės nusikalstamos veiklos tęsinys. Kiekviena iš pateiktų versijų nukreipia tyrėją ieškoti nusikaltėlio tam tikroje aplinkoje. Tikrinant naujausią versiją siekiama išspręsti vagysčių iš gyvenamųjų patalpų problemą, nustatant jų panašumus su panašiais neišaiškintais arba išaiškintais nusikaltimais[189].

Taip pat pažymėtina, kad apžiūrint įvykio vietą, reikia atkreipti dėmesį į prieštaraujančias aplinkybes, kurios nurodo, kad galimai vagystė buvo inscenizuota. Inscenizacijai būdingi ženklai: nepaaiškinamas, nereikalingas kliūties pašalinimas; pėdsakų buvimas ant spynų, rodančių, kad įsilaužimas buvo atliktas kitoje vietoje, kai spyna buvo atrakinta raktu; įvairių pėdsakų buvimas, rodantis, kad įsilaužimas buvo atliktas iš vidaus, o ne iš išorės; nepagrįstas daiktų išmėtymas patalpoje; pėdsakų trūkumas tose vietose, kur jie turėjo būti; pavogtų daiktų dydžio ir pažeidimo dydžio neatitikimas ir kt. Kaip akcentuoja dauguma rašytojų, „siekiant nustatyti, ar vagystė buvo inscenizuota, reikia kruopščiai ištirti kaltininko veikimo būdą ir jo paliktus pėdsakus. Inscenizuodamas vagystę, jis paprastai imituoja išorinius nusikaltimo požymius bei pėdsakus. Atkurti realų nusikaltimo būdą, turintį savo vidinę logiką, kaltininkui retai pasiseka. Todėl, atidžiai apžiūrėjus įvykio vietą, galima nustatyti daug požymių, rodančių vagystės būdo ir imituotų pėdsakų neatitikimą. Pavyzdžiui, durų laužimo pėdsakai palikti ne iš išorės, o iš vidaus ir t.t. Kitais atvejais tam tikrų pėdsakų nebuvimas rodo, kad pavogti tuo būdu negalima, pavyzdžiui, kojų pėdsakų ant dulkėtų grindų, kuriomis turėjo eiti nusikaltėlis, nebuvimas, neišlaužti užraktai ir pan. Inscenizavimą gali rodyti beprasmiški daiktų sugadinimo pėdsakai, be tikslo išmėtyti daiktai ir kitos aplinkybės“[190].

Kalbant apie senyvo amžiaus žmones, reikėtų pastebėti, kad jie gali pamiršti, jog, norėdami vertybes saugiau paslėpti arba tiesiog tvarkydamiesi namuose, padėjo esamą turtą į kitą vietą. Tokiu atveju jie galvoja, kad jų namus apvogė, kviečia policiją, o taip ir atsiranda inscenizacijos faktas.

Taikant versiją dėl vagystės inscenizavimo, visais atvejais svarbu išsiaiškinti, ar buvo gyvenamojoje patalpoje daiktų, kurie, pareiškėjo tvirtinimu, yra pavogti. Todėl yra nagrinėjama prekių apyvarta ir esamas jų likutis vagystės dieną, apklausiami visi liudytojai. Išsiaiškinti inscenizavimą padeda tardymo eksperimentas, kuriuo galima nustatyti konkrečių veiksmų

[188] В. В. Агафонова, *Криминалистика. Часть 1*. (Москва: Юрайт, 2018), 143.
[189] *Ibid*.
[190] Palskys ir kt., *supra note,* 23: 301.

mechanizmą ir tikras tiriamos vagystės aplinkybes[191]. Reziumuojama, jog tam, kad būtų galima nustatyti, ar teisinga yra inscenizacijos versija, būtina atlikti vagystės iš gyvenamosios patalpos įvykio vietos apžiūrą, įsilaužimo eksperimentą ir visų surinktų įrodymų ekspertizę.

Pažymėtina, kad tiriamoji versija gali sujungiti atskirus įvykio elementus, kurie padės atskleisti išsamų vagystės vaizdą. Ne visada aplinkybės, kurios yra žinomos, padės atskleisti vagystės eigą. Pasitaiko atvejų, kai nukentėjusieji neužrakina namų durų, suteikdami galimybę vagiui pavogti jų turtą, nepašalinus jokios kliūties. Pavyzdžiui, byloje Nr. 1A-724-626/2018[192], savininkei neužrakinus durų, buvo pavogtas nešiojamasis kompiuteris. Šiuo atveju buvo iškelta baudžiamoji byla, tačiau tyrimo pradžioje nebuvo akivaizdu, ar tai buvo tikra, ar inscenizuota vagystė.

Dažnai pareiškėjai vagystę aptinka po jų namuose vykusių vakarėlių, kai vagystės objektu gali tapti bet koks mažas, smulkus daiktas (pavyzdžiui, telefonas). Šioje situacijoje tyrėjai turi pateikti ir iškelti versijas: vagystė tikrai buvo įvykdyta; vagystę inscenizavo pareiškėjai, norėdami gauti apdrausto telefono kompensaciją; ar jį pasiėmė vakarėlyje dalyvavę pažįstami asmenys; ar pareiškėjai buvo trumpam pasišalinę iš namų, kai į patalpą galėjo užeiti atsitiktiniai asmenys ir pavogti svetimą turtą; pareiškėjai galėjo nepastebėti daikto išnykimo fakto dar prieš vakarėlį, todėl tokiu atveju vagystė galėjo būti įvykdyta įsibraunant į patalpą, ir kt.

Pabrėžtina, kad bylos atskleidimas dažniausiai žlunga dėl to, kad buvo pasirinkta ir tiriama tik viena versija, kada jų turėtų būti mažiausiai bent 3 versijos, kaip prieš tai buvo pateikta literatūroje.

Patobulintos versijos rezultatas yra sutartas įsilaužimo atskleidimo ir tyrimo planas, kuriame nuosekliai ir logiškai pateikiami planuojami atlikti skubūs tyrimo veiksmai ir paieškos priemonės, kuriomis galima patikrinti suformuluotas versijas. N. A. Buraševas rašo, kad šių versijų tikrinimas lemia bendrą tyrimo kryptį ir leidžia nustatyti, ar iš tikrųjų buvo įvykdytas nusikaltimas[193]. Atsižvelgiant į vagystės pobūdį ir aplinkybes, pirminių tyrimo veiksmų ir paieškos priemonių rezultatus, gali būti pateiktos konkretesnės ir pakankamai pagrįstos nusikaltime dalyvavusių asmenų versijos.

Apibendrinant galima teigti, kad vienas iš būdų gauti patikimos informacijos yra pateikti ir patikrinti tyrimo versijas, kurių apimtį ir turinį lemia konkreti bylos situacija. Nepaisant šios

---

[191] Palskys ir kt., *supra note*, 23.

[192] „Vilniaus apygardos teismo baudžiamųjų bylų skyriaus 2018 m. grodžio 10 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1A-724-626/2018“, eTeismai, žiūrėta 2021 m. spalio 16 d., https://eteismai.lt/byla/274960374570481/1A-724-626/2018?word=overdrafto%20s%C4%85voka.

[193] Н. А. Бурнашев, *Вопросы совершенствования расследования краж в условиях крупного города*. *Совершенствование криминалистических средств и методов в борьбе с преступностью* (Москва: Сб. трудов МВШМ МВД СССР, 1988), 21.

situacijos paprastumo, gali būti pateiktos versijos, atsižvelgiant į informacijos apie vagystės aplinkybes kiekį. Atsižvelgiant į tipiškas situacijas, kurios susidaro tyrimo metu, pasirenkamas racionaliausias ir efektyviausias tyrimo ir operatyvinės paieškos priemonių kompleksas, leidžiantis visiems tyrimo dalyviams suvokti savo procesines funkcijas.

Gavus naujausią tyrimo informaciją ir įrodymus, galima iškelti vėlesnes versijas. Be to, svarbu paminėti, jog tyrėjai, nagrinėdami vagysčių iš gyvenamųjų patalpų bylas, turi pasiūlyti ir iškelti ne tik tipiškas, bet ir netipiškas versijas, kurios yra susijusios su šio nusikaltimo aplinkybėmis.

2.2.3. Tolimesnių veiksmų ypatumai

Tolesni tyrimo veiksmai vagystės iš gyvenamosios patalpos tyrimo etape susideda iš parodymų atpažinti, parodymų patikrinimo vietoje, eksperimento, objektų tyrimo ir ekspertizės. Be to, yra taikoma procesinė prievartos priemonė, dažnai atliekamis kratos įtariamojo arba kaltinamojo gyvenamosiose patalpose bei jo pažįstamų ir artimųjų tarpe[194], nes įtariamasis ar kaltinamasis pavogtą turtą gali laikyti, slėpti ne tik savo gyvenamojoje patalpoje, o ir pas savo giminaičius ar draugus.

Įtariamąjį sulaiko ikiteisminio tyrimo pareigūnai (dažniausiai tai būna patruliai, tyrėjų pavedimu). Sulaikius kaltininką vagystės metu arba po kažkurio laiko, būtina atlikti *asmens kratą*, o vėliau *gyvenamosios vietos ar kitų vietų kratą.* Atliekant asmens kratą, ieškoma naudotų vagystės metu įsibrovimo įrankių (laužtuvų, visrakčių, raktų, pjūklų ir kitų įvairių instrumentų), pavogtų pinigų ar kitų vertybių. Taip pat kratos metu gali būti rasti įtariamojo dokumentai, dokumentai, palengvinantys pavogto turto paiešką (lombardų, komisinių kvitai ir kt.), pinigai, drabužiai ir batai, kuriuos įtariamasis vagystės įvykdymo metu, gyvenamosios patalpos, iš kurios pavogta, planas, schema ir t.t. Asmeninės kratos pradžioje suimtojo prašoma pasakyti, kokių daiktų ir vertybių tuo metu turi, ar jie jam priklauso. Visi gauti atsakymai įrašomi į protokolą. Tuo pačiu metu atliekamas įtariamojo patikrinimas, siekiant nustatyti ant jo kūno vagystės pėdsakus ir ypatingas žymes. Šiuo patikrinimo metu ant įtariamojo rankų ir kitų kūno dalių, galima rasti įvairiausių įbrėžimų, sužalojimų, kurie buvo padaryti įsibrovimo į gyvenamąją patalpą metu (pavyzdžiui, išlaužus duris, panaudojus fizinę jėgą ant nusikaltėlio turėtų likti mėlynių ar menkų įbrozdinimų), o ant drabužių galima rasti dėmių nuo dažų, miego dujų mikrodalelių, drabužių defektų ir kitų pėdsakų, atsiradusių jam braunantis į gyvenamąją patalpą arba tempiant pavogtus daiktus[195]. Tiriant įtariamojo kūną ir drabužius, patartina naudoti

[194] Burda ir kt., *supra note*, 38: 111 – 112.
[195] Palskys ir kt., *supra note*, 23: 302.

didintuvus, mikroskopus ir ultravioletinius šviestuvus. Taigi, pagal LR BPK 145 str. krata – tai tyrimo veiksmas, kurio tikslas – įrodomosios informacijos, galinčios turėti reikšmės bylai, paieška ir jos paėmimas. Kratos metu vagysčių iš gyvenamųjų patalpų bylose, ieškoma ir randama bylai reikšmingų įrodymų: pavogtų daiktų, jų detalių, įsilaužimo į gyvenamąją patalpą įrankių, įrenginių signalizacijai išjungti, įtariamojo vagystės metu vilkėtų drabužių ir avalynės, kvitų, kurie buvo gauti parduodant daiktus ir kt.

Yra žinomas kratos organizavimo būdo dvejopas suskirstymas: 1) pavienės – atliekamos vienoje vietoje; 2) grupinės – atliekamos keliose vietose vienu metu, pas atskirus asmenis arba pas vieną asmenį, tačiau skirtingose vietose (namuose, darbovietėje ir pan.). Ši krata būtina tais atvejais, kai yra pagrindas manyti, kad ieškomi objektai yra paslėpti pas skirtingus asmenis, kurių atžvilgiu pradėtas ikiteisminis tyrimas, arba pas vieną asmenį, tačiau skirtingose vietose (bute, sodyboje, garaže, tarnybinėje patalpoje, transporto priemonėje ir t. t.), todėl krata įgyja taktinės operacijos pobūdį. Siekiant išvengti klaidų, grupinės kratos metu turi dirbti keli ar net keliolika pareigūnų, iš kurių vienas atsakingas už procesinį veiksmą (taktinę operaciją) bei koordinuoja ir visų kratos grupių veiklą[196]. Kratos metu turi būti surašomas protokolas, sudarytas paimtų daiktų aprašas, nubraižomas planas arba schema ir nufotografuojami paimti daiktai[197].

Kaip jau buvo minėta, vagystės iš gyvenamųjų bylų atvejais krata atliekama gyvenamosiose patalpose, kuriose gyvena įtariamasis, jo artimieji ar draugai. Artimųjų ir draugų namuose atliekama krata, jei yra pagrindo manyti, kad pas juos gali būti laikomi pavogti daiktai ir bylai reikšmingi įrodymai. Atsižvelgiant į tai, kad ruošdamasis vagystei nusikaltėlis iš anksto apgalvoja, kur slėps pavogtą turtą, tokiu atveju būtina atlikti kratą ne tik gyvenamosiose, bet ir kitose vietose, kurios gali būti naudojamos kaip slėptuvės (ventiliacijos angos, garažai ir kt.). Slėptuvių vietos ir vogtų daiktų maskavimo būdai priklauso nuo nusikaltėlio polinkių ir jo profesinių žinių. Kratoje dalyvaujantis specialistas – kriminalistas palengvina paiešką naudodamas specialias technines priemones[198]. Svarbiausias dalykas atliekant paiešką yra staigus jos atlikimas, taip pat norimų daiktų paieškos planavimas, nuoseklumas ir išsamumas. Neretai nakties metu yra vykdoma krata, nes reikia ją atlikti skubiai[199], o atsižvelgiant į jos skubumą, tyrėjo pasirengimo laikas sutrumpėja, todėl tai gali apsunkinti šio svarbaus veiksmo atlikimą. Būtina parinkti tinkamą kratos laiką, manoma, kad geriausia kratą daryti ryte. Kratoje be ikiteisminio tyrimo pareigūnų ir prokuroro, gali dalyvauti specialistai – kriminalistai, specialiosios policijos pajėgos, taip pat numatomi dalyviai, kurie prisidės prie kratos dalyvių

[196] Kurapka ir kt., *supra note,* 8: 176.
[197] *Ibid,* 179.
[198] В. Н. Карагодин, *Криминалистика* (Москва: Проспект, 2007), 163.
[199] *Ibid,* 178.

grupės[200]. Kaip rodo praktika, veiksmingą paieškos grupę turėtų sudaryti keli ikiteisminio tyrimo pareigūnai, priklausomai nuo ploto, kurį jiems reikia apieškoti. Taigi, į grupę įtrauktų pareigūnų skaičius priklauso nuo padarytos vagystės sudėtingumo ir būsimos kratos, todėl prireikus į kratą gali būti įtraukti specialistai. Tyrėjas, būdamas grupės vadovu, planuoja, organizuoja ir tiesiogiai atlieka kratą, paima, apžiūri rastus daiktus, duoda nurodymus kitiems paieškos dalyviams, fiksuoja rezultatus. Taip pat vieno iš pareigūno uždavinys kratos metu užtikrinti kratos dalyvių saugumą ir stebėti kratoje esančius asmenis.

Dažnai tyrimo grupė nespėja susipažinti su bylos informacija, todėl nežino, koks yra paieškos objektas bei kurioje vietoje jis gali būti slepiamas. Dėl tokio neprofesionalumo teigiamų rezultatų negaunama. Todėl tam, kad krata būtų sėkminga, tyrėjas turi kruopščiai pasiruošti jos atlikimui, suprasti, koks yra paieškos objektas; nustatyti galimo pavogto turto slėpimo vietą; remiantis vagystės kriminalistinėmis charakteristikomis ištirti įtariamojo (kaltinamojo) asmenybę. Informacija apie įtariamojo (kaltinamojo) charakterį, jo profesiją, pomėgius ikiteisminio tyrimo pareigūnams gali padėti nustatyti tikėtinas pagrobtojo turto slėpimo ar pardavimo vietas bei imtis reikiamų organizacinių ir procesinių priemonių. Tačiau būtina atsargiai rinkti informaciją apie asmenis, pas kuriuos bus atliekama krata, taip pat apie kratos vietą, nes gresia pavojus atskleisti pasirengimą kratai[201]. Taigi, prieš vykdama į kratą, tyrimo grupė privalo susipažinti su bylos turiniu.

Kratos metu neverta gaišti laiko tam, kad, būtų patikrintas visa patalpa, reikėtų pasitelkti psichologinę ir taktinę techniką, kuri palengvintų tyrėjo ir kratos dalyvių darbą. Svarbu, kad kratos metu vienas iš ikiteisminio tyrimo pareigūnų stebėtų kratomojo asmens reakciją, žvilgsnį, nuotaikų kaitą, veido išraišką, veiksmus, nes dažnai įtariamojo stebėjimas parodo, ar ikiteisminio tyrimo pareigūnas artėja, ar tolsta nuo slėptuvės[202]. Taip pat privaloma stebėti kratomąjį asmenį, nes jis kratos metu gali panorėti nepastebimai paslėpti slepiamą daiktą į kitą vietą, t.y. perslėpti, todėl reikėtų dar kartą paminėti, jog kratos metu turi dalyvauti pakankamai didelė tyrimo grupė, tam, kad galėtų efektyviai atlikti visus veiksmus.

Neretai vagystes iš gyvenamųjų patalpų „tiriantiems pareigūnams tenka atlikti kratas bendrabučiuose. Tokiu atveju, kratą atlikti sunkiau dėl kitų, tame pačiame kambaryje gyvenančių asmenų. Krata bendrabučio kambaryje turi būti atliekama tik ten, kur yra įtariamojo asmens daiktai, lova, spinta, stalas, spintelė, šviestuvas, kėdės. Kitiems kartu su įtariamuoju asmeniu gyvenantiems asmenimis siūloma patiems pasitikrinti, ar jų daiktuose nėra paslėptų, ieškomų

[200] Карагодин, *supra note,* 198.
[201] Е. Р. Россинская, *Криминалистика. Курс лекций* (Москва: Норма, 2018), 98.
[202] Kurapka ir kt., *supra note,* 8: 172 – 173.

objektų. Tokių asmenų apklausos metu galima nustatyti, ar kratomas asmuo neperdavė jiems ieškomų objektų“[203].

Pasitaiko atvejų, kai po atliktos kratos įtariamojo bendrininkai ar jo šeimos nariai, tikėdamiesi, kad antros kratos nebus, grįžta į tą vietą, kad grąžintų laikinai kitoje vietoje paslėptus pavogtus daiktus, todėl kartais patartina nustatyti įtariamojo gyvenamosios patalpos, kuriame buvo atlikta krata, stebėjimą[204]. Pažymėtina, jog Lietuvoje šis būdas nenaudojamas.

Atliekant baudžiamųjų bylų analizę, buvo nustatyta, kad tik penkiais atvejais (iš penkiasdešimties) buvo atlikta kratos procedūra. Taip pat svarbu atkreipti dėmesį į baudžiamąją bylą Nr. N1-163-269/2018[205], kurioje K. R. Z. Su bendrininkų grupe D. Ž. įvykdė kvalifikuotas vagystes, kurių metu buvo pavogta smulkių daiktų bei alkoholinių gėrimų (8 vienetai). Atlikdami kratą ikiteisminio tyrimo pareigūnai aptiko šių pavogtų aštuonių butelių tarą, todėl neliko abejonių, jog šią veiką galėjo įvykdyti kažkas kitas, nes visi surinkti įrodymai rodo, kad vagystę iš gyvenamosios patalpos įvykdė įtariamieji K. R. Z ir D. Ž. Pateiktina ir kita baudžiamoji byla Nr. 1-27-758/2015[206], kurioje tyrimo grupė kratos metu pas įtariamąjį I. K. gyvenamojoje patalpoje rado ir paėmė du atsuktuvus, sulenkiamąjį peilį ir medžiagines pirštines. Tyrimo metu buvo nustatyta, jog būtent šiuos įsibrovimo įrankius naudojo tam, kad patektų į nukentėjusiosios V. A. butą. Šių baudžiamųjų bylų pavyzdžiai parodo, jog tyrimo grupė, prieš važiuodama į kratą, turėjo informacijos apie įvykio aplinkybes, todėl jie žinojo, kurių įrodymų reikia ieškoti.

Taigi, teigiamas kratos rezultatas priklauso nuo to, kaip tyrėjas pasiruošė jos atlikimui, ar nustatė, kurių dokumentų ir daiktų jis turėtų ieškoti, todėl galima daryti išvadą, kad delsimas atlikti kratą gali neigiamai paveikti jos rezultatus ir visą darbą tiriant ir atskleidžiant vagystę.

Dar vienas tolimesnių tyrimo veiksmų vagysčių iš gyvenamųjų patalpų bylose aspektas yra *parodymas atpažinti.* Parodymo atpažinti objektais tampa įtariamasis arba pavogti daiktai. Šio veiksmo metu įtariamasis rodomas atpažinti tiems liudytojams, kurie jį matė vagystės vietoje arba netoli jos. Tuo tarpu nukentėję asmenys turi atpažinti pavogtus daiktus, kuriuos tyrimo grupė rado pas vagį arba kitoje vietoje[207].

Mokslinėje literatūroje yra nurodyti du atpažinimo būdai: analitinis ir sintetinis. „Analitinio atpažinimo metu atpažįstama pagal atskirus atmintyje išlikusius požymius, kurie vėliau sintezuojami į bendrą vaizdą. Tuomet atpažįstantysis daro išvadą apie jam pateiktų

[203] Kurapka ir kt., *supra note,* 8: 587.
[204] А. Т. Валеев, *Тактика обыска и выемки при производстве расследования преступлений. Монография* (Вологда: ВИПЭ ФСИН России, 2009), 148.
[205] „Vilniaus regiono apylinkės teismo baudžiamųjų bylų skyriaus 2018 m. kovo 3 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. N1-163-269/2018”, eTeismai, žiūrėta 2021 m. spalio 21 d., https://eteismai.lt/byla/164035682344729/N1-163-269/2018.
[206] „Visagino miesto apylinkės teismo baudžiamųjų bylų skyriaus 2015 m. kovo 13 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-27-758/2015“, eTeismai, žiūrėta 2019 m. spalio 12 d., https://eteismai.lt/byla/274204128090551/1-27-758/2015.
[207] Palskys ir kt., *supra note,* 23: 302.

objektų panašumus ar skirtumus. Sintetinio atpažinimo metu išvada daroma pagal bendrą suvoktojo objekto vaizdą, neanalizuojant jo požymių, pavyzdžiui, toks atpažinimas gali būti dažnai stebimų objektų (giminaičių, pažįstamų, asmeninių pastovaus naudojimo daiktų ir kt.)“[208].

Pabrėžtina, jog parodymo atpažinti veiksmas atliekamas dviem būdais: objekto pateikimas natūra ir skaitmeninio (foto ar video) atvaizdo pateikimas. Jeigu įvykus tokiai situacijai, kad parodyti asmens fiziškai negalima, tokiu atveju atpažinimas gali būti daromas pagal jo nuotrauką, tačiau tuo pačiu metu parodoma ne mažiau trijų kitų asmenų nuotraukų[209].

Įvairių objektų atpažinimas gali įvykti skirtingomis aplinkybėmis, pavyzdžiui, nukentėjusysis mieste pamatė ir atpažino iš jo pavogtą daiktą, kuriuo naudojosi nepažįstamas asmuo, arba kur nors susitikęs atpažino ir sulaikė asmenį, kuris jį apvogė. Dažnai pasitaiko tokių atvejų, kai iš karto po įvykio nukentėjęs nuo vagystės asmuo, kartu su patruliuojančiais policijos pareigūnais važinėdamas po apylinkes, žmonių būryje pamato ir atpažįsta asmenį, įvykdžiusį vagystę iš gyvenamosios patalpos. Šie atpažinimo pavyzdžiai negali būti vertinami kaip parodymas atpažinti, nes jie neatitinka įstatymo nustatytos procesinės formos, kuri yra privaloma nagrinėjant ikiteisminio tyrimo veiksmą. Įtariamojo ar daikto atpažinimas yra fiksuojamas nukentėjusiojo, liudytojo apklausos protokole ar pareigūno tarnybiniame pranešime[210].

Atlikta baudžiamųjų bylų analizė parodė, kad asmens parodymų atpažinimo pagal nuotrauką procedūra buvo atlikta tik vieną kartą vienoje byloje, o daiktų apžiūra atlikta trisdešimt aštuoniose bylose.

Tyrimo grupė, norėdama nustatyti įtariamojo parodymų tikrumą ir rasti naujų tyrimo įrodymų, *įtariamojo parodymus turėtų patikrinti vietoje.* Šio tyrimo veiksmo metu įtariamasis rodo, kuriuo keliu jis atvyko į vagystės vietą ir kaip iš jos pasišalino, kokius veiksmus atliko vagystės metu, be to, kur paslėpė svetimus daiktus ir vagystės įrankius[211]. Taigi, parodymų patikrinimo vietoje tikslas yra gauti naujausius bylai reikšmingus duomenis, kurių nepavyko gauti apklausos metu (pavyzdžiui, įtariamasis nepamena gyvenamojo namo adreso, kuri apvogė, bet gali parodyti jos vietą), anksčiau duotų parodymų patikrinimas (pvz., patikrinimo metu nustatyta, kad įtariamojo nurodytas gyvenamasis namas neegzistuoja) ir anksčiau duotų parodymų patikslinimas (pvz., patikrinus parodymus vietoje, buvo nustatyta, kad įtariamasis galėjo patekti į verandą pro nedidelį langelio plyšį).

Išnagrinėjus specialią literatūrą, galima išvardinti šiuos parodymų patikrinimo vietoje taktinius būdus: asmens savanoriškas dalyvavimas; asmens savarankiškumas ir iniciatyvumas vykstant į parodymų patikrinimo vietą bei demonstruojant veiksmus; draudžiama asmeniui

[208] Kurapka ir kt., *supra note,* 8: 251 – 252.
[209] *Ibid,* 254.
[210] *Ibid,* 253 – 254.
[211] *Ibid*.

pasakinėti, t.y. užduoti nukreipiančius klausimus, nurodyti kokią nors kryptį; šis veiksmas negali kelti pavojaus dalyviams ir aplinkiniams; asmeniui, kurio parodymai tikrinami, negalima iš kitų šaltinių sužinoti apie tikrinamus faktus[212]. Kalbant apie parodymų patikrinimo vietoje laiką, šiam veiksmui atlikti reikia sudaryti tinkamas sąlygas: gerą apšvietimą, pašalinių asmenų nebuvimą ir geras oro sąlygas. Ruošiantis atlikti šį veiksmą, reikia iš anksto nustatyti įvykio vietą, sudaryti šio veiksmo planą, parinkti reikalingus dalyvius bei specialistus, juos instruktuoti, paruošti mokslines/technines priemones, parūpinti reikiamų transporto priemonių[213].

Parodymų patikrinimo vietoje „paprašoma asmens nurodyti vietą, kur bus tikrinami jo parodymai“. Šiame nurodyme nurodyta, kad įtariamasis (kaltinamasis) privalo savarankiškai nurodyti kelią į nusikaltimo padarymo vietą, įeiti į butą, nurodydamas situaciją, daiktus ir aplinkybes, apie kurias anksčiau davė parodymus, vardus ir pavardes. Visi rodmenys užrašomi. Būtina užtikrinti, kad visi asmens parodymai ir veiksmai būtų nepriklausomi, nesikištų kiti tyrimo veiksmo dalyviai. Visi asmens paaiškinimai taip pat fiksuojami tyrimo veiksmo protokole. Parodymų patikrinimo vietoje vieta gali būti tiek nukentėjusiojo butas, tiek kaltinamojo ar jo artimųjų ir draugų butas. Šių asmenų buvimas gali neigiamai paveikti parodymų tikrinimo eigą vietoje[214]. Taigi, parodymų patikrimas vietoje turi būti fiksuojamas vaizdine medžiaga – nuotraukomis, vaizdo įrašu, turi būti sudaryti planai, schemos, viskas fiksuojama protokole.

Taigi, įsilaužimo atveju parodymai vietoje gali būti suskirstyti į etapus[215]: nuo pradžios taško iki namo, buto, kuriame buvo įvykdyta vagystė; nuo įėjimo į gyvenamąjį namą (jeigu tai butas, tai į laiptinę); nuo lauko durų iki paties namo, buto apstatymo. Kiekviename etape testuojamo asmens prašoma paaiškinti įvykius, įvykusius kiekvienoje kelio atkarpoje, kur ir kokie objektai gulėjo bei kokie jų požymiai.

Svarbu pminėti, kad „specialistas, dalyvaudamas parodymų patikrinimo vietoje ir apžiūrėdamas įvykio vietą, gali padėti rasti, užfiksuoti ir paimti pėdsakus, patikslinti jų susidarymo mechanizmą. Užduodamas klausimus, leidus prokurorui arba ikiteisminio tyrimo pareigūnui, specialistas gali aktyvuoti asmens, kurio parodymai tikrinami, atmintį; paprašyti patikslinti parodymus, kurie, atsižvelgiant į specialisto informaciją, gali jam kelti abejonių. Specialistas gali konsultuoti ikiteisminio tyrimo pareigūną dėl savo paties dalyvavimo šiame procesiniame veiksme taktikos ir rezultatų racionalumo, padėti naudoti specialias technines priemones“[216].

---

[212] Burda, *supra note,* 38: 52.
[213] Kurapka ir kt., *supra note,* 8: 212 – 213.
[214] Н. К. Власенко и В. А. Степанов, „Тактика проверки показаний на месте“, *Законность* Nr. 1 (2008): 25.
[215] *Ibid*.
[216] Kurapka ir kt., *op. cit.,* 210.

Dažniausiai vagys, įgyvendinę savo nusikalstamą ketinimą, t.y. vagystę iš gyvenamosios patalpos, puola atsikratyti pavogto turto ir iš to pasipelnyti, todėl tokiu atveju tyrimo grupei reikia sužinoti, kur šis pavogtas turtas buvo pergabentas, laikomas ir parduotas. Parodymų patikrinimo vietoje veiksmo metu įtariamasis be vagystės vietos privalo parodyti pavogto turto transportavimo maršrutą, laikymo vietą bei šio turto pardavimo vietą. Tokiu atveju sukurima viso nusikaltimo veiksmo seka.

Išanalizavus baudžiamąsias bylas, matoma, jog vagystės bylose įtariamųjų parodymų patikrinimas vietoje atliekamas retais atvejais. Buvo nustatyta, jog tik penkiose vagystės bylose buvo atliktas šis veiksmas, kuris buvo aprašytas protokole ir įamžintas fotonuotraukomis, tačiau nebuvo filmuojama ir daromos schemos, planai. Manytina, jog vaizdo įrašas galėtų būti naudingas tolimesniame tyrime bei analizuojant asmenį (jo emocijas, eiseną, charakterį ir kt.). Pastebėta, jog keliais atvejais parodymų patikrinimas vietoje neatitiko tinkamų oro ir apšvietimo sąlygų, kai šiam veiksmui jos yra būtinos.

Taigi, parodymų patikrinimas vietoje yra tyrimo veiksmas, kuris susideda iš to, kad anksčiau apklaustas asmuo vagystės vietoje savarankiškai atkuria tiriamo įvykio situaciją ir aplinkybes, nurodo bylai reikšmingus daiktus, pėdsakus, t.y. atkreipia dėmesį į situacijos pasikeitimą, patikslina, papildo ir sukonkretina savo parodymus. Patikrinimo vietoje eiga ir rezultatai išsamiai įrašomi į protokolą, be to, naudojamos techninės fiksavimo priemonės.

Dar vienas tolimesnis tyrimo veiksmas yra *eksperimentas*. Eksperimento metu yra atkuriama tiriamos vagystės situacija, aplinkybės bei asmenų veiksmai, taip pat atliekami bandymai, siekiant patikrinti liudytojų, nukentėjusiojo ir įtariamojo parodymus arba tyrimo versijas. Atliekant eksperimentą, patikrinamas įsilaužimo, smūgio, pjūvio, judėjimo ir kitų pėdsakų susidarymo mechanizmas. Siekiant patikimų, teigiamų, t.y. atsitiktinio poveikio nepaveiktų, eksperimento rezultatų, rekomenduojama bandymus atkartoti įvairiomis sąlygomis[217]. Tačiau pagal visas taisykles, rekomendacijas, šis veiksmas taip pat, kaip ir parodymų patikrinimas vietoje, turi būti atliktas esant tinkamoms sąlygoms. Eksperimento atveju visos sąlygos (t.y. laikas, vieta, oro sąlygos) turi absoliučiai atitikti vagystės darymo metu buvusias sąlygas. Pavyzdžiui, jeigu vagystė iš gyvenamosios patalpos vyko lietingą rudens naktį (tamsiu paros metu) naujame rajone, neseniai įrengtame name, prastai apšviestoje vietoje, tai, norint atlikti eksperimentą, tyrimo grupė turi parinkti vienodą metų sezono, paros laiką, vietą bei visas susijusias aplinkybes – apšvietimą ir kita. Galima daryti prielaidą, jog tyrimo grupė eksperimento metu gali sužinoti bylai naudingos informacijos, pavyzdžiui, atlikdami veiksmą minėtomis analogiškomis sąlygomis, jie gali pamatyti, jog atitinkamas kaimynas kiekvieną kartą

[217] Kurapka ir kt., *supra note*, 8: 622.

išvažiuoja tokiu pat metu iš namų arba pravažiuoja pro tiriamąjį gyvenamąjį namą, todėl būtent šis kaimynas tą vagystės naktį galėjo pastebėti vagį.

Būtina pabrėžti, jog jeigu tyrėjas įtaria vagystės inscenizavimą, gali būti atliktas eksperimentas. Taigi, tiriant vagystę iš gyvenamosios patalpos, atliekamas tiriamasis eksperimentas, siekiant nustatyti galimybę atlikti atitinkamus veiksmus. Pavyzdžiui, galimybė kažkokiu įrankiu atrakinti konkrečią spyną, tam tikromis sąlygomis perpjauti spynos dalį, pertempti per atitinkamą vietą (pvz. tvorą) pavogtus daiktus ir pan.

Remiantis tyrimu, galima konstatuoti faktą, kad itin retai tyrimą atliekančios institucijos atlieka tokį tyrimo veiksmą kaip vagystės iš gyvenamosios patalpos eksperimentą. Autorės nuomone, vagystės bylose, eksperimentas turėtų būti atliekamas, nes šis veiksmas leis tyrėjui papildyti tam tikrą kiekį informacijos, kurios pagrindu galima suformuoti nusikaltėlio asmenybės modelius, nustatyti vagystės tikslus ir galimus pardavimo būdus. Jeigu tyrimo grupė atliktų daugiau tyrimo veiksmų, tai atitinkamai gautų ir daugiau informacijos.

Pabrėžtina, jog „kratų ar įvykio vietos apžiūros metu, suradus pavogtus daiktus, padidėja galimybės skirti įvairius *objektų tyrimus* arba *ekspertizes*. Kiekvienu atveju, labai svarbu apžiūrėti vogtus daiktus ir vietą, kurioje jie buvo surasti“[218]. Atsižvelgiant į ekspertizės svarbą, ekspertizė skiriama, kai tyrimo procese reikalingos specialios mokslo, technikos ir medicininės žinios. Ekspertizė – tai dar vienas procesinis veiksmas, kurį sudaro įvairių mokslo srities specialistų atliekamas objektų tyrimas, išvadų teikimas ypatingais klausimais tyrėjo ar teisminės institucijos pavedimu. Specialisto išvada yra įrodymų šaltinis, o jose esanti faktinė informacija yra įrodymas[219].

Pastebėta, kad ekspertizės ar „specialių žinių formos prasme ekspertas sietinas su ekspertizės aktu, specialistas – su specialisto išvada“[220]. Šiose bylose dažniau sutinkama specialisto išvada, nei ekspertizės aktas. Ngarinėjant vagysčių iš gyvenamųjų patalpų baudžiamąsias bylas nei vienoje byloje neaptikta ekspertizės išvada, apsiribota tik specialisto išvada (specialistų išvada gauta 9 atvejais). Nors dr. Karolis Kurapka teigia, jog tarp šių tyrimo dokumentų, t.y. specialisto išvados ir ekspertizės akto, nėra jokių būtinų procesinių skirtumų, tačiau pagal reglamentavimą jie privalo skirtis[221].

Ekspertizė, objektų tyrimas yra būtinas tiriant vagystes iš gyvenamųjų patalpų, nes jos dėka galima išsiaiškinti svarbias vagystės aplinkybes. Taigi, surinkęs visą ekspertizei atlikti reikalingą medžiagą, tyrėjas nusprendžia dėl jo skyrimo. Nutarime nurodyta, kokiu atveju, dėl

[218] Kurapka ir kt., *supra note,* 8: 588.
[219] „Visagino miesto apylinkės teismo baudžiamųjų bylų skyriaus“, *supra note,* 205.
[220] Karolis Kurapka, „Specialių žinių panaudojimas administraciniame procese“ (daktaro disertacija, Mykolo Romerio universitetas, 2020), 54, file:///C:/Users/user/Downloads/78035526_MAIN%20(3).pdf.
[221] *Ibid*.

ko, kas ir kokia ekspertizė skiriama, kam pavedama ją atlikti, kokie klausimai pateikiami ekspertui ir kokie objektai siunčiami ekspertizei[222]. Pakartotinės ekspertizės atveju motyvuojama jo skyrimo priežastis.

Tiriant vagystes iš gyvenamųjų patalpų, dažniausiai skiriami ir atliekami šios rūšies objektų tyrimai: įrankių, instrumentų pėdsakų – trasologinė ekspertizė; pirštų atspaudų – daktiloskopinė ekspertizė; biologinių pėdsakų DNR ekspertizė; pėdų ir batų pėdsakų – trasologinė ekspertizė; fiksavimo mechanizmų ir signalizacijos įtaisų – trasologinė ekspertizė; transporto pėdsakų – trasologinė ekspertizė[223].

Pagal daktiloskopinės ekspertizės rezultatus galima identifikuoti vagį, palikusį įvykio vietoje savo pirštų pėdsakus[224]. Būtent šie rankų atspaudai leidžia nustatyti ūgį, lytį (pagal rankų plaštakos dydį), apytikslį asmens amžių, pėdsaką palikusios rankos struktūrines ypatybes (vieno ar kelių pirštų nebuvimas), randų buvimą, rankos deformaciją, žmonių skaičių įvykio vietoje ir kt[225]. „Nors profesionalūs vagys rankų pėdsakų stengiasi nepalikti, vis dėlto pasitaiko atvejų, kai ant pavogtų daiktų arba įvykio vietoje pavyksta surasti rankų pėdsakų (paprastai tuomet, kai nusikaltimą daro nepatyrę asmenys arba nusikaltimas yra daromas spontaniškai, be ypatingų pasirengimo priemonių)“[226]. Taigi, žinodami tai, kad visų žmonių papiliariniai raštai yra skirtingi, t.y. individualūs, būtent pagal šiuos paliktus pėdsakus galima identifikuoti asmens tapatybę[227].

Kalbant apie įsilaužimo įrankius, jų ištyrimui skiriama trasologinė ekspertizė. Ekspertas gali nustatyti įvairius faktus, pavyzdžiui, jog būtent šiais įrankiais buvo įsilaužta į gyvenamąją patalpą, taip pat, jog spyna buvo atrakinta panaudojus tam tikrą visraktį arba raktą ir pan[228]. O kalbant apie pėdsakus, paliktus nuo šių jau minėtų įsibrovimo įrankių, jie aptinkami ant gyvenamosios patalpos durų varčios, spynos, rankenos, statramsčių, bei rėmų, todėl tyrimo

---

[222] „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. kovo 28 d. Baudžiamojo proceso kodekso normų, reglamentuojančių specialiųjų žinių panaudojimą, taikymo teismų praktikoje apžvalga“, LAT, žiūrėta 2021 m. spalio 22 d., https://www.lat.lt/lat-praktika/teismu-praktikos-apzvalgos/baudziamuju-bylu-apzvalgos/68.

[223] „Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2007 m. rugsėjo 4 d. įsakymas Nr. 1R-327 „Dėl teismo ekspertizių ir kitų ekspertinių tyrimų atlikimo lietuvos teismo ekspertizės centre nuostatų patvirtinimo““, Valstybės žinios, žiūrėta 2021 m. lapkričio 25 d., https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.303930/asr.; Л. Л. Каневский, *Криминалистика: Экстерн-пособие* (Москва, 2012), 92.

[224] Palskys ir kt., *supra note,* 23: 303.

[225] В. Белоусов, „Осмотр места происшествия в жилище и осмотр жилища“, *Уголовное право* Nr. 3 (2005): 70-72.

[226] Kurapka ir kt., *supra note,* 8: 588 – 589.

[227] A. P. A. Broeders, *Op zoek naar de bron. Over de grondslagen van de criminalistiek en de waardering van het forensisch bewijs* (Deventer: Kluwer, 2003), 138-140.; Marijke Malsch and other, „The use of palm print comparison for criminal investigation and prosecution”, (WODC, Ministry of Justice and Security, Amsterdam: 2017/2021), 10., https://nscr.nl/app/uploads/2021/08/Palm-prints-report_English_0821-1.pdf.; Silvia Kaugia, Annika Lall and Aelita Zīle, „Comparative Study on Frequency of Various Papillary Pattern Types in Estonian Men and Women”, *RSU elektroniskais juridisko zinātnisko rakstu žurnāls* Nr. 2, 20 (2021): 301 – 302.

[228] Kurapka ir kt., *op. cit.,* 587.

grupė, gavusi iškvietimą dėl įsibrovimo, pirmiausia turi apžiūrėti šias vietas ir paskirti pėdsakams ekspertizę.

Biologine ekspertize yra nustatomas kraujo, seilių, plaukų pėdsakų savininkas. Jeigu paliktas biologinis pėdsakas, lengvai galima identifikuoti asmenį, kuriam jis priklauso, nes šiuo metu Lietuvoje veikia DNR bazė[229]. Kriminalinė medžiagų ir gaminių ekspertizė nustato purvo, dažų, rastų ant vagies rūbų ir kitokių medžiagų detalių, paimtų vagystės vietoje, vienarūšiškumą[230].

Vagystės bylose gali būti skiriama ir mikroobjektų ekspertizė, tačiau tyrimo grupė skiria jai per mažai dėmesio. Mikroobjektų visuomet galima rasti, pavyzdžiui, ant pavogtų bei įtariamojo drabužių, didesnės buitinės technikos (pvz., monitoriaus ekrano kampuose) ir pan. Ištyrus mikrodaleles, galima sužinoti daug bylai reikšmingų faktų, tokių kaip vagių drabužių spalva, medžiagų sudėtis, taip pat pagal mikrodaleles iš jo namų, darbo vietos, paliktas įvykio vietoje galima nustatyti nusikaltėlio profesiją (konkrečios mikrodalelės, pavyzdžiui, metalo dalelės, būdingos virintojui, šaltkalviui; cemento ar plytų dalelės būdingos statybininkams ir kt.). Šios tyrimo detalės išties palengvintų asmens paiešką kriminalistinės žvalgybos priemonėmis[231]. Taigi, aktyviai naudojant mikro objektus, plečiasi pėdsakų ir daiktinių įrodymų ratas, didėja tyrimo veiksmų efektyvumas. Mikroelementų naudojimas sukuria papildomų galimybių gauti kriminalistiškai svarbios informacijos apie nusikaltimą[232].

Visi objektai, mėginiai ekspertizei gauti įvykio vietos apžiūros metu. Atsižvelgiant į Vilniaus apskrities baudžiamąsias bylas, susijusias su vagystėmis iš gyvenamųjų patalpų, labiausiai paplitę objektai, mėginiai – tai penkiais atvejais yra pėdsakai, pirštų atspaudai (tokiu atveju buvo skiriama daktiloskopinė ekspertizė), keturiais atvejais biologiniai pėdsakai (tokiu atveju buvo skiriama DNR ekspertizė), taip pat tirti paimti jau anksčiau minėti daiktai. Pastebėta, kad vienoje byloje nebuvo paskirta trasologinė ekspertizė, nors įsilaužimų bylose tai turėtų būti viena iš pirmaujančių ekspertizių. Tyrimo grupė nurodė, kad Vilniaus apskrityje, vagysčių iš gyvenamųjų patalpų atvejais, dažniausiai atliekami daktiloskopiniai bei biologiniai tyrimai, kuriuos įgyvendina Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centre. Kartais dėl šios kategorijos nusikaltimų skiriama maisto produktų ekspertizė. Taip nutinka, kai vagystės įvykio vietoje aptinkama paliktų nesuvalgytų maisto produktų. Vagystės metu nusikaltėliai išalksta, todėl suvalgo rastą šokoladą, sūrį ar kitą maisto produktą. Pavyzdžiui, baudžiamojo byloje Nr. 1-854-880/2018 įvykio vietoje buvo rasta nebaigta valgyti šokolado plytelė. Pagal susidarymo

[229] Kurapka ir kt., *supra note*, 165: 144.
[230] Palskys ir kt., *supra note,* 59: 303.
[231] Kurapka ir kt., *supra note*, 8: 588.
[232] А. В. Варданян, С. Я Казанцев и Э. О. Самитов, *Криминалистика: Учебник* (Москва: «Юстиция», 2017), 271.

mechanizmą išskiriami įkandimo ir atkandimo pėdsakai. Informatyviausios yra įkandimo žymės. Pagal jas dažniausiai galima spręsti apie tokius bendruosius požymius: dantų lanko formą ir dydį, dešinės ir kairės dantų asimetriją, dantų išdėstymą iš eilės, atstumą tarp dantų, dantų skaičių, jų formą, padėtį, dydį, kramtomojo ar priekinio paviršiaus reljefą, protezų buvimą ir kt.[233]. Šios ypatingos savybės padeda atpažinti pėdsaką palikusio asmens veido bruožus.

Remdamasis darbo rezultatais, specialistas pateikia išvadą (pagal BPK 90 str.) – rašytinį dokumentą, parengtą pagal įstatymo reikalavimus. Išvados, kuriose specialistas pateiks savo nuomonę, gali būti kategoriškos – teigiamos arba neigiamos. Atsižvelgiant į išnagrinėtas Vilniaus apskrities baudžiamąsias bylas, dažniausiai gautos specialistų išvados, jog pirštų antspaudai tinkami asmeniui indentifikuoti, o gavusi šią žinią tyrimo grupė iš karto gali nustatyti vagystėje dalyvavusį asmenį. Nustaytas atvejis, kai jie priklausė pačiam nukentėjusiajam, todėl šis pėdsakas tapo neinformatyvus. Pasitaikė atvejų, kai specialistų išvados nurodė, jog daktiloskopijos pėdsakai netinkami asmeniui indentifikuoti, vadinasi, iš šios specialisto išvados taip pat negaunama naudingos informacijos. Kalbant apie biologinius pėdsakus, visais atvejais buvo gauta specialistų išvada, kad pėdsakai tinkami asmeniui indentifikuoti ir DNR sutampa su įtariamojo. Galima daryti išvadą, jog visais minėtais atvejais specialistų pateikta išvada pareigūnams buvo suprantama ir aiški.

Taigi, apibendrinant galima teigti, kad tyrimas leidžia užtikrinti asmenų, tapatybės klausimo išsprendimą, nustato jų grupinę priklausomybę, juridinę reikšmę turinčius faktus (amžių, brendimą, kūno sužalojimo pobūdį ir sunkumą); leidžia duoti teisinį tiriamo įvykio vertinimą[234].

Nustatant aplinkybes baudžiamojoje byloje dėl vagystės iš gyvenamosios patalpos būtinai turėtų būti skiriama rankų, avalynės, biologinių, transporto priemonių pėdsakų, įsilaužimo požymių ir, jeigu toje gyvenamoje patalpoje buvo įrengta signalizacija, tai fiksavimo mechanizmų ir signalizacijos įtaisų ekspertizė. Dažniausiai vagystės iš gyvenamosios patalpos atvejais atliekami daktiloskopiniai ir DNR tyrimai. Specialistai atsako į daugelį tyrimo metu kylančių klausimų dėl nusikaltėlių asmenybės, įsibrovimo būdų ir pan., tai yra duomenys, be kurių tolesnis tyrimas būtų sunkus arba neįmanomas.

Pastebėta, kad vagysčių iš gyvenamųjų patalpų atvejais tyrimo grupė ne visada atlieka visus tyrimo veiksmus, kurie būtini maksimaliam nusikaltimo atskleidimui. Tai apima parodymus atpažinti, parodymų patikrinimą vietoje, objektų tyrimą ir ekspertizių paskyrimą, eksperimentą. Šie tyrimo veiksmai leis tyrėjui papildyti jau esamą informaciją, kuri padės

[233] Д. С. Ондар, „К вопросу о первоначальных следственных действиях при расследовании квартирных краж“, *Юридические науки: проблемы и перспективы: материалы III Междунар. науч. конф*. (2015): 198-200.
[234] Каныгин, *supra note*, 185: 128.

suprasti situaciją, atskleis vagies asmenybės tipą, nustatyti vagystės tikslus ir galimus pardavimo būdus. Tyrimo grupei atlikus visus aprašytus tolimesniuosius tyrimo veiksmus, jie gautų reikiamos informacijos šiai vagystei ištirti, nors atlikimo metu dažnai padaroma daug procedūrinių ir taktinių klaidų.

2.2.4. Pagrindinės vagysčių iš gyvenamųjų patalpų tyrimo tobulinimo kryptys

Pastebėta, kad ikiteisminio tyrimo pareigūnai nevykdo pusės ikiteisminio tyrimo veiksmų, kitus būtinus veiksmus atlieka paskubomis, darbas tampa mechaniškas, jie nesuinteresuoti atskleisti bylą, todėl bylų ištyrimo skaičiaus yra gana žemas, o nusikaltėliai tęsia nusikalstamą veiklą nenubausti. Ikiteisminio tyrimo pareigūnams reikia imti pavyzdį iš užsienio šalių, pavyzdžiui, iš JAV pareigūnų pasimokyti motyvacvimosi ir entuziazmo.

Siekiant sėkmingai išsiaiškinti įvykdytą vagystę iš gyvenamosios patalpos, jos padarymo aplinkybes, nustatyti vagystę padariusi vagį ir įrodyti jo kaltumą, labai svarbu tinkamai rinkti įrodymus, turinčius reikšmės šiai vagystei tirti ir tyrimo procesui, tačiau čia susiduriama su daugybe problemų, kurios ilgai sprendžiamos, siūloma, kaip pagerinti padėtį, bet ji nesikeičia[235]. Šio baigiamojo darbo turinys atskleidžia esamas tyrimo problemas, kurios dažniausiai yra susijusios su tyrimo grupės organizacinio, taktinio ir fiksavimo pobūdžio trūkumais.

Vagysčių iš gyvenamųjų patalpų tyrimo tobulinimą pirmiausia reikėtų pradėti nuo įvykio vietos, atvykimo laiko ir jos trukmės. Gavus informaciją apie įvykdytą vagystę, tyrimo grupė turi nedelsiant vykti į vagystės įvykio vietą bei informuoti nukentėjusiuosius, kad būtų apsaugota įvykio vieta (paaiškinti, kad nieko neliestų, nekviestų pašalinių žmonių ir pan.). Darbo autorė siūlo įvykio vietos apžiūros veiksmui skirti pakankamai laiko, tam, kad būtų galima viską apžiūrėti ir atlikti visus privalomus veiksmus. Kiekvienu atveju tyrimo grupė turi būti sudaryta bent iš tyrėjo ir kriminalisto – specialisto, kai kuriais atvejais, kai to reikalauja kilusi situacija, privalo dalyvauti reikiamas specialistas, pavyzdžiui, ekspertas ar kinologas. Pabrėžtina, jog kriminalisto–specialisto dalyvavimas yra būtinas, nes įvykio vietoje jis atlieka svarbiausią veiksmą – randa, užfiksuoja ir paima pėdsakus, nes tyrėjams dažnai trūksta specialių žinių bei praktinių įgūdžių. Privaloma įtraukti į rekomendacijas nuostatą, kad, apžiūrėjęs įvykio vietą, tyrėjas turi tęsti tos pačios baudžiamosios bylos nagrinėjimą, neperduodant jos kitam tyrėjui, tai padės neprarasti laiko (naujam tyrėjui susipažįstant su byla) ir pasiekti teigiamų rezultatų. Ikiteisminio tyrimo pareigūnai įvykio vietos apžiūros metu privalo naudoti visas turimas kriminalistines (mokslines, technines) priemones, neapsiriboti tik keliomis priemonėmis, o visi esami daiktiniai ir kiti įrodymai turi būti kruopščiai ištiriami (paskirtos visos reikiamos

[235] Kurapka ir kt., *supra note,* 8: 566.

ekspertizės). Taip pat svarbu, kad apžiūros metu, jeigu tai yra įmanoma, pareigūnai turėtų nusifotografuoti antrą lygiai tokį patį savininkų turimą pavogtą daiktą, paprašyti savininkų jo nuotraukos arba rasti šio daikto atvaizdą internetiniame tinklalapyje, tai žymiai palengvintų turto paiešką. Įvykio vietos apžiūra privalo būti atlikta neskubant ir nuosekliai, taip pat būtina praplėsti įvykio vietos apžiūros teritoriją (apžiūrėti visas artimas patalpas bei apylinkes). Norint, kad ikiteisminio tyrimo pareigūnams, atliekant tolimesniuosius tyrimo veiksmus, nekiltų jokių papildomų klausimų, įvykio vietos apžiūros protokole turi būti aprašyti objektai, jų parametrai, kitos svarbios savybės, vagystės padarymo būdas, pėdsakų lokalizacija ir kita svarbi informacija, o visi svarbūs įrodymai turi būti nufotografuoti. Ikiteisminio tyrimo pareigūnai turi domėtis naujausiomis tendencijomis, skaityti naujausią literatūrą bei domėtis kitų šalių praktika, nes tik taip jie įgaus vertingų mokslinių žinių. Manytina, kad valstybė teisėsaugos institucijas turi motyvuoti, pasiūlydama papildomų priedų ar imtis kitų motyvacijos priemonių. Taigi, pareigūnai turėtų keisti savo požiūrį ir nnebeskirti gyvenamųjų patalpų vagysčių prie nesudėtingų nusikaltimų, daugiau dėmesio skiriant įvykio vietos apžiūrai. Visi šie išvardinti darbo autorės pasiūlymai padės siekti aukštų vagysčių iš gyvenamųjų patalpų ištyrimo rodiklių bei pagerinti šio nusikaltimo tyrimo kokybę.

Pastebėta, kad didelę įtaką vagysčių atskleidimui turi didelis policijos darbuotojų užimtumas. „Pavyzdžiui, komisariatų tyrėjai, tiriantys vagystes, turi apie 50 ikiteisminio tyrimo medžiagų, todėl gana sunku vienu metu užtikrinti sėkmingą jų ištyrimą. Iškyla netinkamai sukurtos kadrų sistemos problema, kai visi kriminalinės policijos darbuotojai, t. y. buvę kvotėjai, tardytojai ir operatyvinį darbą atliekantys pareigūnai, tapo tyrėjais. Čia išaiškėja esminis tyrėjo, atliekančio ikiteisminį tyrimą, ir tyrėjo, atliekančio operatyvinį darbą, skirtumas“[236]. Todėl pirmiausia, tyrėjams turi būti užtikrintas adekvatus bylų krūvis, kurį jie galės sėkmingai atskleisti. Be to, visiems minėtiems kriminalistinės policijos darbuotojams turi būti vedami papildomi mokymai, tam kad jie suprastų šių skirtingų institute, t.y. ikiteisminio tyrimo ir operatyvinės veiklos skirtumą bei susipažintų su ikiteisminio tyrimo reglamentavimu.

Nereikia pamiršti apie valstybės finansavimą. Žaneta Nevickienė ir Edvinas Žuravliovas atliko mokslinį tyrimą, kuriame „stebėjimo metu buvo pastebėta, kad specialistams ypač trūksta kokybiškų daktiloskopinių plokštelių, miltelių, DNR konteinerių, polimerinės pastos „Mikrosil“. [...] Specialistai stokoja net pagrindinių savo darbo įrankių, o ką jau kalbėti apie modernius ir brangius prietaisus, skirtus kokybiškai ir operatyviai atlikti įvykio vietos apžiūras (pvz., 3D vaizdo fiksavimo kamera). [...] Pavyzdžiui, vieno padalinio vadovas nurodė, kad 3D vaizdo fiksavimo kamera turėtų itin svarbią reikšmę atliekant įvykio vietos apžiūrą, kadangi jos dėka užfiksuota informacija galėtų būti naudinga subjektams, kurie nebuvo nusikaltimo įvykdymo

[236] Kurapka ir kt., *supra note,* 8: 567.

vietoje (pvz., teisėjams)“[237]. Pastebėtina, jog valstybė turėtų skirti daugiau lėšų ir aprūpinti ikiteisminio tyrimo institucijas pagrindiniais darbo įrankiais (kokybiškomis daktiloskopinėmis plokštelėmis, milteliais, DNR konteineriais, polimerinėmis pastomis ir pan.), o ne tik transporto priemonėms, nes be šių įrankių tyrimo grupė negalės atlikti savo darbo.

Atliktos apklausos rezultatai parodė, kad specialistai turi bei naudojasi kriminalistinių priemonių lagaminais, kuriuos sudaro matavimo priemonės, daktiloskopiniai milteliai, specialūs šepetėliai, įvairios plokštelės, priemonės, skirtos pėdsakams ir kiti įrankiai. Net XX amžiaus pradžioje H. Grosas buvo nurodęs kriminalisto lagamino svarbą bei tvarkos palaikymą jame[238]. Tačiau kaip rodo praktika, šie minėti lagaminai yra visiškai neasaugomi ir neprižiūrėti, visos priemonės yra išbarstytos bei sudėtos ne pagal taisykles. Toks elgesys gali sukelti techninių priemonių sugadinimą ar net jų trukūmą, todėl pareigūnai turėtų būti tvarkingesni bei atsakingesni naudodamiesi šiomis priemonėmis[239].

Atliktos ikiteisminio tyrimo pareigūnų apklausos rezultatai atskleidė, kad pareigūnai paskutinį kartą savo kvalifikaciją kėlė šiais metais. Šią informaciją galima vertinti teigiamai, tačiau vienas iš ikiteisminio tyrimo pareigūnų pažymėjo, kad būtent vagysčių iš gyvenamųjų patalpų įvykio vietos apžiūros mokymų nebūna. Taip pat ačiau lyginant su Vokietija, mūsų sistema sparčiai atsilieka. Lietuvoje nėra pasiekta tokio lygio kaip Vokietijoje, nes Vokietijoje pareigūnai privalo kiekvieną mėnesį kelti savo kvalifikaciją (pavyzdžiui, vieną mėnesį jie įgyja kompetencijos įvykio vietos apžiūroje, kitą mėnesį apklausos taktikoje). Galima teigti, jog Vokietijoje įvykio vietos apžiūra ir kiti ikiteisminio tyrimo veiksmai yra aukštesnio lygmens, o pareigūnai kompetencija geresnė. Ši sistema labai efektyvi, nes pareigūnų kvalifikacijai kelti skiriamos lėšos yra naudingos ir vertingos. Taigi, Lietuvai reikėtų sekti Vokietijos pavyzdžiu, t.y. dažniau kelti pareigūnų kvalifikaciją (bent kelis katus per metus), nes tik dalyvaudamos kvalifikacijos kėlimo kursuose tyrimo grupės galės įgauti patirties ikiteisminio tyrimo veiksmo taktikos srityje bei praktinių įgūdžių.

Kad pareigūnai galėtų gauti neįkainojamų žinių, reikia sudaryti kriminalitistikos mokslinimo sistemą. Pasak prof. dr. V. E. Kurapkos ir prof. dr. H. Malewski, „Lietuvoje nėra vieningos kriminalistikos mokslinimo sistemos, apimančios studijų procesą bei kompetencijos tobulinimo elementus įvairių sričių teisėsaugos bei justicijos pareigūnams. Todėl reikalingi nauji originalūs moksliniai tyrimai dėl bendrųjų bazinio kriminalistikos kurso standartų vienodo lygmens mokymo įstaigose, šiuolaikinių kvalifikacinių charakteristikų įvairaus lygio pareigūnams ir atitinkamų papildomų studijų programų, teorinių žinių ir praktinių gebėjimų

[237] Žuravliovas, Navickienė, *supra note*, 140: 148 – 149.
[238] Г. Гросс, *Руководство для судебных следователей как система криминалистики* (Москва: ЛексЭст, 2002), 180.
[239] Žuravliovas, Navickienė, *op. cit.*, 150 – 151.

balanso ir dermės. Būtinas mokslinių tyrimų ir mokymo programų kriminalistikos srityje strategijų šiuolaikinis įvertinimas, nes iškyla ir pasireiškia grėsmės, kad nepakankamas dėmesys kriminalistikos mokslinimui tampa rimta kliūtimi efektyviam nusikaltimų tyrimui ir užkardymui“[240]. Kuriant kriminalistikos mokslinimo sistemą reikėtų atsižvelgti į kitų šalių jau esamas sistemas, tai padėtų sukurti efektyvią mokymo institutą.

Pažymėtina, jog Lietuvos teisėsaugos pareigūnai turi stiprinti bendradarbiavimą su užsienio šalių teisėsaugos institucijų darbuotojais. Keitimasis kriminalistiniais duomenimis bei patirtimi Lietuvos teisėsaugos institucijos darbuotojams leis pasinaudoti jų praktika ir patobulinti atliekamus tyrimus.

Yra žinoma, kad „šiuo metu Latvijoje policija ruošiasi „universalaus pareigūno“ įvedimo reformai, kurią įgyvendinus, policijos pareigūnas turės gebėti atlikti pirminius tyrimo veiksmus įvykio vietoje, surinkti nusikalstamos veikos pėdsakus bei atlikti kitus specialiųjų žinių reikalaujančius veiksmus“[241]. Autorės manymu, Lietuvos teisėsaugos institucijoms derėtų taip pat įvesti panašią reformą, nes tada ikiteisminio tyrimo pareigūnai tinkamai ir kokybiškai atliktų jiems pavestas funkcijas. Nors pagal Lietuvos policijos generalinio komisaro įsakymą Nr. 5-V dėl 2020 metų policijos įstaigų darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo plano patvirtinimą[242] yra nurodyta, kad buvo atliekama kvalifikacijos tobulinimo programa. Joje policijos pareigūnams, kurie reaguoja į pranešimus apie teisės pažeidimus ir vykdo operatyvinės grupės funkciją, pavedimų funkciją bei eismo priežiūros funkciją, buvo paskirti mokymai įvykio vietos būtiniems apžiūros veiksmams atlikti, ieškant rankų, biologinių, avalynės pėdsakų. Pareigūnams, atliekantiems ikiteisminius tyrimus, o būtent tyrėjams, buvo paskirti mokymai, kurių metu studijuojami nusikalstamų veikų objektai ir pėdsakai (biologiniai, daktiloskopiniai, narkotinių, informacinių technologijų, trasologiniai, šaunamieji ir nešaunamieji ginklai ir kt.). Galiausiai kriminalistinių tyrimų padalinių darbuotojams buvo skirti nusikalstamos veikos pėdsakų paieška, fiksavimas ir paėmimas įvykio vietos apžiūros metu. Atsižvelgiant į tai, jog 2020 metais buvo pandemijos Covid–19 protrūkis, galima manyti, jog šie mokymai nevyko, nes šiuose mokymuose reikalingas fizinis dalyvavimas. Remiantis naujausiais duomenimis, t.y. policijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos 2021 metų veiklos planu, įgyvendinant Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro veiklos prioritetus, koordinuojant pagal kompetenciją XVIII Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo

[240] Gabrielė Juodkaitė – Granskienė ir mokslo – redakcinis komitetas, *Kriminalistika ir teismo ekspertologija: mokslas, studijos, praktika XV, I tomas* (Kaunas: Lietuvos teismo ekspertizės centras, Lietuvos kriminalistų draugija, Mykolo Romerio Universitetas, 2019), 57.

[241] Gabrielė Juodkaitė – Granskienė ir mokslo – redakcinis komitetas, *Kriminalistika ir teismo ekspertologija: mokslas, studijos, praktika* (Vilnius: Lietuvos teismo ekspertizės centras, Lietuvos kriminalistų draugija, 2020), 165.

[242] „Lietuvos policijos generalinio komisaro 2020 m. sausio mėn. įsakymas Nr. 5-V- „Dėl 2020 metų policijos įstaigų darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo plano patvirtinimo““, POLICIJA, žiūrėta 2021 m. lapkričio 1 d., https://lpm.policija.lrv.lt/uploads/lpm.policija/documents/files/KT%20planas_2020.pdf.

plano misijas (prioritetus) ir Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministrui pavestų valdymo sričių 2021–2023 metų strateginio veiklos plano programą „Visuomenės saugumo užtikrinimas“[243] yra užbrėžtas tikslas – efektyvinti nusikalstamų veikų ištyrimą, gerinti darbo įvykio vietoje kokybę ir trumpinti nusikalstamų veikų ištyrimo terminus. Šis tikslas parengtų ir patvirtintų kompetencijų apžiūrint ir tiriant įvykių vietas tvarką, kuri aiškiai nustatytų skirtingas funkcijas atliekančių pareigūnų, dirbančių įvykio vietoje, funkcijas ir atsakomybes. Nurodytą veiklos planą autorė vertina teigiamai, todėl norėtųsi tikėti, jog šis tikslas iš tiesų bus pasiektas, tačiau tai abejotina, nes vien tam, kad pavyktų pasiekti šį užbrėžtą tikslą, veiklos plano sudaryti nepakanka, reikia imtis visų įmanomų priemonių, o svarbiausia, reikia pačių teisėsaugos institucijų darbuotojų noro bei iniciatyvos.

Norint, kad tyrėjai pasiektų teigiamų apklausos rezultatų, būtina užmegzti psichologinį kontaktą su apklausiamaisiais ir taikyti tinkamą taktiką. Apklausos metu tyrėjas turi palaikyti malonų bendravimą, jokiais būdais negali pertraukti asmens, nes apklausiamasis gali pamiršti informaciją, kurią jis norėjo papasakoti. Patartina, kad įtariamojo apklausa vyktų nedelsiant po suėmimo, tokiu atveju jis neturės laiko apgalvoti savo atsakymų. Visais atvejais turi būti surašomas naujas protokolas, nekopijuojant ankstesnių duomenų. Norėdami greičiau atskleisti nusikaltimus, tyrėjai turi nepamiršti naudoti įvairių kriminalistinių, taktinių metodų, kurie padeda asmenis prakalbinti ir suaktyvinti jų atmintį. Darbo autorės nuomone, Lietuva turi pradėti testuoti netradicinius apklausos metodus, apklausos metu bandyti naudoti muzikinį ir kvapų foną. Siūlytina kurti naujus metodus, rekomendacijas, kurios bus naudojamos apklausos metu, tam, kad tyrėjai gautų norimą informaciją.

Norint atlikti kratos veiksmą, pirmiausia reikia pasirinkti palankų kratos laiką, geriausia šį veiksmą atlikti ryte. Manytina, jog sėkminga tyrimo grupės paieška priklauso nuo ikiteisminio tyrimo pareigūnų skaičiaus, todėl šią grupę turi sudaryti keli ikiteisminio tyrimo pareigūnai, tam, kad kiekvienam iš jų būtų paskirtas atitinkamas veiksmas. Šio veiksmo sėkmė tai pat priklauso nuo to, kaip tyrimo grupė pasiruošė šiam veiksmui. Tyrimo grupei, prieš atliekant šį veiksmą, reikia išstudijuoti turimą medžiagą ir surinkti informaciją apie įtariamojo asmenybę, koks yra paieškos objektas, įsivaizduoti, kur jis gali būti slepiamas ir t.t. Kratos metu negalima pamiršti psichologinės ir taktinės technikos, kuri palengvins tyrimo grupės darbą.

[243] „Policijos departamento prie Lietuvos Respublikos Vidaus Reikalų Ministerijos 2021 metų veiklos planas (Kodas 01.08), įgyvendinant Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro veiklos prioritetus, koordinuojant pagal kompetenciją XVIII Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano misijas (prioritetus) ir Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministrui pavestų valdymo sričių 2021–2023 metų strateginio veiklos plano programą „Visuomenės saugumo užtikrinimas““, POLICIJA, žiūrėta 2021 m. lapkričio 1 d., https://policija.lrv.lt/uploads/policija/documents/files/administracine-informacija/planavimo-dokumentai/VRM_%2BPD%2B2021%2BPLANAS_paskelbti%20odt.pdf.

Ruošiantis parodymų patikrinimui vietoje veiksmui tyrimo grupė iš anksto turi suplanuoti šį veiksmą, paskui jų užfiksuoti vaizdine medžiaga – nuotraukomis, vaizdo įrašu, sudarytais planais, schemomis bei surašyta į protokolą. Pažymėtina, kad kiekvienu atveju atliekant parodymų patikrinimą vietoje ir eksperimentą, tyrimo grupė turi sudaryti tinkamas sąlygas.

Šiuo metu rašoma įvairių mokslinių darbų, disertacijų, tačiau jais nėra vadovaujamasi, tačiau būtina kasmet vykdyti šių darbų monitoringą ir pagal juos parengti rekomendacijas. Kalbant apie doktorantus, jų pagrindinė problema, kad darbus rašo tik tam, kad gautų diplomus, tačiau galiausiai pamiršta pagrindinę darbo paskirtį.

Pabrėžtina, jog nustačius aktualiausią šiuolaikinės kriminalistikos taktikos vystymosi kryptį – ikiteisminio tyrimo organizavimą – tikslinga atlikti gilesnę šio proceso turinio analizę, kuri, doc. dr. Žanetos Navickienės nuomone, atsižvelgiant į policijos veiklos optimizavimo poreikį, leistų išvardinti aktualias šio proceso problemas ir, atsižvelgus į reglamentavimo ypatybes, numatytų būdus, kaip optimizuoti šį procesą, siekiant užtikrinti sklandesnį ir efektyvesnį vagysčių iš gyvenamųjų patalpų tyrimą[244]. Galima teigti, jog atlikus šio proceso turinio analizę, pavyktų iškelti daugiau aktualių problemų bei būdų, kaip jas įveikti.

Vagystės iš gyvenamųjų patalpų yra sunkus nusikaltimas ir vienas iš sunkiausiai ištiriamų vagystės rūšių, todėl yra svarbu sukurti tokio tipo nusikaltimų tyrimo metodus, siekiant sėkmingesnio rezultato. Laiku organizuotas nusikaltimų nuosavybei tyrimas ir atskleidimas, jų įvykdymą skatinančių priežasčių ir sąlygų nustatymas gali veiksmingai paveikti jų mažinimo procesus ir nusikalstamumo būklę.

2.2.5. Vagysčių iš gyvenamųjų patalpų prevencija: būklė ir tendencijos

Europos Sąjungos Tarybos 2009 metų sprendime dėl Europos nusikalstamumo prevencijos tinklo steigimo formuluojamoje nusikaltimų prevencijos sampratoje, t.y. 2 str. 2 d. konstatuotina, jog nusikaltimų prevencijos priemonės gali būti skirtos arba tiesiogiai užkirsti kelią nusikalstamoms veikoms (jas užkardyti), arba sumažinti nusikalstamų veikų padarymo galimybes ir priežastis[245]. Kitaip tariant, nusikaltimų prevenciją galima apibrėžti kaip valstybės siekį mažinti vagystes iš gyvenamųjų patalpų[246]. Reikia pažymėti, jog vienintelė valstybės

[244] Žaneta Navickienė, „Ikiteisminio tyrimo organizavimo modelis kriminalistikos taktikoje“ (daktaro disertacija, Mykolo Romerio universitetas, 2011), 43, https://repository.mruni.eu/bitstream/handle/007/15640/13828_NAVICKIENE_Disertacija-sp.pdf?sequence=2&isAllowed=y.

[245] „Europos Sąjungos Tarybos 2009 m. lapkričio 30 d. Tarybos sprendimas 2009/902/TVR įkuriantis Europos nusikalstamumo prevencijos tinklą (EUCPN) ir panaikinantis Sprendimą 2001/427/TVR”, Europos Sąjungos oficialusis leidinys L 321/44, žiūrėta 2021 m. lapkričio 5 d., https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009D0902&from=PL.

[246] B. C. Welsh and D. P. Farrington, *Crime Prevention and Public Policy* (New Yourk: The Oxford Handbook of Crime Prevention. Oxford University Press, 2014), 3.

institucija, kuriai įstatymais yra pavesta vykdyti nusikalstamų veikų ir nusižengimų prevenciją, yra policija (pagal LR policijos veiklos įstatymo 5 str. 1 d. 4 p.)[247]. Nusikalstamumo prevencijos Lietuvos centro atstovai mano, kad „policijos veiklos reikšmė nusikaltimų prevencijai nekvestionuotina. Vis dėlto būtina užtikrinti, kad teisėsaugos institucijos įsitrauktų į nusikaltimų prevencijos veiklas, o ne pačios jas inicijuotų"[248]. Lietuvos Respublikos Vyriausybės programoje yra nurodytas siekis, jog teisėsaugos institucijos taptų draugiška, pagalbą bei patarimus teikiančia ir tik išimtiniais atvejais, jėgos struktūra[249]. Galima teigti, jog kiekvienos savanorystės elementas yra asmenų pavaldumo nebuvimas, tuo tarpu Lietuvos Respublikos policijos veiklos įstatyme 21 str. teigiama, jog kiekvienas policijos pareigūnas turi teisę duoti sau nepavaldiems asmenims teisėtus nurodymus ar pateikti reikalavimus, o jeigu asmenys jų neįvykdo ar priešinasi, panaudoti prievartą[250]. „Todėl policija neturėtų būti laikoma pagrindiniu nusikaltimų prevencijos subjektu, inicijuojančiu bendradarbiavimą. Daug svarbiau policijos veiklą reglamentuojančiuose teisės aktuose detalizuoti procedūras, kaip policijos įstaigos įsitraukia į kitų nusikaltimų prevencijos subjektų inicijuojamas veiklas. Pagrindine policijos funkcija turėtų būti pripažįstama nusikaltimų kontrolė ir situacinė nusikaltimų prevencija, papildanti ir palaikanti socialinės nusikaltimų kontrolės iniciatyvas"[251]. Su šia pozicija dalinai galima sutikti, nes, nelaikant policijos pagrindiniu nusikaltimų prevencijos subjektu bei įsitraukus į šią veiklą kitoms įstaigoms ir organizacijoms, galima sulaukti dar geresnių veiklos rezultatų, nes ne visi piliečiai įsiklauso į policijos pareigūnų rekomendacijas, jais nepasitiki, tai atskleidžia nusikalstamų veikų latentiškumas.

Policijos prevencinės veiklos organizavimo apraše nusikaltimų prevencijos apibrėžimas konkretinamas išskiriant bendrąją, individualiąją ir situacijų prevenciją, bet bendruomenės pareigūnai[252] organizuoja ir planuoja tik bendrąją nusikaltimų prevenciją[253]. „Vis dėlto net

---

[247] „Lietuvos Respublikos policijos veiklos įstatymo Nr. VIII-2048 pakeitimo įstatymas", TAR, žiūrėta 2021 m. lapkričio 5 d., https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/605bccb020b011e58a4198cd62929b7a.

[248] Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centras, „Nusikaltimų prevencijos ir kontrolės sistemos modelio Lietuvoje koncepcija" (Vilnius: 2020), 50. https://vrm.lrv.lt/uploads/vrm/documents/files/LT_versija/Viesasis_saugumas/Koncepcijos/Koncepcija%2020201219_galut.pdf.

[249] „Lietuvos Respublikos Seimo 2016 m. gruodžio 13 d. nutarimas Nr. XIII-82 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos"", TAR, žiūrėta 2021 m. lapkričio 5 d., https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/886c7282c12811e682539852a4b72dd4.

[250] Lietuvos Respublikos policijos veiklos įstatymas, *supra note,* 247.

[251] Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centras, *supra note,* 248: 50.

[252] „Bendruomenės pareigūnas – prevencijos padalinio pareigūnas, kuris savo veikla (susitikimuose su gyventojais, nevyriausybinių ir privačių organizacijų atstovais) siekia įtraukti kuo daugiau visuomenės narių į viešosios tvarkos saugojimo ir savo gyvenamosios, darbo ar kitokios aplinkos saugumo stiprinimo veiklą ir atlieka kitus nusikalstamų veikų ir administracinių teisės pažeidimų bendrajai ir situacijų prevencijai priskiriamus aktyvius veiksmus": cituota iš „Lietuvos policijos generalinio komisaro 2015 m. balandžio 8 d. įsakymas Nr. 5-V-367 „Dėl Lietuvos policijos generalinio komisaro 2009 m. birželio 2 d. įsakymo Nr. 5-v-384 „dėl viešosios policijos prevencijos padalinio pareigūno tarnybinės veiklos aprašo patvirtinimo" pakeitimo"", E-Seimas, žiūrėta 2021 m. lapkričio 4 d., file:///C:/Users/user/Downloads/result%20(2).pdf.

apibrėžiant bendrąją prevenciją dėmesys koncentruojamas į teisės pažeidimų užkardymą ir savisaugos iniciatyvų stiprinimą. Nusikaltimų priežasčių šalinimas paminimas tik nurodant, kad bendruomenės pareigūnai turi imtis papildomų, į nusikaltimų priežastis orientuotų, projektų“[254].

Apibendrinant galima teigti, kad vertinant vagystes iš gyvenamųjų patalpų, bendruomenės pareigūnai pateikia gyventojams rekomendacijas, naujausias technologijas bei organizacines priemones, tam, kad užtikrintų jų būstų apsaugą ir sumažintų vagysčių skaičių. Šias visas turto ar būsto saugos rekomendacijas, teisėsaugos institucijos išdėsto viešinimo lankstinukuose ar informacijose, taip pat organizuojami keli prevencijos projektai.

Darbo autorė susipažino su 2020-12-09 Lietuvos policijos bendruomenės pareigūnų privalomų įgyvendinti bendrosios prevencijos veiklų 2021 metų kalendoriumi (prevenciniu planu) Nr. 10-TA-642 (priedas Nr. 4). Šis dokumentas atskleidžia, jog policijos institucija organizuoja prevencijos priemonę – viešąjį renginį „Vagysčių iš gyvenamųjų patalpų prevencijos dienos Europoje minėjimas“ (priedai Nr. 5 ir Nr. 6, Nr. 7), kasmet jis vyksta birželio 16 dieną. Vertinimo kriterijai priklauso nuo prevencinių priemonių ir asmenų skaičiaus, kai kiekvieno policijos komisariato prižiūrimoje teritorijoje turi būti organizuotas ne mažiau kaip 1 renginys, kurio metu turi būti pasiekta ne mažiau kaip 200 asmenų (C kategorija). Įgyvendinant visas priemones, reikia naudotis PD VPV VPS parengtomis rekomendacijomis. Šio renginio metu yra dalinami informacijos viešinimo lankstinukai (priedas Nr. 7, Nr. 8, Nr. 9, Nr. 10 ir Nr. 11), teisėsaugos institucijos kartu su draudimo bendrovėmis dalinasi informacija, kokių apsaugos priemonių gyventojai turi imtis, tam kad apsisaugotų nuo vagysčių; policijos pareigūnai dalinasi patirtimi, demonstruoja savo veiklą. Minėtuose viešinimo lankstinukuose policijos komisariato bendruomenės pareigūnai pataria, kaip elgtis atostogų metu: būti atsakingiems, nes būtent gyventojų iniciatyva gali geriausiai apsaugoti namus nuo vagysčių, todėl reikėtų nedvejojant ir neatidėliojant priimti svarbius sprendimus; neprarasti budrumo socialiniuose tinkluose, visada įvertinti, ar tą informaciją, kurią talpinate socialiniuose tinkluose (pvz. apie artėjančias arba jau vykstančias atostogas), turi žinoti aplinkiniai asmenys, kurių galbūt net nepažįstate, nes tokios naujienos prilygsta kvietimui į svečius, kai jūsų nėra namuose, todėl siūloma kelionės įspūdžiais dalintis sugrįžus. Patariama apsaugoti savo namus, todėl reikia pasirūpinti, kad niekas į namus negalėtų patekti be savininko, įvertinti durų ir jų užrakto tvirtumą, pasirūpinti papildoma langų apsauga, pasidomėti naujausiomis turto apsaugos galimybėmis ir priemonėmis; būtina įsitikinti savo sandėliuko ar

[253] „Lietuvos policijos generalinio komisaro 2017 m. gruodžio 29 d. įsakymas Nr. 5-V-1092 „Dėl Lietuvos policijos generalinio komisaro 2016 m. birželio 17 d. įsakymo Nr. 5-V-492 dėl policijos prevencinės veiklos organizavimo aprašo patvirtinimo pakeitimo““, EPOLICIJA, žiūrėta 2021 m. lapkričio 4 d., https://www.epolicija.lt/avilys/actEXTLaunchOidAttachment/docOid=08c241c8ec8a11e7bc9aa0d55b118d35/readVersionId=lastVersion/attachmentAttrName=bodyAttachments/attachmentId=87e67350189911e89a99ce92304f93ac/action=show/20180103094825.pdf.

[254] Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centras, *supra note,* 248: 17.

garažo saugumu ir nepalikti ten vertingų daiktų; apdrausti savo namus ir turtą, nes įvykus vagystei moralinių nuostolių neišvengsite, bet materialinius nuostolius gyventojams gali kompensuoti; pasitelkti saugią kaimynystę (jeigu jūsų kaimynystėje veikia saugios kaimynystės grupė), būtinai perspėkite jos narius, kad išvykstate atostogauti ir paprašykite, kad jie prisidėtų prie jūsų namų saugumo, pavyzdžiui, surinktų korespondenciją, esančią pašto dėžutėje ar prie durų, o kilus įtarimams dėl besilankančių nepažįstamų asmenų, praneštų pagalbos telefonu 112. Apie atostogų planus siūloma papasakoti tik tiems, kam tai žinoti būtina, o pagalbos prašyti tik tų, kuriais galite pasitikėti. Išvykstant, artimiesiems patartina palikti atsarginius būsto raktus, taip nebus sukeltas įtarimas, kad namai yra tušti.

Pagal prevencijos veiklų kalendorių bendruomenės policijos pareigūnai vykdo ketvirčių priemones, viena iš jų yra „susitikimai su pagyvenusiais žmonėmis“, siekiant suteikti informacijos, kaip apsisaugoti nuo turtinių ir smurtinių nusikaltimų. Vertinimo kriterijai priklauso nuo paskaitų arba susitikimų ir juose dalyvavusių senjorų skaičiaus, nes turi vykti ne mažiau kaip 1 susitikimas kiekvieną ketvirtį, per metus bei turi būti pasiekta ne mažiau kaip 360 asmenų (C kategorija). Antroji priemonė, skirta „turtinių (vagysčių iš nekilnojamo turto objektų) nusikaltimų prevencijai“, dažniausiai atliekama socialiniuose tinkluose. Vertinimo kriterijai priklauso nuo priemonių ir dalyvavusių asmenų bei viešinimo kartų skaičiaus, kai per metus turi būti pasiekta ne mažiau kaip 160 asmenų (C kategorija), taip pat privaloma viešinti aktualią informaciją socialiniuose tinkluose ne mažiau kaip 1 kartą per ketvirtį. Šios priemonės metu policijos pareigūnai teigia, kad Lietuvoje vidutiniškai kas 35 min. įvykdoma vagystė, todėl bendruomenės policijos pareigūnai siūlo nedelsiant pasirūpinti savo būsto saugumu ir visada laikytis kelių saugumo kriterijų (priedas Nr. 6, Nr. 7, Nr. 8, Nr. 9 ir Nr. 10), pavyzdžiui, geriau apšviesti kiemą, automobilių stovėjimo aikštelę, nes apšviestas kiemas ar lauke įrengtas jutiklinis šviestuvas yra viena iš priežasčių, kodėl vagys gali nenorėti ir bijoti brautis į svetimas valdas. Būtina naudoti seifus, tam, kad būtų galima saugoti pinigus, brangią techniką, papuošalus, svarbius dokumentus ir kitus vertingus daiktus. Jeigu neturite seifo, reikėtų įvertinti kitas neįprastas slaptavietes, pavyzdžiui, mikrobangų krosnelės arba kepimo orkaitė, kuriose galima paslėpti pinigus ar kitus brangius daiktus. Vertingiausius daiktus siūloma pažymėti svetainėje www.pazymėtas.lt. Viena didžiausių kliūčių vagiui yra šuo, kuris yra geras gyvenamosios patalpos sargas ir gali atbaidyti vagį nuo įsilaužimo, todėl patartina turėti namų sargą – šunį. Be to, bendruomenės pareigūnai akcentuoja, kad geriausias pasirinkimas yra įstatyti dvejas duris, iš jų bent vienos turi būti šarvuotos, į išorę atsidarančios durys su dviem ar trimis užraktais, kurių vienas būtų seifinio tipo. Jeigu pametėte namų raktus, imkitės būtinų veiksmų – iš karto pakeiskite spyną. Reikėtų pasirūpintiir langais, nes kokybiški langai turi užraktus ir tvirtesnius rėmus, kuriuos sunkiau išlaužti. Galima pabrėžti, kad nusikaltėliai retai kada išdaužia langus, jie

tiesiog stengiasi įveikti jų konstrukciją. Labai svarbu, kad gyventojai pasirūpintų signalizacija ir apsaugos sistemomis, todėl, kad signalizacija išbaido ar sutrikdo vagis bei atkreipia kaimynų dėmesį, o apsaugos sistema reaguoja į įvairius pavojus ir gali perduoti šią žinią saugos tarnyboms. Jokiu būdu negundykite vagių savo turtais, nes potencialius įsilaužėlius dažnai paskatina balkonuose, languose, ant palangių iš lauko matomi vertingi daiktai, kieme paliktas dviratis, paspirtukas, kita transporto priemonė, todėl nederėtų palikti daiktų matomoje vietoje, o sutemus reikėtų užtraukti užuolaidas. Primenama, kad kieme negalima palikti daiktų, kuriais pasinaudoję vagys gali lengviau patekti į svetimus namus, pavyzdžiui, kopėčių, o išvažiuojant iš namų ar net trumpam išeinant, būtina sandariai uždaryti duris, langus, balkono duris, garažą, tvoros vartus ir kt, nes tam, kad vagis galėtų patekti į gyvenamąją patalpą, užtenka nedidelio atdaro plyšio. Negalima palikti vertingų daiktų prie įėjimo, t.y. koridoriuje arba prieškambaryje, net būnant namuose laikyti duris užrakintas, nes užtenka vos kelių sekundžių, kad juos bandytų pavogti.

Prieš vagysčių iš gyvenamųjų patalpų atvejus, yra įvykdomos pusmečių priemonės, kurios yra įvardinamos kaip „susitikimai su saugių kaimynysčių grupių nariais“. Vertinimo kriterijai šiuo atveju priklauso nuo susitikimo skaičiaus, tačiau privaloma bent 1 kartą susitikti su visomis prižiūrimoje teritorijoje veikiančiomis saugios kaimynystės grupėmis. Būtent „saugios kaimynystės priemonėmis siekiama sustiprinti potencialios nusikaltimo vietos (gyvenamųjų namų) priežiūrą ir stebėseną, apsunkinti potencialaus nusikaltimo (dažniausiai vagysčių) įvykdymą. Organizuojami susitikimai su gyventojais, kurių metu gyventojams siūloma kurti „Saugios kaimynystės“ judėjimus, tapti policijos rėmėjais, platinami pranešimai dėl turto apsaugos. Tai situacinė prevencijos priemonė. Policijos departamento prie VRM Viešosios policijos valdyba ir Viešosios policijos apsaugos tarnyba išleido atmintinę gyventojams „Kaip apsaugoti save ir savo turtą“ (2008 m.). Ši atmintinė yra Policijos departamento prie VRM interneto svetainėje (www.policija.lt). Atmintinėje gyventojai gali rasti ir situacinio pobūdžio patarimų“[255].

Minėtoje atmintinėje bendruomenės pareigūnai siūlo, „jeigu nepavyksta suburti saugios kaimynystės grupės, nenusiminkite – galbūt jums padės paprasčiausi patarimai:

1. jei automobilis su nežinomais numeriais (dažniausiai jame sėdi nepažįstamų žmonių) lėtai važinėja po Jūsų kvartalą – gali būti, kad nusikaltėliai ieško pelningo objekto;
2. jei svetimi žmonės skambina į daugelį Jūsų namo butų ar slampinėja aplink kaimyninį sklypą – gali būti, kad nusikaltėliai nori sužinoti, ar kas nors yra namie;

[255] Viktoras Justickis, *Situacinės nusikaltimų prevencijos taikymo praktikos ir plėtros Lietuvoje galimybių analizė ir pasiūlymų parengimas* (Vilnius: Lietuvos teisės institutas, 2008), 13.

3. jei žvanga langų stiklai, laiptinėje daužomos, gręžiamos, kapojamos durys – gali būti, kad tai ne darbininkų, o įsilaužėlių keliamas triukšmas;
4. jei tamsoje iš kaimyninio namo matyti blykčiojanti, prislopinta šviesa arba gretimos parduotuvės langai neįprastai uždengti – gali būti, kad viduje darbuojasi vagys;
5. jei nepažįstami žmonės ilgai stoviniuoja gatvėje, laiptinėje ar lūkuriuoja automobilyje – gali būti, kad jie stovi sargyboje vykstant nusikaltimui;
6. laukujas daugiabučio ar nuosavo namo duris rakinkite net dieną, ir būdami namie, o rūsio ir sandėlio duris – visuomet;
7. stebėkite svetimus žmones savo name ar kaimyno sklype, užkalbinkite juos;
8. domėkitės namų saugumu“[256].

Aukščiausioji audito institucija pateikia savo vertinimą, kuriuo teigia, jog „apskričių vyriausiųjų policijos komisariatų metiniai planai, kuriuose yra numatytos prevencijos priemonės, nėra koreguojami, kiekvienais metais nustatomi vienodi rodikliai ir priemonės, nors kriminogeninė situacija kiekvienoje apskrityje yra skirtinga. Nesiejant bendrosios prevencinės veiklos su apskričių kriminogenine situacija, nebus parenkamos tinkamos nusikaltimų užkardymo priemonės. Atlikę 353 rizikos asmenų atvejo analizę nustatyta, kad 3 (iš 10) apskričių vyriausiuose policijos komisariatuose 2019 m. pusei ir daugiau rizikos asmenų vykdytos mažiau nei 5 individualios prevencijos priemonės per metus ir tai nepriklausė nuo nustatyto asmens rizikos laipsnio. Toks individualios prevencijos vykdymas gali būti nepaveikus rizikos asmenims”[257].

Bendrai bendruomenės pareigūnų veiklą galima vertinti teigiamai, nes minėtos priemonės gyventojams primena, jog reikia imtis visų įmanomų apsaugos priemonių, tam, kad apsaugotų savo turtą. Tačiau yra trūkumų, vagysčių iš gyvenamųjų patalpų prevencija yra nepakankamai efektyvi, nes apsiribojama tik lankstinukų ir atskirų renginių organizavimu, trūksta metodinės medžiagos. Apibendrinant reikėtų išskirti kelias svarbiausias technines priemones, galinčias padėti apsisaugoti nuo vagysčių. Labai svarbu, kad gyvenamojoje patalpoje būtų įrengta signalizacija,o ant langų bei durų palikti ženklus (pavyzdžiui, lipdukus), kurie informuos aplinkinius, jog gyvenamojoje patalpoje įrengta signalizacija, manytina, kad tai gali nubaidyti vagis. Be to, labai svarbu įstatyti kokybiškas duris.

[256] Vitalis Piepolis, „Kaip apsaugoti save ir savo turtą“, *Policijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus rikalų ministerijos Viešosios policijos valdybos ir Viešosios policijos apsaugos tarnybos informacinis leidinys*, Vilnius (2008): 10.
[257] Aukščiausioji audito institucija, 2021 m. vasario 18 d. Valstybinio audito ataskaita „Policijos vykdoma nusikaltimų prevencija ir tyrimas”, Nr. VAE-1, 7. file:///C:/Users/user/Desktop/magistrass/prevencija/prevencija%202021_Ataskaita_policijos_vykdoma_veikla.pdf.

Pasak Vitalio Piepolio, gyvenamosiose patalpose nebūtina įrengti I – III saugumo klasę atitinkančių durų, pakaktų laikytis rekomendacijų. Pirmiausia, esamas duris įstatyti taip, kad jos atsidarinėtų ne į vidų, o į išorę; nepatvarias duris pakeisti į tvirtas medines duris. Pažymėtina, kad dvigubos įėjimo durys vagims visada sudaro papildomų kliūčių, ypač kai apsauginėmis signalizacijos priemonėmis blokuojamos išorinės objekto durys. Kaip papildoma profilaktinė priemonė duryse turėtų būti įstatyta stebėjimo akutė[258]. Taip pat „pageidautina, kad vienas užraktas būtų seifinio tipo (plokštelinis). Vienas turėtų būti rakinamas raktu iš abiejų pusių, kad vagys, patekę pro langą (ar pasilikę namo ar buto viduje), su daiktais neišeitų pro duris“[259].

Pasak bendruomenės pareigūnų, vagysčių iš gyvenamųjų patalpų galima išvengti, jeigu prie gyvenamosios patalpos įėjimo durų bus įrengtas pasikalbėjimo įrenginys – telefonspynė. Naujos statybos ar renovuotose gyvenamosiose patalpose įrengiami telefonizuoti durų užraktai, kurie atlieka net kelias funkcijas, pavyzdžiui, durų skambučio, dvipusio telefoninio ryšio, vaizdo stebėjimo sistemos ir įėjimo durų elektromagnetinės spynos valdymo. Ši unikali priemonė priemonė padeda stebėti erdvę priešais duris ir, atėjus pašaliniam asmeniui išsiaiškinti, kokiu tikslu jis nori patekti į gyvenamąją patalpą. Daugiabučiuose, kotedžuose gyvenantiems asmenims, nutinka situacijų, kai telefonspynės netenka prasmės, kai, pavyzdžiui, paskambinęs nepažįstamasis teigia, jog atvyko pas kaimyną, tačiau negali jam prisiskambinti ir patekti į laiptinę, tokiu atveju kaimynai abejingai atidaro duris[260]. Susidarius tokiai situacijai, kiekvieną kartą būtina įsitikinti, ar nepažįstamasis sako tiesą, todėl reikia paklausti, pas kurį iš kaimynų jis atėjo, kas jis, bandyti užduoti tikrinamuosius klausimus arba pačiam paskambinti kaimynui. Jeigu asmeniui kyla abejonių, rekomenduotina nepažįstamojo paprašyti palaukti, kol pats kaimynas perskambins ar pakels telefonspynės skambutį ir jokiu būdu neatidaryti durų.

Atsižvelgiant į policijos prevencijos organizavimo ir vykdymo srities patirtį, galima teigti, jog gyventojai turėtų laikytis ir kitų rekomendacijų. Tarkime, langus galima apsaugoti panaudojus grotas ar apsaugines žaliuzes. Asmenims, gyvenantiems pirmame ir paskutiniame aukšte, reikėtų pasirūpinti langų apsauga, jeigu šalia jų langų yra gaisrinės kopėčios, laiptinė ir kiti vagystę palengvinantys daiktai. Pabrėžtina, jog įrengus langų grotas iš vidinės gyvenamosios patalpos pusės, jos suteikia maksimalų apsaugos efektą. Taigi, tokiu atveju, išdaužus langų stiklą bei esant apsauginės signalizacijos suveikimui, nusikaltėliams teks pjauti arba bandyti daužti grotas, nes tik tokiu būdu galimas įsibrovimas į minėtą patalpą, tuo metu į suveikusią signalizaciją reaguojančios apsaugos policijos ar privačių saugos tarnybų pajėgos turės daugiau laiko jiems sulaikyti. Yra ir kitų apsaugos priemonių, bet apie jas dauguma gyventojų nežino, tai

[258] Piepolis, *supra note*, 164: 39.
[259] Piepolis, *supra note*, 256: 11.
[260] *Ibid*, 13.

vadinamos profilaktinės priemonės (langų fiksatoriai ir pan.), jos užtikrina apsaugą nuo įsilaužimo per langą[261]. Atsižvelgiant į tai, kas buvo išdėstyta, galima traktuoti, kad langų grotos yra tinkama apsaugos priemonė norint apsaugoti namus nuo įsibrovimų per langą. Nors, pažvelgus į Vilniaus miesto apskrities rajone esančius gyvenamuosius namus bei patalpas, pastebėtina, jog ši apsaugos priemonė nėra populiari, nes nė vienas rajono gyventojas nėra įstatęs langų grotų. Manytina, kad esant langų grotoms, gyvenamasis namas vizualiai atrodys neišvaizdžiai bei primins sovietmetį, todėl galima daryti prielaidą, kad namų savininkams labiau rūpi jų gyvenamojo namo dizainas, o ne apsauga.

Autorius V. Piepolis taip pat drąsina gyventojus imtis tokių atsargos priemonių: svarbius ir vertingus daiktus laikyti ne visiems matomoje vietoje, pavyzdžiui, sekcijoje ar papuošalų dėžutėje, neslėpti atsitiktinėse vietose, t. y. po lova, ar čiužiniu, stalčiuje tarp drabužių, rašomajame stale ar knygose (šios slaptavietės nusikaltėliams yra gerai žinomos), o šiam veiksmui naudoti seifą ar metalines dėžes. Seifų paskirtis patikimai apsaugoti vertingus daiktus nuo vagysčių. Tokie seifai turi atitikti griežtus reikalavimus ir būti atsparūs bet kokiam išlaužimui[262]. Tačiau trečdalis žmonių nesinaudoja seifais ar metalinėmis dėžutėmis, jie laiko vertingus daiktus nepaslėpus, atsitiktinėse vietose, kurios vagims yra lengvai pasiekiamos. Reikia atkreipti dėmesį, kad atsirado galimybė stebėti seifą telefone, todėl savininkai gali gauti pranešimus apie seifo atidarymo ir uždarymo faktą.

Kaip jau anksčiau buvo minėta, jog pasitaiko atvejų, kai vagystės metu naudojamos miego dujas, tačiau šioms dujoms nustatyti egzistuoja apsaugos priemonė – miego dujų (chloroformo) jutiklis, kuriame yra įmontuotas garsinis signalizatorius, todėl įmontavę šį jutiklį gyventojai apsisaugos nuo bejėgiškos būklės bei vagystės, kurią ketino įvykdyti nusikaltėliai.

Atsižvelgiant į tai, kas buvo išdėstyta, manytina, jog pasyvūs gyventojai yra dažniau paveikiami vagių, kadangi nėra tinkamai pasiruošę užkardyti galimą vagystę iš gyvenamųjų patalpų ir patys sukuria pagrindą ją atlikti. Siekdami užkardyti vagystes iš gyvenamųjų patalpų – gyventojai privalo pašalinti visas galimas pagundas vagystei atlikti. Reikėtų pasirūpinti tuo, kad visada būtų paslėpti dominantys objektai (užtrauktos užuolaidos), paliekant gyvenamąją patalpą būtų uždaryti langai, balkonas, durys, kurios privalo būti aukštos kokybės ir turėtų dvi spynas. Aukštą saugumo lygį gali užtikrinti įrengti įsibrovimo pavojaus signalai, apsauginikai (signalizacija), vietos apžiūros panaudojimas (vaizdo kameros) arba įsigytas seifas, kuriame gyventojai gali laikyti svarbiausius daiktus. Ypač didelė vagystės rizika kyla įsileidus į gyvenamąsias patalpas nepažįstamų žmonių, kurie gali iš anksto apžiūrėti gyvenamąją patalpą ir suplanuoti vagystę. Svarbu paminėti, kad gyventojai turėtų atkreipti dėmesį į tarpusavio

[261] Piepolis, *supra note*, 164: 41.
[262] *Ibid*, 43.

santykius su kaimynais – esant draugiškiems ir šiltiems santykiams, kaimynai imsis būtinų priemonių, pamatę vagį. Atsitikus arba vykstant vagystei, privaloma nedelsiant kreiptis į policiją ir kiek įmanoma detaliau apibūdinti vagis, tokiu būdu pareigūnams bus lengviau nustatyti jų tapatybę ir rasti. Būtina skatinti visuomenę nepalikti namų raktų įvairiose slėptuvėse (pavyzdžiui, po kilimėliu), būti sąmoningiems, nedemonstruoti internetinėje erdvėje savo namų, nesidalinti informacija apie išvykimą ir įvertinti visus galimus padarinius. Naudodamiesi šiais patarimais, gyvenamųjų patalpų savininkai galės užtikrinti būsto ir saugomų vertybių saugumą. Nors galima teigti, jog prevencijos priemonės tik apsunkina vagystės padarymą, bet galutinai neužkardo jų įgyvendinimo galimybės.

Reikėtų sustiprinti policijos patrulių judėjimus, ypač tuose Vilniaus miesto apskrities rajonų gatvėse, kuriuose įvykdoma daugiausia vagysčių iš gyvenamųjų patalpų.

Pasak aukščiausiosios audito institucijos, šalyje nesukurta tarpinstitucinė prevencinės veiklos planavimo, koordinavimo sistema, trūksta ir tinkamo vagystės bei kitų nusikaltimų prevencijos reguliavimo, norint apibrėžti atsakingus subjektus, jų pareigas ir funkcijas[263]. Todėl Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centras teigia, kad „nusikaltimo prevencijos priemonių efektyvumo vertinimo analizė turėtų remtis iš anksto nubrėžtomis jų efektyvumo vertinimo metodikomis, iš anksto numatant subjektus, atsakingus už priemonių įgyvendinimo vertinimus. Todėl tikslinga diegti nusikaltimų prevencijos priemonių ir programų vertinimo metodiką"[264].

Apibendrinant baigiamąjį darbą, konstatuotina, kad pandemijos metu vagysčių skaičius žymiai sumažėjo, tačiau tai vis dar yra dažniausiai pasitaikanti nusikalstama veika. Galima teigti, kad šiai vagystės rūšiai, t.y. vagystėms iš gyvenamųjų patalpų, atskleisti trūksta atskiros, naujos tyrimo metodikos, nes dabartinė tyrimo metodika yra bendra bei nedaugiametė, sparčiai vėluojanti ir nebeaktuali šiuo laikotarpiu, todėl būtina parengti moksliškai pagrįstas taikomojo pobūdžio rekomendacijas ir naujo tyrimo metodikos projektą, nes tik tokiu atveju pavyktų pasiekti sėkmingą tyrimo tikslą bei suteikti kriminalistinių žinių. Tačiau pirmiausia reikėtų pradėti nuo tyrimo grupės, kuri turi stengtis įgauti kriminalistinių žinių, bendrauti su užsienio šalių teisėsaugos pareigūnais ir dalintis aktualiausia teismų praktika, dalyvauti vykstančiuose kvalifikacijos kėlimo kursuose, atidžiau ir kokybiškiau atlikti savo darbą, nes tai lemia informacijos gavimą ir tolimesnį vagystės ištyrimą.

[263] Aukščiausioji audito institucija, *supra note*, 257: 57.
[264] Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centras, *supra note,* 248: 33.

IŠVADOS

1. Pagal Vilniaus apskrities rajonų atliktą tyrimą, nustatyti tokie vagysčių iš gyvenamųjų patalpų pagrindiniai kriminalistinės charakteristikos elementų bruožai:
   1.1. Vagystes iš gyvenamųjų patalpų dažniausiai įvykdo jauni 18–24 metų vyrai, anksčiau teisti už analogiškus arba panašius nusikaltimus, neturintys nuolatinio uždarbio bei darbo, vidurinio išsilavinimo. Trakų ir Širvintų rajonuose dominuoja ne tik jaunų, bet ir vyresnio amžiaus vyrų įvykdytos vagystės, o Vilniaus ir Šalčininkų rajonuose – nepilnamečių organizuotos grupuotės. Vilniaus apskrityje dažniausiai vagystes iš gyvenamųjų patalpų įvykdo nukentėjusiems nepažįstami asmenys (dažniausiai tai bendrininkų grupė, kuri veikia pagal išankstinį susitarimą), kurių nesieja joks ryšys.
   1.2. Vagystės iš gyvenamųjų patalpų Vilniaus apskrityje daugiausia vykdomos kaimo gyvenvietėse, o jų objektais tampa nuosavi namai, įskaitant garažus bei sodybas. Atkreiptinas dėmesys, kad vagystės nevykdomos iš kotedžų, todėl manoma, jog šiuose rajonuose pasižymi stipri ir vieninga kaimynystės bendruomenė. Vagystės iš gyvenamųjų patalpų dažniausiai įvykdomos darbo dienomis, ryte (6.00-12.00 val.) ir dieną (12.00-18.00 val.), kai didžioji dalis gyventojų yra darbe arba išvykę. Vilniaus apskrities rajonų nusikaltimų situacija esminių skirtumų neturi.
   1.3. Trakų rajonas pasižymi valčių, irklenčių meškerių, elektros prailgintuvų, benzino, dviračių, akumuliatorių, suvirinimo aparatų ir kitų prietaisų vagystėmis, Vilniaus rajone vagiami vertingesni daiktai (juvelyriniai dirbiniai, pinigai, kompiuteriai, fotoaparatai, televizoriai, benzininiai trimeriai). Šalčininkų rajonas pasižymi statybinių medžiagų (statybiniai įrankiai, apyvokos daiktai, kabeliai, maitinimo blokai, elektros prailgintuvas ir kt.), benzininių pjūklų ir alkoholinių gėrimų vagystėmis, o Širvintų rajone dominuoja elektroninės ir buitinės technikos (telefonų, kolonėlių, DVD grotuvų, namų kino sistemų, muzikinių centrų, dulkių siurblių, įrenginių konservams gaminti, bulvių tarkavimo mašinėlių ir kt.) vagystės.
   1.4. Vilniaus apskrities rajonuose vagysčių iš gyvenamųjų patalpų būdas dažniausiai yra susijęs su kliūčių pašalinimu – durų ir langų išdaužimu, išlaužimu. Retais atvejais įsibrovimas į gyvenamąją patalpą buvo įvykdytas įeinant pro atidarytas duris arba pritaikius raktą. Vilniaus apskrities rajonų vagysčių būdai esminiais skirtumais nepasižymi.
2. Vagysčių iš gyvenamųjų patalpų Vilniaus apskrities tyrimo praktika pasižymi ypatybėmis:

- Vagysčių iš gyvenamųjų patalpų padarymo būdams, tendencijoms, būklei bei tyrimui pandemija esminės įtakos nepadarė.
- Policijos pareigūnai vagystę priskiria prie nesudėtingų nusikaltimų, todėl įvykio vietos apžiūrai iš vis neskiria dėmesio. Vagysčių iš gyvenamųjų patalpų įvykio vietos apžiūros lygis ir efektyvumas yra nepakankamai aukštas. Pagrindinės priežastys, lemiančios tokį vertinimą yra nepakankamas teorinis, o kartais net praktinis (trūksta įgūdžių) tyrimo grupės pasiruošimas; įvykio vietos apžiūros vykdomos nedalyvaujant specialistams – kriminalistams, nepakankamas aprūpinimas darbo įrankiais (t.y. techninis, mokslinis, kriminalistinis), pavėluotas įvykio vietos apžiūros atlikimas.
- Nekokybišką ir neefektyvų tyrimo grupės įvykio vietos atlikimą lemia ir nepakankama patirtis įvykio vietos apžiūros taktikos srityje (ypač, kai šį veiksmą atlieka patrulis), mažas susidomėjimas rezultatais, nes apžiūros metu dėmesys sutelkiamas tik į kelių vienetų pėdsakų paiešką. Pati svarbiausia priežastis yra tyrimo grupės iniciatyvos stoka.
- Tyrėjai beveik nenaudoja kriminalistinių, taktinių metodų, kurie padeda asmenis prašnekinti ir suaktyvinti jų atmintį, todėl negauna būtinos informacijos, susijusios su tiriama vagyste bei negali skubiai atskleisti šių bylų.
- Teigiamas kratos rezultatas labai priklauso nuo to, kaip tyrėjas pasiruošė jos atlikimui, ar nustatė, kurių dokumentų ir daiktų jis turėtų ieškoti, taip pat nuo palankaus kratos laiko ir ikiteisminio tyrimo pareigūnų skaičiaus. Delsimas atlikti kratą gali neigiamai paveikti jos rezultatus ir visą darbą, tiriant ir atskleidžiant vagystę.

3. Remiantis tyrimo rezultatais, galima padaryti tokias išvadas: tyrėjai ne visada atlieka būtinus ikiteisminio tyrimo veiksmus; atlikdami ikiteisminio tyrimo veiksmus, padaro daug procedūrinių ir taktinių klaidų, todėl šiuo metu būtina atnaujinti rekomendacijas dėl vagysčių tyrimo. Taip pat būtina kompetentinga vagysčių iš gyvenamųjų patalpų tyrimo metodika.
4. Tyrėjams turi būti užtikrintas adekvatus bylų krūvis, kurį jie galės sėkmingai ir kruopščiai atskleisti. Valstybė turėtų skirti daugiau lėšų ir aprūpinti ikiteisminio tyrimo institucijas pagrindiniais darbo įrankiais (kokybiškomis daktiloskopinėmis plokštelėmis, milteliais, DNR konteineriais, polimerinėmis pastomis ir pan.), nes be šių įrankių tyrimo grupė negalės atlikti savo darbo.
5. Nuo prieškario laiku tyrimų metodikoje jokių pokyčių neįvyko, metodinė, ypač žinybinė literatūra yra nuolat perrašoma arba nurašoma nuo mokslinių universitetinių leidinių, dažnai net nekeičiant teksto turinio.

Lietuvoje nebuvo sukurta (patobulinta) atskira vagysčių iš gyvenamųjų patalpų tyrimo metodika, todėl naudojamasi bendros vagysčių tyrimo metodikos nuostatomis.

6. Vagysčių iš gyvenamųjų patalpų prevencija yra nepakankamai efektyvi, apsiribojama lankstinukų ir atskirų renginių organizavimu, trūksta metodinės medžiagos. Patys gyventojai nėra tinkamai pasiruošę užkardyti galimą vagystę iš gyvenamųjų patalpų ir dažnai patys sukuria progas ją atlikti.
7. Ginamieji teiginiai pasitvirtino.

PASIŪLYMAI

1. Svarbu, kad kiekvieną kartą kriminalistinė charakteristika būtų patikslinta ir panaudota, atsižvelgiant į vagystės padarymo aplinkybes, situaciją tam tikrame Vilniaus apskrities rajone.
2. Gavusi informacijos apie įvykdytą vagystę, tyrimo grupė turi nedelsdama vykti į vagystės įvykio vietą bei informuoti nukentėjusiuosius, kad būtų apsaugota įvykio vieta.
3. Kiekviena vagystė yra unikali, todėl jos apžiūrai būtina skirti pakankamai laiko, tam, kad būtų galima viską apžiūrėti ir atlikti reikiamus veiksmus.
4. Privaloma įtraukti į rekomendacijas nuostatą, kad apžiūrėjęs įvykio vietą tyrėjas turi tęsti baudžiamosios bylos nagrinėjimą, neperduodant jos kitam tyrėjui, nes tai padės neprarasti laiko (naujam tyrėjui susipažįstant su byla) ir pasiekti teigiamų rezultatų.
5. Ikiteisminio tyrimo pareigūnai įvykio vietos apžiūros metu privalo naudoti visas turimas kriminalistines (mokslines, technines) priemones, neapsiriboti tik keliomis priemonėmis, visi esami daiktiniai ir kiti įrodymai turi būti kruopščiai ištiriami (paskirtos visos reikiamos ekspertizės).
6. Įvykio vietos apžiūra privalo būti atlikta neskubant, kruopščiai ir nuosekliai, taip pat būtina praplėsti įvykio vietos apžiūros teritoriją, nes nusikaltėliai gali ten palikti pėdsakų.
7. Tam, kad ikiteisminio tyrimo pareigūnams, atliekant tolimesnius tyrimo veiksmus, nekiltų papildomų klausimų, įvykio vietos apžiūros protokole privalomas detalus objektų aprašymas, pateikiami jų parametrai, kitos svarbios savybės, vagystės padarymo būdas, pėdsakų lokalizacija ir kita svarbi informacija, o visi svarbūs įrodymai turi būti nufotografuoti.
8. Tyrėjams, norint pasiekti teigiamų apklausos rezultatų, būtina užmegzti psichologinį kontaktą su apklausiamaisiais ir taikyti tinkamą taktiką. Patartina, kad įtariamojo apklausa vyktų nedelsiant po suėmimo, tokiu atveju jis neturės laiko apgalvoti savo atsakymų. Kiekvienu atveju turi būti surašomas naujas protokolas, nekopijuojant ankstesnių duomenų. Tyrėjai turi naudoti įvairius kriminalistinius, taktinius metodus, kurie padeda asmenis prašnekinti ir suaktyvinti jų atmintį. Lietuva turi pradėti testuoti netradicinius apklausos metodus, tokius kaip bioritmologinė apklausa, o apklausos metu bandyti naudoti muzikinį ir kvapų foną. Siūlytina kurti naujus metodus, rekomendacijas, kurios bus naudojamos apklausos metu, tam, kad tyrėjui pavyktų gauti norimą informaciją.
9. Kratą siūloma atlikti ryte, o šio veiksmo tyrimo grupę turi sudaryti keli ikiteisminio tyrimo pareigūnai, tam, kad kiekvienam iš jų būtų paskirtas atitinkamas veiksmas.

10. Lietuvai reikėtų sekti kitų šalių, ypač Vokietijos, pavyzdžiu, t.y., dažniau kelti pareigūnų kvalifikaciją. Pirmiausia reikia sudaryti kriminalistikos mokslinimo sistemą.
11. Turi būti daromas mokslinių darbų monitoringas. Vadovaujantis šiais darbais, galima sudaryti vagysčių iš gyvenamųjų patalpų metodines rekomendacijas.
12. Siūloma parengti naują vagysčių iš gyvenamųjų patalpų tyrimo metodikos projektą, nes tik taip pavyks pasiekti sėkmingų tyrimo rezultatų.
13. Prie vagysčių iš gyvenamųjų patalpų prevencijos privalo prisidėti ne tik policijos institucija, bet ir kitos valstybinės įstaigos ir organizacijos.
14. Gyventojai privalo pasirūpinti savo turto saugumu: visada būtų paslėpti galimi vagystės objektai (užtrauktos užuolaidos), paliekant gyvenamąją patalpą turi būti uždaryti langai, balkonas, durys, kurios privalo būti aukštos kokybės, turėtų dvi spynas. Aukštą saugumo lygį gali užtikrinti įrengti įsibrovimo pavojaus signalai, apsauginikai (signalizacija), vietos apžiūros panaudojimas (vaizdo kameros) arba įsigytas seifas, kuriame gyventojai gali laikyti svarbiausius daiktus. Būtina skatinti visuomenę nepalikti namų raktų įvairiose slėptuvėse (pavyzdžiui, po kilimėliu), būti sąmoningiems, nedemonstruoti internetinėje erdvėje savo namų, nesidalinti informacija apie išvykimą ir įvertinti visus galimus padarinius. Naudodamiesi šiais patarimais, gyvenamųjų patalpų savininkai galės užtikrinti būsto ir saugomų vertybių saugumą.

LITERATŪRA

Lietuvos Respublikos įstatymai ir kiti norminai teisės aktai

1. „Europos Sąjungos Tarybos 2009 m. lapkričio 30 d. Tarybos sprendimas 2009/902/TVR įkuriantis Europos nusikalstamumo prevencijos tinklą (EUCPN) ir panaikinantis Sprendimą 2001/427/TVR". Europos Sąjungos oficialusis leidinys L 321/44. Žiūrėta 2021 m. lapkričio 5 d. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009D0902&from=PL.
2. „Lietuvos Respublikos Konstitucija. Valstybės Žinios, 1992, Nr. 33–1014". LRS. Žiūrėta 2021 m. rugpjūčio 14 d. https://www.lrs.lt/home/Konstitucija/Konstitucija.htm.
3. „Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo 1993 m. gruodžio 13 d. nutarimas Nr. 70 „Dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 148 straipsnio antrosios dalies ir Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 93 straipsnio 1 ir 2 punktų atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai"". LRKT. Žiūrėta 2021 m. rugpjūčio 14 d. https://www.lrkt.lt/lt/teismo-aktai/paieska/135/ta478/content.
4. „Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas. Nr. 37-1341. Valstybės žinios, 2000". LRS. Žiūrėta 2021 m. rugpjūčio 30 d. https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.111555/asr.
5. „Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas''. LRS. Žiūrėta 2021 m. rugpjūčio 30 d. https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.163482/asr.
6. „Lietuvos policijos generalinio komisaro 2011 m. liepos 19 d. įsakymas Nr. 5-V-673 „Dėl policijos patrulių veiklos instrukcijos patvirtinimo"". INFOLEX. Žiūrėta 2021 m. spalio 10 d. http://www.infolex.lt/ta/148023?nr=1.
7. „Lietuvos policijos generalinio komisaro 2016 m. sausio 29 d. įsakymas Nr. 5-V-80 „Dėl policijos registruojamų įvykių registro duomenų tvarkymo taisyklių patvirtinimo"". EPOLICIJA. Žiūrėta 2021 m. spalio 10 d. https://www.epolicija.lt/avilys.
8. „Lietuvos policijos generalinio komisaro 2006 m. liepos 24 d. įsakymas Nr. 5-V-454 „Dėl teritorinių policijos įstaigų veiklos apžiūrint ir tiriant įvykio vietas tobulinimo koncepcijos patvirtinimo"". INFOLEX. Žiūrėta 2021 m. spalio 16 d. http://www.infolex.lt/ta/129853?nr=3.
9. „Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2007 m. rugsėjo 4 d. įsakymas Nr. 96-3902 „Dėl ekspertizių (tyrimų) atlikimo Lietuvos teismo ekspertizės centre nuostatų patvirtinimo (toliau – LTEC nuostatai)"". Valstybės žinios. Žiūrėta 2021 m. lapkričio 25 d. https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.303930?jfwid=46jpeqmkm.
10. „Lietuvos policijos generalinio komisaro 2020 m. sausio mėn. įsakymas Nr. 5-V- „Dėl 2020 metų policijos įstaigų darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo plano patvirtinimo"". POLICIJA.

Žiūrėta 2021 m. lapkričio 1 d. https://lpm.policija.lrv.lt/uploads/lpm.policija/documents/files/KT%20planas_2020.pdf.

11. „Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2007 m. rugsėjo 4 d. įsakymas Nr. 1R-327 „Dėl teismo ekspertizių ir kitų ekspertinių tyrimų atlikimo lietuvos teismo ekspertizės centre nuostatų patvirtinimo““. Valstybės žinios. Žiūrėta 2021 m. lapkričio 25 d. https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.303930/asr.
12. „Lietuvos Respublikos policijos veiklos įstatymo Nr. VIII-2048 pakeitimo įstatymas“. TAR. Žiūrėta 2021 m. lapkričio 5 d. https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/605bccb020b011e58a4198cd62929b7a.
13. „Lietuvos Respublikos Seimo 2016 m. gruodžio 13 d. nutarimas Nr. XIII-82 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos““. TAR. Žiūrėta 2021 m. lapkričio 5 d. https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/886c7282c12811e682539852a4b72dd4.
14. „Lietuvos policijos generalinio komisaro 2017 m. gruodžio 29 d. įsakymas Nr. 5-V-1092 „Dėl Lietuvos policijos generalinio komisaro 2016 m. birželio 17 d. įsakymo Nr. 5-V-492 dėl policijos prevencinės veiklos organizavimo aprašo patvirtinimo pakeitimo““. EPOLICIJA. Žiūrėta 2021 m. lapkričio 4 d. https://www.epolicija.lt/avilys/actEXTLaunchOidAttachment/docOid=08c241c8ec8a11e7bc9aa0d55b118d35/readVersionId=lastVersion/attachmentAttrName=bodyAttachments/attachmentId=87e67350189911e89a99ce92304f93ac/action=show/20180103094825.pdf.
15. „Lietuvos policijos generalinio komisaro 2015 m. balandžio 8 d. įsakymas Nr. 5-V-367 „Dėl Lietuvos policijos generalinio komisaro 2009 m. birželio 2 d. įsakymo Nr. 5-v-384 „dėl viešosios policijos prevencijos padalinio pareigūno tarnybinės veiklos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo““. E-Seimas. Žiūrėta 2021 m. lapkričio 4 d. file:///C:/Users/user/Downloads/result%20(2).pdf.
16. „Policijos departamento prie Lietuvos Respublikos Vidaus Reikalų Ministerijos 2021 metų veiklos planas (Kodas 01.08), įgyvendinant Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro veiklos prioritetus, koordinuojant pagal kompetenciją XVIII Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano misijas (prioritetus) ir Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministrui pavestų valdymo sričių 2021–2023 metų strateginio veiklos plano programą „Visuomenės saugumo užtikrinimas““. POLICIJA. Žiūrėta 2021 m. lapkričio 1 d. https://policija.lrv.lt/uploads/policija/documents/files/administracine-informacija/planavimo-dokumentai/VRM_%2BPD%2B2021%2BPLANAS_paskelbti%20odt.pdf.

Specialioji literatūra

17. Abramavičius, A., E. Bieliūnas, A. Drakšienė, J. Nocius, V. Pavilonis, J. Praspietis, D. Stasiulis, ir G. Švedas. *Baudžiamoji teisė. Specialioji dalis. Antroji knyga*. Vilnius: Eugrimas, 2000.
18. Abramavičius, A., R. Aliukonienė, A. Baranskaitė, ir kt. *Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras*. II tomas. Specialioji dalis (99-212 straipsniai). Vilnius: Registrų centras, 2009.
19. Aukščiausioji audito institucija. 2021 m. vasario 18 d. Valstybinio audito ataskaita „Policijos vykdoma nusikaltimų prevencija ir tyrimas", Nr. VAE-1. file:///C:/Users/user/Desktop/magistrass/prevencija/prevencija%202021_Ataskaita_policijos_vykdoma_veikla.pdf.
20. Агафонова, В. В. *Криминалистика. Часть 1*. Москва: Юрайт, 2018.
21. Алимурадов, Г. Б., и А. И. Исаев. „Особенности осмотра места происшествия при расследовании квартирных краж". *Вопросы уголовного судопроизводства: Сборник научных статей* (2010): 113-120.
22. Алексеева, Е.А. „Проблемы типологии квартирных воров". *Психопедагогика в правоохранительных органах* Nr. 3, 50 (2012): 30-57.
23. Barkauskas, Alvydas. *Kriminalistinės versijos: mokomasis leidinys.* Vilnius: Lietuvos teisės akademijos Leidybos centras, 2000.
24. Babachinaitė, G., A. Kiškis, T. Rudzkis, ir R. Uscila. *Latentinio nusikalstamumo kriminologinio tyrimo metodikos: metodinis leidinys.* Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2009.
25. Burda, Ryšardas ir Samuelis Kuklianskis. *Apklausa ikiteisminio tyrimo metu (taktikos teorija ir praktika)*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2007.
26. Burda, Ryšardas, Rolandas Krikščiūnas, Eglė Latauskienė, Hendryk Malevski, ir Sniegolė Matulienė. *Kriminalistikos taktika ir metodika: mokomasis leidinys nuotolinėms studijoms.* Vilnius: Lietuvos teisės universiteto Leidybos centras, 2004.
27. Broeders, A. P. A. *Op zoek naar de bron. Over de grondslagen van de criminalistiek en de waardering van het forensisch bewijs*. Deventer: Kluwer, 2003.
28. Borzoł, T., S. Miszkiewicz, M. Tokarski, A. Winnicki, i J. Bryk. *Kryminologiczne i kryminalistyczne aspekty przestępstwa kradzieży z włamaniem do mieszkań*. Szczytno: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Policji, 2005.
29. Белоусов, В. „Осмотр места происшествия в жилище и осмотр жилища". *Уголовное право* Nr. 3 (2005): 70-72.
30. Бурнашев, Н. А. *Вопросы совершенствования расследования краж в условиях крупного города. Совершенствование криминалистических средств и методов в борьбе с преступностью*. Москва: Сб. трудов МВШМ МВД СССР, 1988.

31. Белкин, Р. С. *Ленинская теория отражения и методологические проблемы советской криминалистики.* Москва: ВШ. МВД СССР, 1970.
32. Большакова, В. Н. „Разграничение криминалистических понятий: модель преступления, поисковый портрет преступника, криминалистическая характеристика преступлений“. *Пробелы в российском законодательстве* Nr. 3 (2014): 206 – 211.
33. Бытко, Ю. И. *Квартирные кражи и некоторые меры их предупреждения*. Саратов: Саратовский государственный университет, 2013.
34. Балашов, Д. Н., С. В. Маликов, и Н. М. Балашов. *Криминалистика: учебник*. Москва: ИНФРА-М, 2005.
35. Clarkson, C. M. V. *Understanding Criminal Law*. Fourth edition, London: University of Leicester, 2005.
36. CRC PRESS. *The Practice of Crime Scene Investigation*. Boca Raton, London, New York Washington: International forensic science and investigation series, 2004.
37. Čegel, Greta. „Vagysčių iš butų tyrimas (pagal Vilniaus miesto praktika)“. Bakalauro darbas, Mykolo Romerio Universitetas, 2019.
38. Чернов, Д. Н. Квартирные кражи: элементный состав криминалистической характеристики. *Молодой ученый* Nr. 6, 2013.
39. Drakšienė, Anna. „Baudžiamoji atsakomybė už vagystę“. *Teisė* t. 37 (2000): 16-33.
40. Drakšienė, A., ir E. Stauskienė. *Nusikaltimai nuosavybei Lietuvos ir kitų šalių baudžiamuosiuose įstatymuose. Mokomoji priemonė*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 1998.
41. Дергач, Н. С. *Правовые проблемы укрепления российской государственности: Тактико-психологические особенности допроса потерпевшего по делам о квартирных кражах Ч. 35.* Томск: Томский государственный университет, 2006.
42. Дергач, Н. С. *Правовые проблемы укрепления российской государственности: Типичные следственные ситуации складывающиеся на первоначальном этапе расследования квартирных краж*. Томск: Томский государственный университет, 2010.
43. Дубровин, А. И. „Некоторые особенности осмотра места происшествия при расследовании квартирных краж“. *Проблемы криминалистической теории и практики к 10 – летию Московского университета Министерства внутренних дел России* (2012): 223 – 228.
44. Есаков, Г. А., А. И. Рарог, и А. И. Чучаев. *Настольная книга судьи по уголовным делам*. Москва: ТК Велби, Проспект, 2010.
45. Филиппова, А. Г. *Криминалистика. Базовый курс: учебник*. Москва: Издательство Юрайт ИД Юрайт, 2011.

46. Феоктистов, А. „Осмотр места происшествия: уголовно-процессуальные проблемы“. *Законность* Nr. 2 (2006): 66-74.
47. Грачева, Ю. В. *Уголовное право*. Москва: Проспект, 2015.
48. Гаврилин, Ю. В., и Н. Г. Шурухнов. *Криминалистика: методика расследования отдельных видов преступлений: Курс лекций*. Москва: Книжный мир, 2004.
49. Герасимов И. Ф., и др. *Криминалистика. Учебник для вузов.* Москва: Высшая школа, 2000.
50. Гросс, Г. *Руководство для судебных следователей как система криминалистики.* Москва: ЛексЭст, 2002.
51. Гадельшин, Р. И., и В. К. Кузнецов. *Криминалистика. Учебное пособие*. Москва: КноРус, 2016.
52. Houck, M. M., F. Crispino, and T. McAdam. *The science of crime scenes*. *XXV*. Oxford: Academic Press, 2012.
53. Hołyst, Brunon, Tadeusz Tomaszewski, Ewa Gruza, i Mieczysław Goc. *Polska Bibliografia Kryminalistyczna*. Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, 2001-2008.
54. Хилюта, В. „Хищение: способы совершения, вопросы квалификации и практики применения“. Москва: 2014.
55. Иващенко, А. В., и Е. А. Алексеева. „Личностные особенности квартирных воров“. *Психология в правонарушающего поведения* Nr. 2, 49 (2012): 67-68.
56. Juodkaitė – Granskienė, Gabrielė, ir mokslo – redakcinis komitetas. *Kriminalistika ir teismo ekspertologija: mokslas, studijos, praktika XV, I tomas.* Kaunas: Lietuvos teismo ekspertizės centras, Lietuvos kriminalistų draugija, Mykolo Romerio Universitetas, 2019.
57. Juodkaitė – Granskienė, Gabrielė, ir mokslo – redakcinis komitetas. *Kriminalistika ir teismo ekspertologija: mokslas, studijos, praktika,* Vilnius: Lietuvos teismo ekspertizės centras, Lietuvos kriminalistų draugija, 2020.
58. Justickis, Vyktoras. *Situacinės nusikaltimų prevencijos taikymo praktikos ir plėtros Lietuvoje galimybių analizė ir pasiūlymų parengimas*. Vilnius: Lietuvos teisės institutas, 2008.
59. Kurapka, V. E., S. Matulienė, E. Bilevičiūtė, J. Juškevičiūtė, E. Dereškevičius, ir K. Kurapka. *Specialių žinių taikymo tiriant nusikaltimus mokslinė koncepcija ir jos įgyvendinimo mechanizmas*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2012.
60. Kurapka, Karolis. „Specialių žinių panaudojimas administraciniame procese“. Daktaro disertacija. Mykolo Romerio universitetas, 2020. file:///C:/Users/user/Downloads/78035526_MAIN%20(3).pdf.
61. Kurapka, Vidmantas Egidijus, Snieguolė Matulienė, Eglė Bilevičiūtė, Ryšardas Burda, Redas Davidonis, Edgaras Dereškevičius, Janina Juškevičiūtė, Rolandas Krikščiūnas, Lina

Novikovienė, Eglė Latauskienė, ir Egidijus Radzevičius. *Kriminalistika. Taktika ir metodika: vadovėlis.* Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2013.

62. Kurapka, Vidmantas Egidijus, ir Hendryk Malevski. „Šiuolaikinė nusikaltimų tyrimo koncepcija ir jos kriminalistinis bei procesinis užtikrinimas. Pirmieji rezultatai“. *Jurisprudencija* Nr. 43, 35 (2003): 77-90.
63. Kuklianskis, Samuelis, ir Snieguolė Matulienė. „Kriminalistinės nusikaltimų charakteristikos samprata”. *Jurisprudencija* T. 29, 21 (2002): 49-65.
64. Kiškis, Alfredas. „Nusikalstamumas Lietuvoje: ko neparodo oficialioji statistika?“. *Jurisprudencija* t. 11, 113 (2008): 114–123.
65. Kiškis, Alfredas, ir Rokas Uscila. „Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centro 2005 metų viktimologinis tyrimas Lietuvos gyventojų faktinė nusikalstamų veikų patirtis”. *Teisės problemos* t. 4, 50 (2005): 76-86.
66. Kiškis, Alfredas, Svetlana Justickaja, Rokas Uscila, ir Viktoras Justickis. *Nusikalstamumas Lietuvoje ir jo prevencijos perspektyvos: monografija*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2014.
67. Kaugia, Silvia, Annika Lall, and Aelita Zīle. „Comparative Study on Frequency of Various Papillary Pattern Types in Estonian Men and Women”. *RSU elektroniskais juridisko zinātnisko rakstu žurnāls* Nr. 2, 20 (2021): 301 – 316.
68. Китаев, Н. Н. „Нетрадиционные методы раскрытия и расследования преступлений“. *Вестник криминалистики* Nr. 4 (2007): 41-48.
69. Карагодин, В. Н. *Криминалистика*. Москва: Проспект, 2007.
70. Каширский, С. В. „Характеристика квартирных краж по месту, времени и способу их совершения“. *«Черные дыры» в Российском законодательстве* Nr. 4 (2006): 133-137.
71. Каныгин, В. И., А. Ф. Лубин, Д. О. Серебров, и С. П. Сереброва. *Расследование преступлений против личности и собственности: Курс лекций*. Питер: Учебное пособие, 2008.
72. Кадатенко, Е. П. „Некоторые особенности осмотра места происшествия по делам о квартирных кражах“. *Вестник криминалистики* Nr. 4, 24 (2007): 106 – 110.
73. Козаченко, И. Я., и Г. П. Новоселов. *Уголовное право*. Москва: НОРМА: ИНФРА-М, 2008.
74. Кудрявцев, В. Н. *Причинность в криминологии*. Москва: Юридическое издательство Норма, 1968.
75. Каневский, Л. Л. *Криминалистика: Экстерн-пособие.* Москва, 2012.
76. Краслянская, Н. В. „К вопросу об уголовно-правовой характеристике состава кражи“. *Вестник Краснодарского университета МВД России* Nr. 2, 20 (2013): 31-33.
77. Князьков, А. С. *Криминалистика: Курс лекций*. Томск: Изд-во «ТМЛ – Пресс», 2008.

78. Łaszkiewicz, Krzysztof, Jolanta Curyło, Witold St. Majchrowicz, Robert Hampelski, i Ewa Mańka. *Kwartalnik Prawno-Kryminalistyczny Szkoły Policji w Pile.* Nr. 1 – 2 (6-7) Pila: Szkołę Policji w Pil, 2011.
79. Лопашенко, Н. А. *Посягательства на собственность: монография*. Москва: Норма Инфра, 2013.
80. Луценко, О. А. *Следственный осмотр. Понятие, виды и доказательственное значение: Учебно-практическоепособие*. Элиста: 2017.
81. Matulienė, Snieguolė. „Kriminalistinė nusikaltimų charakteristika nusikaltimų tyrimo metodikoje: teorinių ir praktinių problemų šiuolaikinė interpretacija“. Daktaro disertacija, Lietuvos teisės universitetas, Vilnius, 2004. https://repository.mruni.eu/bitstream/handle/007/16097/Matuliene_disertacija.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
82. Matulienė, Snieguolė, ir Eglė Kažemikaitienė. „Kriminalistinė nusikaltimų charakteristika – vienas iš kriminalinės justicijos informacinės sistemos modelio kūrimo pagrindų Lietuvoje”. *Jurisprudencija* T. 65, 57 (2005): 44-51.
83. Malevski, Hendryk. „Įvykio vietos tyrimo instituto raida: atsiradimo prielaidos, įgyvendinimo problemos ir tobulinimo perspektyvos“. *Jurisprudencija* Nr. 1, 79 (2006): 65-71.
84. Malevski, Hendryk. „Įvykio vietos tyrimas: šiuolaikinės problemos ir raidos perspektyvos“. *Jurisprudencija* t. 10, 2 (1998): 179-185.
85. Malevski, Hendryk. *Įvykio vietos apžiūra*. Vilnius: Lietuvos teisės akademija, 1999.
86. Malevski, Hendryk. „Įvykio vietos apžiūra ir įvykio vietos tyrimas: naujas kriminalistinės koncepcijos modelis“. Daktaro disertacija, Lietuvos policijos akademija, 1997. https://www.lituanistika.lt/content/11434.
87. Malsch, Marijke, Tom van den Berg, Mark Hornman, Marre Lammers, Bas de Wilde, and Lonneke Stevens. „The use of palm print comparison for criminal investigation and prosecution”. WODC, Ministry of Justice and Security, Amsterdam: 2017/2021. https://nscr.nl/app/uploads/2021/08/Palm-prints-report_English_0821-1.pdf.
88. Мухортова, Е. Г. „Криминалистическая характеристика кражи”. *Альманах современной науки и образования* Nr. 9, 64 (2012): 147-150.
89. Маржохов, А. Р. „Психологическая характеристика личности лиц совершающих кражи“. *Фундаментальные исследования* Nr. 2 (2006): 78-82.
90. Макаренко, Е. И. *Особенности расследования краж из квартир, совершаемых группой лиц.* Ташкент. 2013.

91. Морозков, В. А., Д. В. Тишин, Ю. Н. Баранов, и Т. В. Попова. *Криминалистическая техника: учебно–практическое пособие для самостоятельной работы студентов*. Нижневартовск: Нижневартовский государственный университет, 2014.
92. Машин, А. В. „Квартирные кражи“. *Человек и закон* Nr. 10 (2001): 108-117.
93. Navickienė, Žaneta. „Ikiteisminio tyrimo organizavimo modelis kriminalistikos taktikoje“. Daktaro disertacija, Mykolo Romerio universitetas, 2011. https://repository.mruni.eu/bitstream/handle/007/15640/13828_NAVICKIENE_Disertacija-sp.pdf?sequence=2&isAllowed=y.
94. Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centras. „*Nusikaltimų prevencijos ir kontrolės sistemos modelio Lietuvoje koncepcija”*, Vilnius. 2020. https://vrm.lrv.lt/uploads/vrm/documents/files/LT_versija/Viesasis_saugumas/Koncepcijos/Koncepcija%2020201219_galut.pdf.
95. Ондар, Д. С. „К вопросу о первоначальных следственных действиях при расследовании квартирных краж“. *Юридические науки: проблемы и перспективы: материалы III Междунар. науч. конф*. (2015): 198-200.
96. Piesliakas, V. „Grobimas, padarytas įsibraunant į butą, patalpą ar saugyklą“. *Socialistinė teisė* Nr. 1 (1984).
97. Palskys, Eugenijus, Marcelis Kazlauskas, ir Petras Danisevičius. *Kriminalistika: vadovėlis*. Vilnius: Mintis, 1985.
98. Palskys, Eugenijus. *Lietuvos kriminalistikos istorijos apybraižos 1918-1940*: *monografinė studija*. Vilnius: Lietuvos Policijos akademija, 1995.
99. Piepolis, Vitalis. *Nusikalstamų veikų, susijusių su įsibrovimu į gyvenamąsias ir negyvenamąsias patalpas, kriminalistikos profilaktika.* Vilnius: Lietuvos policijos apsaugos organizavimo tarnyba, 2004.
100. Piepolis, Vitalis. „Kaip apsaugoti save ir savo turtą“. *Policijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus rikalų ministerijos Viešosios policijos valdybos ir Viešosios policijos apsaugos tarnybos informacinis leidinys*. Vilnius, 2008.
101. Pływaczewski, E. „Kradzież z włamaniem — wykładnia pojęcia i zagadnienia polityki karnej”. *Materiały VI Wrocławskiego Sympozjum Kryminologicznego*, Wrocław: (1993).
102. Паутова, Т. А. „Особенности допроса подозреваемого, обвиняемого при расследовании краж, совершенных группой лиц“. *Научно-методический электронный журнал Концепт* T. 30 (2015): 251-255.
103. Перина, Е. И. „Криминалистическая характеристика лиц совершающих кражи“. *Молодой ученый* Nr. 12 (2013): 672–711.

104. Прокофьева, Е. А., С. Н. Гусев, и Н. В. Ханина. „Изучение особенностей использования специальных знаний в ходе осмотра места происшествия“. *Вестник Калининградского филиала Санкт-Петербургского Университета МВД России* Nr. 3, 45 (2016): 31-35.
105. Россинская, Е. Р. *Криминалистика. Курс лекций*. Москва: Норма, 2018.
106. Рясов, А. А. „Способы взлома замков, используемые преступниками при совершении краж чужого имущества“. *Криминалистика и судебно-экспертная деятельность в условиях современности: материалы II Всероссийской научно–практической конференции* (2014): 273 – 278.
107. Рассейкин, Д. П. *Осмотр места происшествия и трупа при расследовании убийства*. Саратов: Приволжское книжное издательство, 1967.
108. Свистильников, А. Б., и Е. А. Свистильникова. „К вопросу о способах совершения краж из квартир в условиях приграничного региона“. *Проблемы правоохранительной деятельности*. Nr. 2 (2011): 63-68.
109. Савелов, Д. К. „Проблема понимания кражи, совершаемой с незаконным проникновением в жилище“. *Российский следователь* Nr. 6 (1999): 12-14.
110. Саморока, В. А. „Тактика допроса и стратегия проведения“. *Российский следователь* Nr. 12 (2005): 2-4.
111. Шеслер, А. В. „Хищения: понятие и признаки“. *Вестник Томского государственного университета. Серия «Право»* Nr. 4, 6 (2012): 70-80.
112. Шурухнов, Н. Г. *Расследование краж: учеб. пособие*. Москва: Юристъ, 2003.
113. Шурухнов, Н. Г. *Криминалистика: Учебное пособие*. Москва: Юристъ, 2014.
114. Шурухов, Р. С. *Расследование краж*. Москва: Юристь, 1999.
115. Щербатых, Ю. В. *Искусство обмана*. Москва: Эксмо, 2006.
116. Торвальд, Ю. *Век криминалистики*. Москва: Прогресс, 2018.
117. Трегубов, С. Н. *Основы уголовной техники. Научно-технические приемы расследования преступлений*. Москва: ЛексЭст, 2002.
118. Vosyliūtė, Andželika. „Įsibrovimo į patalpą, saugyklą ar saugomą teritoriją kaip vagystę kvalifikuojančio požymio samprata teisės moksle ir teismų praktikoje”. *Teisė* 66, 1 (2008): 75-94.
119. Vosyliūtė, Andželika. „Baudžiamoji atsakomybė už kvalifikuotą vagystę“. Daktaro disertacija, Vilniaus universitetas, 2009. file:///C:/Users/user/Downloads/1784929%20(2).pdf.
120. Варданян, А. В., С. Я Казанцев, и Э. О. Самитов. *Криминалистика. Учебник*. Москва: «Юстиция», 2017.
121. Валеев, А. Т. *Тактика обыска и выемки при производстве расследования преступлений. Монография*. Вологда: ВИПЭ ФСИН России, 2009.

122. Винберг, А. И., и Б. М. Шавер. *Криминалистика*. Москва: Юридической литературы, Издание 3-е, перераб. и доп., 2017.
123. Власенко, Н. К., и В. А. Степанов. „Тактика проверки показаний на месте“. *Законность* Nr. 1 (2008): 22-25.
124. Васильев, А. Н., и Н. П. Яблоков. *Предмет, система и теоретические основы криминалистики*. Москва: Изд-во Моск. ун-та, 1984.
125. Зюзина, М. В. „Особенности моделирования преступного события при расследовании квартирных краж“. *Вестник Калининградского филиала Санкт–Петербургского университета МВД России* Nr. 4 (2010): 108-112.
126. Зюзина, М. В. „Ситуационный подход в криминалистической методике расследования и судебного следствия по уголовным делам о квартирных кражах“. Диссертация, Балтийский федеральный университет им. Иммануила Канта, 2012. https://www.dissercat.com/content/situatsionnyi-podkhod-v-kriminalisticheskoi-metodike-rassledovaniya-i-sudebnogo-sledstviya-p/read.
127. Žuravliovas, Edvinas, ir Žaneta Navickienė. „Įvykio vietos apžiūra Lietuvoje: problematika ir efektyvaus veiklos modelio diegimo paieškos“. *Mokslinių straipsnių rinkinys: Visuomenės saugumas ir viešoji tvarka public security and public order* 18 (2017): 140-164. file:///C:/Users/user/Desktop/magistrass/%C4%AFvykio%20vieta.pdf.
128. Welsh, B. C., and D. P. Farrington. *Crime Prevention and Public Policy*. New Yourk: The Oxford Handbook of Crime Prevention. Oxford University Press, 2014.
129. Яблоков, Н. П. *Криминалистика. Учебник для вузов*. Москва: БЕК, 1995.
130. Яблоков, Н. П. *Криминалистика*. Москва: Юристъ, 2001.

Teismų praktika

131. „Kauno apylinkės teismo baudžiamųjų bylų skyrius 2016 m. vasario 4 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 1-446-928/2016“. eTeismai. Žiūrėta 2021 m. rugsėjo 10 d. https://eteismai.lt/byla/72840675290841/N1-183-633/2017.
132. „Klaipėdos miesto apylinkės teismo baudžiamųjų bylų skyriaus 2017 m. sausio 20 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. N1-23-795/2017“. eTeismai. Žiūrėta rugsėjo 13 d. https://eteismai.lt/byla/128804913222469/N1-23-795/2017?word=idealioji%20sutapti.
133. „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. kovo 28 d. Baudžiamojo proceso kodekso normų, reglamentuojančių specialiųjų žinių panaudojimą, taikymo teismų praktikoje apžvalga“. LAT. Žiūrėta 2021 m. spalio 22 d. https://www.lat.lt/lat-praktika/teismu-praktikos-apzvalgos/baudziamuju-bylu-apzvalgos/68.

134. „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose““. Teismų praktika. Žiūrėta 2021 m. rugsėjo 2 d. https://www.teisesgidas.lt/modules/paieska/lat.php?id=29259.
135. „Širvintų rajono apylinkės teismo baudžiamųjų bylų skyriaus 2017 m. gegužės 24 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-48-522/2017“. eTeismai. Žiūrėta 2021 m. lapkričio 24 d. https://eteismai.lt/byla/189519069653946/1-48-522/2017.
136. „Širvintų rajono apylinkės teismo baudžiamųjų bylų skyriaus 2017 m. rugpjūtis 23 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-54-880/2017“. eTeismai. Žiūrėta 2021 m. lapkričio 24 d. https://e-teismai.lt/byla/257865403916618/1-54-880/2017.
137. „Vilniaus miesto apylinkės teismo baudžiamųjų bylų skyriaus 2018 m. kovo 14 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. N1-167-1033/2018“. eTeismai. Žiūrėta 2021 m. rugpjūčio 20 d. https://eteismai.lt/byla/40313947847837/N1-167-1033/2018.
138. „Vilniaus apylinkės teismo baudžiamųjų bylų skyrius 2019 m. kovo 20 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. N1-279-424/2019“. E-teismai. Žiūrėta 2021 m. spalio 21 d. https://eteismai.lt/byla/255924380833405/N1-279-424/2019.
139. „Vilniaus regiono apylinkės teismo baudžiamųjų bylų skyriaus 2018 m. rugpjūčio 8 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-1001-269-2019“. eTeismai. Žiūrėta 2021 m. rugsėjo 13 d. https://eteismai.lt/byla/193233009679508/1-1001-269/2019.
140. „Vilniaus apygardos teismo baudžiamųjų bylų skyriaus 2018 m. grodžio 10 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1A-724-626/2018“. eTeismai. Žiūrėta 2021 m. spalio 16 d. https://eteismai.lt/byla/274960374570481/1A-724-626/2018?word=overdrafto%20s%C4%85voka.
141. „Vilniaus regiono apylinkės teismo baudžiamųjų bylų skyriaus 2018 m. kovo 3 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. N1-163-269/2018”. eTeismai. Žiūrėta 2021 m. spalio 21 d. https://eteismai.lt/byla/164035682344729/N1-163-269/2018.
142. „Visagino miesto apylinkės teismo baudžiamųjų bylų skyriaus 2015 m. kovo 13 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-27-758/2015“. eTeismai. Žiūrėta 2019 m. spalio 12 d. https://eteismai.lt/byla/274204128090551/1-27-758/2015.
143. „Vilniaus regiono apylinkės teismo baudžiamųjų bylų skyriaus 2019 m. vasario 4 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-47-213/2019”. eTeismai. Žiūrėta 2021 m. lapkričio 24 d. https://eteismai.lt/byla/251577833484577/1-47-213/2019.
144. „Vilniaus regiono apylinkės teismo baudžiamųjų bylų skyriaus 2019 m. gegužės 28 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-54-880/2017“. eTeismai. Žiūrėta 2021 m. lapkričio 24 d. https://e-teismai.lt/byla/8565161539213/1-207-984/2019.

145. „Vilniaus regiono apylinkės teismo baudžiamųjų bylų skyriaus 2018 m. gegužės 3 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-854-880-2018“. eTeismai. Žiūrėta 2021 m. lapkričio 24 d. https://eteismai.lt/byla/205759209276754/1-854-880/2018.
146. „Vilniaus regiono apylinkės teismo baudžiamųjų bylų skyriaus 2019 m. sausio 31 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-3-298-2019“. eTeismai. Žiūrėta 2021 m. lapkričio 24 d. https://e-teismai.lt/byla/56670038127817/1-3-298/2019.
147. „Vilniaus regiono apylinkės teismo baudžiamųjų bylų skyriaus 2019 m. gegužė 27 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. N1-533-834/2019“. eTeismai. Žiūrėta 2021 m. lapkričio 24 d. https://eteismai.lt/byla/37098787422353/N1-533-834/2019.

Analizuotos baudžiamosios bylos, kurių nėra viešoje erdvėje

1-65-463/2013; 1-10-231/2011; 1-150-424/2019; 1-189-213/2017; 1-255-213/2014; 1-330-983/2015; 1-585-983/2018; N1-23-804/2016; 1-63-984/2017; 1-70-880/2017; 1-461-984/2018; 1- 846-522/2018; 01-148271-16; 1-452-269/2019; a1-1432-898/2018; n1-163-268/2018; 1-137-419/2019; 1-194-604/2018; 1-388-371/2019; 1-417-419/2019; 1-943-419/2019; 1-1181-1014/2018; 1-2184-604/2018; 1-132-874/2013; 1-550-818/2017; 01-1-19338-18; 01-1-29958-18.

Internetiniai tinklapiai

148. „Ataskaitos“. Informatikos ir ryšių departamentas. Žiūrėta 2021 m. rugpjūčio 30 d. https://www.ird.lt/lt/paslaugos/nusikalstamu-veiku-zinybinio-registro-nvzr-atviri-duomenys-paslaugos/ataskaitos-1/nusikalstamumo-ir-ikiteisminiu-tyrimu-statistika-1/view_item_datasource?id=7998&datasource=37729.
149. „University Bulletin 2021-2022”. Master of Science in the Field of Crime Scene Investigation. Žiūrėta spalio 13 d. http://bulletin.gwu.edu/arts-sciences/forensic-sciences/ms-crime-scene-investigation/.

ANOTACIJA

Magistro baigiamajame darbe analizuojama ir įvertinta vagysčių iš gyvenamųjų patalpų tyrimo metodika ir jos būklė Vilniaus apskrityje. Ypač daug dėmesio yra skiriama vagysčių iš gyvenamųjų patalpų tyrimo problemoms, jų sprendimams ir prevencijos tobulinimui.

Tyrimas atskleidė, jog pandemija įtakojo vagysčių iš gyvenamųjų patalpų sumažėjimui, taip pat parodė, kad įvykio vietos apžiūros lygis yra nepakankamai aukštas, atliekant ikiteisminio tyrimo veiksmus, tyrimo grupė padaro daug procedūrinių ir taktinių klaidų, o kartais išvis neįvykdo būtinus ikiteisminio tyrimo veiksmus. Atlikus mokslinės literatūros bei teismų praktikos analizę, prieita prie išvados, jog tam, kad greitai ir kvalifikuotai atskleisti vagystes iš gyvenamųjų patalpų yra būtina atskira vagysčių iš gyvenamųjų patalpų tyrimo metodika bei siūlytina atnaujinti rekomendacijas dėl vagysčių tyrimo. Taip pat reikia pažymėti, jog patys gyventojai privalo pašalinti visas galimas pagundas vagystei atlikti ir apsaugoti savo turtą.

Reikšminiai žodžiai: vagystės iš gyvenamųjų patalpų, vagysčių iš gyvenamųjų patalpų įvykios vietos apžiūra, vagys, vagysčių iš gyvenamųjų patalpų metodika.

ANOTATION

The master‘s thesis analyzes and evaluates the methodology and condition of research on thefts from residential premises in Vilnius County. Particular attention is paid to the problems of investigating thefts from residential premises, their solutions and the improvement of prevention.

The analyze showed that the pandemic contributed to a reduction in thefts from residental premises, also showed that the level of site inspection was not high enough during the pre-trial investigation, the investigation team makes a number of procedural and tactical mistakes and sometimes don‘t follow the necessary prie-trial investigation steps at all. An analysis of the scientific literature and case law has led to the conclusion that a separate methodology for investigating the thefts from residential premises is necessary for the rapid and competent detection of thefts, also it is proposed to update the theft investigation recommendations. It should also be noted that residents themselves must protect their property and remove all possible temptations to commit theft.

Keywords: theft from residential premises, inspection of the place of theft from residential premises, theives, methodology of investigation of thefts from residential premises.

VAGYSČIŲ IŠ GYVENAMŲJŲ PATALPŲ TYRIMAS IR PREVENCIJA: BŪKLĖ IR TENDENCIJOS (remiantis Vilniaus apskrities praktika)

SANTRAUKA

Magistro darbas skirtas išnagrinėti vagysčių iš gyvenamųjų patalpų Vilniaus apskrities (Šalčininkų rajono, Širvintų r., Trakų r., Vilniaus r.) tyrimo metodiką ir jos būklę, nustatyti vagysčių iš gyvenamųjų patalpų tyrimo problemas ir pasiūlyti jų sprendimų būdus bei įžvalgas dėl prevencijos tobulinimo. Vagystės iš gyvenamųjų patalpų nusikaltimas išlieka aktualus, nes kasmet šio nusikaltimo skaičiai yra didesni nei kitų nusikaltimų. Pandemijos metu Vilniaus apskrityje įvykdytų vagysčių iš gyvenamųjų patalpų skaičius sparčiai sumažėjo, nors gana didelė šių nusikaltimų dalis lieka neatskleista bei neištirta, todėl policijos pareigūnai turi daugiau dėmesio skirti vagysčių iš gyvenamųjų patalpų tyrimui, rasti sprendimus kovoti su vagystėmis, kelti savo profesionalumo lygį ir vystyti potencialą.

Magistro baigiamajame darbe išnagrinėta ir įvertinta vagysčių iš gyvenamųjų patalpų tyrimo metodikos būklė Vilniaus apskrityje, pateiktos įžvalgos dėl tyrimo ir prevencijos tobulinimo. Remiantis darbo tikslu yra iškeliami šie uždaviniai: išnagrinėti vagysčių iš gyvenamųjų patalpų kriminislistinę charakteristiką, išanalizuoti vagysčių iš gyvenamųjų patalpų Vilniaus apskrities tyrimo praktiką bei pateikti savo įžvalgas dėl vagysčių iš gyvenamųjų patalpų tyrimo metodikos ir prevencijos tobulinimo. Pirmajame darbo skyriuje tiriama vagysčių iš gyvenamųjų patalpų baudžiamoji – teisinė ir kriminalistinė charakteristika. Antrajame skyriuje nagrinėjama Vilniaus apskrities, vagysčių iš gyvenamųjų patalpų tyrimo praktika, pirminiai ir tolimesni ikiteisminio tyrimo veiksmai, versijų kėlimas ir planavimas, taip pat parodomos vagysčių iš gyvenamųjų patalpų tyrimo tobulinimo kryptys bei nagrinėjami vagysčių iš gyvenamųjų patalpų prevencijos ypatumai, jos būklė ir tendencijos.

Vilniaus apskrities 2015–2020 metų baudžiamųjų bylų analizė ir statistikos duomenys, leido geriau suprasti vagysčių iš gyvenamųjų patalpų tyrimo tendencijas ir problemas. Anoniminė respondentų (tyrėjų, specialistų ir prokurorų) anketinė apklausa ir (senyvo amžiaus žmonių ir advokatų) nestruktūrizuotas interviu, leido sužinoti jų nuomonę apie vagysčių iš gyvenamųjų patalpų tyrimo klausimus ir nustatyti tyriamųjų požiūrį į vagysčių iš gyvenamųjų patapų tyrimo problemas ir jų sprendimo būdus.

Akivaizdu, jog vagystėms iš gyvenamųjų patalpų atskleisti trūksta atskiros, naujos tyrimo metodikos, nes dabartinė tyrimo metodika yra bendra bei nedaugiametė, ji sparčiai vėluoja ir nebeaktuali, todėl būtina parengti moksliškai pagrįstas taikomojo pobūdžio rekomendacijas ir naujo tyrimo metodikos projektą, kad būtų galima pasiekti sėkmingą tyrimo tikslą bei suteikti kriminalistinių žinių. Pirmiausia reikėtų pradėti nuo tyrimo grupės, kuri turi stengtis įgauti

kriminalistinių žinių, bendrauti su užsienio šalių teisėsaugos pareigūnais ir dalintis aktualiausia teismų praktika, dalyvauti vykstančiuose kvalifikacijos kėlimo kursuose, atidžiau ir kokybiškiau atlikti savo darbą, nes tai lemia informacijos gavimą ir tolimesnį vagystės ištyrimą. Gyventojai turėtų būti atsakingesni, stengtis pašalinti galimas pagundas vagystei atlikti, įsirengti šiuolaikines apsaugos priemones bei palaikyti gerus santykius su kaimynais.

INVESTIGATION AND PREVENTION OF THEFT FROM RESIDENTIAL PREMISES: STATUS AND TRENDS (according to Vilnius state practice)

SUMMARY

The master‘s thesis is intended to examine the research methodology and condition of theft from residential premises in Vilnius county (Salcininkai district, Sirvintos dist., Trakai dist., Vilnius dist.), to identify the problems of residential theft research and to offer solutions and insights for improving prevention. The crime of theft from residential premises remains, as every year this crime is commited more often than ther crimes. During pandemic, the number of thefts from residential premises in Vilnius County decreased rapidly, although a large part of these crimes remain uninvestigated, therefore police officers need to pay more attention to the investigation of thefts from residential premises and look for solutions to combat theft, to raise the level of professionalism and develop their potential.

The state of the research methodology of thefts from residential premises in Vilnius County is analyzed and evaluated in the master‘s thesis, insights on research improvement and prevention are provided. Based on the aim of the work, the following tasks are set: to examine the forensic characteristics of thefts from residental premises, to analyze the practice of research on theft from residental premises in Vilnius County and to provide insights into the improvement of prevention and theft research methodology. The first chapter examines criminal-legal and forensic characteristics of thefts from residental premises. The second chapter examines the practice of investigating thefts from residental priemises in Vilnius County, initial and subsequent pre-trial investigation, versioning and planning. The directions for the improvement of the research on thefts from residential premises are also shown, the peculiarities, condition and tendencies of the prevention are analyzed.

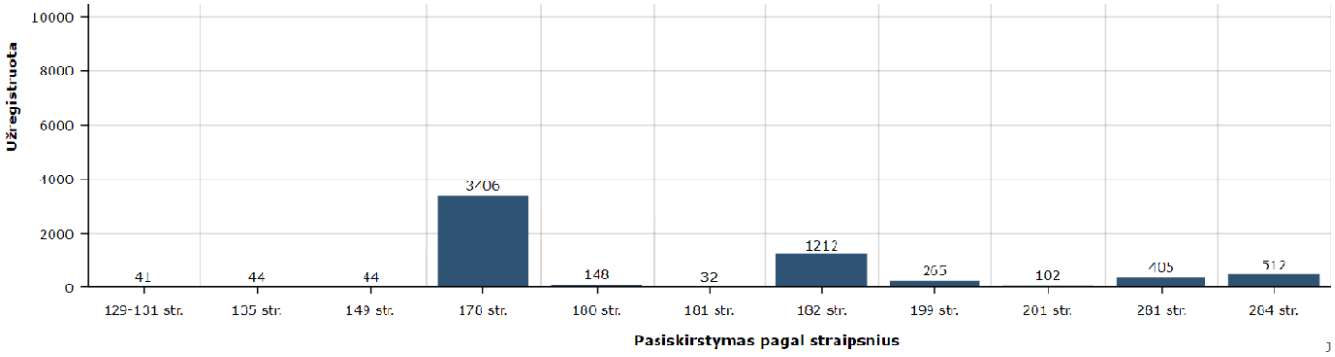
The analysis of criminal cases and statistical data of Vilnius County in 2015-2020 provided an opportunity to better unerstand the tendencies and problems of the investigation of thefts from residential premises. An anonymus questionnaire survey of respondents (investigators, specialists and prosecutors) and unstructured interview (for eldery people and lawyers) showed their opinions on the issues of residential theft research and exposed their attitude towards the problems of theft research and their solutions.

There is a clear lack of a separate, new methodology for detecting thefts from residental premises, as the current methodology is general and short termed, it’s rapidly lag behind and no longer relevant. It is therefore necessary to develop science-based guidance recommendations and a draft of a new research methodology, in order to achieve the success of the investigation and to provide forensic knowledge. The first step should be to start with an investigation team

that is working to gain forensic knowledge, communicate with foreign law enforcement officers and share the most relevant case law, participate in regular refresher courses, to do the job more carefully and with better quality, as this is important to obtain information for further investigating the theft. Residents should be more responsible, try to eliminate possible temptations to steal, implement modern security measures and maintain good relations with neighbours.

PRIEDAI

1. LR VRM IRD sudarytos lentelės**;**
2. Baudžiamųjų bylų anketa;
3. Vilniaus miesto apskrities ikiteisminio tyrimo pareigūnų ir prokurorų anoniminė apklausos anketa;
4. 2020 m. gruodžio 9 d. Nr. 10-TA-642 Lietuvos policijos bendruomenės pareigūnų privalomų įgyvendinti bendrosios prevencijos veiklų 2021 metų kalendorius (prevencinis planas);
5. Policijos departamento parengtas lankstinukas;
6. Policijos departamento parengtas lankstinukas;
7. Policijos departamento parengtas lankstinukas;
8. Policijos departamento parengtas lankstinukas;
9. Policijos departamento parengtas lankstinukas;
10. Policijos departamento parengtas lankstinukas;
11. Policijos departamento parengtas lankstinukas.

Šaltinis: lentelė sudaryta LR VRM IRD.

1 lentelė. 2021 metais (laikotarpis: sausis – birželis) visos Respublikos nusikalstamumas, paskirstytas pagal straipsnius.

			Nusikalstamos veikos														Iki ataskaitinio laikotarpio užregistruotų nusikalstamų veikų skaičius **	
			Užregistruota nusikalstamų veikų		Augimas(+) Mažėjimas(-)		Ištirta nusikalstamų veikų		Augimas(+) Mažėjimas(-)		Ištirtų nusikalstamų veikų %*		Ištirta iš užregistruotų 1,2 skilties		Ištirta % iš užregistruotų 1,2 skilties			
			2020	2021	kiekis	%	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Vagystės BK 178 str.		15	6718	4727	-1991	-29.6	2091	1559	-532	-25.4	31.1	32.9	1016	758	15.1	16	4	5
	LR BK 178 str. 3d.	16	130	61	-69	-53.1	34	19	-15	-44.1	26	31.1	7	4	5.4	6.6	1	
	privačios nuosavybės	17	6288	4497	-1791	-28.5	1895	1426	-469	-24.7	30.1	31.7	911	689	14.5	15.3	4	5
Iš	įsibraunant į gyvenamą patalpą	18	790	450	-340	-43	276	164	-112	-40.6	34.8	36.4	111	61	14.1	13.6	2	

Šaltinis: lentelė sudaryta LR VRM IRD.

2 lentelė 2021 metais (laikotarpis: sausis – liepa) Lietuvoje užregistruota ir ištirta nusikalstamų veikų.

BK Skyrius		Užregist-ruota nusikalstamų veikų	Iš jų			Tyrimo rezultatai						
			Nusi-kalti-mų	Sunkių ir la-bai sunkių nusik.	Baudž-iamųjų nusi-žengi-mų	BPK 220 str.	BPK 418 str.	BPK 426 str.	Nutr-aukta BPK 3str. pagr.	Nutr-aukta BPK 212 s. pagr.	Susta-bdyta BPK 3str. 1ž.1d.	Nutr-aukta BPK 3str. 2ž.2d
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
XXVIII Skyrius Nusikaltimai ir baudžiamieji nusi-žengimai nuosavybei,turtinėms tei-sėms ir turtiniams interesams												
Vagystė BK 178 str.	2	4724	4091	60	633	1024	385	19	5123	157	3115	

Šaltinis: lentelė sudaryta LR VRM IRD.

3 lentelė. 2021 metais (laikotarpis: sausis – liepa) pateikti tyrimo rezultatai.

			Nusikalstamos veikos											
			Užregistruota		Augimas(+) Mažėjimas(-)		Ištirta		Ištirta % *		Ištirta iš užregistruotų 1,2 skiltyse		Ištirta % iš užregistruotų 1,2 skiltyse	
			2018	2019	kiekis	%	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Vagystės BK 178 str.		13	10157	8645	-1512	-14.9	2663	2283	22.9	23.3	1205	1127	11.9	13
	LR BK 178 str. 3d.	14	150	100	-50	-33.3	98	19	47.1	16.4	40	3	26.7	3
	privačios nuosavybės	15	9590	8172	-1418	-14.8	2419	2107	22.1	22.8	1083	1040	11.3	12.7
Iš	įsibraunant į gyvenamą patalpą	16	1399	1158	-241	-17.2	393	280	24.5	21.4	189	132	13.5	11.4

Šaltinis: lentelė sudaryta LR VRM IRD.

4 lentelė. 2019 metais (laikotarpis: sausis – rugpjūtis) Lietuvoje užregistruota ir ištirta nusikalstamų veikų.

2 PRIEDAS

ANKETA DĖL BAUDŽIAMŲJŲ BYLŲ ANALIZAVIMO

1. ***Ikiteisminio tyrimo įstaiga, kurioje buvo atliktas ikiteisminis tyrimas***
   _____
   _____.

2. ***Ikiteisminio tyrimo medžiagos numeris _____, kuri buvo pradėta pagal Lietuvos Respublikos BK_____.***

3. ***Trumpas įvykio, dėl kurio buvo pradėtas ikiteisminis tyrimas, aprašymas:***
   _____
   _____
   _____
   _____
   _____.

4. ***Įvykio vietos apžiūra atlikta gavus informaciją apie įsibrovimą:***
   - *iki 1 valandos*
   - *nuo 1 iki 3 valandų*
   - *nuo 3 iki 5 valandų*
   - *nuo 5 iki 8 valandų*
   - *nuo 8 iki 12 valandų*
   - *nuo 12 iki 24 valandų*
   - *nuo 1 iki 2 parų*
   - *virš trijų parų*

5. ***Įvykio vietos apžiūros trukmė:***
   - *iki 30 minučių*
   - *iki 1 valandos*
   - *nuo 1 iki 2 valandų*
   - *nuo 2 iki 3 valandų*
   - *nuo 3 iki 5 valandų*
   - *nenurodyta*
   - *kita*_____

6. ***Ar iš karto buvo nustatytas įtariamasis asmuo, įvykdęs vagystę iš gyvenamosios patalpos:***
   - *taip*
   - *ne*

7. ***Ar buvo atliekama įvykio vietos apžiūra:***
   - *taip*
   - *ne*

8. Įvykio vietos apžiūrą atliko:

- *tyrėjas*
- *kriminalistas-specialistas*
- *specialistas arba ekspertas*
- *prokuroras*
- *patrulis*
- *kita*_____

9. Įvykio vietos apžiūroje taip pat dalyvavo:

- *specialistas – kriminalistas*
- *kinologas*
- *kriminalistas*
- *tyrėjas*
- *prokuroras*
- *veiklos skyriaus pareigūnas*
- *kitas specialistas*

10. Ar išvykęs į įvykio vietą ir ją apžiūrėjęs ikiteisminio tyrimo pareigūnas tęsė to paties nusikaltimo tyrimą: priemonės:

- *taip*
- *ne*

11. Ar įvykio vietos apžiūros metu buvo panaudotos kriminalistinės (mokslinės, techninės) priemonės:

- *taip*
- *ne*

12. Kokia yra objekto (gyvenamosios patalpos) rūšis:

- *nuosavas namas*
- *jo garažas*
- *butas*
- *vasarnamis*
- *sodyba*
- *namas, kuris yra statybos procese*
- *mobilus namelis*
- *kita*_____

13. Įvykio vietos apžiūros metu buvo apžiūrėta:

- *tik įvykio vieta*
- *artima teritorija*
- *laiptinė*
- *garažas ar kiti prie namo esantys priestatai*

- *rūsys*
- *galimas nusikalstamą veiką padariusių asmenų atvykimo ir išvykimo maršrutas*
- *vagystės ruošimosi vieta*
- *vieta kur asmenys slėpė nusikaltimo padarymo įrankius ir vertybes*

14. Kokios priemonės buvo panaudotos apžiūrint įvykio vietą:

- *fotoaparatas ar video kamera*
- *priemonės rankų pėdsakams rasti ir užfiksuoti*
- *priemonės kvapų pėdsakams rasti ir užfiksuoti*
- *priemonės mikroobjektų surinkimui*
- *priemonės avalynės pėdsakams rasti ir užfiksuoti*
- *mobilioji kriminalistinė laboratorija*
- *priemonės įsilaužimo pėdsakams užfiksuoti*
- *ultravioletinių spindulių priemonės*
- *kitos priemonės.*

15. Įvykio vietos apžiūros metu buvo daroma:

- *schemos, brėžiniai, planai*
- *buvo atliekamas įvykio vietoje objektų tyrimas*
- *nieko nebuvo daroma*
- *buvo daroma*_____

16. Atliekant įvykio vietos apžiūrą buvo nustatyti tokie (organizacinio pobūdžio) trūkumai:

- *apžiūra atlikta pavėluotai dėl tam tikrų priežasčių*
- *apžiūra atlikta paskubomis, labai greitai*
- *iki grupės atvykimo nebuvo apsaugota įvykio vieta*
- *apžiūros metu nedalyvavo specialistas–kriminalistas*
- *kiti trūkumai*_____

17. Atliekant įvykio vietos apžiūrą buvo nustatyti tokie (taktiniai pobūdžio) trūkumai:

- *įvykio vieta buvo apžiūrėta tik dalinai*
- *įvykio vietos apžiūra buvo atlikta nenuosekliai*
- *apžiūros metu nedalyvavo specialistas–kriminalistas*
- *nebuvo naudojamos techninės ir mokslinės priemonės*

- *kiti trūkumai*_____

18. Įvykio vietos gyvenamojoje patalpoje apžiūros metu buvo surasti ir paimti pėdsakai:

- *rankų*
- *kojų*
- *įsilaužimo įrankių*
- *biologiniai*
- *mikroobjektai*
- *įsilaužimo įrankiai*
- *nusikaltimo padarymo įrankiai*
- *nieko nesurasta*
- *kiti daiktai*_____
- *kiti pėdsakai*_____

19. Įvykio vietoje paimti pėdsakai:

- *buvo panaudoti nusikalstamos veikos tyrimui*
- *nebuvo panaudoti*

20. Nusikalstamos veikos padarymo būdas:

- *įsibrovė į gyvenamąją patalpą esant kokiai nors kliūčiai, prieš tai ją pašalinant (išlaužiant langą ir pan.)*
- *įsibrovė į gyvenamąją patalpą nepašalinus jokios kliūties*
- *sukčiaujant ar panaudojant apgaulę prieš buto šeimininkus*
- *kitais būdais*_____

21. Kiek ir kokie ikiteisminio tyrimo veiksmai buvo atlikti:

- *per 3 pirmąsias dienas*

  _____

  _____

- *kas buvo padaryta per 10 dienų*

  _____

  _____

- *kas buvo padaryta per 30 dienų ir daugiau*

  _____

  _____

22. Kokie objektų tyrimai buvo paskirti:

_____

_____

23. Kokios gautos specialistų ar ekspertų išvados:

_____

_____

24. Kokie objektai nebuvo tiriami:

_____

25. Paskyrus užduotį atlikti objektų tyrimą buvo gauti rezultatai:

- *teigiami, kurie padėjo nustatyti kaltą asmenį ar patvirtinti jo dalyvavimą nusikaltime*
- *neigiami*
- *nebuvo atlikta*

26. Nusikalstamą veiką įvykdęs asmuo, nusikaltimo padarymo metu buvo:

- *pilnametis*
- *nepilnametis*
- *nenustatytas*

27. Asmuo, kuris įvykdė nusikalstamą veiką, nusikaltimo padarymo metu buvo tokio amžiaus:

- *14-17 metų*
- *18-24 metų*
- *25-30 metų*
- *31-36 metų*
- *37 ir vyresni*
- *nenustatyta*

28. Asmens, kuris įvykdė nusikalstamą veiką, lytis:

- *vyras*
- *moteris*

29. Įtariamasis asmuo padarė nusikalstamą veiką, esant sunkinančioms aplinkybėms

nustatytoms LR BK, būdamas:

- *anksčiau teistas už nusikaltimus*
- *apsvaigęs nuo alkoholio*
- *apsvaigęs nuo narkotinių ar psichotropinių medžiagų*
- *veikdamas grupėje asmenų*
- *kita*_____

30. Įsibrovus į gyvenamąją patalpą iš jos buvo pagrobta:

- *smulkūs daiktai (rūbai, papuošalai ir t.t.)*
- *dideli daiktai (baldai, buitinė technika ir t.t.)*
- *elektroninė technika*
- *juvelyriniai dirbiniai*
- *didelės vertės daiktai*
- *pinigai*
- *maisto produktai*
- *kita*_____

31. Nusikalstamos veikos padarymo laikas:

- *ryte (nuo 6.00 iki 12.00 val.)*
- *dienos metu (nuo 12.00 iki 18.00 val.)*
- *vakare (nuo 18.00 iki 24.00 val.)*
- *nakties metu (nuo 24.00 iki 6.00 val.)*
- *nėra duomenų*

32. Nusikaltimo padarymo vieta:

- *vagystė iš gyvenamosios patalpos įvykdyta miesto senajame mikrorajone*
- *vagystė iš gyvenamosios patalpos įvykdyta miesto naujajame mikrorajone*
- *senamiestyje*
- *miesto pakraštyje*
- *užmiestyje*
- *kaime*
- *miestelyje*
- *kita*_____

33. Aplinkybės, kurios apsunkino nusikaltimo padarymą:

- *gyvenamojoje patalpoje buvo įrengta apsauginė signalizacija*
- *gyvenamojoje patalpoje buvo įstatytos šarvuotos durys*
- *buvo įrengtos vaizdo stebėjimo kameros*
- *gyvenamoji vieta buvo aptverta tvora*
- *laiptinėje buvo lauko durys su kodine spyna*
- *gyvenamoji patalpa buvo saugoma sargo*
- *gyvenamojoje patalpoje arba lauke buvo šuo*
- *kita*_____

34. Gyvenamojoje patalpoje, kurioje buvo asmens turtas, apsaugos sistema:

- *suveikė*
- *nesuveikė*
- *nebuvo įrengta*

35. Aplinkybės palengvinusios nusikaltimo padarymą:

- *Gyvenamojoje patalpoje nebuvo įrengta apsaugos signalizacija*
- *gyvenamoji vieta nebuvo aptverta tvora*
- *nebuvo įrengtos vaizdo stebėjimo kameros*
- *nebuvo įstatytos šarvuotos durys*
- *gyvenamoji patalpa nebuvo saugoma sargo*
- *laiptinės durys buvo be kodinės spynos (nerakinamos)*
- *kita*_____

36. Koks buvo priimtas procesinis sprendimas ikiteisminio tyrimo medžiagoje:

- *teisme buvo priimtas apkaltinamasis nuosprendis*
- *teisme kaltinamasis buvo išteisintas*
- *ikiteisminis tyrimas tęsiamas nenustačius kalto asmens*
- *ikiteisminis tyrimas nutrauktas kitu pagrindu*
- *ikiteisminis tyrimas buvo nutrauktas neįrodžius įtariamojo kaltės*
- *ikiteisminis tyrimas buvo nutrauktas dėl pernelyg ilgos ikiteisminio tyrimo trukmės*
- *kita*_____.

3 PRIEDAS

VILNIAUS MIESTO APSKRITIES IKITEISMINIO TYRIMO PAREIGŪNŲ IR PROKURORŲ ANONIMINĖ APKLAUSOS ANKETA

Preambulė

Gerbiamas, respondente, esu Mykolo Romerio universiteto magistrantūros studentė Greta Čegel. Mano magistro darbo tema yra „Vagysčių iš gyvenamųjų patalpų tyrimas ir prevencija: būklė ir tendencijos“. Ši anoniminė anketa sudaryta siekiant surinkti duomenis apie nusikalstamų veikų – vagysčių iš gyvenamųjų patalpų tyrimo kriminalistinę charakteristiką. Tyrimo duomenys bus naudojami tik magistro baigiamajame darbe. Pažymėtina, kad **apklausa yra anonimiška**, duomenys bus pateikti apibendrinus.

Anketoje pateikti klausimai yra susiję su Jūsų kasdieninių darbų. Atsakydami į anketoje pateiktus klausimus prašau apibraukti (pabraukti) Jūsų nuomone reikalingą atsakymą ar kelis atsakymo variantus, o prireikus parašykite savo nuomonę.

Iš anksto dėkoju už nuoširdžius atsakymus!

1. ***Jūsų amžius:***
   a) iki 25 metų
   b) nuo 25 iki 30 metų
   c) nuo 30 iki 45 metų
   d) nuo 45 iki 55 metų
   e) 55 metai ir daugiau

2. ***Jūsų išsilavinimas:***
   a) vidurinis
   b) spec. vidurinis
   c) aukštasis universitetinis teisinis
   d) aukštasis universitetinis neteisinis
   e) aukštesnysis
   f) aukštasis neuniversitetinis teisinis
   g) mokiausi_____

3. ***Jūsų, kaip darbo srities specialisto, darbo stažas:***
   a) iki 1 metų
   b) nuo 1 iki 3 metų
   c) nuo 3 iki 5 metų
   d) nuo 5 iki 10 metų
   e) nuo 10 iki 15 metų

f) virš 15 metų ir daugiau

4. ***<u>Jūsų pareigos:</u>***
   a) vyresnysis tyrėjas
   b) vyriausiasis tyrėjas
   c) tyrėjas
   d) kriminalistas
   e) vyresnysis specialistas
   f) vyriausias specialistas
   g) patrulis

5. ***<u>Kada paskutinį kartą kėlėte savo kvalifikaciją įvykio vietos apžiūroje?</u>***
   a) šiais metais
   b) pernai
   c) prieš dvejus metus
   d) daugiau nei prieš dvejus metus
   e) šioje organizacijoje nekėliau
   f) nekėliau
   g) kita_____

6. ***<u>Jūsų manymu, kokią įtaką pandemija padarė tyrimui?</u>***

_____

_____

_____

_____

7. ***<u>Ar pasikeitė vagysčių iš gyvenamųjų patalpų padarymo būdas ir kt. aplinkybės? Ką pastebėjote neįprasto?</u>***

_____

_____

_____

8. ***<u>Kokie šaltiniai Jūsų nuomone, yra svarbiausi tiriant vagystes iš gyvenamųjų patalpų?</u>***
   a) įvykio vietos apžiūros protokolas
   b) įvykio vietos schemos, brėžinai, planai

c) pėdsakų ir kitų objektų tyrimo rezultatai
d) liudytojų apklausos protokolai
e) nukentėjusiųjų apklausos protokolai
f) įtariamųjų apklausos protokolai
g) kratos protokolai
h) kita_____

9. Koks paros laikas Jūsų nuomone palankiausias įvykdyti vagystei iš gyvenamosios patalpos (buto, namo, kodedžo)?

a) ryte (nuo 6.00 iki 12.00 val.)
b) dienos metu (nuo 12.00 iki 18.00 val.)
c) vakare (nuo 18.00 iki 24.00 val.)
d) nakties metu (nuo 24.00 iki 6.00 val.)

10. Kokios aplinkybės, Jūsų manymu yra svarbiausios nusikaltėliui pasirenkant vagystės objektą?

a) vieta (pavyzdžiui atoki vieta ir kt.)
b) gyvenamojoje patalpoje (bute, name, kodedže) gyvenančių asmenų skaičius
c) gyvenamosios patalpos (buto, namo, kodedžo) apsaugos lygis (signalizacija, šarvotos durys, šuo, vaizdo kamera ir kt.)
d) informacija apie gyvenamojoje patalpoje (bute, name, kodedže) laikomas materialines vertybes
e) kitos_____

11. Kokie Jūsų manymu ikiteisminio tyrimo veiksmai svarbiausi tiriant vagystės iš gyvenamųjų patalpų?

a) įvykio vietos apžiūra
b) nukentėjusiojo, įtariamojo (jeigu jis yra nustatytas) ir liudytojų apklausa
c) kriminalistiniai specialisto tyrimai (specialisto išvada)
d) krata
e) ekspertizė
f) parodymų patikrinimas vietoje
g) eksperimentas

12. Kokiam įvykio vietos apžiūros lygiui priskirsite vagystes iš gyvenamųjų patalpų?

a) paprastai apžiūrai
a) kvalifikuotai apžiūrai
b) įvykio vietos tyrimui

13. <u>Kiek vidutiniškai laiko užtrunka įvykio vietos apžiūra vagysčių iš gyvenamųjų patalpų atvejais?</u>

a) iki 30 minučių
b) iki 1 valandos
c) nuo 1 iki 3 valandų
d) nuo 3 iki 6 valandų
e) kita_____

14. <u>Ar įvykio vietos apžiūrose vagysčių iš gyvenamųjų patalpų atvejais dalyvauja specialistai – kriminalistai?</u>

a) visada
b) dažnai
c) retai
d) niekada

15. <u>Jūsų nuomone, kokios yra priežastys, dėl kurių specialistas – kriminalistas nedalyvauja įvykio vietos apžiūroje vagysčių iš gyvenamųjų patalpų atvejais?</u>

a) darbo organizaciniai trukūmai
b) specialistų – kriminalistų, kaip darbuotojų trūkumas
c) jų dalyvavimas nėra būtina, šios veiksmus gali atlikti tyrėjas
d) tokia nusistovėjusi praktika (susidarė tokia praktika)
e) kita_____

16. <u>Kaip vertinate įvykio vietos apžiūros lygį vagysčių iš gyvenemųjų patalpų atvejais?</u>

a) labai aukštas
b) aukštas
c) vidutinis
d) nepakankamai aukštas
e) labai žemas

17. <u>Jeigu manote, kad įvykio vietos apžiūros lygis vagysčių iš gyvenemųjų patalpų atvejais</u>

<u>yra nepakankamai aukštas, žemas apžiūros efektyvumas, todėl pagrindinės priežastys, lemiančios tokį vertinimą, yra:</u>

a) nepakankamas teorinis ikiteisminio tyrimo pareigūnų paruošimas
b) nepakankamas praktinis ikiteisminio tyrimo pareigūnų paruošimas
c) nepakankamas specialistų kriminalistų paruošimas
d) įvykio vietos apžiūros vykdomos nedalyvaujant specialistams – kriminalistams
e) nepakankamas techninis kriminalistinis aprūpinimas
f) nesavalaikis įvykio vietos apžiūros atlikimas
g) apžiūros lygis ir efektyvumas yra pakankamas
h) kitos priežastys:_____

18. <u>Ar vagysčių iš gyvenamųjų patalpų tyrimui, Jūsų manymu, reikalingas specialus pasiruošimas ar specialios žinios?</u>

a) taip
b) ne

19. <u>Jūsų nuomone, kokios yra priežastys, lemiančios galimai nekokybišką ar neefektyvų specialistų darbą įvykio vietose:</u>

a) nepakankamas teorinis specialistų kriminalistų paruošimas
b) nepakankamas praktinis specialistų kriminalistų paruošimas
c) pareigūnų iniciatyvos stoka
d) nepakankamas techninis kriminalistinis aprūpinimas
e) nepakankamos specialistų žinios įvykio vietos apžiūros taktikos srityje
f) nepakankamos specialistų žinios apie ikiteisminio tyrimo pareigūno tikslus ir uždavinius atliekant įvykio vietos apžiūra
g) specialistai apžiūros metu apsiriboja tik vienos ar kelių rūšių pėdsakų paieška
h) specialistai nėra suinteresuoti galutiniais apžiūros rezultatais
i) ikiteisminio tyrimo pareigūno, kaip kriminalinės žvalgybos pagrindinės institucijos vadovo, pasyvumas
j) kitos priežastys:_____

20. <u>Ar Jums atliekant įvykio vietų apžiūras buvo naudota mobili kriminalistinė laboratorija:</u>

a) taip
b) ne

21. <u>Ar turite ir naudojate kriminalistinių priemonių lagaminą?</u>

a) taip
b) ne

22. <u>Jeigu įvykio vietos apžiūros metu nedalyvauja specialistas - kriminalistas ar Jūs naudojate kriminalistines (mokslines, technines) priemones?</u>

a) taip
b) ne

23. <u>Kokios kriminalistinės (mokslinės, techninės) priemonės yra Jūsų institucijoje kurioje dirbate?</u>

a) fotoparatas ar video kamera
b) priemonės rankų pėdsakams rasti, užfiksuoti ir paimti
c) priemonės kvapų pėdsakams rasti, užfiksuoti ir paimti
d) priemonės mikroobjektų surinkimui
e) priemonės avalynės pėdsakams rasti, užfiksuoti ir paimti
f) ultravioletinių spindulių priemonės
g) mobilioji kriminalistinė laboratorija
h) priemonės įsilaužimo pėdsakams rasti, užfiksuoti ir paimti
i) kriminalistinės policijos informacinės sistemos (duomenys apie asmens teistumą ir t.t)
j) kitos priemonės_____

24. <u>Kokias dažniausiai kriminalistines (mokslines, technines) priemones Jūs naudojate?</u>

a) fotoparatas ar video kamera
b) priemonės rankų pėdsakams rasti, užfiksuoti ir paimti
c) priemonės kvapų pėdsakams rasti, užfiksuoti ir paimti
d) priemonės mikroobjektų surinkimui
e) priemonės avalynės pėdsakams rasti, užfiksuoti ir paimti
f) ultravioletinių spindulių priemonės
g) matavimo prietaisus
h) mobilioji kriminalistinė laboratorija
i) priemonės įsilaužimo pėdsakams rasti, užfiksuoti ir paimti
j) kitas priemones_____

25. <u>Jūsų nuomone, kokios yra priežastys, dėl kurių nenaudojate kriminalistines (mokslines, techninės) priemones?</u>

a) neturiu įgudžių
b) institucijoje nėra šių kriminalistinių (mokslinių, techninių) priemonių
c) šios priemonės duoda mažai naudos
d) šias kriminalistines (mokslines, technines) priemones gali naudoti tik specialistas – kriminalistas
e) atsiranda organizaciai trūkumai dėl šių priemonių naudojimo
f) kita_____

26. <u>Sprendžiant iš jūsų praktikos, geresni įvykio vietos apžiūros rezultatai galėtų būti pasiekti, jeigu:</u>

a) įvykio vietos apžiūroje dalyvautų tam tikros srities specialistas
b) būtų panaudotos tam tikros mokslo ir technikos priemonės
c) įvykio vietoje būtų atlikti aptiktų pėdsakų ir kitų objektų tyrimai
d) būtų glaudesnis ryšis su operatyvinėmis ir kitomis tarnybomis
e) įvykio vietos apžiūra buvo atlikta nuosekliai ir nedalinai
f) kita_____

27. <u>Jūsų nuomone, kokie yra organizacinio pobūdžio trūkumai atliekant įvykio vietos apžiūrą:</u>

a) įvykio vietos apžiūros pavėlavimas
b) įvykio vieta iki apžiūros grupės atvykimo nebuvo apsaugota
c) įvykio vietos apžiūroje nedalyvavo kitų sričių specialistai
d) įvykio vietos apžiūroje nedalyvavo specialistas – kriminalistas
e) įvykio vieta iki apžiūros grupės atvykimo buvo sutvarkyta ir jokių pėdsakų neliko
f) kiti trūkumai_____

28. <u>Jūsų nuomone, kokie yra fiksavimo trūkumai atliekant įvykio vietos apžiūrą:</u>

a) nebuvo naudojamas fotoaparatas ar video kamera
b) nebuvo sudarytos schemos, brėžiniai, planai
c) nebuvo naudojamos avalynės ir įsilaužimo pėdsakų fiksavimo priemonės
d) nebuvo naudojamos kvapų pėdsakų fiksavimo priemonės
e) protokole nebuvo pažymėta konkreti pėdsakų lokalizacija
f) nebuvo atlikta nukentėjusiųjų ar kitų susijusių asmenų daktiloskopija

g) nebuvo naudojamos mikroobjektų surinkimui fiksavimo priemonės

h) kiti trūkumai_____

29. <u>Jūsų nuomone, kokie yra taktiniai trūkumai atliekant įvykio vietos apžiūrą:</u>

a) įvykio vieta buvo apžiūrėta tik dalinai

b) įvykio vietos apžiūra buvo atlikta nenuosekliai

c) įvykio vietos apžiūroje nedalyvavo specialistas – kriminalistas

d) nebuvo naudotos kriminalistinės (techninės, mokslinės) priemonės

e) kiti trūkumai_____

30. <u>Kokie nusikaltėlio pėdsakai dažniauisiai randami įvykio vietos apžiūros metu?</u>

a) įsilaužimo įrankių pėdsakai

b) rankų pėdsakai

c) avalynės pėdsakai

d) biologiniai

e) kita_____

31. <u>Kokius objektų tyrimus dažniausiai skiriate:</u>

a) daktiloskopines

b) trasologines

c) biologines

d) odorologines

e) kitas_____

32. <u>Kuriai ekspertinei įstaigai dažniausiai skiriate užduotis atlikti objektų tyrimą:</u>

a) Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centrui

b) Lietuvos teismo ekspertizės centrui

c) Mykolo romerio universiteto Teismo medicinos institutui

d) kita_____

33. <u>Kaip, jūsų nuomone, galima būtų pagerinti vagysčių iš gyvenamųjų patalpų tyrimą?</u>

a) geriau organizuoti įvykio vietos apžiūrą

b) geriau aprūpinti mokslinėmis, techninėmis ir kriminalistinėmis priemonėmis

c) specialistų dalyvavimas įvykio vietų apžiūrose turėtų būti privalomas

d) rengti daugiau mokymų, tam, kad kelti pareigūnų kvalifikaciją

e) stiprinti kontrolę
f) taikyti pareigūnų motyvacijos priemones
g) skatinti vagysčių iš gyvenamųjų patalpų tyrimo metodikų, specialios literatūros leidybą
h) kita

34. <u>Jūsų manymu, ar būtų naudinga atskira vagysčių iš gyvenamųjų patalpų tyrimo metodika?</u>

a) taip
b) ne.

5 PK bendruomenės pareigūnai vykdo bendrąją prevenciją Karoliniškių, Pilaitės, Viršuliškių ir Lazdynų seniūnijose

PATVIRTINTA
Lietuvos policijos generalinio komisaro
2020 m. d. įsakymu Nr.

LIETUVOS POLICIJOS BENDRUOMENĖS PAREIGŪNŲ PRIVALOMŲ ĮGYVENDINTI BENDROSIOS PREVENCIJOS VEIKLŲ 2021 METŲ KALENDORIUS 2020-12-09 10-TA-642

Priemonės įgyvendinimo laikas	Priemonė	Vertinimo kriterijai	Rodiklis	Pastabos	Rekomenduojamas skirti laikas (vienam bendruomenės pareigūnui)	
					Pasiruošti (1 priemonei)	Įgyvendinti (1 priemonei)
Vasario mėn.	Teisinių žinių konkurso „Temidė“ konkurso viešinimas socialiniuose tinkluose ir visuomenės informavimo priemonėse	Viešinimo kartų skaičius	Ne mažiau kaip 1 kartą viešinama aktuali informacija socialiniuose tinkluose ir visuomenės informavimo priemonėse	Naudojantis Policijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos Viešosios policijos valdybos Veiklos ir prevencijos skyriaus (toliau – PD VPV VPS) ir Policijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos Komunikacijos skyriaus parengtomis rekomendacijomis	30 min.	30 min.
Kovo mėn.	Teisinių žinių konkurso „Temidė“ I etapas	Dalyvavusių komandų skaičius	Vienas bendruomenės pareigūnas – *paruošia (pakviečia) (deleguoja)* ne mažiau kaip 1 komandą	Apskričių vyriausieji policijos komisariatai koordinuoja I etapo įgyvendinimą iki kovo 16 d., naudodamiesi PD VPV VPS parengtomis rekomendacijomis	16 val.	8 val.
Balandžio mėn.	Saugaus eismo dienos Lietuvoje minėjimas kartu su dviračių ir	Pasiektų klasių komplektų skaičius	Pasiekta ne mažiau kaip 5 penktų klasių komplektai. Priemones galima vykdyti	Naudojantis PD VPV VPS parengtomis rekomendacijomis	1 val.	iki 45 min.

	elektrinių paspirtukų vairuotojais (balandžio 6 d.)		balandžio 6–16 d.			
	Tarptautinė kovos su triukšmu diena (balandžio 26 d.)	Priemonių skaičius	Įgyvendintos ne mažiau kaip 2 priemonės karštuosiuose taškuose (pasižyminčiuose didžiausiu pranešimų dėl triukšmo skaičiumi). Priemones galima vykdyti balandžio 20–26 d.	Naudojantis PD VPV VPS parengtomis rekomendacijomis	3 val.	3 val.
Birželio mėn.	Vagysčių iš gyvenamųjų patalpų prevencijos dienos Europoje minėjimas (birželio 16 d.)	Prevencinių priemonių ir asmenų skaičius	Kiekvieno policijos komisariato prižiūrimoje teritorijoje organizuoti ne mažiau kaip 1 renginį, kurio metu tiesiogiai pasiekta ne mažiau asmenų kaip: A – 100 B – 150 C – 200	Naudojantis PD VPV VPS parengtomis rekomendacijomis	8 val.	8 val.
Rugsėjo mėn.	Paskaitos „Saugus eismas“ (1 klasių moksleiviams)	Dalyvavusių klasių skaičius	Paskaita skaityta prižiūrimoje teritorijoje visų esančių bendrojo ugdymo įstaigų 1 klasių moksleiviams. Užsiėmimai organizuojami kiekvienai 1 klasei individualiai	Naudojantis PD VPV VPS parengtomis rekomendacijomis (**Pastaba.** Ugdymo įstaigose galima skaityti dviem klasėms vienu metu, kai klasėje yra mažiau nei 15 moksleivių.)	30 min.	25 min.
	Europos saugaus eismo dienų minėjimas su eismo dalyviais (rugsėjo 16–22 d.)	Priemonių ir pasiektų asmenų skaičius	Vienam bendruomenės pareigūnui – vne mažiau kaip 1 priemonė, kurios metu pasiekta ne mažiau kaip: A – 30 asmenų B – 60 asmenų	Naudojantis Lietuvos kelių policijos tarnybos (toliau – LKPT) ir PD VPV VPS parengtomis rekomendacijomis	1 val.	2 val.

			C – 100 asmenų			
	Keliaujančiųjų ir vairuotojų diena, minima Lietuvoje (rugsėjo 26 d.)	Priemonių skaičius	Vienam bendruomenės pareigūnui – ne mažiau kaip 1 priemonė prižiūrimoje teritorijoje	Naudojantis LKPT ir PD VPV VPS parengtomis rekomendacijomis	1 val.	2 val.
Lapkričio mėn.	Priemonės, skirtos pėsčiųjų saugumui didinti	Priemonių ir dalyvavusių pėsčiųjų skaičius	Ne mažiau kaip 3 priemonės trijose skirtingose prižiūrimos teritorijos nustatytose pavojingose pėstiesiems vietose ir intensyviu pėsčiųjų eismu pasižyminčiuose kelių ruožuose, kurių metu tiesiogiai pasiekta ne mažiau kaip: A – 30 asmenų B – 60 asmenų C – 100 asmenų	Naudojantis LKPT parengtomis rekomendacijomis	1 val.	2 val.
Gruodžio mėn.	Tarptautinė neįgaliųjų žmonių diena (gruodžio 3 d.)	Akcija „Oficialus perspėjimas“	Ne mažiau kaip 2 priemonės prižiūrimoje teritorijoje nustatytoje vietoje	Naudojantis PD VPV VPS parengtomis rekomendacijomis	30 min.	2 val.
	Veiklos dėl pirotechnikos naudojimo bendrojo ugdymo mokyklose	Bendrojo ugdymo įstaigų skaičius	Informacija suteikta visoms prižiūrimoje teritorijoje esančioms bendrojo ugdymo įstaigoms	Naudojantis PD VPV VPS parengtomis rekomendacijomis	30 min.	45 min.
Ketvirčių priemonės						
	Susitikimai su pagyvenusiais žmonėmis, siekiant suteikti informaciją apie apsisaugojimą nuo	Paskaitų arba susitikimų ir juose dalyvavusių asmenų skaičius	Ne mažiau kaip 1 susitikimas kiekvieną ketvirtį, per metus pasiekta ne mažiau kaip: A – 160 asmenų	Naudojantis PD VPV VPS parengtomis rekomendacijomis	30 min.	1 val.

	turtinių ir smurtinių nusikaltimų		B – 240 asmenų C – 360 asmenų			
	Paskaitos suaugusiems asmenims „Saugus eismas“	Paskaitų ir dalyvavusių asmenų skaičius	Ne mažiau kaip 1 susitikimas kiekvieną ketvirtį, per metus pasiekta ne mažiau kaip: A – 160 asmenų B – 240 asmenų C – 360 asmenų	Naudojantis PD VPV VPS parengta mokomąja medžiaga	30 min.	1 val.
	Elektroninių nusikaltimų prevencijos priemonių grupė. Bendruomenės pareigūnas turi galimybę pasirinkti, atsižvelgiant į prižiūrimos teritorijos poreikius, kada ir kurias priemones įgyvendinti, kiekvieną ketvirtį turi būti vykdoma bent viena šios grupės priemonė, o per metus privaloma pasiekti nurodytą asmenų skaičių.					
	Visuomenės informavimas, kaip saugiai naudotis pirkimo (pardavimo) paslaugomis elektroninėje erdvėje	Priemonių ir dalyvavusių asmenų skaičius bei viešinimo kartų skaičius	Per metus pasiekta ne mažiau kaip: A – 80 asmenų B – 120 asmenų C – 160 asmenų Ir ne mažiau kaip 1 kartą per ketvirtį viešinama aktuali informacija socialiniuose tinkluose ir visuomenės informavimo priemonėse	Naudojantis PD VPV VPS parengta mokomąja medžiaga	30 min.	45 min.
	Visuomenės informavimas kaip netapti sukčiavimo auka elektroninėje erdvėje	Priemonių ir dalyvavusių asmenų skaičius bei viešinimo kartų skaičius	Per metus pasiekta ne mažiau kaip: A – 80 asmenų B – 120 asmenų C – 160 asmenų Ir ne mažiau kaip 1 kartą per ketvirtį viešinama aktuali informacija socialiniuose tinkluose ir visuomenės informavimo priemonėse	Naudojantis PD VPV VPS parengta mokomąja medžiaga	30 min.	45 min.
	Bendravimo internete kultūra ir patyčių	Priemonių ir dalyvavusių	Per metus pasiekta ne mažiau kaip:	Naudojantis PD VPV VPS parengta mokomąja	30 min.	45 min.

	elektroninėje erdvėje prevencija	asmenų skaičius bei viešinimo kartų skaičius	A – 80 asmenų B – 120 asmenų C – 160 asmenų Ir ne mažiau kaip 1 kartą per ketvirtį viešinama aktuali informacija socialiniuose tinkluose ir visuomenės informavimo priemonėse	medžiaga		
	Visuomenės informavimas dėl pavojų slypinčių „lengvo uždarbio internete“ pasiūlymuose	Priemonių ir dalyvavusių asmenų skaičius bei viešinimo kartų skaičius	Per metus pasiekta ne mažiau kaip: A – 80 asmenų B – 120 asmenų C – 160 asmenų Ir ne mažiau kaip 1 kartą per ketvirtį viešinama aktuali informacija socialiniuose tinkluose ir visuomenės informavimo priemonėse	Naudojantis PD VPV VPS parengta mokomąja medžiaga	30 min.	45 min.
	Turtinių nusikaltimų prevencijos priemonių grupė. Bendruomenės pareigūnas turi galimybę pasirinkti, atsižvelgiant į prižiūrimos teritorijos poreikius, kada ir kurias priemones įgyvendinti, kiekvieną ketvirtį turi būti vykdoma bent viena šios grupės priemonė, o per metus privaloma pasiekti nurodytą asmenų skaičių.					
	Priemonė, skirta turtinių (vagysčių iš transporto priemonių) nusikaltimų prevencijai	Priemonių ir dalyvavusių asmenų skaičius bei viešinimo kartų skaičius	Per metus pasiekta ne mažiau kaip: A – 80 asmenų B – 120 asmenų C – 160 asmenų Ir ne mažiau kaip 1 kartą per ketvirtį viešinama aktuali informacija socialiniuose tinkluose	Naudojantis PD VPV VPS parengta mokomąja medžiaga	30 min.	1 val.
	Priemonė, skirta turtinių (vagysčių iš nekilnojamo turto objektų) nusikaltimų prevencijai	Priemonių ir dalyvavusių asmenų skaičius bei viešinimo	Per metus pasiekta ne mažiau kaip: A – 80 asmenų B – 120 asmenų	Naudojantis PD VPV VPS parengta mokomąja medžiaga	30 min.	45 min.

		kartų skaičius	C – 160 asmenų Ne mažiau kaip 1 kartą per ketvirtį viešinama aktuali informacija socialiniuose tinkluose			
	Priemonė skirta kišenvagysčių prevencijai	Pasiektų asmenų skaičius	Viešinant informaciją socialiniuose tinkluose per metus pasiekta ne mažiau kaip: A – 150 asmenų B – 200 asmenų C – 250 asmenų	Naudojantis PD VPV VPS parengtomis rekomendacijomis	15 min.	15 min.
	Susitikimai bendruomenėse dėl smurto artimoje aplinkoje netoleravimo skatinimo	Pasiektų asmenų skaičius	Ne mažiau kaip 1 susitikimas kiekvieną ketvirtį **(bent vienos priemonės įgyvendinimas būtinai turi sutapti su 16 d. be smurto minėjimu lapkričio mėnesį)**, per vieną ketvirtį pasiekta ne mažiau kaip: A – 40 asmenų B – 60 asmenų C – 80 asmenų Ne mažiau kaip 1 kartą viešinama aktuali informacija socialiniuose tinkluose ir visuomenės informavimo priemonėse	Naudojantis PD VPV VPS parengtomis rekomendacijomis	30 min.	1 val.
Tik II–III ketvirčiai	Veiklos vaikams vaikų vasaros užimtumo vietose	Veiklų ir dalyvavusių vaikų skaičius	Ne mažiau kaip po 5 veiklas, kuriose dalyvavo ne mažiau kaip: A – 100 vaikų B – 120 vaikų C – 150 vaikų	Naudojantis PD VPV VPS parengtomis rekomendacijomis	30 min.	1 val.

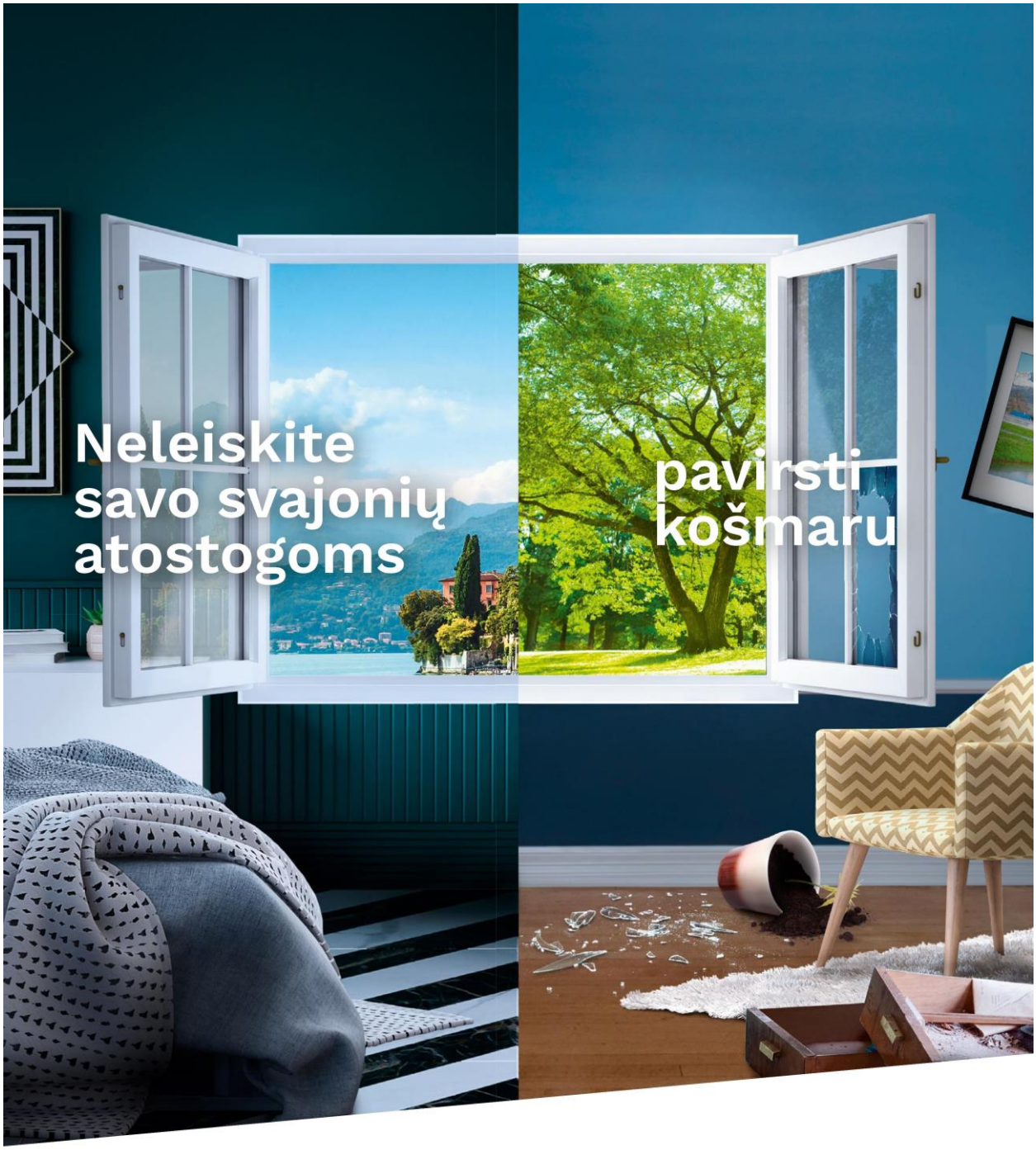
Pusmečių priemonės						
	Susitikimai su mažumų ir (ar) socialinę atskirtį galinčiomis patirti (neįgalieji, tautinės mažumos, seksualinės mažumos, religinės mažumos ir kt.) bendruomenėmis	Susitikimų skaičius	Ne mažiau kaip 1 susitikimas su visomis prižiūrimoje teritorijoje esančiomis mažumų ir (ar) socialinę atskirtį galinčiomis patirti bendruomenėmis (arba jų atstovais)	Naudojantis PD VPV VPS parengtomis rekomendacijomis	1 val.	1 val.
	Susitikimai su saugių kaimynysčių grupių nariais	Susitikimų skaičius	Ne mažiau kaip 1 kartą susitikta su visomis prižiūrimoje teritorijoje veikiančiomis saugios kaimynystės grupėmis	Naudojantis PD VPV VPS parengtomis rekomendacijomis	1 val.	2 val.
Švietimo įstaigų mokslo metų laikotarpio priemonės:						
	Teisinė atsakomybė	Paskaitos organizuotos visose bendrojo ugdymo įstaigose, esančiose prižiūrimoje teritorijoje	Paskaitos skaitytos visų prižiūrimoje teritorijoje esančių bendrojo ugdymo įstaigų 7 klasių moksleiviams	Naudojantis PD VPV VPS parengta mokomaja medžiaga	30 min.	45 min.
	Susitikimai su ERASMUS mainų programos studentais ir su užsienio šalių piliečiais, nuolat studijuojančiais aukštosiose mokyklose, supažindinant juos su teisiniu reguliavimu	Susitikimai organizuojami teritorijose, kuriose mokslo ir studijų įstaigose studijuoja tikslinės grupės studentai	Priemonės ERASMUS studentams gali būti organizuojamos 2 kartus per metus (rudens ir pavasario semestrų pradžioje)	Naudojantis PD VPV VPS parengtomis rekomendacijomis	45 min.	1 val.

Priemonės, įgyvendinamos per kalendorinius metus:						
	Kovos su prekyba žmonėmis minėjimas	Susitikimų ar renginių ir jų dalyvių skaičius	Ne mažiau kaip 3 susitikimai ar 1 renginys prižiūrimoje teritorijoje, kurių metu tiesiogiai pasiekta ne mažiau kaip: A – 80 asmenų B – 100 asmenų C – 120 asmenų	Naudojantis PD VPV VPS parengtomis rekomendacijomis	30 min.	1 val.
	Susitikimai su savivaldybių atstovais ir suinteresuotomis institucijomis, socialiniais partneriais dėl smurto artimoje aplinkoje netoleravimo skatinimo	Susitikimų skaičius	Ne mažiau kaip 1 tinklinis susitikimas kiekvienoje savivaldybėje	Naudojantis PD VPV VPS parengtomis rekomendacijomis	1 val.	1 val.

Pastaba.
Kalendoriuje siektini rodikliai yra suskirstyti į 3 grupes, pagal Lietuvos statistikos departamento pateikiamą gyventojų skaičių savivaldybėse, pažymėtose raidėmis:
A – nuolatinių gyventojų skaičius savivaldybėje iki 30 000;
B – nuolatinių gyventojų skaičius savivaldybėje nuo 30 001 iki 60 000;
C – nuolatinių gyventojų skaičius savivaldybėje nuo 60 001 ir daugiau.

#672392 2020-12-03

Partneriai:
ERGO
VILNIUS
G4S
MANO SAUGA
EUROCASH
Programa:
- „Darbas įvykio vietoje" – Vilniaus apskrities vyriausiojo policijos komisariato Patrulių rinktinės kinologai;
- „Registruok savo kamerą – kurk saugią aplinką" – Vilniaus apskrities vyriausiojo policijos komisariato Operatyvaus valdymo skyriaus pareigūnai;
- „Apgalvota komunikacija socialiniuose tinkluose" – kelias į saugesnį turtą" – draudimo bendrovė „Ergo";
- „Apsaugos priemonės dviračiams" – „Velonova", Vytautas ir Gediminas Kaupai.
- „Buto apsauga", „Vaizdo stebėjimo kamerų įrengimas". „Reagavimas į signalizacijos suveikimus" – saugos tarnybos UAB „Mano sauga",
UAB „Sirena Security", UAB „Eurocash1", UAB „G4S";
- „Saugi kaimynystė - kas tai?" – Vilniaus apskrities vyriausiojo policijos komisariato pareigūnai;
- „Tvarkingas Vilnius" – Vilniaus miesto savivaldybė;
- „Apsaugok savo dviratį" – dviračių registravimo akcija - (reikalingas asmens tapatybę patvirtinantis dokumentas, įsigijimo dokumentai ir žinoma, dviratis);
- Pėdsakų paieška, fiksavimas ir įvykio vietos spėlinybių tyrimas" – Vilniaus apskrities vyriausiojo policijos komisariato Kriminalistinių tyrimų skyriaus pareigūnai;
- Kontaktų mugė.
Neleiskite savo svajonių atostogoms
pavirsti košmaru
This campaign was funded by the European Union's ISF-P.
EUCPN
LIETUVOS POLICIJA
Daugiau patarimų apie turto apsaugą rasite
www.saugausavoturta.lt
Vagysčių iš gyvenamųjų patalpų prevencijos diena
Birželio 19 d. 15 val. - 19 val.
prie pagrindinio įėjimo
OZAS

Staigmenas palikite atostogoms

This campaign was funded by the European Union's ISF-P.

EUCPN

LIETUVOS POLICIJA

Vasara – atostogų metas, tačiau ilgapirščiams tai pats darbymetis. Pasinaudokite patarimais ir pasirūpinkite, kad jūsų atostogų metu namai išliktų saugūs.

Staigmenas palikite atostogoms

5 BŪDAI APSAUGOTI SAVO NAMUS NUO VAGYSČIŲ:

1 Būkite atsakingi.

Jūsų iniciatyva gali geriausiai apsaugoti namus nuo vagysčių, todėl nedvejokite ir neatidėliokite primdami svarbius sprendimus.

2 Nepraraskite budrumo socialiniuose tinkluose.

Visada įvertinkite, ar tą informaciją, kurią talpinate socialiniuose tinkluose, turi žinoti aplinkiniai asmenys, kurių galbūt nepažįstate. Nugalėkite norą paskėliaugti artėjančiomis arba jau vykstančiomis atostogomis ir netalpinkite tokių nuotraukų į socialinius tinklus, nes tokia informacija prilygsta kvietimui į svečius, kai jūsų nėra namuose. Milionės įspūdžiais ir akimirkomis dalinkitės tik sugrįžę į namus.

3 Apsaugokite savo namus.

Pasirūpinkite, kad niekas į jūsų namus negalėtų patekti be jūsų. Įvertinkite durų ir jų užrakto tvirtumą, pasirūpinkite papildoma langų apsauga. Įsitikinkite savo sandėliuko ar garažo saugumu, nepalikite ten vertingų daiktų. Domėkitės naujausiomis turto apsaugos galimybėmis ir priemonėmis.

4 Apdrauskite savo namus ir turtą.

Įvykus vagystei moralinių nuostolių nebėvengsite, tačiau materialinius nuostolius jums gali kompensuoti.

5 Pasitelkite saugią kaimynystę.

Bendrauskite su kaimynais ir dalyvaukite saugioje kaimynystėje. Jei jūsų kaimynystėje veikia saugios kaimynystės grupė, perspėkite jos narius, kad išvykstate atostogauti ir paprašykite, kad jie prisidėtų prie jūsų namų saugumo: surinktų korespondenciją, esančią pašto dėžutėje ar prie durų, o kilus įtarimams dėl besilankančių nepažįstamų asmenų, pranešti pagalbos telefonu 112. Apie atostogų planus pasakokite tik tiems, kam tai žinoti būtina, o pagalbos prašykite tik tų, kuriais pasitikite.

VAGYSČIŲ IŠ GYVENAMŲJŲ PATALPŲ PREVENCIJOS DIENA.

Norėdami daugiau pačiūos komisariato sužinoti apie turto bendruomenės pasapsaugą ar prisidėti reigūnu, kuris suteiks prie saugios aplinkos jums papildomos inkūrimo, susisiekite formacijos saugumo su jūsų teritorijos klausimais.

10 PATARIMŲ, KAIP APSAUGOTI NAMŲ TURTĄ NUO ĮSILAUŽĖLIŲ

1

SLĖPKITE, KAD IŠVYKSTATE AR ESATE TOLI NUO NAMŲ

Apie tai, kad išvykstate, turėtų žinoti tik artimiausieji. Net ir trumpa išvyka gali paskatinti vagis įsilaužti į Jūsų būstą.

2

PRANEŠKITE APIE SAVO IŠVYKIMĄ TIEMS, KAM REIKIA

Apie tai derėtų žinoti tik tame pačiame mieste gyvenantys artimieji. Patartina jiems palikti atsarginius Jūsų būsto raktus. Apie Jūsų išvykimą turėtų žinoti ir patikimi kaimynai. Jų galėtumėte paprašyti išimti iš dėžutės paštą, kad vagims nebūtų ženklo, jog namai tušti.

3

APŠVIESKITE KIEMĄ

Apšviestas kiemas ar lauke įrengtas jutiklinis šviestuvas – viena iš priežasčių, kodėl vagims gali praeiti noras brautis į Jūsų valdas.

4

NEGUNDYKITE VAGIŲ SAVO TURTAIS

Daugelis vagių prieš įsilauždami į svetimą būstą įvertina savo būsimą grobį. Potencialius įsilaužėlius dažnai paskatina ant palangių iš lauko matomi vertingi daiktai, kieme paliktas dviratis.

5

NAUDOKITE SEIFĄ

Jame saugokite pinigus, brangią techniką, papuošalus, svarbius dokumentus ir kitus vertingus daiktus.

6

ĮVERTINKITE NEĮPRASTAS SLAPTAVIETES.

Jose galėtumėte prieš išvykdami suslapstyti pinigus ar kitus brangius daiktus, jei neturite seifo.

7

APSAUGOKITE DURIS

Saugios yra tik tvirtos durys su saugiomis spynomis bei užraktais. Šarvuotos, į išorę atsidarančios durys su dviem ar trimis užraktais, kurių vienas būtų seifinio tipo – geriausias pasirinkimas.

8

APSAUGOKITE LANGUS

Langai langams nelygu. Kokybiški langai turi tvirtesnius rėmus, kuriuos sunkiau išlaužti. Kai kurie langai gaminami su užraktais, kurie irgi patikimesni. Tai svarbu, nes nusikaltėliai paprastai retai kada išdaužia langus – jie tiesiog stengiasi įveikti jų konstrukcijas.

9

PASIRŪPINKITE SIGNALIZACIJA IR APSAUGOS SISTEMOMIS

Signalizacija išbaido ar sutrikdo vagis, atkreipia Jums draugiškų kaimynų dėmesį. Apsaugos sistema reaguoja į įvairius pavojus ir gali perduoti šią informaciją saugos tarnyboms.

10

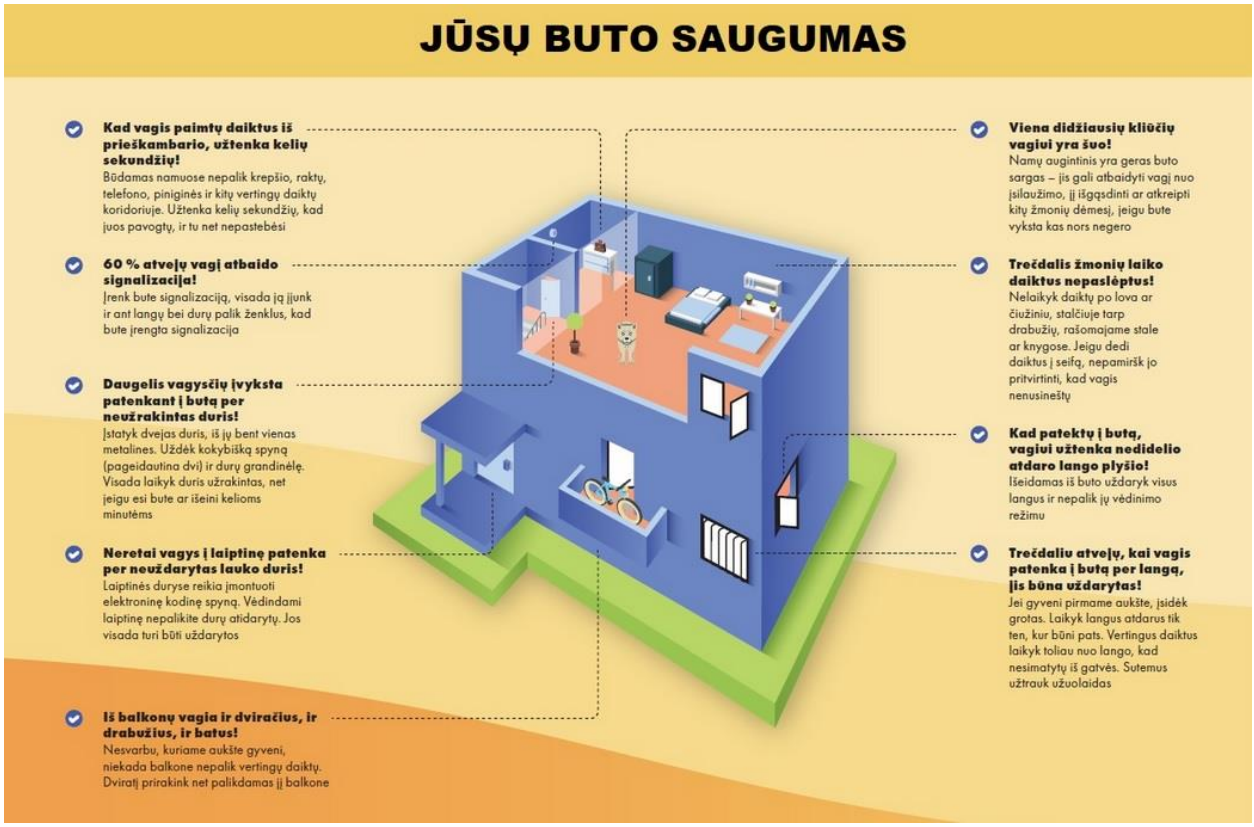

APDRAUSKITE TURTĄ

Ši priemonė – tam atvejui, jei, nepaisant visko, tapote įsilaužėlių auka bei patyrėte nuostolių. Vagys ne tik išneša vertingus daiktus, bet ir nuniokoja turtą, kuriam atkurti prireikia papildomų išlaidų. Draudimo išmoka šiuo atveju būtų gera materialinė paspirtis.

Lietuvoje vidutiniškai kas 35 min. įvykdoma vagystė. Nedelskite, pasirūpinkite savo būsto saugumu!
Išvykdami iš namų užrakinkite duris ir uždarykite langus.
Būdami namuose nepalikite vertingų daiktų prieškambaryje, visuomet užsirakinkite duris.
Burkitės į saugios kaimynystės grupes.
Neskelbkite naujienų apie savo atostogas socialiniuose tinkluose.
Nepalikite kieme daiktų, kuriuos lengva paimti.
Nepalikite kieme daiktų, kuriais pasinaudoję vagys lengviau pateks į Jūsų namus.
Įsitikinkite, kad užrakinote įėjimą ar įvažiavimą į kiemą.
Nesvarbu, kuriame aukšte gyvenate, balkone nepalikite vertingų daiktų.
LIETUVOS POLICIJA
Skubi pagalba 112
www.epolicija.lt

10 PRIEDAS

JŪSŲ BUTO SAUGUMAS
Kad vagis paimtų daiktus iš prieškambario, užtenka kelių sekundžių!
Būdamas namuose nepalik krepšio, raktų, telefono, piniginės ir kitų vertingų daiktų koridoriuje. Užtenka kelių sekundžių, kad juos pavogtų, ir tu net nepastebėsi
60 % atvejų vagį atbaido signalizacija!
Įrenk bute signalizaciją, visada ją įjunk ir ant langų bei durų palik ženklus, kad bute įrengta signalizacija
Daugelis vagysčių įvyksta patenkant į butą per neužrakintas duris!
Įstatyk dvejas duris, iš jų bent vienas metalines. Uždėk kokybišką spyną (pageidautina dvi) ir durų grandinėlę. Visada laikyk duris užrakintas, net jeigu esi bute ar išeini kelioms minutėms
Neretai vagys į laiptinę patenka per neuždarytas lauko duris!
Laiptinės duryse reikia įmontuoti elektroninę kodinę spyną. Vėdindami laiptinę nepalikite durų atidarytų. Jos visada turi būti uždarytos
Iš balkonų vagia ir dviračius, ir drabužius, ir batus!
Nesvarbu, kuriame aukšte gyveni, niekada balkone nepalik vertingų daiktų. Dviratį prirakink net palikdamas jį balkone
Viena didžiausių kliūčių vagiui yra šuo!
Namų augintinis yra geras buto sargas – jis gali atbaidyti vagį nuo įsilaužimo, jį išgąsdinti ar atkreipti kitų žmonių dėmesį, jeigu bute vyksta kas nors negero
Trečdalis žmonių laiko daiktus nepaslėptus!
Nelaikyk daiktų po lova ar čiužiniu, stalčiuje tarp drabužių, rašomajame stale ar knygose. Jeigu dedi daiktus į seifą, nepamiršk jo pritvirtinti, kad vagis nenusinešty
Kad patektų į butą, vagiui užtenka nedidelio atdaro lango plyšio!
Išeidamas iš buto uždaryk visus langus ir nepalik jų vėdinimo režimu
Trečdaliu atvejų, kai vagis patenka į butą per langą, jis būna uždarytas!
Jei gyveni pirmame aukšte, įsidėk grotas. Laikyk langus atdarus tik ten, kur būni pats. Vertingus daiktus laikyk toliau nuo lango, kad nesimatytų iš gatvės. Sutemus užtrauk užuolaidas

11 PRIEDAS

KAIP IŠVENGTI VAGYSČIŲ IŠ BŪSTŲ?
Tinkamai sutvirtinkite buto duris, įdėkite patikimas spynas, durų sklendę
Išvažiuodami iš namų sandariai uždarykite langus, balkono duris, net trumpam išeidami
Pametę raktus, būtinai pakeiskite spyną
Susitarkite su kaimynais, kad jums nesant, išimtų spaudą iš pašto dėžutės
Įsirenkite namuose apsauginę signalizaciją
Gerai apšvieskite kiemą ir automobilių stovėjimo aikštelę
Apsidrauskite namų turtą
Vertingus daiktus pažymėkite svetainėje www.pazymetas.lt
LIETUVOS POLICIJA